

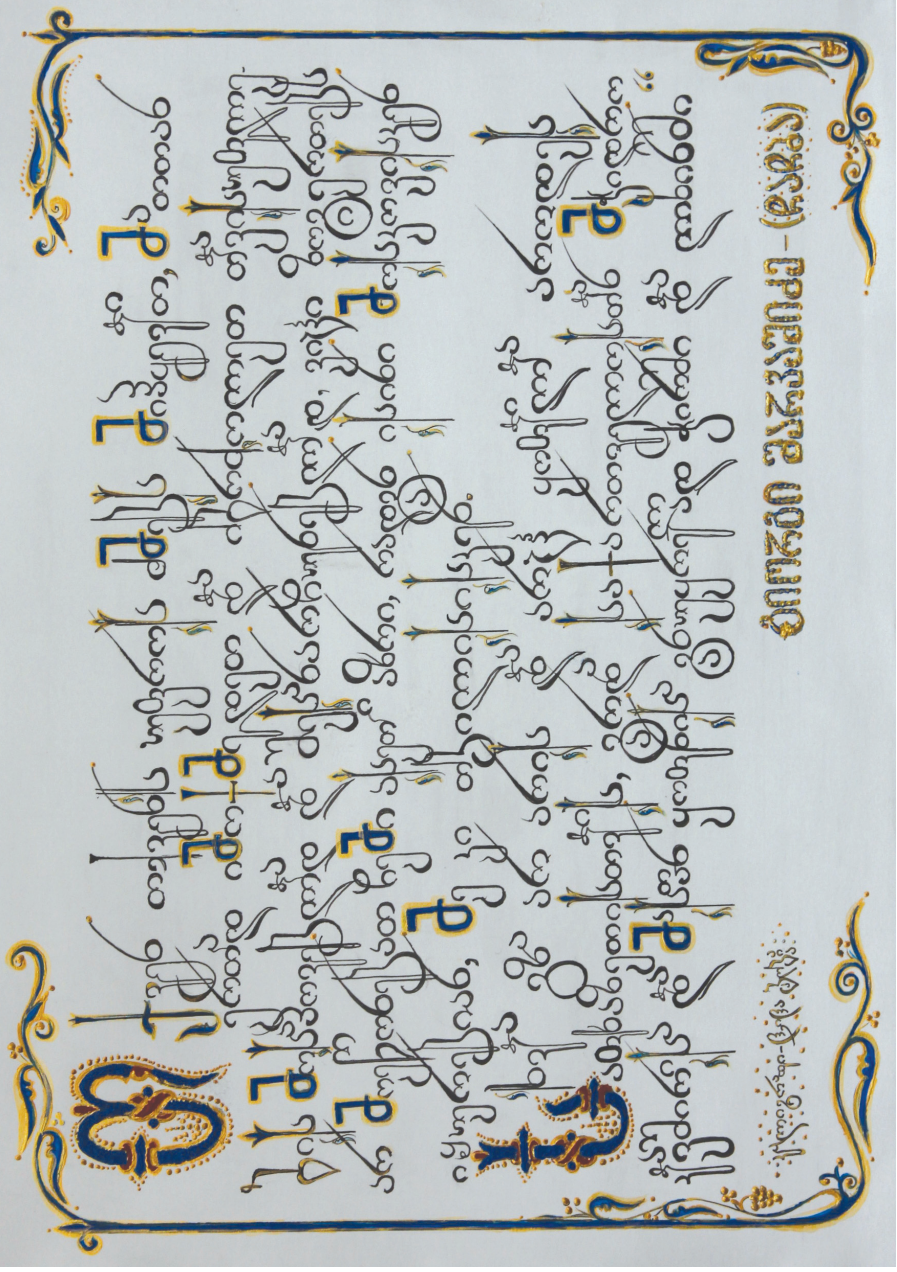
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა
АԚСНЫԚИ АѲНОМԚА АРЕСПУБЛИКА АИХАБЫРА
Government Of The Autonomous Republic Of Abkhazia

ჟურნალისტთა კონფერენცია

21 სექტემბერი, 2018

სიტყვა პირველია

ომისა და მშვიდობის ჟურნალისტიკა

გვ. 12
 ქალბატონი
 ლეილა ბაღბაია

საქართველო - საქართველო
 საქართველო - საქართველო

ჟურნალისტთა კონფერენცია

სიტყვა პირველია

ომისა და მშვიდობის ჟურნალისტიკა

21 სექტემბერი, 2018

თბილისი

გამომცემელი

აფხაზეთის მთავრობა

შემდგენელ-რედაქტორი

ვენერა რურუა

სარედაქციო ჯგუფი:

ოთარ გარმელია
ავთანდილ დავითაია
ირმა ირემაძე
ნინო კვარაცხელია
დავით ქვარცხავა
ნანა ჭანტურია
ელისო ხუტკუბია

მხატვარი

დალი მუხაძე

ყდის დიზაინი

ვახტანგ ზაქარაია

ფოტო

მიხეილ როსტიაშვილისა და
ნიკა შონიასი

წარმოდგენილ პუბლიკაციებში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნით ავტორებს და შესაძლებელია, განსხვავდებოდეს სარედაქციო ჯგუფის შეხედულებებისგან.

კრებულში დაბეჭდილი მასალების გამოყენება და გავრცელება დასაშვებია მხოლოდ წყაროს მითითებით.

აფხაზეთის მთავრობა

მისამართი: თბილისი, ალ. ყაზბეგის №42

ტელ.: (995 32) 2 37 61 44

www.abkhazia.gov.ge

სსიპ „აფხაზეთის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრი“

გამომცემლობა „მერიდიანი“ 2019

ISBN 978-9941-25-606-6

**„სიტყვას უჩვეულო ძალა აქვს
– როგორც დადებითი, ისე –
უარყოფითი, რადგან მას ქმნადობის
უნარი გააჩნია.**

**არის სიტყვა სიცოცხლის
მომნიჭებელი და სიტყვა –
სიკვდილის ტოლფასი.**

**ამასთან, არცერთი ჩვენი ნათქვამი
არ ქრება და იგი ჩვენი მამხილებელი
იქნება ღვთის წინაშე“.**

*სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის,
მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსისა და ბიჭვინთისა და
ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის, უწმინდესისა და
უნეტარეს ილია II-ის 2019 წლის სამოზაო ეპისტოლედან*

რედაქტორისგან

კონფერენციისთვის მზადება დიდი ხნით ადრე დავიწყეთ.

იდეა ჯერ თანამოაზრე ჟურნალისტებს გავანდეთ, შემდეგ სამუშაო შეხვედრა გავმართეთ, თემებზე შევთანხმდით, კონფერენციის სახელწოდებაზე ჩამოვყალიბდით, ბევრი ვისაუბრეთ, ვიკამათეთ. ძირითადად აფხაზებთან დაკარგული ურთიერთობის აღდგენის, შერიგების საქმეში ჟურნალისტების როლზე ვმსჯელობდით. აზრთა სხვადასხვაობის მიუხედავად, ყველამ ვალიარეთ, რომ აფხაზეთის თემა დღითიდღე უკან იწევს, სიმძაფრეს და აქტუალობას კარგავს, რომ, ახალ პოლიტიკურ და სოციალურ გამონწვევათა ფონზე, მინელებული გვაქვს ჩამოჭრილი მიწების დაბრუნების, დაკარგული ერთიანობის, ფიზიკური და სულიერი მთლიანობის აღდგენის განცდა, რომ დღითიდღე გვიუცხოვდება ჩვენი ძირძველი რეგიონები და თითქოს უკვე არც ის გვაღიზიანებს, ქვეყნის დასავლეთის და ჩრდილოეთის საზღვრებთან გამაგრებული რუსეთის საოკუპაციო ჯარი ფეხის მოცვლას რომ არ აპირებს ერთ ლხინჭირნანახი და ხელოვნურად გათიშული ადამიანების შერიგებისა თუ მორიგების შიშით.

ძალიან მცირე გამონაკლისის გარდა, ჟურნალისტები იმაზეც შევთანხმდით, რომ გვექონდა, ნამდვილად გვექონდა დაშვებული პროფესიული ხასიათის შეცდომები საქართველოს შეიარაღებული კონფლიქტების გაშუქებისას და, მათ შორის – უკვე მომხდარი თუ პოტენციური დანაშაულის ტოლფასიც... შევთანხმდით იმაზე, რომ კონფერენციაზე ამ საკითხებზეც აუცილებლად უნდა გვემსჯელა.

მომავალში ღმერთმა გვაშოროს ომი და უბედურება, მაგრამ

რაკი მრავალგანსაცდელგამოვლილი საქართველოს ისტორია გარე და შიდა ომების, ბუნებრივი კატაკლიზმებისა თუ სხვა ტიპის ექსტრემალური მოვლენების ისტორიაა, მოვალენი ვართ, ამგვარ სიტუაციებში პროფესიული ქცევის წესები მანამდე გვეკონდეს შესწავლილი, სანამ მორიგ ხიფათს არ შევუზანზარებთ – ესეც ვთქვით და ისიც: ამას ჩვენზე, ჟურნალისტებზე მეტად ისინი უნდა ფიქრობდნენ, ვისაც ქვეყნის შიდა და გარე უსაფრთხოების, სახელმწიფო, სამხედრო და სამოქალაქო თავდაცვის საკითხები აბარიაო. ვილაპარაკეთ იმაზეც, რომ ამ მიმართულებით თუ რამეს ვაკეთებთ, იმასაც ძალიან ცოტას და რომ ეს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის დროსაც გამოჩნდა, როცა გასული საუკუნის 90-იან წლებში დაშვებული ყველა შეცდომა ჟურნალისტებმა ერთი ერთზე გავიმეორეთ!

ერთი სიტყვით, სამუშაო შეხვედრამ დაგვარწმუნა სალაპარაკო რომ ძალიან ბევრი დაგროვილა და კონფერენციის ჩატარების აუცილებლობაზე საბოლოოდ შევთანხმდით. აფხაზეთის მთავრობა ფინანსურ მხარდაჭერას და ყველანაირ დახმარებას შეგვპირდა და დღეც დავნიშნეთ – 2018 წლის 21 სექტემბერი – საქართველოს მფარველის, ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შობის დღესასწაული, მშვიდობის მსოფლიო, საერთაშორისო დღე და ყველაზე ახლო თარიღი აფხაზეთის დაკარგვის 25 წლისთავთან.

კონფერენცია შედგა!

აფხაზეთის მთავრობას ამ მნიშვნელოვანი ღონისძიების ჩატარებაში ფინანსური პარტნიორობა საქველმოქმედო ფონდ „აფხაზეთმა“ გაუნია!

სასტუმრო „ბეტსიმ“ მთელი დღის განმავლობაში არაჩვეულებრივად გვიმასპინძლა!

ტელერადიოსივრცეში გამოხმაურება იყო, თუმცა, არც იმდენი, რამდენსაც მოველოდით.

რამდენიმე მონვეული ტელეკომპანია საერთოდ არ გამოგვხმაურებია, არც საინფორმაციო სააგენტოებიც, რომლებსაც საგანგებო მოსაწვევები გაუზღავენთ!

ამან კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, რომ აფხაზეთის და, საერთოდ, ოკუპირებული ტერიტორიების თემა დღითიდღე კარგავს

აქტუალობას ბევრი ჩვენი კოლეგა-ჟურნალისტისა და პროდიუსერების მხრიდანაც.

მეტი მნიშვნელობა ენიჭება ე. წ. ხმაურიანი მოვლენების გაშუქებას და, „ხმაურსა და ხმაურს“ შუა – გასართობ, სახალისო პროგრამებს.

არადა, აფხაზეთსა და სამაჩაბლოზე მეტი სახმაურო რა უნდა გვექონდეს?

„...ჩემი ნება რომ იყოს, ყველა გამახალისებელ, დასასვენებელ ღონისძიებაზე შესასვლელ ბილეთს, მოსანვევს, ქვითარს დავბეჭდავდი წარწერით, რომ სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობა აღსადგენია და სახელმწიფოებრიობა – დასაცავი“ – ეს კონფერენციის ერთ-ერთი საპატიო სტუმრის აზრია, რომელსაც ვრცლად აქვე, ამავ ეკრებულში გაეცნობით.

რა გვიჭირს, მართლა ასე რომ იყოს.

„რა შეუძლია კონფერენციას?“

ეს კითხვა სოციალურ ქსელში კონფერენციის კიდევ ერთმა სტუმარმა დასვა და საკუთარ თავს თვითონვე უპასუხა – „ბევრი არაფერი!“

ცხადია, ჟურნალისტთა კონფერენციასაც, რომელმაც ერთმნიშვნელოვნად საინტერესოდ – შინაარსიანი მოხსენებებით, ღია და გულწრფელი დებატებით, მათ შორის, გაცხარებული კითხვა-პასუხებითაც, ჩაიარა, ბევრი არაფერი შეუძლია, მაგრამ, ვფიქრობთ, განგაშის ზარები მაინც ჩამოირეკა, თითქმის მივიწყებას მიცემული თემა, სულ ცოტა, ერთი დღით მაინც გაააქტიურდა, დაგროვილ სათქმელს გზა გაეხსნა, კრიტიკული განწყობები და პოზიციებიც გამოიკვეთა და ყველაზე მთავარი – კონფერენციამ დაგვანახა, რომ ჟურნალისტებს, რომლებმაც ადრე ძალიან ბევრი წერეს ომზე, დღეს კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირებისათვის ამოუწურავი ბერკეტები გააჩნიათ. კონფერენციამ ისიც შეგვასხენა, რომ საქართველოს უკანასკნელი ათწლეულების ყველა შეიარაღებული კონფლიქტის უტყუარი მემკვიდრე სწორედ ჟურნალისტია, რომელმაც იმაზე ბევრად უფრო მეტი იცის და უნახავს, ვიდრე უთქვამს თუ უწერია.

კიდევ ერთი: კონფერენციამ ცხადყო, რომ შეხვედრა ჟურნალისტებს დაგვიგვიანდა, რომ საუბარი და, ასე ვთქვათ, „ორთქლის გამოშვებაც“, აფხაზეთის ტრაგედიის 25 წლისთავზე კი არ უნდა დაგვეწყო, არამედ – უნდა დაგვემთავრებინა და საქმეს დიდი ხნის წინ შევდგომოდით...

და ბოლოს: აფხაზეთის მთავრობის მხარდაჭერით, კონფერენციის კრებულშიც გამოიცა.

ვფიქრობთ, იგი ჟურნალისტების, კონფლიქტოლოგების, სოციოლოგების გარდა, პოლიტიკოსებსაც დააინტერესებთ, რადგანაც კრებული მათთვის საგულისხმო მრავალ საკითხს და თემას მოიცავს.

კრებული განსაკუთრებით საინტერესო იქნება ჟურნალისტიკის ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის, რომელთათვისაც აფხაზეთი დღემდე უნახავი სამშობლოა – მისსავე წიაღში დასაბრუნებელი.

ვენერა რურუა

მისასალმებელი სიტყვა

ვახტანგ ყოლბაია

აფხაზეთის მთავრობის თავმჯდომარის
მოვალეობის შემსრულებელი

მივესალმები კონფერენციის მონაწილეებს, ყველა აქ დამსწრე ჟურნალისტს, მწერალს, პარლამენტის წევრს, კონფლიქტოლოგს, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს, თითოეულ სტუმარს, ყველას, ვინც ამ მეტად მნიშვნელოვანი კონფერენციის მუშაობაში ლებულობს მონაწილეობას.

უკანასკნელი ათწლეულების მანძილზე საქართველოს უახლეს ისტორიაში არაერთხელ დამდგარა ისეთი პერიოდი, როდესაც აუცილებელი იყო ერის მობილიზება ქვეყნის მთლიანობისა და მშვიდობის შენარჩუნებისათვის, მის მრავალეროვან მოსახლეობაში ერთიანობის სულისკვეთების გაღრმავებისათვის.

უკანასკნელი სამი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოს ჯერ ჩრდილოეთის, ხოლო შემდეგ დასავლეთის საზღვართან შექმნილმა ხელოვნურმა კონფლიქტებმა, მართალია, ჩვენი ძირძველი ადგილ-მამულის მნიშვნელოვანი ნაწილი დროებით ჩამოგვაშორა, მაგრამ ვერა და ვერ ჩავვიხშო ერთიანობის სულისკვეთება, არა მარტო

ტერიტორიის, არამედ ხელოვნურად გადამტერებული მოძმე ერების მიმართაც.

ამის ნათელი დადასტურებაა ჟურნალისტების მხრიდან ინიცირებული და აფხაზეთის მთავრობის მიერ ორგანიზებული ეს კონფერენციაც. თუ გულდასმით გადავხედავთ მის დღის წესრიგს, დავრწმუნდებით, რომ ჩვენი საბოლოო მიზანი ქართველებსა და აფხაზებს, ქართველებსა და ოსებს შორის გაჩენილი უფსკრულის ამოვსებაა, მავთულხლართებით გაყოფილი საზოგადოების გამთლიანებაა, რომელშიც თქვენ, ჟურნალისტებს განსაკუთრებული მისია გაკისრიათ.

დიდი მუშაობის როლი, არა მარტო კონფლიქტის გაშუქების, ფართო მასებისათვის სწორი, ობიექტური და მიუკერძოებელი ინფორმაციის მიწოდების, არამედ მისი დარეგულირების, დაპირისპირებულ მხარეთა შორის ნდობის აღდგენისა და შერიგების პროცესში, რამეთუ დიდი ძალა აქვს ზოგადად სიტყვას, რომლის მსახურნიც თქვენ ბრძანდებით, განსაკუთრებით კი სწორად შერჩეულ, მოზომილ, საკუთარი ქვეყნის ინტერესების დაცვისკენ, მშვიდობის დამკვიდრებისკენ მიმართულ სიტყვას. ამიტომაცაა სიტყვა უზუნაესი, უპირველესი, ამაზე მიგვანიშნებს კონფერენციის მთავარი სათაურიც – „სიტყვა პირველია“.

ქართველმა ჟურნალისტებმა კონფლიქტებში მუშაობის დიდი გამოცდილება დააგროვეს. ყოველდღიურად ასი ათასობით ადამიანი ელოდა თქვენს სიტყვას, თქვენს მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას ამა თუ იმ ცხელი წერტილიდან, ამიტომაც ფასდაუდებელია თქვენი გმირობა. მადლობა ომის მონაწილე თითოეულ ჟურნალისტს, როგორც ქართველს, ასევე, აფხაზს ამ თავგანწირვისთვის. იყო, რა თქმა უნდა, შეცდომებიც, რომლებიც თქვენ უკეთ იცით, ვიდრე სხვამ და დღეს, ალბათ, ამ შეცდომებზეც გექნებათ საუბარი. ვინც სისტემატურად მუშაობს პროფესიული სრულყოფისათვის, მისთვის შეცდომა გამოცდილებაა, ის შეცდომებზე სწავლობს, იზრდება და ამ გამოცდილებას სხვასაც უზიარებს, რათა შემდეგში იგივე არ განმეორდეს.

თქვენ, ომის მონაწილე, უფროსი თაობის ჟურნალისტებმა,

დარწმუნებული ვარ, წლების შემდეგ ბევრ მოვლენას ახლებურად შეხედეთ, მათ შორის, საკუთარ შეხედულებებსა და მიდგომებსაც. ამიტომაც იქნება საინტერესო თითოეული თქვენგანის მოსმენა კონფერენციის მონაწილე ახალგაზრდა ჟურნალისტებისა და მომავალი კონფლიქტოლოგებისთვისაც.

კონფერენციის მონყობა-ჩატარებაში აქტიურად ამოგვიდგა მხარში საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ფონდი „აფხაზეთი“ – დღევანდელი ჩვენი თავყრილობის პარტნიორი და ერთ-ერთი ფინანსური მხარდამჭერი. აფხაზეთის მთავრობის და თქვენი სახელითაც მინდა ფონდის ხელმძღვანელობას მადლობა გადავუხადო ამ თანადგომისათვის.

ყველაზე დიდი მხარდაჭერა კი მივიღეთ თქვენგან, ძვირფასო ჟურნალისტებო, ვისთვისაც უცხო არ არის ქვეყნის არცერთი ცხელი კონფლიქტი – იქნება ეს სამაჩაბლოს, აფხაზეთის თუ 2008 წლის ომები, რომელსაც არაერთი ჟურნალისტის სიცოცხლე შეეწირა.

ჩემი გამოსვლის დასასრულს მინდა გთხოვოთ, წუთიერი დუმილით პატივი მივაგოთ საქართველოს და, ზოგადად, ცხელ წერტილებში დაღუპული ჟურნალისტების ნათელ ხსოვნას.

მისასალმებელი სიტყვა

ელგუჯა (გია) გვაზავა

აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე

ჩემთვის დიდი პატივია დღეს თქვენთან ყოფნა და მონაწილეობის მიღება ამ მართლაც საჭირო კონფერენციაში, რომლის მთავარი თემა სიტყვაა.

„დასაბამიდან იყო სიტყვა, სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა“ – ვკითხულობთ იოანეს სახარებაში.

დიახ, სიტყვა ღმერთია და აქედან ვხვდებით, რამხელა ძალა და მნიშვნელობა აქვს მას.

მე, როგორც გენეტიკოსი და ამ საკითხით დაინტერესებული ადამიანი, საგანგებო ლიტერატურაში ერთ საოცარ ფაქტს ნავაწყდი – თანამედროვე გენეტიკამ დაამტკიცა, რომ სიტყვა ცვლის გენს, წარმოგიდგენიათ რა ხდება? სიტყვას შეუძლია გენის შეცვლა. ამას ეწოდება ტალღოვანი გენეტიკა.

სიტყვას შეუძლია ყველაფერს თავ-თავისი ადგილი მიუჩინოს და პირიქით – შეუძლია ყველაფერი არივ-დარიოს, გაანადგუროს. ამ შემთხვევაში იგი შეიძლება ატომურ იარაღსაც შევადაროთ.

ამიტომაც სიტყვის მნიშვნელობა დღეს, ამ კიბერსამყაროში, რომელიც არსებობს ფიზიკურ სამყაროსთან ერთად, არის საოცარი და ძალიან მძლავრი.

აი, რამხელა ძალაუფლების მფლობელები ხართ თქვენ, ჟურნალისტები, ანუ – სიტყვის ძალაუფლების.

ბევრი ფიქრობს, რომ ჟურნალისტიკა მეოთხე ძალაუფლებაა. ეს ასე არ არის. დღევანდელი მსოფლიო თვლის, რომ მეოთხე ძალაუფლება არის საზოგადოებრივი აზრის ძალაუფლება, აზრისა, რომელსაც აყალიბებს და ფორმას აძლევს ჟურნალისტიკა.

სამწუხაროდ, ძალიან ხშირად, ჩვენი სიტყვა არ ქმნის იმ სიტუაციას, რომელიც ქვეყნის სიჯანსაღეს და მის წინსვლას ემსახურება. სიტყვა, როგორც აცოცხლებს, ასევე, კლავს. გაიხსენეთ ნოდარ დუმბაძის „ხაზარულა“... ეს არ არის მისტიკა, ეს რეალობაა და ეს დაამტკიცა მეცნიერებამ, რომელიც ეკლესიის წიაღში დაიბადა.

ულრმესი მადლობა ამ კონფერენციის ორგანიზატორებს, აფხაზეთის მთავრობას, რომ შეგვკრიბა იმაზე სასაუბროდ და გასაანალიზებლად, საით მიდის დღეს ქართული აზრი, როგორ უნდა ჩამოყალიბდეს იგი ქართული ჟურნალისტიკის, მედიის მეშვეობით, რათა ჩვენი, ენგურს იქეთა და ენგურს აქეთა გახლეჩილი საზოგადოება გააერთიანოს, შეკრას.

გაერთიანება და ერთად ყოფნა კი აუცილებელია, რათა გადავრჩეთ პატარა ეთნოსები, არ ჩავიკარგოთ იმ დიდ გლობალიზაციის პროცესში, როდესაც ყოველ 10-15 დღეში, დედამიწაზე არსებული 6000 ენიდან, იკარგება ერთი ენა – წარმოიდგინეთ რა სისწრაფით ხდება ეს. თუ ეს პროცესი კვლავაც ამ ტემპით გაგრძელდა, მიმდინარე საუკუნის 30-იანი წლებისთვის პატარა ერების ნახევარზე მეტი, პრაქტიკულად, გაქრება.

ამიტომ მხოლოდ ერთიანობა და გადარჩენისათვის ერთად დგომა ჩვენი მომავლის საწინდარი.

ამ ერთიანობისთვის კი ჟურნალისტებმა, პოლიტიკოსებმა, კონფლიქტოლოგებმა, ყველამ, ვისთვისაც ჩვენი მომავალი ძვირფასია, ერთად უნდა ვიბრძოლოთ. ჩვენ უნდა გადავარჩინოთ აფხაზი ეთნოსი და, მათთან ერთად, გადავრჩეთ ჩვენიც.

მისასალმებელი სიტყვა

ნუკრი მილორავა

საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ცენტრ
„აფხაზეთის“ აღმასრულებელი დირექტორი

25 წელი ველოდი ამ ტიპის ღონისძიებას. აფხაზეთის ომის თემაზე საუბარი, მთელი ამ ხნის განმავლობაში, თითქოს ტაბუდადებული იყო არა მხოლოდ პოლიტიკოსების, არამედ საზოგადოების წარმომადგენელთა და ჟურნალისტების მხრიდანაც.

25 წლის წინ ეს დღე, 1993 წლის 21 სექტემბერი, ძალიან მძიმე იყო აფხაზეთის თითოეული მკვიდრისთვის. მაშინ 21 წლის ვიყავი, ახალგაზრდული, ლალი, ბედნიერი და უზრუნველი ცხოვრებით ვცხოვრობდი, როდესაც თავს დაგვატყდა ეს უბედურება, ათი ათასობით ადამიანმა დატოვა მშობლიური კუთხე, სახლ-კარი.

კარგად მახსოვს ჩემი ცხოვრების ეს ყველაზე მძიმე პერიოდი და იქედან მოყოლებული დიდხანს ვეძებდი ადამიანს, რომლისთვისაც უნდა მეკითხა – ვინ „გაგვაბედნიერა“ ასე? ვინ მოგვისპო ახალგაზრდობა? ვინ შეიწირა ამდენი უდანაშაულო ადამიანის სიცოცხლე? ვინ უნდა აგოს პასუხი ათი ათასობით უსახლკაროდ დარჩენილი ოჯახის

უბედურებაზე? ვეძებდი, მაგრამ ბოლოს აღმოვაჩინე, რომ არ არსებობდა ამ კითხვებზე პასუხის გამცემი ადამიანი და მივხვდი, რომ ჩვენ თვითონ, საკუთარ თავში უნდა გვეძებნა პასუხები ყველა კითხვაზე. ეს გვეხება, როგორც ქართველებს, ასევე, აფხაზებსაც.

საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ცენტრი „აფხაზეთი“ 25 წლის წინ ძალიან ჭკვიანმა და ჩვენს გაუბედურებულ ხალხზე მზრუნველმა ადამიანებმა დააფუძნეს. ჩვენი ცენტრი დღეს, თავისი ფილიალებით, საქართველოს 6 რეგიონში მრავალ საქველმოქმედო პროექტს ახორციელებს. მშვიდობის მშენებლობა და ნდობის აღდგენა – ჩვენი ერთ-ერთი უმთავრესი მიმართულებაა, რომელშიც საკმაოდ დიდი გამოცდილება დაგვიგროვდა. საქველმოქმედო ფონდის მიმდინარე პროექტებში დღეს 200-მდე ჩვენი თანამემამულეა ჩართული ენგურის იმ მხარეს.

მშვიდობის მშენებლობა ძალიან რთული საქმეა და თუ ამ გზას ვადგავართ, კარგად უნდა გვქონდეს გააზრებული ის „ვორდინგი“, რომელიც ხშირად ისმის ჩვენი ტელეეკრანებიდან, რომელიც, სამწუხაროდ, არანაირად არ უწყობს ხელს შერიგების პროცესს.

ჩვენი მთავარი საყრდენი ამ სამშვიდობო პროცესში უნდა იყოს ადამიანი თავისი ტკივილით, პრობლემით და არა აქვს მნიშვნელობა, სად იმყოფება იგი – ენგურს იქეთ, თუ ენგურს აქეთ. შეიძლება ბევრს თამამ განცხადებად მოეჩვენოს, მაგრამ ამ სამშვიდობო გზაზე ჩვენ არ გვეშინია ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ კანონის, რომელიც გვეუბნება, რომ ნებისმიერი, მცირე პროექტიც კი, განხორციელებული ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, არის კანონის დარღვევა და სისხლის სამართალს ექვემდებარება. ასეთ შემთხვევაში ჩვენი პოზიცია და არგუმენტი მტკიცე და ურყევია – როდესაც ჩემს თანამოქალაქეს უჭირს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, მე ვაკეთებ შესაძლებლობის მაქსიმუმს მისი საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფისთვის, მისი განათლებისთვის, ჯანმრთელობის დაცვისთვის.... მე ამას ვაკეთებ, თქვენ კი სცადეთ და დამიჭირეთ ამისთვის. ამით იმის თქმა მინდა, რომ თუკი გზას მშვიდობის მშენებლობისკენ მივყავართ, არანაირმა შემხვედრმა დაბრკოლებამ არ უნდა შეგვაშინოს, მით უფრო, როცა საქველმოქმედო ფონდის საქმიანობა

ეფუძნება გამჭვირვალობისა და საჯაროობის პრინციპებს.

ვფიქრობ, სამშვიდობო თემაზე მომუშავე ჟურნალისტებისათვის უინტერესო არ იქნება იმის გაგებაც, რომ ჩვენს ორგანიზაციას ყოველწლიურად 3000 -დან 5000-ამდე ბენეფიციარი ჰყავს და სხვადასხვა საქველმოქმედო და სამშვიდობო პროექტს 15 დონორი ორგანიზაციის ხელშეწყობით ახორციელებს.

ბოლოს კი კიდევ ერთხელ გამოვხატავ ჩემს მადლიერებას კონფერენციის ორგანიზატორთა მიმართ და მოხარული ვარ ამ შესანიშნავი ინიციატივისა, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს სამშვიდობო პროცესებს.

აღვნიშნავ, რომ კონფერენციის დღის წესრიგი არის ძალიან საინტერესო და შთამბეჭდავი. გულახდილად ვამბობ, ბოლო პერიოდში ისეთი შინაარსიანი თემები, როგორც დღეს არის წარმოდგენილი, არ შემხვედრია. დარწმუნებული ვარ, დღევანდელი დღე ყველას დაგვაძახსოვრდება.

საქველმოქმედო ჰუმანიტარული ცენტრი „აფხაზეთი“ მომავალშიც მზად არის ამ ტიპის აქტივობებს მხარი დაუჭიროს.

„მშვიდობა უპრაოდ შორეული მიზანი არაა, რომლისკენაც მივიწრაფით, არამედ თავად მშვიდობაა ამ მიზნის მისაღწევი საშუალება“

მარტინ ლუთერ კინგი

შესავალი სიტყვა

ვენერა რურუა

ჟურნალისტი, კონფერენციის კოორდინატორი

სამყაროში შემთხვევითი არაფერია და, ბუნებრივია, არც ის, რომ მშვიდობის საერთაშორისო დღე, რომელსაც მთელი მსოფლიო 21 სექტემბერს აღნიშნავს, ბრწყინვალე დღესასწაულს – ღვთისმშობლობას დაემთხვა. გილოცავთ სამყაროს ყველაზე დიდი მშვიდობისმყოფელის, ჩვენი ქვეყნის უდიდესი მფარველის შობის დღესასწაულს. შევთხოვთ დედა ღვთისმშობელს, შეენიოს დღევანდელ ჩვენს თავყრილობას, მოგვცეს საღი აზრი, ზომიერება, დაგვიფაროს ერთმანეთის წყენინებისგან, მოგვმადლოს კეთილი, მშვიდობიანი, მართალი და უბოროტო სიტყვა, ისეთი, როგორც სამყაროს შემოქმედს, ანუ ღმერთს ეკადრება, რამეთუ ღმერთია სიტყვა.

თითქოს უკვე რაღა დროისაა, მაგრამ სწორედ ამ კონფერენციის სათაურზე მუშაობისას დავფიქრდი, რაოდენ საპატიო, საპასუხისმგებლო და საშიში პროფესია ამირჩევია. იყო ჟურნალისტი, ეს ნიშნავს ემსახურო ცოცხალ სიტყვას, ანუ ყველაზე უზენაესს, რაც

კი არსებობს ამ სამყაროში. თავს არ შეგანწყენთ და არ დავიწყებ „კეკლეუცობას“ იმის მოყოლით, თუ რამდენჯერ მილალატინია ჩემს მწირ, პროფესიულ საქმიანობაში მისი უდიდებულესობა სიტყვისთვის, რამდენჯერ ვყოფილვარ მისი უღირსი მსახური. სხვა დროს, სხვა სიტუაციაში ყოველივე ამას, ალბათ, ასე საჯაროდ არც გავამხელებდი, მაგრამ დღეს ჩემთვის, ერთი რიგითი ჟურნალისტის, საჯარო მოხელისა და დედა-ეკლესიის წევრისთვის სწორედ ის დღეა, როდესაც პროფესია, სიყვარული და რწმენა – ანუ სიტყვა, სამშობლო და უფალი – ერთში მოაზრებული ეს სამი განზომილება, ჩვენს მთავარ სათქმელში ერთიანდება და ეს მაძლევს ძალას, ვიყო გულწრფელი და, ამავე დროს, ჩემდა გასაოცრად, თამამიც...

სამშობლო, როგორც უფალი ერთიანად, ბრძანა პოეტმა და ის ერთი ჩემთვის გაგრიდან იწყება, მისი იმ ერთადერთი, მუდამ მოკირწყლული ქუჩიდან, ყოველ ჯერზე ქალაქური სისუფთავის განცდას რომ მიტოვებდა და, რატომღაც, ყველაზე მძაფრად შემორჩა მეხსიერებას. მძაფრად ალბათ იმიტომ, რომ 26 წლის წინ, სწორედ ამ ქუჩით ვეთხოვებოდი უკვე აღებულ და გაუცხოებულ ქალაქს და ვცდილობდი, რაც შეიძლება მეტად ჩამბეჭდოდა მეხსიერებაში მასთან დაკავშირებული თითოეული დეტალი – თითოეული ხე, ბუჩქი, გამომწვარი სახლი და ძაღლების ყეფაც... ბოლო კადრი კი, რომელიც თითქმის ფოტოგრაფიული სიზუსტით შემოინახა გონებამ, საზღვართან ახლოს, რუსულ აბრევიატურა „რსფსრ“ -დან ორასიოდე მეტრში, საჩვენებლად გამომზეურებული რუსული ტანკი იყო, ამავე ენაზე შესრულებული ნარწერით „მადლობა საქართველოს საბრძოლო ტექნიკისათვის“.

„არაფრის. ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროთ“ – გავიფიქრე და ამ მზა სათაურს სათქმელი დღემდე ვერა და ვერ მივაბი, არადა, რამდენი დაგროვდა...

დღეს, ძირითადად, აფხაზეთის ომის მონაწილე ჟურნალისტები შევიკრიბეთ იმაზე სასაუბროდ, თუ როგორი იყო ჩვენი ჟურნალისტური სიტყვა გასული საუკუნის 90-იან წლებში, ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტად მონათლული თუ, საერთოდ, ჩვენი უახლესი ისტორიის ომების დროს და როგორია ახლა, მშვიდობიან წლებში, რომლის-

ვისაც, დიდი ილიასი არ იყოს, „ლხენა მაინც ვერ დაგვირქმევია“. ვისაუბრებთ საკუთარ გამოცდილებებზე, შეცდომებზე, წარსულში თუ ამჟამადაც არსებულ ხელისშემშლელ თუ, პირიქით, ხელისშემწყობ ფაქტორებზე, ვიტყვით, რომ მშვიდობა და მხოლოდ მშვიდობაა გადამრჩენი ჩვენი ქვეყნისთვის და ყველა იმ ხალხისთვის, ვისთვისაც ეს ღვთივკურთხეული მინა მშობლიურია. არა აქვს სხვა სამშობლო ქართველს და აფხაზს, გარდა საქართველოსი და ძალიანაც რომ მოვინდომოთ, ვერსად გავექცევით საერთო საფლავებით გადასერილ მინას. თუ არ შევრიგდებით, კიდევ დიდხანს ვიტრიალებთ ერთ წრეში ასე ვიუტად, ასე ურჩად, უზენაესის ნების საწინააღმდეგოდ და სულ უფრო და უფრო მეტად შემოგვიტევს ბოროტება უკვე არა მარტო ტანკებითა და ტყვიებით, არამედ, სხვა სახის ომითაც – იქნება ეს კაზანტიპური აღვირაზნისობა, ნარკოტიკი, თუ დღეს უკვე დასავლეთ საქართველოს, განსაკუთრებით კი აფხაზეთის უსერიოზული პრობლემა – ფაროსანა.

სიტყვამ მოიტანა და ჩვენ, ყურნალისტებიც სერიოზულად ხომ არ დავფიქრებუიყავით, რატომ შემოვიდა ეს მცოცავი „შავი ქირი“ მაინცდამაინც აფხაზეთიდან, საქართველოს ამ ერთ-ერთი ყველაზე წმინდა, სამი მოციქულის ნატერფალი მიწიდან, სადაც უბედურება, სახელად ომი, ჯვრის დღეს დაიწყო, 14 აგვისტოს – ჯვრის ძელთა შემოყვანების დღეს და ჯვრის დღეს დამთავრდა, 27 სექტემბერს – ჯვართამაღლებას...

...ყოველივე ეს, რა თქმა უნდა, შემთხვევითი ფაქტი არ არის, ისევე, როგორც უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსისა და ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ილია II-ის მიერ აფხაზეთის ხელისუფლებისათვის ჯვრის გადმოცემა... „ამ ჯვარს გადავცემ აფხაზეთის ხელისუფლებას, რომელიც შეინახავს ჩვენს შესვლამდე“ – სიტყვა-სიტყვით ასე ბრძანა მაშინ მისმა უწმინდესობამ, როდესაც იერუსალიმიდან ჩამოტანილი, სადაფის ქვისგან თლილი, ულამაზესი თეთრი ჯვარი გმირთა მოედანზე, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა მემორიალთან, 2014 წლის 27 სექტემბერს ხელიდან ხელში გადმოგვ-

ცა ყველანაირ ბოროტებაზე გამარჯვების ნიშნად... თითქოს ქვეყნის ყოვლად ბრძენმა სულიერმა წინამძღოლმა მიგვანიშნა – „ამით ძლიე!“, როგორც ეს თავის დროზე ენიშნა მტრებით გარემოცულ კონსტანტინე დიდს...

ვინახავთ ამ ჯვარს და გვეიმედება, რომ აუცილებლად დავიბრუნებთ წართმეულს!

მანამდე კი ქართველებმა და აფხაზებმა ერთმანეთისკენ სავალი, ჯერაც ჩახერგილი გზები უნდა გავასუფთავოთ. ეს გზა ჩვენი გოლგოთის – ჭუბერის გზაზე არანაკლებ ძნელია, მაგრამ ბევრად უფრო იოლად დასაძლევია, თუკი ერთმანეთში სიყვარულს მოვძებნით.

სიყვარული კი ყველგან არის, ოღონდ ესაა, ენგურის იმ მხარეს იგი უფრო რთულად მოსაძებნია, უფრო შენიღბულია, უფრო დაფარულია ოკუპანტი „პატრონისადმი“ ცრუ ერთგულების, ხარკის გადახდის, შიშის, თუ სხვა უამრავი მიზეზის გამო. ჩვენც სწორედ ეს შენიღბული და დაფარული უნდა დავინახოთ – ჩვენი პროფესია ხომ დანახვის პროფესიაა. ვეძებთ ასეთი ფაქტები ზღვაში მიმოზნეული ოქროს მარცვლების დარად და მედიის ყველა საშუალების გამოყენებით დავატირაჟოთ, გავაგებინოთ ყველას, მთელ მსოფლიოს, რომ ქართველსა და აფხაზში არის, ნამდვილად არის შერიგების პოტენციალი, თუ „კეთილისმოსურნეები“ ხელს არ შეგვიშლიან და ერთმანეთისკენ სავალ გზას ნებელდის ეკლესიასავით არ აგვიფეთქებენ.

კონფერენციისათვის მზადების წინა პერიოდში, როდესაც საკონფერენციო თემა და სათაური უკვე შერჩეული იყო, ინტერნეტში აფხაზ ჟურნალისტ ალინა აჩბას ერთ საინტერესო წერილს ნავანყდი სათაურით: „სიტყვამ შეიძლება მოგკლას და შეიძლება განგკურნოს“. როგორ ეხმიანება იგი ჩვენს დღევანდელ სათქმელს და როგორ გვაკლია დღეს ალინა... რალაცა გზებით დავაპირე კიდეც მასთან დაკავშირება, მაგრამ არ გამომივიდა. „ომის დროს, წერდა ალინა, ჩვენი რედაქცია გუდაუთაში გაიხიზნა. თავიდან დაბნეულები ვიყავით, მაგრამ შემდეგ, ნელ-ნელა აზრზე მოვედით და გადავწყვიტეთ, კეთილი საქმე გვეკეთებინა – ჩვენი რადიოს მეშვეობით მებრძოლთა ოჯახებს ინფორმაციას ვანვდიდით მათი შვილების, ქმრების, ძმების შესახებ, ვამხნევებდით და დაბადების დღეებსაც ვულოცავდით“.

რა საოცარი მსგავსებაა – იგივეს ვაკეთებდი მეც, ოღონდ გაგრის სამხედრო კომენდატურის შტაბიდან. მიუხედავად იმისა, რომ მე და ალინა, ასე ვთქვათ, ორ სხვადასხვა მხარეს წარმოვადგენდით, რაც, ჟურნალისტური ეთიკის თვალსაზრისით, გამართლებული არ არის, მაინც მენიშნა პროფესიული ერთსულოვნება – აკეთო ომში სიკეთე.

ახლა კი ბევრისთვის ნაკლებად ცნობილ, ან შესაძლოა, საერთოდ უცნობ ფაქტზე მინდა გავამახვილო თქვენი ყურადღება: აფხაზეთის ომის პირველ დღეებში გუდაუთის საავადმყოფოში ნამლების სინაკლებე იყო. გაგრში კი დიდი რაოდენობით შემოდინდა მედიკამენტები და გადასახვევი მასალები ქართველი მეომრებისთვის. შეიძლება დაუჯერებლადაც მოგეჩვენოთ, მაგრამ ჭეშმარიტებას გეუბნებით და ამის შესახებ სიუჟეტიც მაქვს მომზადებული – ნამლების გარკვეული რაოდენობა გაგრიდან გუდაუთაში იგზავნებოდა აფხაზი დაჭრილებისთვისაც.

განა შეიძლება ამის შემდეგ ამ ომს ქართულ-აფხაზური უნოდო?

ერთსაც გეტყვი: კოლხიდელი ქართველი და ბზიფელი აფხაზი მეომარი ბიჭები, რომლებიც ჯერ კიდევ ომამდე, საფეხბურთო ტურნირებიდან იცნობდნენ ერთმანეთს, ტყეში პირისპირ შეხვედრილან, მოულოდნელობისგან დაბნეულან და სანამ თავთავიანთი გზებით წავიდოდნენ, პირობა დაუდვიათ, ამის შესახებ არსად არაფერი ეთქვათ. ამ ამბის თვითხილველმა, ჩემმა აფხაზმა მეგობარმა და კოლეგა ბესომ კი პირობა დაარღვია და ეს ამბავი გამიმხილა. ვიცი რატომაც – უკან დასაბრუნებელი იმედი გამომაცოლა, როცა ფსოუს ხიდს შიშისგან აკანკალებული ვტოვებდი.

განა ბევრია ომების ისტორიაში ასეთი მაგალითები?

ამიტომაც მიემედება აფხაზეთი და მინდა ეს იმედი ყველაზე უიმედოებსაც გადავცე.

სიტყვა გამიგრძელდა. დარწმუნებული ვარ, ჩვენი დღევანდელი თავყრილობა, მიუხედავად მონაწილეთა აზრთა სხვადასხვაობისა, ბოლომდე მაინც მშვიდობიანად ჩაივლის.

მადლობა დღევანდელი დღის ორგანიზებისათვის აფხაზეთის მთავრობას, მის აპარატს, თითოეულ თანამშრომელს, რომელიც აქტიურად იყო ჩართული ამ ღონისძიების მომზადებაში, მადლობა

საქველმოქმედო ფონდ „აფხაზეთს“, საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნებას“, აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის ხელმძღვანელობას, ჟურნალისტებს, მემონტაჟეებს, იმ შესანიშნავი სიუჟეტების მომზადებისთვის, რომლებიც დღეს კონფერენციის მთავარი თემის, ჩვენი ძირითადი სათქმელის გასაძლიერებლად დაგვეხმარება.. მადლობა ყველა ტელერადიოკომპანიას, პრესის წარმომადგენლებს, რომლებიც საინფორმაციო მხარდაჭერას გვიცხადებენ, მადლობა ლიეტუვის, საფრანგეთის, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში მოღვაწე ჟურნალისტებს, რომლებმაც ჩამოსვლა ვერ შეძლეს, მაგრამ თავიანთი ვიდეოჩანაწერები გამოგვიგზავნეს. მადლობა აფხაზეთის ხელოვნებისა და კულტურის ცენტრს, ჟურნალ „იალქნის“ მთელ შემოქმედებით კოლექტივს, რომელმაც უდიდესი ძალისხმევით, თითქმის დღელამური მუშაობის ფასად, საგანგებოდ ამ კონფერენციისთვის დაასრულა და წარმოგვიდგინა ქართულ-აფხაზური საყმანვილო პრესის ისტორიაში უპრეცედენტო სამშვიდობო პროექტი სახელწოდებით „ცა აფხაზური“. მადლობა ქალბატონ ლეილა ბახბაიას, ქართული ხელოვნების დიდოსტატს, რომელმაც საგანგებოდ დღევანდელი დღისთვის კალიგრაფიულად „მოქარგა“ და კიდევ ერთხელ შეგვახსენა აფხაზი მთავრის გიორგი შარვაშიძე-ჩაჩბას აფხაზი ხალხისადმი მიმართული, დღესაც ყურადსაღები სიტყვები.

და ბოლოს – განსაკუთრებული მადლობა კონფერენციის თითოეულ მონაწილეს, სტუმრებს, მომხსენებლებს, სიტყვით გამომსვლელებს, თითქმის ოთხი თვის განმავლობაში რომ ითმენდნენ ჩემს შემანუხებელ ზარებს.

I ბლოგი

მედია და კონფლიქტი

ქურნალისტის განსაკუთრებული როლი მოითხოვს კონფლიქტის წარმოშობის, მისი განვითარებისა და დასრულების მიზეზების ღრმად გაანალიზებას. აუცილებელია, ქურნალისტს ახალი ამბავის მოპოვების, დამუშავებისა და პრეზენტაციის გამორჩეული უნარი ჰქონდეს, კონფლიქტისა და გადაწყვეტილებების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების დროს, ის კონფლიქტის სენსიტიურობას უნდა ითვალისწინებდეს.

პანდელი პანი,

„კონფლიქტური სიტუაციების გაშუქების საფუძვლები“

აკაკი სიხარულიძე

საქართველოს ჟურნალისტთა დამოუკიდებელი
ფედერაციის თავმჯდომარე 1993-2003 წლებში.
ჟურნალისტიკის დოქტორი

- ქართულმა მედიამ სრულიად მოულოდნელად და მოუმზადებლად გადაინაცვლა საბჭოთა რეჟიმიდან პოსტსაბჭოთა სივრცეში. ეს იყო მართლაც „შიშველი ხელებით შოკური თერაპიის“ ეფექტი, ანუ მრავალწლიანი საბჭოთა ცენზურიდან პირდაპირ სიციყვის თავისუფლების ტრიალ მინდორში აღმოჩენა, რასაც ჰქონდა, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი შედეგები;
- რუსულმა მედიამ ინფორმაციული ომი კონფლიქტის დაწყებისთანავე ერთდროულად სამი მიმართულებით წამოიწყო: შიდა აუდიტორიისთვის, კონფლიქტში ჩართული მხარეებისა და დანარჩენი მსოფლიოსათვის. ქართულმა მედიამ კი მხოლოდ შიდა აუდიტორიაზე იმუშავა და ვერ შეძლო საერთაშორისო აზრის ჩამოყალიბება;
- ქართული სახელმწიფოს იდეოლოგიური და საინფორმაციო პროპაგანდის ძირითადი ლერძი მედიის, სამხედრო და

სახელმწიფო მართვის მექანიზმების გამართულ, სინქრონულ, შეთანხმებულ ქმედებაზე უნდა აენყოს, რათა ყურნალისტების მხრიდან არ მოხდეს სამხედრო საიდუმლოებების შემცველი ინფორმაციის გაჟონვა, ასევე, სამხედრო შენაერთების ტიპისა და ცოცხალი ძალის, შეიარაღების, ტექნიკის რაოდენობის, ოპერაციის ჩატარების ადგილის, დროის, პაროლების მქონე ფრაზეოლოგიის გამჟღავნება.

XX საუკუნის 90-იანი წლების საქართველო შეიარაღებული კონფლიქტები და გეგმა

პირველ რიგში, მადლობა მინდა გადავუხადო აფხაზეთის მთავრობას, პირადად ბატონ ვახტანგ ყოლბაიას, აფხაზეთის უმაღლეს საბჭოს, ბატონ გია გვაზავას, ჩემს კოლეგას, ქალბატონ ვენერა რურუას ასეთი ერთობ საჭირო კონფერენციის ორგანიზებისთვის.

მოგეხსენებათ, დღეს მსოფლიო გამორჩეულია თანამედროვე გამოწვევებით, რომელთა სპექტრი იმდენად მრავალმხრივი და მასშტაბურია, რომ ძნელია დასახელდეს დარგი, სფერო, საზოგადოებრივი მიმართულება, სადაც არ მიმდინარეობდეს მიდგომათა და გააზრებათა ძირეული გარდაქმნა, იდეებისა და გონებრივი გაანგარიშებების სრული რესტრუქტურისა. ეს ურთულესი პროცესია, რადგან სწორედ ახლა, ჩვენს ეპოქაში, ჩვენს თვალწინ ყალიბდება მსოფლიოს ახალი საზოგადოებრივი, სამეცნიერო, სოციალური, პოლიტიკური თუ კულტურული წესრიგი, საერთო-საყოველთაო თანაარსებობის წესები.

თანამედროვე მედიაექსპერტები დღემდე ვერ შეთანხმებულან სტანდარტებზე, რომელიც მედიის მიერ წარმოებული ინფორმაციის ობიექტურად შეფასების ნიმუშად გამოდგებოდა.

ძნელი დასადგენია, სად გადის ზღვარი მედიაეთიკასა და საინფორმაციო პოლიტიკას, სახელმწიფო ინტერესებს შორის. კონფლიქტურ სიტუაციაში ეს ზღვარი კიდევ უფრო ბუნდოვანი და ქაოტურია. ტერმინი „ინფორმაციული კონფლიქტები“ სულ უფრო აქტუალური ხდება.

ამთავითვე უნდა ითქვას, რომ საბჭოთა რეჟიმიდან პოსტსაბ-ჭოთა სივრცეში ქართულმა მედიამ სრულიად მოულოდნელად და მოუმზადებლად გადაინაცვლა. ეს იყო მართლაც „შიშველი ხელებით შოკური თერაპიის“ ეფექტი, ანუ მრავალწლიანი საბჭოთა ცენზური-დან პირდაპირ სიტყვის თავისუფლების ტრიალ მინდორში აღმოჩენა, რასაც ჰქონდა, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი შედეგები.

როგორი უარყოფითი შედეგიც არ უნდა დამდგარიყო, რა შეც-დომებიც არ უნდა დაშვებულიყო, ცალსახად უნდა განვაცხადოთ და მივცეთ შეფასება – ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური შეი-არაღებული კონფლიქტების გაშუქებაში ჩართული ქურნალისტთა კორპუსის თითოეული წარმომადგენლის აქტივობა სამოქალაქო გმი-რობის ტოლფასია, მათ ყველაზე ძვირფასი – სიცოცხლე „დადეს“ პროფესიული მოვალეობის პირნათლად შესრულებისათვის. განსა-კუთრებულად უნდა გამოვყო საველე გაზეთ „შანსის“ რედაქცია.

იმ პერიოდის პოლიტიკური, საზოგადოებრივი და სოციალური სურათი რომ აღვადგინოთ, დავინახავთ, ეს ის დროა, როცა საქა-რთველოში, 1990 წლის 28 ოქტომბრის არჩევნების შედეგად, დას-რულდა კომუნისტური ეპოქა და ქვეყანას ოფიციალურად ეწოდა – საქართველოს რესპუბლიკა. კრემლისგან გამიჯვნის პროცესი საკმაოდ მძიმე და მტკივნეული აღმოჩნდა: მიძინებულმა ნაღმებმა, ავტონომიური რესპუბლიკის თუ ოლქის სახით, ამოქმედება დაი-წყო, რამაც პოლიტიკურად უმნიფარ, სახელმწიფო მართვის საქმე-ში გამოუცდელ ქართულ ეროვნულ ძალებს პრობლემები შეუქმნა: დაიწყო სისხლიანი კონფლიქტების დაუსრულებელი, ხანგრძლივი სერია. ამ ბრძოლაში დამოუკიდებლობის სურვილით განმსჭვალუ-ლი საქართველოს მოსახლეობა კატეგორიულად არ ცნობდა ისეთ ტრადიციულ, ზოგადსაკაცობრიო გამოცდილებას, როგორცაა, „დიპლომატია“, „კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირება“, „მო-ლაპარაკებები“ და ა.შ. ყველა ქმედება, სახელმწიფო აპარატისა თუ საზოგადოების მხრიდან, ემყარებოდა გაუაზრებელ, არაპროგ-ნოზირებად შეხედულებებს, რამაც ქვეყანაში საყოველთაო ქაოსი და სახელმწიფოს მართვის მექანიზმის მთლიანი მოშლა გამოიწვია. დაირღვა კავშირი მოსახლეობასა და მმართველ ისტებლიშმენტს შო-

რის. ქვეყნის შიგნით მოქმედ პოლიტიკურ ძალებს შორის არსებულ-მა შუღლმა ამ პროცესების გაღრმავებას კიდევ უფრო შეუწყო ხელი.

90-იანი წლების მედია დამსგავსა პოლიგონს, სადაც ბრძოლა წესების გარეშე დასაშვებ ნორმად, ცხოვრების წესად იქცა. ისტორიული წიაღსვლები რუსეთთან, აფხაზეთთან ან ოსეთთან მიმართებაში საქმეში ჩაუხედავი, დილეტანტი, ხშირ შემთხვევაში, ხელმოცარული და უმეცარი სუბიექტების ურა-პატრიოტულ განწყობა-შეხედულების საფუძველზე იქმნებოდა, შემდეგ კი ასეთი სახით მიეწოდებოდა საზოგადოებას. სამწუხაროდ, იმდროინდელმა მედიამ ჯეროვნად ვერ შეძლო მოსალოდნელი კონფლიქტების წარმომავლობისა და შედეგების ობიექტურად გაანალიზება, ხოლო საზოგადოებას პატრიოტიზმისა და ახლადმოპოვებული დამოუკიდებლობის ეიფორიულმა განცდამ იოლად გადაადგმევინა ნაბიჯი სისხლიანი დაპირისპირებისკენ. ამის თქმის საფუძველს კი იმ პერიოდის ქართული პრესის შესწავლა-ანალიზი მაძლევს. ქართულ მედია-ბაზარზე ნელ-ნელა გამოჩნდა კომპარტიისგან, ანუ სახელმწიფო ცენზურისგან თავისუფალი, საკუთარ პრინციპებზე აგებული, დაფინანსების საკუთარი წყაროსა და დამოუკიდებლობის პრეტენზიის მქონე გაზეთები: „დრონი“, „შანსი“, „7 დღე“, „მამული“, „საქართველო“, „კაბადონი“, „ქართული ფილმი“, „საქმე“ „ასავალ-დასავალი“, „რეზონანსი“, „ალია“ და ა.შ. თითოეული მათგანი თავისებურად ჩაერთო ახალი ეპოქის თანმდევი პროცესების აღქმა-გაშუქებისა და საზოგადოების ინფორმირების საქმეში. თუმცა, საგულისხმოა, ვაცლავ ჰაველისეული მედია-სინდრომი – „...ჩემთვის უფრო მნიშვნელოვანია სხვა რამ: იმ პირთა პასუხისმგებლობა, რომლებიც განკარგავენ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებს...“- ამბობს ყოფილი დისიდენტი და ძნელია, ამაში არ დაეთანხმო.

დღეს უკვე არავისთვის საიდუმლო არ არის, რომ აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში საომარი მოქმედებების დროს მთავარ დაპირისპირებულ ძალას რუსეთის ფედერაცია წარმოადგენდა თავისი სამხედრო და ადამიანური რესურსით და, ასევე, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით. რუსულმა მედიამ ინფორმაციული ომი კონფლიქტის დაწყებისთანავე ერთ-

დროულად სამი მიმართულებით წამოიწყო: შიდა აუდიტორიისთვის, კონფლიქტში ჩართული მხარეებისა და დანარჩენი მსოფლიოსთვის. ქართულმა მედიამ კი მხოლოდ შიდა აუდიტორიაზე იმუშავა და ვერ შეძლო საერთაშორისო აზრის ჩამოყალიბება.

ამას თავისი ობიექტური მიზეზები ჰქონდა: პირველი და მნიშვნელოვანი არის ის, რომ ქართულ მედიას, გარდა 1989 წლის 9 აპრილის მოვლენების გაშუქებისა, „ცხელ წერტილებში“ მუშაობის არანაირი გამოცდილება არ გააჩნდა. ასევე არასდროს ჰქონია შესაძლებლობა საერთაშორისო საზოგადოებაზე მოეხდინა გავლენა. მისგან განსხვავებით რუსულ მედიას, როგორც საბჭოთა მედიის მემკვიდრეს, ასეთი გამოცდილება საბჭოთა კავშირის არსებობის პირობებში გამოუმუშავდა, რადგან ის მუდმივად აწარმოებდა ინფორმაციულ ომს აშშ-სა და ევროპის იდეოლოგიური და სამხედრო პოლიტიკის წინააღმდეგ. შესაბამისად, ზუსტად იცოდა, როგორ გამოეყენებინა მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ზემოქმედების ძალა, გამოეთვალა მოწინააღმდეგის სუსტი წერტილები, განეხორციელებინა ზენოლა საერთაშორისო ცნობიერებაზე. მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიოს მრავალმა განვითარებულმა ქვეყანამ, ზოგადად, იცოდა კონფლიქტის წარმოშობის რაობა და მტყუნ-მართლის ვინაობა, მიზანმიმართულმა რუსულმა ინფორმაციულმა ომმა მაინც შეძლო, ამ პერიოდის კონფლიქტებში დასავლეთი პასიურად ჩაერია. მეტიც, იმ დროს მსოფლიოს არაფერი გაუკეთებია კონფლიქტის დარეგულირების თვალსაზრისით, მხოლოდ ის მოახერხა, რომ არსებული ვითარება დააკონსერვა, გაყინა, რაც სრულად შედიოდა რუსეთის ინტერესებში.

ომამდელი და ომის პერიოდის მედიის კვლევამ დაგვანახა, რომ აუცილებელი იყო ინდიკატორთა სისტემის ჩამოყალიბება, რომელიც მეტ-ნაკლებად მიესადაგება ჩვენს სინამდვილეს. პირობითი ინდიკატორების სისტემა ასე გამოიყურება:

- როდის დაიწყო ურთიერთობაში ბზარის გაჩენა;
- რა საკითხები იქცა დაპირისპირების მიზეზად;
- გარე ძალების ჩარევის ფაქტორი;
- პროპაგანდის ფაქტორი;

– ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების ყურადღების მიქცევა;

– ემოციური სტიმულირება.

თუ ამ ინდიკატორებს მივუსადაგებთ 90-იან წლებში საქართველოში გამომავალ მედია-საშუალებებს და მათ საქმიანობას კონფლიქტის პირობებში, ცალსახად გამოჩნდება, რომ ისინი სრულად ვერ აკმაყოფილებდნენ ზემოჩამოთვლილ პარამეტრებს.

საარქივო მასალებზე მუშაობისას ძალზე საინტერესო მასალებს მივაკვლიე ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით – საქმე ეხება ზოგიერთი მედია-საშუალების მხრიდან, უნებლიედ, ქართულ ჯარში პანიკის დათესვას, რაც, ასევე, გამოცდილების უქონლობას უნდა მივანეროთ. ქართულ მედიას დრო არ ჰქონდა, გაცნობოდა საინფორმაციო ომის წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებს, მეთოდებსა და ტექნოლოგიებს. მან საბჭოთა რეჟიმიდან პირდაპირ შეაბიჯა ქაოსსა და პოლიტიკურ ორომტრიალში და გზადაგზა მოუწია მისთვის უცნობი ყურნალისტური ხერხებისა და მეთოდების სწავლა.

მასალებიდან კარგად ჩანს, სად და რა ხასიათის შეცდომები იყო დაშვებული, როგორ შეიძლება ამ შეცდომებს ემოქმედა საერთო ვითარებაზე, სად იკვეთება მედიისა და სახელმწიფოს, სამხედრო ინტერესების ზღვარი და რამდენად სახიფათოა ამ საზღვრების დარღვევა.

ამ მიმართულებით ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს მედიისა და სამხედრო და სახელმწიფო მართვის შტაბების ერთობლივი მუშაობის პრაქტიკა საომარი მოქმედებების დროს. ამ მექანიზმის გამართულ, სინქრონულ, შეთანხმებულ ქმედებაზე უნდა აენწყოს სახელმწიფოს იდეოლოგიური და საინფორმაციო პროპაგანდის ძირითადი ღერძი, რათა მედიის მხრიდან არ მოხდეს სამხედრო საიდუმლოებების შემცველი ინფორმაციის გაჟონვა, ასევე სამხედრო შენაერთების ტიპისა და ცოცხალი ძალის, შეიარაღების, ტექნიკის რაოდენობის, ოპერაციის ჩატარების ადგილის, დროის, პაროლების მქონე ფრაზეოლოგიის გამჟღავნება. ამ მიმართულებით, ცოდვა გამხელილი სჯობს, 90-იან წლებში საქართველოში გამომავალ მედია-საშუალებებს სერიოზული პრობლემა აღმოაჩნდათ. რიგ შემთხ-

ვევაში, ინფორმაცია პრესის ფურცლებზე იძლეოდა სრულ სურათს, როდის, როგორ და რა ძალით უნდა განხორციელებულიყო სხვადასხვა რანგის სამხედრო ოპერაცია, თუმცა, ზემოთ ჩამოთვლილი სამხედრო სპეციფიკის მქონე საკითხები სახელმწიფო სტრუქტურების პრეროგატივა უნდა ყოფილიყო. ეს საკითხი დღემდე აქტუალურია ქართული მედიისთვის და მის გამოსასწორებლად საუკეთესო გამოსავალი იქნებოდა სპეციალური მეთოდით სემინარების, მიზანმიმართული ღონისძიებების დაგეგმვა საერთაშორისო სპეციალისტების მონაწილეობით.

ამასთან ერთად, 90-იან წლებში მედიას, რა თქმა უნდა, ჰქონდა პოზიტიური მხარეებიც პატრიოტული და ისტორიული ასპექტების გაშუქების მხრივ, როგორც საომარი მოქმედებების წინა, ასევე, შემდგომ პერიოდებში.

ასევე პოზიტივია საველე ჟურნალისტიკის მიმართულება, რომელიც სწორედ ამ პერიოდში დგამდა პირველ ნაბიჯებს. საველე ჟურნალისტიკა ფრონტის წინა ხაზიდან ძალზე ეფექტური და მიზანმიმართული ფორმაა სწორი მედია-პოლიტიკის სანარმოებლად, რაშიც, კიდევ ერთხელ ვიტყვი, გაზეთი „მანსი“ პიონერია.

თანამედროვე მეგაპოლიტიზებულ სამყაროში, ზოგადად, კონფლიქტები და, მათ შორის, გამორჩეულად, ეთნოპოლიტიკური ხასიათის კონფლიქტები, ისე მჭიდროდ გადაეჯაჭვა მედიაინდუსტრიას, რომ ერთის განხილვა მეორის ანალიზის გარეშე, პრაქტიკულად, შეუძლებელია.

როდესაც მზადდება ჟურნალისტური მასალა ეთნოპრობლემებზე, უნდა გვახსოვდეს, რომ კონფლიქტის მეორე მხარის წარმომადგენლები – იქნებიან ესენი ეთნიკური ოსები თუ აფხაზები – ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეები არიან, დაუშვებელია მათი დაყოფა – ჩვენ და ისინი. ჩვენ, აპრიორი, სხვებად აღვიქვამთ მათ, ვინც გვინდა, რომ ჩვენი ნაწილი იყოს. ხოლო, როდესაც ვლაპარაკობთ ტერიტორიების დაბრუნებაზე, აქცენტები მიწის კვადრატული მეტრობით დაბრუნებაზე კი არ უნდა კეთდებოდეს, არამედ ამ ტერიტორიებზე დასახლებული ადამიანების დაბრუნებაზე.

თანამედროვე ჟურნალისტიკა ხშირად ორიენტირებულია უფრო

მეტად სენსაციაზე და სკანდალზე, ვიდრე ჟურნალისტური სტანდარტების დაცვაზე. გასათვალისწინებელია, რომ ეთნიკურ უმცირესობებს მარადიული, ექზისტენციალური ინტერესები გააჩნიათ. მედიასაშუალებებში ეთნოპრობლემების გაშუქებისას გათვალისწინებული და დაცული უნდა იყოს საქართველოში მცხოვრებ ეროვნულ უმცირესობათა ინტერესები და, ამასთან, ჟურნალისტების ინტონაცია და რიტორიკა თავისუფალი იყოს ეთნომოვინიზმისა და ფსევდოლიბერალური ინტერნაციონალიზმისაგან.

დებატები

მამუკა არეშიძე – ჟურნალისტი, კონფლიქტოლოგი, ექსპერტი კავკასიის საკითხებში: „სულ რაღაც ორი თუ სამი დღის წინ, საზოგადოებრივი მაუწყებლიდან დაითხოვეს გოგა ჭყონია – საქართველოს უახლესი ომების ისტორიის შემქნელი ჟურნალისტი, ისევე, როგორც ადრე დაითხოვეს ტელეჟურნალისტი გურამ გორელიშვილი,

რომელიც 1992-1993 წლების ომის ცოცხალი მემატიანა... მე თუ მკითხავთ, ყველას, ჭყონია იქნება ეს, გორელიშვილი თუ საქართველოს იმ პერიოდის ისტორიის შემქმნელი ნებისმიერი სხვა ჟურნალისტი, უნდა ვუფრთხილდებოდეთ, ისინი, ლამის, ბამბაში უნდა გვყავდეს შენახული...

ერთსაც გეტყვით: ერეკლეს მოედანზე, მაშინდელი საქართველოს ჟურნალისტთა ფედერაციის შენობაში, რომელიც შემდეგში გაიყიდა, განთავსებული იყო აფხაზეთში 1992-93 წლებში დაღუპულ უცხოელ და ქართველ ჟურნალისტთა ხსოვნის სტელა, რომელიც, სამწუხაროდ, შენობიდან მოისროლეს, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, და სულ ახლახანს, სრულიად შემთხვევით, აღმოვაჩინე მედია-კავშირ „ობიექტივის“ შენობაში – მათ უპოვიათ და წამოუღიათ. ყოველივე ამით მინდა მივანიშნო, თუ რა დამოკიდებულება გვაქვს ომგამოვლილი ჟურნალისტების მიმართ – ერთი მხრივ, ასეთი მნიშვნელოვანი და საინტერესო კონფერენცია ტარდება, ხოლო, მეორე მხრივ, ამგვარ დამოკიდებულებას ვაწყდებით... ეს მინდა იცოდეს ყველამ – ხელისუფლების წარმომადგენელმა, პარლამენტის წევრმა... ყველამ!“

ჟურნალისტი და მწერალი დეა ცუცქერიძე – გაზეთი „კვირის პალიტრა“ (აფხაზეთის ომისა და გასული საუკუნის 90-იანი წლების საქართველოს სხვა შეიარაღებული დაპირისპირებების ამსახველ რომან „ჯარისკაცის“ ავტორი): „დღეს აქ მოხსენებით და სიტყვით გამომსვლელებმა რამდენჯერმე ახსენეს გაზეთი „შანსი“. მე ვარ მისი წარმომადგენელი და დღეს აქ ჩემთან ერთად იმყოფებიან ჩემი კოლეგები, ყოფილი შანსელები. დიდი მადლობა ბატონ კაკი სიხარულიძეს, რომელიც იმ პე-

რიოდში საქართველოს ჟურნალისტთა ფედერაციის თავმჯდომარე იყო და კარგად ახსოვს ჩვენი გაზეთის ერთსულოვნება და თავდადება აფხაზეთის ომში. გვეამაყება, რომ ომის დროს ვიყავით იქ, სადაც უნდა ყოფილიყო ბევრი ჩვენგანი. „შანსის“ რედაქცია, როგორც აქ ითქვა, თითქმის სრული შემადგენლობით, თბილისიდან სოხუმში გადავიდა სამუშაოდ. ჩვენ სოხუმში ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე, დაუფიქრებლად წავედით. ბუნებრივია, მაშინ დაფასებებზე და ჩინმედლებზე არ ვფიქრობდით და არც იმაზე, დამარცხებული სოხუმიდან ჩვენი იქ ყოფნის დამადასტურებელი რაიმე საბუთი წამოგველო, რათა მომავალში სადღაც ან რალაცაში გამოგვეყენებინა. ბატონმა მამუკა არეშიძემ აქ აღნიშნა, როგორი პატივით ლეზულობდა საქართველოს პრეზიდენტი ჟურნალისტებს, რომლებმაც 2008 წლის ომი გამოიარეს. ჩვენი კი სახელმწიფო არასოდეს დაინტერესებულა! ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანის საბუთის მიღებაზეც უარი გვითხრეს, თქვენ არ გეკუთვნიო... ნამდვილად გულდასაწყვეტია, ასეთი დამოკიდებულება ომის მემატრიანე ჟურნალისტებისადმი.

„ომი ცხოვრების აჩქარებული მაჯისცემის გამომჟღავნებაა“

კონსტანტინე გამსახურდია

ირაკლი ალადაშვილი

სამხედრო ექსპერტი, სამხედრო-ანალიტიკურ
ჟურნალ „არსენალის“ მთავარი რედაქტორი

- მისასალმებელია, რომ ტარდება დღევანდელი ტიპის კონფერენცია. მე თავის დროზე, აფხაზეთის ომის შემდეგ, მექონდა ანალოგიური კონფერენციის მონაწილის იდეა, მაგრამ, სხვადასხვა მიზეზის გამო, ვერ მოხერხდა;
- არცერთი რეპორტაჟი, მიუხედავად მისი მნიშვნელობისა, არ ღირს ჟურნალისტის სიცოცხლის, ან ფიზიკური ზიანის ფასად;
- სამწუხაროდ, 2008 წლის აგვისტოს ცნობილი მოვლენების დროს, ჟურნალისტებმა თითქმის ერთი ერთზე გავიმეორეთ ის შეცდომები, რაც აფხაზეთის ომის დროს გვექონდა;
- ჟურნალისტების მომზადება, სამხედროების მსგავსად, მშვიდობიან დროს უნდა ხდებოდეს. ჩვენი რედაქტორების, ტელევიზიისა თუ გაზეთების დამფუძნებლების პრობლემა და ბრალი იმაშია, რომ ერთი და იგივე ჟურნალისტი შეიძლება, დილით რომელიმე სპორტული ღონისძიების გასაშუქებლად გააგზავნონ, შუა დღეს – სამხედრო პოლიგონზე, სალამოს კი – ბალეტზე. ასეთი მიდგომით ჩვენ სამხედრო ჟურნალისტიკას ვერ განვავითარებთ;

- *შეიარაღებული კონფლიქტის დროს ჟურნალისტს უნდა ახსოვდეს, რომ მის მიერ გამოქვეყნებულ მასალას, რომელსაც გაფაცვიცებით ადევნებს თვალ-ყურს მონინაალმდეგე მხარე, არ მოყვეს მსხვერპლი. ერთი ადამიანიც რომ დაიღუპოს შენი სტატიის, ან ტელესიუჟეტის გამო – მებრძოლი, ან სამოქალაქო პირი – ეს იქნება უდიდესი ტრაგედია ჟურნალისტისთვის.*

სამხედრო-ექსტრემალური ჟურნალისტიკის სპეციფიკა, როგორც ომში ჟურნალისტიკა შეცდომების შემცირების საშუალება

დღეს ჩვენ ძალიან სერიოზულ თემებზე სასაუბროთ შევიკრიბეთ და მიხარია, რომ ეს მეტად საჭირო კონფერენცია, რომელიც ადრეც უნდა ჩაგვეტარებინა, აფხაზეთის მთავრობის ორგანიზებითა და ხელშეწყობით შედგა.

რით განსხვავდება სამხედრო ჟურნალისტი მისი კოლეგებისგან, ანუ იმათგან, ვინც აშუქებს კულტურის, პოლიტიკის, სპორტის მიმართულეებს? იმით, რომ პროფესიული მოვალეობის შესრულების დროს სამხედრო ჟურნალისტს ესვრიან და ის შეიძლება მოკვდეს. მე ყოველთვის ვამბობდი და ჩემს სტუდენტებსაც ვასწავლი, რომ ომის ჟურნალისტიკას გააჩნია ორი მთავარი ფუნქცია: პირველი, რაც ყველა ჟურნალისტმა უნდა იცოდეს – მიიტანოს სიმართლე საზოგადოებამდე და მეორე – ცოცხალი დარჩეს. არ ღირს არცერთი ინფორმაცია იმისთვის, რომ ჟურნალისტმა თავი განიროს. რაც არ უნდა მნიშვნელოვანი და სენსაციური არ უნდა იყოს ესა თუ ის რეპორტაჟი თუ სტატია, ის შეიძლება 10 წუთში გადაფაროს სხვა, უფრო მნიშვნელოვანმა ინფორმაციამ.

რა საფრთხეები აქვს ჟურნალისტს ომში? აბსოლუტურად იგივე საფრთხე, რაც ემუქრება ყველა მებრძოლს და კიდევ დამატებითი საფრთხეებიც.

ჟურნალისტმა უნდა იცოდეს ამ ძირითადი საშიშროებების შესახებ და ყოველთვის უნდა ეცადოს, გადაირჩინოს თავი. ომის ჟურნალისტმა მთავარია, რაც შეიძლება მეტი ინფორმაცია მიანდოს

საზოგადოებას და პირიქით – არ მიაწოდოს მოწინააღმდეგე მხარეს, რომ მის ინფორმაციას არ მოჰყვეს მსხვერპლი. ერთი ადამიანიც რომ დაილუპოს ჟურნალისტის სტატიის, ან სიუჟეტის გამო – მებრძოლი, ან სამოქალაქო პირი, ეს იქნება უდიდესი ტრაგედია პირადად ავტორისთვის. აფხაზეთის ომის დროს კი ამის გამოცდილება არავის ჰქონდა და ვერც ექნებოდა – საბჭოთა კავშირი ახალი დაშლილი იყო და, ამდენად, მცნება „სამხედრო ჟურნალისტიკა“ საერთოდ არ არსებობდა. მე ვიტყვოდი, ერთადერთი ჟურნალისტი, რომელიც სამხედრო საქმეებში, ასე თუ ისე, ჩახედული იყო, ეს იყო გივი ბაქრაძე. ბევრს გეხსომებათ, ალბათ, მისი საავტორო ტელეპროგრამა „სპა“, რომელიც საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ეგიდით გადიოდა პირველ არხზე, ასევე, რუსულენოვანი გადაცემა „на страже южных рубежей“, რომლის ავტორი და წამყვანიც თავად იყო. ბატონ გივისთან ცხინვალში მომიწია ყოფნა და მისგან დიდი გამოცდილება მივიღე, თუმცა, ამ მიმართულებით ძირითადი ცოდნის მიღება მაინც უშუალოდ ბრძოლის ველზე, ფრონტის ხაზზე ხდება. პირადად მე შვიდი შეიარაღებული კონფლიქტის გაშუქება მომიწია... ვიყავი ჩეჩნეთში, ერაყშიც. მეხუთე წელია, ვცდილობ გურამ თავართქილაძის სახელობის უნივერსიტეტში ექსტრემალური ჟურნალისტიკის მიმართულების სტუდენტებს ავუხსნა, როგორ უნდა იმუშაონ ბუნებრივი თუ ტექნოგენური კატასტროფების, შეიარაღებული კონფლიქტების დროს... მიუხედავად ამისა, 100 პროცენტიანი გარანტია, რომ ყველაფერი სწორად და ობიექტურად გააშუქო და ცოცხალიც გადაარჩე, მაინც არავის აქვს, ვინაიდან ეს, სხვა თუ არაფერი, ყველაზე მეტად უფალზეა დამოკიდებული.

აფხაზეთის ომი რომ დაიწყო, გამიმართლა იმ მხრივ, რომ, როგორც ჟურნალისტს, ომის პატარა გამოცდილება უკვე მქონდა მიღებული. იმ პერიოდში, როდესაც მუშაობა დავიწყე გაზეთ „7 დღის“ სამხედრო კორესპონდენტად, ქართულ მედიაში ურთიერთგამომრიცხავი ფაქტები იბეჭდებოდა ცხინვალის ომის გარშემო. ცოტა გადაჭარბებულად თუ არ მოგეჩვენებათ, იყო შემთხვევები, როცა ჟურნალისტები საბრძოლო ტექნიკას საბრძოლო იარაღისგან ვერ არჩევდნენ. სამხედრო საქმე ბავშვობიდან მაინტერესებდა და ამი-

ტომაც მქონდა შინაგანი სამართლიანი პროტესტი ყოველივე ამის გამო... ასე ჩავერთე ომში!

როდესაც ცხინვალში საბრძოლო მოქმედებები შეჩერდა, ზემო ნიქოზში სამშვიდობო ძალების შემადგენლობაშიც დიდხანს დავყავი. ასე რომ აფხაზეთის ომში შედარებით მომზადებული და, ასე ვთქვათ, კვალიფიკაციამიღებული სამხედრო კორესპონდენტი წავედი.

შეიარაღებული კონფლიქტების დროს მსოფლიოში უამრავი ჟურნალისტი იღუპება... აფხაზეთში მარტო მარტის ცნობილი შეტაკების დროს სამი ჟურნალისტი დაიღუპა მენაღმებთან ერთად. მენაღმეები განაღმვით ოპერაციას ატარებდნენ. ჩამოგდებული ბომბებიდან რამდენიმე არ აფეთქდა და ჟურნალისტებს სურდათ, ბომბზე რუსული წარწერა დაეფიქსირებინათ. სწორედ აქ დაუშვეს შეცდომა, როგორც მენაღმეებმა, ასევე, ჟურნალისტებმაც: არის სპეციალური ამფეთქებელი, რომელიც, სხვათა შორის, ადრე თბილისში ინარმოებოდა. იგი შეიძლება ჩამოგდებისას არ აფეთქდეს, მაგრამ აფეთქდეს მისი განძრევის შემთხვევაში. ჟურნალისტებმა მოინდომეს ბომბზე რუსული წარწერის გადაღება და დაფიქსირება, რაც, ვფიქრობ, არ იყო აუცილებელი, ვინაიდან ყველა ბომბი, და, მათ შორის, ის ბომბებიც, რომლებსაც ჩვენ ვაგდებდით, რუსული იყო. დაღუპული ჟურნალისტები და მენაღმეებიც, რომლებიც, ასევე, დაიღუპნენ, ჩემი მეგობრები იყვნენ და იმ პერიოდში იქ რომ ვყოფილიყავი, მეც ალბათ, იგივე ბედს გავიზიარებდი. ამით იმის თქმა მინდა, რომ ჟურნალისტმა უნდა იცოდეს, როგორ მოიქცეს საარტელერიო დაბომბვის დროს, საავიაციო დაბომბვის დროს, სნაიპერის მოქმედების დროს, საკონტროლო გამშვებ პუნქტზე გადასვლის დროს, მონინალმდეგესთან შეხების დროს, როგორც ეს ჩემს შემთხვევაში მოხდა 1992 წლის ნოემბერში, გაგრის დაკარგვის შემდეგ. იმ პერიოდში ორჯერ ვიყავი გუდაუთაში ტყვეების გაცვლასთან დაკავშირებით – ერთხელ – შვეულმფრენით, მეორედ – თვითმფრინავით... გამოვიყვანეთ ტყვეები, მაგრამ მონინალმდეგესთან შეხვედრამ პირადად მე საკმაოდ რთულ სიტუაციაში ჩამაგდო, ლამის დახვრეტის დონემდე. აინტერესებდათ, ვინ ვიყავი, რატომ ვიყავი...იყო დიდი გარჩევ-გამორჩევა.

ჟურნალისტისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს ძალოვანი სტრუქტ-

ტურების სამსახურებთან ურთიერთობას – ეს საკითხი მაშინაც პრობლემატური იყო და დღეს ხომ არის და არის. პირადად მე ხუთი წელი ვიყავი შინაგანი ჯარის პრესსამსახურის უფროსი, შემდეგ 10 წელი – როგორც ოფიცერი და ამიტომაც ვიცი, რომ ეს ურთიერთობები ძალიან ძნელია დასარეგულირებლად, მით უმეტეს, ომში, ფრონტის ხაზზე. უწყების წარმომადგენლები ცდილობენ, რაც შეიძლება ნაკლები ინფორმაცია მოგცენ. შენ, ჟურნალისტს კი გინდა, მეტი ინფორმაცია აიღო და სწორედ აქ არის ინტერესების ერთგვარი დაპირისპირება.

ჟურნალისტმა და, მით უფრო, დამოუკიდებელმა ჟურნალისტმა, უნდა განსაზღვრო, სად გადის ზღვარი შენი ქვეყნის სპეცსამსახურებთან და, თქმაც არ მინდა – სხვა ქვეყნის სპეცსამსახურებთან. მე ჩემს სტუდენტებს ვასწავლი, რა მსგავსება და რა განსხვავებაა ჟურნალისტსა და სპეცსამსახურის თანამშრომელს შორის. მსგავსებაა ის, რომ ორივე მოიპოვებს და ამუშავებს ინფორმაციას, განსხვავება კი იმაშია, რომ ჟურნალისტი აქვეყნებს ამ ინფორმაციას, სპეცსამსახურის თანამშრომელმა კი შეიძლება დაანეროს „სრულიად საიდუმლო“, ჩადოს სეიფში, ან, თუ დასჭირდა, გამოაქვეყნოს რომელიმე ჟურნალისტის მეშვეობით. ასეთ დროს ჟურნალისტს მართებს დიდი სიფრთხილე, რომ არ იყოს გამოყენებული ვინმეს მიერ. ეს რაც შეეხება პრაქტიკას და საკუთარ გამოცდილებასაც. ხოლო რაც შეეხება თეორიას, მისი ცოდნა აუცილებელია საბრძოლო მოქმედების, ომის გაშუქების დროს. ჟურნალისტმა უნდა იცოდეს ისტორია – რატომ დაიწყო ესა თუ ის კონფლიქტური სიტუაცია, რა ომია, ვინაა დაპირისპირებული მხარეები, რა ძალებია კონცენტრირებული, როგორი შეიარაღებული ძალები ჰყავს თითოეულ მხარეს, ვინაა ლიდერი. და ა. შ. უნდა იცოდეს, როგორ ჩახვიდე, თუ საჭირო გახდა, როგორ განახორციელო ევაკუაცია, როგორ მოიქცე დაბომბვის დროს, რას ამოეფარო, რა ჩაიცვა, რა აღჭურვილობა უნდა გქონდეს... ყოველივე ეს წინასწარ უნდა იცოდეს, რომ მერე იქ არ იწვალა.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა შევაჩერო ჟურნალისტის აღჭურვილობაზე, რომლის მხრივ განებივრებულები არცერთი კონფლიქტის დროს არ ვიყავით და არც დღეს გვაქვს უკეთესი სიტუ-

აცია. მახსოვს როგორი შურის თვალით შევყურებდით სოხუმში „სიენენის“, „როიტერის“ ჟურნალისტებს, რომლებსაც ჯავშანჟილეტები ეცვათ და ჩაფხუტები ეხურათ... ყოველივე ეს აუცილებელი ატრიბუტია, რომ ცოცხლად დარჩენის მეტი შანსი გქონდეს. თუმცა, ჟურნალისტის ჩაცმულობა, მისი გარეგნული იერი, არამც და არამც არ უნდა იყოს მიახლოებული მებრძოლის აღჭურვილობასთან, რათა სამხედრო პირად არ ჩაგთვალონ და მოწინააღმდეგე, სნაიპერმა სამიზნედ არ მოგნიშნოს. აუცილებელია, სამოსელზე დიდი ასოებით ეწეროს „TV“, ან „PRESS“

მისასალმებელია, რომ ტარდება დღევანდელი ტიპის კონფერენცია. მე თავის დროზე, იგივე აფხაზეთის ომის შემდეგ, მქონდა ანალოგიური კონფერენციის მოწყობის იდეა, მაგრამ, სხვადასხვა მიზეზის გამო, ეს ვერ მოხერხდა. სამწუხაროდ, 2008 წლის აგვისტოს ცნობილი მოვლენების დროს, ჟურნალისტებმა თითქმის ერთი ერთზე გავიმეორეთ ის შეცდომები, რაც აფხაზეთის ომის დროს გვქონდა. ერთ ფაქტზე შევჩერდები, რომელიც დღემდე ვერ მომინელებია – 2008 წლის 8 აგვისტოა, დღის პირველი საათი, ვდგავართ ცხინვალის მოსაზღვრე სოფელ მელვრეკისთან, ჟურნალისტებს პირდაპირი ჩართვა აქვთ – ჩანს აბრა, სადაც სოფლის სახელწოდება წერია, იქ, შორს, ცხინვალიდან ბოლი ამოდის... ერთი შეხედვით, შესანიშნავი კადრია სიტუაციის გადმოსაცემად. ჟურნალისტებიც იღებენ, როგორ მოძრაობენ ჩვენი ტანკები ცხინვალის მიმართულებით, რამდენი ტანკია და აშ. ერთი სიტყვით, ეს „შესანიშნავი“ კადრი, სამმა ტელევიზიამ (თავს შევიკავებ მათი დასახელებისგან. ი.ა.) გაუშვა პირდაპირ ეთერში... მოწინააღმდეგე მხარე კი ამაზე უსწრაფესად ინფორმაციის მიღებას, ალბათ, ვერც ინატრებდა. მართალია, მათ თავიანთი საგუშაგოების მეშვეობით, რაციით მიენოდებოდათ ინფორმაციები, მაგრამ ჩვენ „დავასწარით“ და პირდაპირ ეთერში ვაცნობეთ ყველაფერი. სხვათა შორის, მაშინ იქვე იდგა თავდაცვის სამინისტროს პრესსამსახურის უფროსი, რომელსაც ამ ფაქტზე ყურადღება არ გაუმახვილებია. მართალია, ბევრი წარმატებული ქვეყნის ჟურნალისტებსაც მოსდით ხოლმე შეცდომები შეიარაღებული კონფლიქტების დროს, მაგრამ ასეთი სახის შეცდომა უკვე დანაშაუ-

ლის ტოლფასია. ამიტომაც უნდა ვეცადოთ, მანამდე აღვიჭურვოთ შესაბამისი ცოდნით, ვიდრე, ღმერთმა ნუ ქნას, ომი დაიწყება.

ჟურნალისტების მომზადება, სამხედროების მსგავსად, მშვიდობიან დროს უნდა ხდებოდეს. ჩვენი რედაქტორების, ტელევიზიისა თუ გაზეთების დამფუძნებლების პრობლემა და ბრალი იმაშია, რომ ერთი და იგივე ჟურნალისტი შეიძლება დილით რომელიმე სპორტული ღონისძიების გასაშუქებლად გააგზავნონ, შუადღეს – სამხედრო პოლიგონზე, საღამოს კი – ბალეტზე. ასეთი მიდგომით ჩვენ სამხედრო ჟურნალისტიკას ვერ განვავითარებთ და ვერც სამხედრო ჟურნალისტებს აღვზრდით. კიდევ ერთხელ ვამბობ, ღმერთმა დაგვიცვას ომი და უბედურებებისგან, მაგრამ ცოდნით, რომელიც სხვადასხვა ექსტრემალურ სიტუაციებში გამოგვაადგება, აუცილებლად უნდა ვიყოთ აღჭურვილნი.

მსგავს საკითხებში გაცნობიერების მიზნით თავდაცვის სამინისტრო ბოლო ორი წელია, აწყობს ჟურნალისტთა შეკრებებს. ასეთი შეკრება ჩატარდა სენაკის სამხედრო ბაზაზე, სადაც მინვეული ვიყავი, როგორც ექსპერტი. შეკრებაში ტელევიზიისა და პრესის დაახლოებით 20-ამდე ჟურნალისტი მონაწილეობდა. იყო საბრძოლო მოქმედების იმიტაცია და ვაკვირდებოდით სხვადასხვა სიტუაციაში, როგორ იქცეოდნენ და რა გამოსავალს პოულობდნენ, ან ვერ პოულობდნენ ჟურნალისტები. ერთ ფაქტს გეტყვით ამ სიმულაციური ომიდან: ჟურნალისტები მიყვებიან სამხედროებს, მონინალმდევე ისვრის, სამხედროები ეცემიან, ერთ-ერთი დაჭრილი მეთაურიც ეცემა და ავტომატს აწვდის ჟურნალისტს სიტყვებით: „დაგვეხმარეთ, მოგვსდევენ, გვკლავენ...“ ორმა ჟურნალისტმა გოგონამ – არავითარ შემთხვევაში იარაღს არ ავიღებთო. ერთმა კი, სხვათა შორის, დაჟინების შემდეგ, მანაც აიღო. ოპერატორმა კი ისე გადადო კამერა და აიღო ავტომატი, რომ არც დაფიქრებულა და მგონი შეძახილთაც გაეკიდა „მტერს“. აქედან დასკვნა – პროფესიული მოვალეობის შესრულების დროს ჟურნალისტმა არავითარ შემთხვევაში არ უნდა აიღოს ხელში იარაღი. ასეთ დროს ის უკვე გადადის კომბატანტის რანგში, ანუ ხდება მებრძოლი. თუმცა, შეიძლება ისეთი სიტუაციაც შეიქმნას, რომ წესების დაცვის თავიც არ გქონდეს. ანალოგიურ

სიტუაციაში, ვაღიარებ, მეც მოვხვედრილვარ სოხუმის ალყის დროს, თუმცა, მაინც უნდა ვეცადოთ, არ გადავუხვიოთ სამხედრო ჟურნალისტიკისათვის აუცილებელი პროფესიული ეთიკის ნორმებს.

სხვა ჟურნალისტებს ნუ ეწყინებათ, მაგრამ სამხედრო ჟურნალისტიკა ერთ-ერთი ყველაზე რთული მიმართულებაა ჩვენს პროფესიაში. აქ საუბარია შენს სიცოცხლეზე, როდესაც შენ გესვრიან და არ გაქვს უფლება, თვითონაც ესროლო. შენი მთავარი მოვალეობაა, აილო რაც შეიძლება მეტი ინფორმაცია, რაც შეიძლება ნაკლებად დაზარალებ და, ამაზე უმთავრესი – ცოცხალი დაუბრუნდე შენს ოჯახს და ქვეყანას.

„რატომ უნდა გავაშუქოთ ომი? – იმიტომ, რომ საზოგადოებას აქვს უფლება, იცოდეს, რას აკეთებს მისი მთავრობა, შეიარაღებული ძალები. ჩვენი, ჟურნალისტების, მისიაა, კალაშნიკის მქონე ადამიანებს ვუთხრათ სიმატელე ომის თანამდებრივ საშინაობების შესახებ. ჩვენ მათ სახლში ვუბზავით ისტორიის პირველ ესკიზებს“

მარი კოლვინი

ამერიკელი ჟურნალისტი, ომის რეპორტიორი.
დაიღუპა სირიაში.

ზაზა ცოტნიაშვილი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი

- საინფორმაციო ომში გავლენის მომხდენი სახელმწიფოს მიზანია, მოახდინოს საზოგადოების გახლეჩა. ჩვენ ისე ვიხლიჩებით, რომ ამას ვერ ვგრძნობთ. სწორედ ამაშია ჰიბრიდული ომების განსხვავებული საფრთხეები – იყოს უხილავი და აქტიურად იმოქმედოს საზოგადოების ცნობიერებაზე;
- 37 მანეთიან ბილეთზე დავა არის ძალიან კარგად დამუშავებული, ძალიან კარგად მოფიქრებული თემა და ისე „შემოგდებული“ საზოგადოებაში;
- შეიძლება ერთმანეთის რალაც არ მოგვწონდეს, განსხვავებული აზრები გვქონდეს, მაგრამ თუ დამოუკიდებლობის შენარჩუნება გვინდა, საინფორმაციო ომში ერთად უნდა დავდგეთ და სახელმწიფოსაც მოვთხოვოთ, დახარჯოს რესურსები ამ მიმართულებით.
- მაქსიმალურად უნდა დავიცვათ თავი ამ კიბერთავდასხმებისგან, როგორც ეს თავის დროზე ესტონეთმა გააკეთა. ამისთვის

უნდა შეიქმნას მძლავრი ინტერნეტ-რესურსი;

- **ამ კონფერენციის ანალოგიური ღონისძიებების ჩატარებით საქართველოში ნაკლებად იქნება რეალიზებული ჩვენი დიდი მეზობლის ამბიციები.**

მედია და საინფორმაციო ომის ახალი გამოწვევები

პირველ რიგში, მინდა აღვნიშნო, რომ არის ძალიან ნაყოფიერი კონფერენცია. აქ შეკრებილი ადამიანები კონსოლიდირებულნი არიან ერთი აზრის გარშემო, რომ მშვიდობა არის ძალიან მნიშვნელოვანი. ყველაზე მოსაწონი, რაც დღეს აქ უკვე გამოიკვეთა, არის ის აზრი, რომ ეს კონფლიქტი არ იყო ქართველებსა და აფხაზებს, ქართველებსა და ოსებს შორის, რომ ეს არის პოლიტიკური კონფლიქტი, რომელშიც ჩართულნი არიან ზესახელმწიფოები და, ამდენად, ძალიან მნიშვნელოვანია, თუ მას დავარქმევთ თავის სახელს.

ტერმინი „საინფორმაციო ომი“ ამერიკული კონცეფციაა, რომელიც მოიცავს საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებას და მენეჯმენტს მონინალმდეგეზე უპირატესობის მოსაპოვებლად. საინფორმაციო ომის მეთოდებს მიეკუთვნება:

ტელევიზიისა და რადიოგადაცემების ჩახშობა, დეზინფორმაციის გავრცელება, ლოგისტიკური ქსელების დაბლოკვა, მონინალმდეგის საკომუნიკაციო საშუალებების მწყობრიდან გამოყვანა და სხვა.

2007 წელს რუსეთის დაპირისპირება ესტონეთთან გადაიზარდა სერიოზულ კიბერ-შეტევაში, რამაც ესტონურ ინტერნეტსივრცეს სერიოზული პრობლემები შეუქმნა. გარკვეული დროის განმავლობაში მიუწვდომელი იყო ესტონური ინტერნეტ-რესურსები, დაზიანდა ესტონური საიტები.

2008 წელს განხორციელდა მსხვილმასშტაბიანი შეტევა ქართულ სამთავრობო ინტერნეტსივრცეზე ხელისუფლების, მოქალაქეების და საერთაშორისო საზოგადოების დეზინფორმაციის მიზნით.

2014 წელს, რუსეთის ფედერაციის მიერ უკრაინის ტერიტორიების ნაწილის ოკუპაციის შემდეგ, განხილვის საგანი გახდა რუსეთის ფედერაციის მიერ განხორციელებული საინფორმაციო და

ფსიქოლოგიური ოპერაციების შედეგი – უკრაინამ თავისი მოსახლეობის სოლიდარობა დაკარგა.

კაცობრიობა ახალი გამონგვევის წინაშეა – მრავალი წლის განმავლობაში გამოყენებადი საინფორმაციო ომი სულ უფრო აქტიუალური ხდება.

საინფორმაციო ომი, რომელიც უხილავია, მაგრამ – ძალიან საშიში, გამუდმებით მიმდინარეობს. მას განსაკუთრებით დიდი გავლენა აქვს ლოკალურ კონფლიქტებზე. არაერთი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ ეთნიკურ კონფლიქტებად წარმოჩენილი დაპირისპირებანი დიდ იდეოლოგიებს შორის კონფლიქტის შედეგია და ისინი ნაციონალურ ნიადაგზე სწორედ საინფორმაციო ომის წარმოების საშუალებით გადაიყვანეს. ქართულ-ოსურ ურთიერთობაში ბზარის გაჩენაც სწორედ ქართულ და ოსურ მხარეებად ჩამოყალიბებით შეძლეს.

90-ინი წლები იყო ასეთი პროპაგანდისტული შემოტევის მნიშვნელოვანი ეტაპი, თუმცა, სულ უფრო იხვეწება დიდი სახელმწიფოების მეთოდები, რაც ორი ხალხის ურთიერთობის დაპირისპირების რეჟიმში შენარჩუნებას ემსახურება. ლოკალურ კონფლიქტებში უშუალოდ ჩართული მოქალაქეების ცნობიერების ამალღება ამ მიმართულებით მნიშვნელოვნად განმუხატავს ვითარებას.

საინფორმაციო ომის ცნების გააზრებისთვის საინტერესოა ფრანკ ჰოფმანის მიერ ჰიბრიდული ომის ინტერპრეტაციის წარმოდგენა: „ეს არის ბრძოლის სხვადასხვა მეთოდების, მათ შორის კონვენციურის, არარეგულარული ტაქტიკის და ფორმირებების, ტერორისტული და კრიმინალური მოქმედებების კომბინირებული გამოყენება გამარჯვების მისაღწევად“ [1]. მისი აზრით, მომავალ ომებში გაერთიანებული იქნება ტრადიციული და არარეგულარული საბრძოლო მოქმედებები, ტრადიციული კონფლიქტის ლეტალურობა შერწყმული იქნება არარეგულარული ბრძოლის ფანატუიზმსა და გრძელვადიან ბუნებასთან.

სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი საქართველოს შემადგენლობაში შეიქმნა 1922 წლის 20 აპრილს – ქართველი ხალხის ინტერესების საზიანოდ, რუსეთისა და საქართველოს ბოლშევიკური ხელმძღვანელობის წყალობით, რუსეთის კომუნისტური პარტიის

ცენტრალური კომიტეტის კავკასიის ბიუროს გადანყვეტილების საფუძველზე, საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და საქართველოს სახკომსაბჭოს დეკრეტით.

საქართველოში რუსი ელჩის – ტატისჩევის (1604-1615) ცნობით, XVII საუკუნის დასაწყისში ოსები უკვე კომპაქტურად სახლობდნენ სოფელ ზახასა და მალრან-დვალეთში. ამავე საუკუნის შუა წლებში ისინი დასახლებულან დიდი ლიახვის სათავეებშიც. XVIII საუკუნის 70-იანი წლებისთვის კავკასიონის სამხრეთ კალთებზე 2860 კომლი ოსი სახლობდა. აქედან – 860 – სამაჩაბლოში, 200 – საერისთაოში, დანარჩენი – სხვა ადგილებში. ცხინვალში, ვიდრე XX საუკუნემდე, მხოლოდ ქართველები, სომხები და ებრაელები სახლდებოდნენ. ოსთა ერთი ნაწილი ქართლში ჩამოსახლებისთანავე „ქრისტიანად“ ინათლებოდა და ცდილობდა ქრისტიანულ წეს-ჩვეულებათა გათავისებას, რაც მათ შეგნებაზე, ზოგად კულტურაზე, ხასიათსა და ქცევაზე ერთგვარ სასიკეთო გავლენას ახდენდა. ახლადჩამოსახლებულ ოსებს ადგილობრივი ქართველი მოსახლეობა ყოველმხრივ დახმარებას უწევდა, როგორც ეზო-სახლ-კარის მონყობა-მონესრიგებაში, ბალვენახების გაშენებასა და სხვა სასიცოცხლო პრობლემების მოგვარებაში. ქართველი მეფეები, საეკლესიო და საზოგადო მოღვაწეები ყოველ ღონეს ხმარობდნენ ჩვენს მოძმე ოსებში წერა-კითხვისა და ცოდნა-განათლების გავრცელებისათვის.

ოსთა შვილების სწავლა-განათლების საქმეს დიდი ამაგი დასდო ღრმად განათლებულმა მეფე-პოეტმა არჩილმა. მან ოსთა მოწინავე პირნი შეყარა და უქადაგა განათლების მნიშვნელობა. ოსებმა თანხმობა განუცხადეს. არჩილმა რამდენიმე ოსი რუსეთში გაიყოლა და 1700 წელს მოსკოვში გააცნო რუსული სასტამბო საქმეები და ქართული ასოების ყალიბები, რაც ოსებს, როგორც ზაქარია ჭიჭინაძე შენიშნავს, [3] დიდად მოეწონათ.

ქართველი მეფეები ოსთა ეკლესია-მონასტრებს დიდ დახმარებას უწევდნენ, როგორც მოსახლეობაში ჭეშმარიტი ცოდნა-განათლების გავრცელების ნამდვილ მისიის მქონეთ. ქართლის მეფე გიორგი XI-მ (1671-1688 და 1703-1709წწ) ოსებთან მეგობრული ურთიერთობის ნიშნად ცეისის სიონის სოფელ ძივგისის მონასტერს ნაჩუქრობის

ნარწერთ ზარები შესწირა.

საბჭოთა პერიოდი სამხრეთ ოსეთის ა/ო-ში ქართველთა შევინროვებისა და დისკრიმინაციის, გაოსება-გარუსების, კრემლის გეგმაზომიერი პოლიტიკითაა ნიშანდობლივი, რასაც თბილისის საბჭოთა, მაგრამ ქართულმა ხელისუფლებამ ნინაალმდეგობა ვერ გაუნია, პირიქით, ყოველი ცკ-ს მდივანი გულმოდგინედ ასრულებდა მოსკოვის დირექტივებს, ერთგულების დასადასტურებლად კი ამ მიმართულებით მეტ ინიციატივას იჩენდნენ. რუსული იმპერიული მიზანი და ინტერესი ჩვენს ეპოქაში მთელი სისრულით, უკვე 1991 წელს გამოვლინდა იმ ფორმით, რასაც შეენწირა ჩვენი ცხოვრება – გამოხატული მიძიმე გუშინდელი, დღევანდელი და გაურკვეველი ხვალინდელი დღით.

ცნობილი პოლიტიკური და საომარი პროცესების გამო ქართულ ნიალს მოწყვეტილი ცხინვალის რეგიონი იზოლირებულ ერთეულად ჩამოყალიბდა და რუსეთის ფედერაციის სრული გავლენის პირობებში აგრძელებს ცხოვრებას.

1992 წლის ბოლოდან ცხინვალის რეგიონში მუშაობა დაიწყო ეუთო-ს მისიამ საქართველოში. კონფლიქტის შედეგად დაილუპა ათასამდე, ხოლო უგზოუკვლოდ დაიკარგა ასამდე ადამიანი. დაახლოებით 70-80 ათასამდე ადამიანი გააძევეს საცხოვრებელი სახლებიდან. რეგიონი, ფაქტობრივად, დაცარიელდა. დღეის მდგომარეობით, ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობა 15-20 ათასს შეადგენს.

ბუნებრივია, რომ საინფორმაციო ომი, რომელიც დღეს მძლავრად მიმდინარეობს მთელ მსოფლიოში, აღნიშნული რეგიონის საქართველოსგან სრული გამიჯვნის მიზნით აქტიურად ხორციელდება.

შექმნილ ვითარებაში რუსეთმა მოახერხა თავის მიერ ინსპირირებულ კონფლიქტში „შუამავლისა“ და „მშვიდობისმყოფლის“ როლი ეკისრა. 1992 წლის 24 ივნისს რუსეთის შუამდგომლობით გაფორმებული (სოჭის) ხელშეკრულებით რეგიონში განლაგდა შერეული სამშვიდობო ძალები (რუსული, ქართული და ოსური შემადგენლობით) და შეიქმნა შერეული საკონტროლო კომისია.

ამ დროისთვის ცხინვალის რეგიონში განლაგებულია რუსეთის

ფედერაციის საოკუპაციო ძალები, რითაც ირღვევა ევროკავშირის ყოფილ პრეზიდენტ ნიკოლა სარკოზის შუამავლობით გაფორმებულ 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება, რომელიც რუსეთს ავალდებულებს სამხედრო ძალების უკან, კონფლიქტამდე არსებულ პოზიციებზე გაყვანას. რუსეთის ფედერაციის უკანონო გადაწყვეტილებას, ცხინვალის რეგიონისა/სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის ე.წ. „დამოუკიდებლობის“ აღიარებასთან დაკავშირებით, ამ ეტაპზე მხარს უჭერს მხოლოდ ვენესუელა, ნიკარაგუა და ნაურუ. საქართველოს ხელისუფლების ძალისხმევის შედეგად, ტუვალუმ და ვანუატუმ უკან წაიღო აღიარების გადაწყვეტილება.

დიდი ჰიბრიდული დაპირისპირება, რომელშიც რუსეთი აქტიურად მონაწილეობს, ცხინვალის რეგიონს წარმოაჩინს რუსეთის პოლიტიკის გამტარებელი ოსური მოსახლეობის ისტორიულ სამშობლოდ, რაც „წარმატებით“ ვრცელდება მთელ მსოფლიოში გაყალბებული საინფორმაციო უზრუნველყოფით.

ამ თვალსაზრისით საინტერესოა ადგილობრივი საოკუპაციო საინფორმაციო სივრცეზე დაკვირვება, რომელიც კრემლის პოლიტიკის მხოლოდ „ექოს“ წარმოადგენს.

მნიშვნელოვანია, რომ ქართული მხარის აქტიურობის ხარისხი ამ მიმართულებით საკმაოდ დაბალია, ზოგიერთი ჩინოვნიკის გადაწყვეტილებით, წლების წინ დაიხურა ადგილობრივი გაზეთები: „შიდა ქართლი“, „ცხინვალი“ და „ლიტერატურული ცხინვალი“, რომელთა საქმიანობა საკმაოდ ეფექტიანი იყო რეგიონის წარსულისა და დღევანდელი ობიექტურად გაშუქების თვალსაზრისით.

ასეთ ფონზე რუსულ-ოსური ადგილობრივი პროპაგანდის იარაღი აქტიურ საქმიანობას ეწევა.

რუსული ტრადიციული მეთოდები უცვლელი რჩება. მედიის საშუალებები, კვლავინდებურად, კრემლის პოლიტიკის განვითარების და მოსახლეობამდე საკუთარი პოლიტიკის დაყვანის ერთ-ერთ მძლავრი იარაღია.

გასული საუკუნის 90-იან წლებში განსაკუთრებული დატვირთვა ტელევიზიაზე, რადიოსა და ბეჭდურ მედიაზე მოდიოდა, ამჟამად წინა პლანზე წამოვიდა, განსაკუთრებით ცხინვალის რეგიონში, თანამე-

დროვე მედიასაშუალება – ინტერნეტჟურნალისტიკა. მულტიმედია სისტემები ერთობ კარგადაა განვითარებული ცხინვალის რეგიონში. ამ თვალსაზრისით საინტერესო საინფორმაციო საშუალებებია: „იუჟნაია ოსეთია“ (Южная Осетия) (რესპუბლიკური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი); „სამხრეთ ოსეთის პრეზიდენტის ვებგვერდი“; „ხურზარინ“ (Xurzærin) (ცისკარი); „ოსინფორმი“ (Осинформ) (საინფორმაციო სააგენტო); „ირისტონ.კომ“ (iriston.com) (ოსეთის ისტორიისა და კულტურის შესახებ); „რეს“ (РЕС)(სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტო) ხელმძღვანელი მაია ხარებოვა; „ოსეთიანს.კომ“ (ossetians.com); „ირონ ავზადჯი კლუბ“ (Ирон æвзæджы клуб) ალანთა ენის კლუბი და სხვა. [4]

თანამედროვე საინფორმაციო ინდივიდუალური ბლოგები ცხინვალის რეგიონის მკვიდრთა მოხმარების საგნადაც ქცეულა. ინტენსიურად აშუქებენ რეგიონის ცხოვრებას საკუთარ ბლოგებზე მარია პლიონ (პლიევა), ზარინა სანაკოევა, თემურ ცხოვრებოვი და სხვა. საკმაოდ ოპერატიულია ვებგვერდი „Осетинское Радио и Телевидение“ („ოსეთინსკოე რადიო ი ტელევიდენიე“ საინფორმაციო-ანალიტიკური გამოცემა). ოკუპირებულ ცხინვალის რეგიონში მიმდინარე პროცესებს ყველაზე ოპერატიულად და დეტალურად აშუქებს „იუჟნაია ოსეთია“ (რესპუბლიკური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი), ბეჭდური გაზეთის ელექტრონული ვერსიები გვაძლევენ საშუალებას თანმიმდევრულად განვიხილოთ რეგიონისთვის ნიშანდობლივი პრობლემები და „ნაკარნახევი“ პოლიტიკის აღსრულების პროცესი.

მაგალითისთვის საკმარისია დავასახელოთ ქართული კულტურის XVI საუკუნის ძეგლის – აჩაბეთის ციხის „ალანთა ციხედ“ წარმოჩენა, სადაც ექსკურსიაზე მიჰყავთ მოსწავლეები და სტუდენტები ე.წ. სარესტავრაციო სამუშაოებს ატარებენ. ასეთ ფაქტებს ზემოთ ჩამოთვლილი „მედიასაშუალებები“ ერთხმად აშუქებენ და ავრცელებენ მსოფლიოს რუსულენოვან სივრცეში.

ეს არის მხოლოდ ერთი ნიმუში, როგორ მიმდინარეობს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ქართული კვალის ნაშლა მრავალპლანიანი საინფორმაციო ომის გამოყენებით.

ასეთ ვითარებაში ჩვენი საზოგადოების გაერთიანება სასიცოცხ-

ლოდ აუცილებელია. ჩვენი აზრით, სახელმწიფო სტრუქტურები და მთელი საზოგადოება აქტიურად უნდა ჩაერთონ მძლავრი ინტერნეტ – რესურსების შექმნაში, რომ მაქსიმალურად დავიცვათ ჩვენი სიმაართლე, რომელიც ჩვენი სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების საფუძველია.

თუ საუკუნეების წინ ხმლით მოსული მომხვედური გვიქადდა ფიზიკურ განადგურებას, დღეს, ჰიბრიდული ომის პირობებში, გაცილებით დიდი საშიშროება გვემუქრება, თუმცა, ამ ომში ბრძოლა, პატარა ქვეყნის ერთად დგომით, გამარჯვების შესაძლებლობას ნამდვილად იძლევა.

თანამედროვე საინფორმაციო სივრცის ახალი გამოწვევები მედიას უახლეს მოთხოვნებს უყენებს, რომელთა დაუკმაყოფილებლობა მიძიმე შედეგებს გამოიწვევს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Hoffman Frank, Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars, Potomac institute for policy studies, 2007;
2. „ოსების ჩამოსახლება ქართლში და ქართველების ამაგი და ღვანლი მათზე“, თბ., 1916;
3. <http://south-ossetia.info/> 30.10.2018

„კომანიუტარული პროვოკანდა დემოკრატიის წინაშე მდგარი ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევაა. მისი მიზანი ონლაინ პლატფორმაზე საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირებაა. ოქსფორდის უნივერსიტეტის მიერ მსოფლიოს ცხრა ქვეყანაში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, გამოკვლეულ ქვეყნებში სოციალურ მედიას ტყუილების გასავრცელებლად, საზოგადოების შეცდომაში შესაყვანად და მათი აზრის შესაცვლელად იყენებენ“.

სამუელ ვული

ოქსფორდის უნივერსიტეტის მკვლევარი
<https://www.amerikishma.com/p/3971.html>

ღებატები

ოთარ ჟორდანი – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, **ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი**: „ცხინვალის რეგიონი და აფხაზეთი საქართველოს განუყოფელი ნაწილებია. სამწუხაროდ, დღეს საქართველოში გაჩნდნენ ისეთი ძალები, რომლებიც ცდილობენ, დააკანონონ ის, რაც დღეს ფაქტობრივად გვაქვს. ამის მაჩვენებელია თავის დროზე საქართველოს მთავრობის სრულიად მოულოდნელი და გაუგონარი ქმედება – ცხინვალის უნივერსიტეტის დახურვა. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ თუ დაბრუნება იქნება, ცხინვალი დარჩება ქართული ინტელექტუალური ძალების გარეშე, რაც, ჩემი აზრით, ყოველად დაუშვებელია.“

მინტერესებს, რატომ არ აშუქებენ ჟურნალისტები ამ უმწვავეს პრობლემას – ცხინვალის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დახურვას?“.

ჟურნალისტი მარია კახაძე: „როგორც აქ ითქვა, ჩვენ რთული საინფორმაციო და ჰიბრიდული ომის სივრცეში ვცხოვრობთ. მასთან ბრძოლას ძალიან დიდი რესურსები სჭირდება და ამიტომაც მიმაჩნია, რომ იგი აუცილებლად უნდა გახდეს სახელმწიფო პოლიტიკის ნაწილი. საინფორმაციო ომი, მისი მასშტაბებიდან გამომდინარე, ისეთი დონის პრობლემაა, რომ მხოლოდ სახელმწიფოს აქვს საკმარისი ბერკეტი და რესურსი, გაუწიოს მას ეფექტიანი წინააღმდეგობა“.

„დღესდღეობით ომის მთავარ შემაღბანელ კომპონენტად ინფორმაციულ ომს მიიჩნევენ, რაც მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში შედნვის გზით მასაჟა ზეგავლენის მოსდნას, ამა თუ იმ იდნის მხარდნაჭერის მოპოვებასა და დამკვეთის პოლიტიკის გატარებას გულისხმობს. ინფორმაციულ ომში სპირად ინფორმაციულ-პროპაგანდისტულ, ფსიქოლოგიურ და კიბარ საშუალებას აერთინებენ, ასევე, „ჰიბრიდული ომის“ მახასიათებელი ფინანსური არხების, რესურსებისა და ფარული ხასიათის სამხედრო საშუალებების ინტეგრირებული გამოყენება.“

<http://yata.ge/ge/?p=691>

სალომე კაპანაძე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის
სახელობის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

- ... შვილის მკვლელის საფლავთან მდგომი ქართველი დედა, ამდენი წელი მხოლოდ იმაზე რომ ოცნებობდა, თავისი შვილის ძვლები ეპოვა, წამოეღო და სადმე თავისთან ახლოს დაემარხა, უარს ამბობს შვილის საფლავის გათხრაზე და ძვირფას ძვლებს აფხაზ ქალს უტოვებს;
- დაბრუნება – ეს სიტყვა და მისი წარმოდგენა, როგორც ჩანს, ჯერ ისევ გადაულახავ შიშს ბადებს აფხაზებში – პანიკურ შიშს;
- ბრძოლა კოლექტიურ ნეგატიურ მეხსიერებასთან ადვილი არ არის, მით უფრო, როცა მას წინ უძღვის წლობით შემზადებული იდეოლოგიური განწყობა – კონფლიქტის არსებობის ქვეცნობიერი შეგნება. კოლექტიურ მეხსიერებას, პოლიტიკოსებთან და რელიგიურ წინამძღვრებთან ერთად, ჟურნალისტებიც აყალიბებენ;

- უნდა ვაღიაროთ, რომ 90-იან წლებში მედიის მიერ შექმნილმა სტერეოტიპებმა, ვიზუალურმა ხატებმა და სიტყვიერმა მეტაფორებმა კარგა ხანს განსაზღვრეს კონფლიქტის სიცოცხლისუნარიანობა;
- ქართულმა სახელმწიფომ უნდა შეძლოს და შეიმუშავოს ტერიტორიების მშვიდობიანი დაბრუნების ზუსტად განსაზღვრული, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა, სადაც მედიას, კულტურას და განათლებას განსაკუთრებული ადგილი დაეთმობა.

მედია, კულტურა და განათლება, როგორც სამშვიდობო კომუნიკაციის ინსტრუმენტი

საქართველოს მაგალითზე ძალიან ბევრი შეიძლება ისაუბრო ომსა და მშვიდობაზე, რადგან ისტორიის არც ერთ ეტაპზე ჩვენ არ ვყოფილვართ სიმშვიდის ოაზისი. ეს ჩვენი გეოპოლიტიკური ბედისწერაა. ამდენად, დღეს ომის სოცილოგია, რომელიც იკვლევს ომს, როგორც სოციალურ ფენომენს, მისი წარმოშობის მიზეზებს, ომის მსვლელობის პროცესში მიმდინარე სოციალურ ცვლილებებსა და ომის მიერ გამოწვეულ შედეგებს სოციალური, ეკონომიკური, დემოგრაფიული და იდეოლოგიური კუთხით, ჩვენთვის უნდა იყოს სერიოზული შესწავლის და განსჯის თემა, თუნდაც იმიტომ, რომ შემდგომში თავიდან ავიცილოთ იგი, აღვიჭურვოთ ომის დაძლევისა და უარყოფის, მისადმი წინააღმდეგობის გაწევის, მისგან მიყენებული ჭრილობების მოშუშების უნარებით. მასში არ მოიაზრება მხოლოდ ეკონომიკური და ფსიქოსოციალური რეაბილიტაცია, არამედ იგულისხმება ფიქრი კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირების მექანიზმებზე, რომელშიც კულტურას, განათლებას და მედიას განსაკუთრებული წვლილი შეუძლია შეიტანოს.

ბრძოლა კოლექტიურ ნეგატიურ მესხიერებასთან ადვილი არ არის, მით უფრო, როცა მას წინ უძღვის წლობით შემზადებული იდეოლოგიური განწყობა – კონფლიქტის არსებობის ქვეცნობიერი შეგნება. უნდა ვაღიაროთ, რომ ქართული მხარე 90-იან წლებში ამ ფსიქოემოციურ ომს მოუშზადებელი შეხვდა. იმ პერიოდში მედიამ

არათუ პოზიტიური, არამედ ნეგატიური როლიც კი ითამაშა. იმ დროისათვის შეუძლებელი იყო კონფლიქტის ესკალაციის პროცესის სწორი განაზრება, რადგან ამის გამოცდილება არც ქვეყანას და, მით უფრო, მედიას არ გააჩნდა. უნდა ვაღიაროთ, რომ მედიის მიერ შექმნილმა სტერეოტიპებმა, ვიზუალურმა ხატებმა და სიტყვიერმა მეტაფორებმა კარგა ხანს განსაზღვრეს კონფლიქტის სიცოცხლისუნარიანობა. კოლექტიურ მენსიერებას, პოლიტიკოსებთან და რელიგიურ წინამძღვრებთან ერთად, ჟურნალისტებიც აყალიბებენ. უდავოა, რომ თანამედროვე ეპოქაში ისტორიის პირველ ვერსიას სწორედ მედია ქმნის და თავადვეა გადახდენილი ამბების შემსენებელი.

ომის გაშუქებაზე არანაკლებ დიდი გამოწვევაა მშვიდობის დროს ომის ამბების მოყოლა, ანალიზი, შეჯამება, ნამდვილი გმირების ისტორიებისა და სიმართლის ახალი შრეების მოძიება. რაც უფრო მეტი დრო გამოირებს ისტორიულ თარიღთან, მით უფრო რთულდება ორიგინალური თემებისა და რაკურსის მოძიება. ომის გაშუქებამ, ისევე, როგორც თავად ომებმა, ფორმა და შინაარსი იცვალა. ბოლო ათწლეულში კი ომები პირდაპირ ეთერში იწყება. აქვე დავაზუსტებ და ვიტყვი, რომ არის განსხვავება ომსა და ბრძოლას შორის. მედიამ ეს განსხვავება უნდა პოვოს... ბრძოლა ახლაც გრძელდება და მასში მედიის ფაქტორი, კულტურასა და განათლებასთან ერთად, უმნიშვნელოვანესია.

მედია, კულტურა და განათლება უალრესად სანდო ბერკეტებია დაპირისპირებულ მხარეთა შორის მანძილის შესამცირებლად. ამ ბერკეტების გამოყენებაზე ორიენტირებული პირველი პრეცედენტი იყო 2004 წელს ტელევიმედის ეთერში გასული გივი ბერიკაშვილის საავტორო გადაცემა „არ იდარდო“. 20013 წლის 27 ნოემბერს იმავე ტელეკომპანიის ეთერში, საბრძოლო კადრებითა და იმ მიზეზების გახსენებით, რატომ დაიწყო ომი, გადის ეკა ხოფერიას თოქ-შოუ „გზავნილი აფხაზებს“. 2010 წელს სამშვიდობო გზავნილები გაჟღერდა რუსთავი 2-ის ეთერში, გადაცემაში „ნანუკა შოუ“. 2014 წელს ახალგაზრდა ჟურნალისტები ერთვებიან სამშვიდობო პროცესში და სტუდენტური ტელევიზია „სდასუ TV“ აკეთებს გადაცემას „ხიდი“. გადაცემის ავტორი და წამყვანი გახლდათ ჟურნალისტიკის სკოლის

სტუდენტი თათია ზუხბაია. 2018 წელს, კვლავ „იმედის“ ეთერში გადაცემა „დღის შოუ“ იწყებს ციკლს „წერილი აფხაზ მეგობარს თბილისიდან სოხუმში“. 2017 წელს 27 სექტემბერს „პრაიმ შოუმ“ ერთი გადაცემა მიუძღვნა ქართულ-აფხაზურ წარსულს. უნდა აღინიშნოს აფხაზეთის საინფორმაციო ცენტრის გადაცემები „აფხაზეთი“ და GMTV-ის გადაცემა „ჩვენი ამბები“, სადაც უკვე სკოლის მოსწავლეები ცდილობენ, მედია გამოიყენონ, როგორც სამშვიდობო ინსტრუმენტი. გადაცემის ავტორი – ქეთი მიქაძე.

კულტურული დიალოგის თვალსაზრისით, გამორჩეულ ფაქტად მინდა ვაღიარო 2011 წელს მედიასივრცეში გაჩენილი ახალი აღმანახი „სამხრეთ კავკასია“. მისი რედაქტორები არიან გურამ ოდიშარია და ბათალ კობახია.

2005 წელს სოხუმის კ. გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო დრამატულ თეატრში განხორციელდა დადგმა სპექტაკლისა „ზღვა, რომელიც შორია“. პიესის სცენარი ეკუთვნის არაერთი საინტერესო კულტურული პროექტის ავტორს, სოხუმელ მწერალ გურამ ოდიშარიას. დადგმა კი – ცნობილ რეჟისორ თემურ ჩხეიძეს, რომელსაც თანარეჟისორობა გაუწია ნიჭიერმა ახალგაზრდა სოხუმელმა რეჟისორმა ბადრი წერედიანმა. თემურ ჩხეიძის გამოჩენამ რეჟისორის ამპლუაში იმთავითვე დიდი მოლოდინი წარმოშვა, რასაც, ბუნებრივია, თან ერთვოდა ნიჭიერ მსახიობთა გუნდიც. სპექტაკლში მთავარ როლებს ასრულებდნენ აფხაზეთელი მსახიობები -საქართველოს სახალხო არტისტი დიმიტრი ჯაიანი, მერაბ ბრეკაშვილი, ლილი ხურიითი, ნუგზარ ჩიქოვანი, მერაბ ყოლბაია. საგანგებო აღნიშვნა, რომ მსახიობები იყვნენ აფხაზეთიდან, იმისთვის დაგვჭირდა, რათა ხაზი გაეუსვათ გარემოებას – ამ სპექტაკლში მოხდა ნიჭიერი მსახიობებისა და რეალურად განცდილი გრძნობების გულწრფელი თანხვედრა. სცენაზე წარმოდგენილმა აფხაზეთის ტრაგიკული მოვლენების განცდის პროცესმა მიიღო იმდენად ცოცხალი სახე, რომ ემოციურად დამუხტული მაყურებელი სპექტაკლის მსვლელობისას დიალოგშიც კი ერთვებოდა. ამ სპექტაკლმა პოსტკონფლიქტურ ქართულ საზოგადოებაში რეალურად წარმოშვა აფხაზეთის კონფლიქტის მიზეზების ხელახალი განაზრებისა და თვითშეფასების სურვილი, მა-

გრამ ყველაზე თვალსაჩინო პოზიტივი ამ სპექტაკლს ელოდა მაშინ, როცა კონფლიქტის ზონაში DVD ფორმატში ჩანერილი სპექტაკლის ჩვენება განხორციელდა, თანაც – არაერთხელ. დადასტურებული ინფორმაციით, ოკუპირებულ აფხაზეთში, კერძოდ კი სოხუმის უნივერსიტეტში, მოეწყო არა მარტო სპექტაკლის ვიდეო-ჩანაწერის ჩვენება, არამედ იგი გახდა სერიოზული განხილვის საგანი ახალგაზრდებს შორის – ანუ აფხაზური საზოგადოების იმ ნაწილში, რომელსაც, გასაგები გარემოებების გამო, ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობებზე მსჯელობისას, მამების თაობამ მასალად მხოლოდ 1992-1993 წლის მოვლენები განუსაზღვრა.

ძალიან შთამბეჭდავი გვეჩვენა რეჟისორ ბადრი წერედიანის მონათხრობი იმის თაობაზე, თუ როგორ შესთავაზა მან ქ. ერევანში აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ ქალთა არასამთავრობო ორგანიზაცია „თანხმობის“ მიერ ორგანიზებულ შეხვედრაზე აფხაზ ახალგაზრდებს სპექტაკლის ვიდეო-ჩანაწერის ნახვა, როგორ გაირღვა მის თვალწინ უნდობლობისა და სკეფსისის ატმოსფერო სენანის დასრულებისთანავე და როგორ შეძრა იგი აფხაზი ქაბუკის მიერ ნათქვამმა ფრაზამ – „ეს არის ჩვენი საერთო სპექტაკლი“. სპექტაკლის ვიდეო-ჩანაწერის ნახვამ აფხაზი ახალგაზრდის აზროვნებაში გააღვიძა ზოგადადამიანური განცდა იმისა, რომ შეუძლებელია ადამიანების გამოდევნა საკუთარი წარსულიდან. სწორედ ეს წარსული კრავს ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების მატიანეს და სამომავლო ურთიერთობების პერსპექტივასაც.

2017 წელს ახმეტელის თეატრი (სამხატვრო ხელმძღვანელი ირაკლი გოგია) ჩაერთო კონფლიქტების ტრანსფორმაციის პროცესში, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს მთელი სამხრეთ კავკასიის წარმომადგენლებმა. „ეს იყო სამშვიდობო პროექტი, რომელმაც გამოიწვია ქართველებისა და აფხაზების სერიოზული დაახლოება შემოქმედებითი პროცესის ირგვლივ“, – აფხაზები მეგობრულად ჩაერთვნენ ამ პროექტში. ჰენრიკ იბსენის პიესა „ხალხის მტრის“ მოტივებზე აგებული სპექტაკლი, რომელიც ბრუს ლევიტის და ანტონინ მარტოს შემოქმედებით ხედვას ეფუძნებოდა, იმდენად ინოვაციური და რევოლუციური გახდა, რომ მან, თავის მხრივ, მოიზიდა კომ-

პლიმენტები მთელი მსოფლიოს წამყვანი სოციალური მეცნიერების წარმომადგენლებისაგან. გაილ ჰორსტ-უორჰაფტმა იგი შეაფასა, როგორც „ერთ-ერთი უდიდესი გარღვევა სოციალური თეატრის ისტორიაში“, ირაკლი გოგიას და მისი კოლეგების ამ ნამუშევარმა ძალიან დიდი გავლენა მოახდინა ტრანსფორმაციული თეატრის განვითარებაზე. ინტერაქციული თეატრის ასეთმა განვითარებამ ახალი ეპოქა შექმნა. უცხოელი ექსპერტები განსაკუთრებით გამოყოფენ აფხაზ მსახიობ მართა ცვიჟბას როლს მთელ ამ კოლაბორაციულ პროცესში ქართველ მსახიობებთან – ანდრია გველესიანთან, გიორგი ცხადაძესთან ერთად. CREATE-ის მიმდინარეობისას, რეჟისორის შემოქმედებითი მიდგომის წყალობით, მოხდა ახალი პარადიგმების აღმოჩენა სხვადასხვა ტიპის კონფლიქტის მოგვარების საქმეში. რამდენად უცნაურადაც არ უნდა ჟღერდეს, თეატრალურმა პროცესმა ბიძგი მისცა ბევრად უფრო თანამშრომლობითი პროცესის დასაწყისს. როგორც თანამედროვე პოლიტიკური მეცნიერების ერთ-ერთი წამყვანი წარმომადგენელი მეთიუ ევანჯელისტა ამბობს, ირაკლი გოგიას და CREATE Project-ის მიდგომამ მთლიანად შესცვალა საერთო ლანდშაფტი სხვადასხვა კონფლიქტთან მიმართებაში. „ეს არის ჩვენი ინსპირაცია“ – ასე შეაფასა სპექტაკლი მეთიუ ევანჯელისტამ და ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ სამხრეთ კავკასიაში დაიწყო კრეატიული პროცესი, რომელმაც შეიძლება გამოძახილი პოვოს მთელ ახლო აღმოსავლეთში და შემდეგ უკვე – შორეულ აღმოსავლეთშიაც. სწორედ ირაკლი გოგიას თეატრალურმა მიდგომამ შეძლო ეს ნოვატორული (groundbreaking) გარღვევა. ოსლოს მშვიდობის ინსტიტუტის დამაარსებლის იოჰან გალტუნგის სიტყვებით, ეს იყო 1992 წლის მერე ყველაზე წარმატებული სამშვიდობო პროექტი, რომელმაც გამოიწვია ქართველების და აფხაზების სერიოზული დაახლოება შემოქმედებითი პროცესის ირგვლივ.

როცა თეატრის როლზე ვსაუბრობთ, უნდა აღვნიშნოთ გიორგი სიხარულიძის სპექტაკლი „ბამბაზიის სამოთხეც“. „ესმა კოკოსკერიამ მოახერხა და სპექტაკლის ვიდეო-ვერსია სოხუმში გადაიტანა, – წერს სცენარის ავტორი, მწერალი ნინო სადღობელაშვილი, – იგი ორი კვირით იყო წასული. ეს ორი კვირა გულისკანკალით ველო-

დით, რას იტყოდა, რა ამბავს ჩამოიტანდა. ჩამოვიდა და მოგვიყვა, – შევკრიბე დედაჩემის სახლში 30-მდე აფხაზიო, აი, ისეთები, სიტყვა რომ ეთქმით და აზრი მოეკითხებათო, ჩავურთე ეს დისკოო. თავიდან ყველა ამრეზით იყო, მორიგი სპეკულაცია ჩამოვიდა თბილისიდან, ისევ ცრემლები და ვაიუშველებელიო, - ამბობდნენ (უკვე ძალიან აღიზიანებთ მსგავსი რაღაცები და პირდაპირ რომ ვთქვათ, ეს ქართველების მიმართ ნდობას უფრო აკარგვინებთო, ესმამ), დაიწყო სპექტაკლი და დაიწყეს თურმე ამათაც ყურება, ჯერ ზრდილობის გამო, მერე ინტერესის, მერე, ცოტა შუაგულისკენ, ესმამ შეამჩნია, რომ ერთმა ფრთხილად და ფარულად საჩვენებელი თითის ზურგით ცრემლი შეიკავა თვალში, მერე მეორემ და, იფიქრა ესმამ -აჰა, გაჭრა გულწრფელმა სათქმელმა და გალღვა ამათი გულებიც და, ეს ზუსტად ის ენაა, რა ენაზეც ამის მერე მოგვიწყეს დიალოგი, რომ... ფინალი! ფინალში, შვილის და შვილის მკვლელის საფლავთან მდგომი ქართველი დედა, ამდენი წელი მხოლოდ იმაზე რომ ოცნებობდა, თავისი შვილის ძვლები ეპოვა, წამოეღო და სადმე თავისთან ახლოს დაემარხა, უარს ამბობს შვილის საფლავის გათხრაზე და ძვირფას ძვლებს აფხაზ ქალს უტოვებს – ეს რატის მინაა, ისევ შენ მოუარე, ვიდრე მე დავბრუნდებო... ჰოდა, ეს ფინალი, სამწუხაროდ, ჯერაც მიუღებელი აღმოჩნდა იმ 30 აფხაზი მაყურებლისთვის. დაბრუნება – ეს სიტყვა და მისი წარმოდგენა, როგორც ჩანს, ჯერ ისევ გადაულახავ შიშს ბადებს მათში, პანიკურ შიშს და, ამ შიშს ვერაფერი ერევა...”

ცალკე საუბრის თემაა სოხუმელი მწერლის გურამ ოდიშარიას მოღვაწეობა ქართულ-აფხაზური ნდობის აღდგენის პროცესში. მისი, როგორც მწერლის სამშვიდობო მისია დასტურდება მისი შემოქმედებით. მათ შორის მინდა აღვნიშნო რომანი „პრეზიდენტის კატა“, რომელიც აფხაზეთის ბიბლიოთეკების კატალოგშია შეტანილი. მთავარი გმირი, სოხუმის კოლორიტი, აფხაზი მიხეილ ბლაჟბაა, რომლის შესახებ ისტორიებს მწერალი აფხაზეთში აფხაზებისგანაც ისმენდა და თბილისში – ქართველებისგანაც. ნანარმოები სწორედ ამ რეალურ ნარატივზე დაყრდნობით შეიქმნა. რომანი აზერბაიჯანულად, რუსულად, სომხურად და სლოვაკურად ითარგმნა. აფხაზეთში რუსული თარგმანი უკვე გავრცელდა. მალე წიგნი აფხაზურ ენაზეც

გამოვა. სამშვიდობო განწყობა გურამ ოდიშარიამ დაადასტურა მაშინაც, როცა 2011 წელს თარგმნა და ქართველი მკითხველისათვის ხელმისაწვდომი გახადა აფხაზი მწერლის დაურ ნაჭყეიას რომანი „ღამის ნაპირი“ (დონორი- ფონდი „ღია საზოგადოება-საქართველო“).

2009 წელს, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ხელშეწყობით, ცნობილმა კოლექციონერმა, საქართველოს 2004 წლის მონვევის პარლამენტის წევრმა პაატა ქურდოვანიძემ განახორციელა პროექტი- „ქართულ-აფხაზური ალბომი“, რომელშიც თავი მოუყარა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების ამსახველ უნიკალურ, უძველეს ფოტო-მასალას, ისტორიულ ფაქტებსა და აფხაზ მოღვაწეთა ბიოგრაფიებს. ეს არის ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების ბუნებრივი ქრონიკა და არა ისტორიის მულიაჟი. ამ ალბომის მთავარი ლაიტმოტივი სწორედ თაობათა ურთიერთპატივისცემისა და ურთიერთპასუხისმგებლობის საკითხია. პრეზენტაციაზე ამ წიგნს სამართლიანად უწოდეს „სიყვარულის გზავნილი“.

კინო ქართული კულტურის ის ნაწილია, რომელმაც ყველა ეპოქაში, კომპრომისების პარალელურად შეძლო, არ ეღალატა თავისი სულიერი მისიისთვის. ბოლო ოცნლეულის განმავლობაში ქართული კულტურის ამ სეგმენტმა ადეკვატურად განვლო ყველა ეტაპი, რომელმაც უზუსტესად აირეკლა სოციალურ-პოლიტიკური კატაკლიზმებით გამოწვეული ტკივილი და სულიერი დეკადანსი. გიორგი ოვაშვილის „გაღმა ნაპირი“ არ არის ისტორიული ფილმი, მაგრამ ის იმ ისტორიულ მნიშვნელობებს ასახავს, რომელიც უახლოეს წარსულში ხდებოდა. წლების წინ მომხდარის კიდევ ერთხელ შეხსენება გარდაუვალია, რადგან თემა ამჟამადაც აქტუალურია; საქართველოსთვის აფხაზეთის რეგიონში არსებული კონფლიქტის ზონა დღესაც ყრუ პრობლემად რჩება. ფილმში არცერთი ეპიზოდი არაა პოლიტიკური ნიშნის მატარებელი, რეჟისორი არ მიმართავს არცერთი მხარის განსჯას. აქ არ არის გამართლება და გამტყუნება. ეს არის სურათი, სადაც ომის შემდგომ გამოწვეული ტრაგედიაა ნაჩვენები.

„ომის ნაკვალევი“ — ასე ჰქვია ფილმს, რომლის ჩვენება 2012 წელს გაიმართა. ეს პირველი ქართულ-ოსური ნამუშევარია 2008 წლის ომის შემდეგ. ფილმისთვის ოსმა ოპერატორმა სპეციალურად

გადაილო ავნიევი და ცხინვალი..

2015 წელს საქართველოს კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ხელშეწყობით განხორციელდა სტუდენტური პროექტი „გზავნილები მომავლიდან“. ნიგნი, რომელიც ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების თემას ეხება და რეალურ დოკუმენტურ მასალაზეა აგებული, ცხრა სტუდენტის პროზაულ ნამუშევარს აერთიანებდა.

ორენოვან, ქართულ-რუსულ ნიგნში ახალგაზრდების მთავარი გზავნილი სამშვიდობოა და სახალხო დიპლომატიის, კულტურული დიალოგის ფორმატს ეხმაურება. ავტორთა უმრავლესობამ ნიგნში შესული ნაწარმოებები აფხაზეთში მიღებული შთაბეჭდილებების შედეგად შექმნა. პროექტში გამოყენებულია დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის სტუდენტ თათია ზუხბაიას მიერ აფხაზეთში გადაღებული ფოტომასალა.

2018 წელს აფხაზურად ითარგმნა ნოდარ დუმბაძის მოთხრობები „ჰელადოს“ და „გული“. მთარგმნელი – ირმა ოსია. დღეს კონფერენციაზე წარმოდგენილია საყმაწვილო ჟურნალ „იალქნის“ საგანგებო გამოცემა სახელწოდებით „ცა აფხაზური“, იგი ქართულ და აფხაზურ ენებზეა შესრულებული და ათვალსაჩინოებს ქართულ-აფხაზური ისტორიული ურთიერთობის იმ დეტალებს, რომლის არდავინყება რელევანტურია ჩვენი თანაცხოვრების იდეისა. ჟურნალის რედაქტორ – ნანა ჭანტურიას, „იალქნის“ სარედაქციო გუნდის, ირმა ოსიას და სხვა აფხაზი მთარგმნელების თავდადებული შრომის შედეგი იმ პროცესს ჩაუდგება კვალში, რომელსაც კონფლიქტის ზონის შევინროება და ერთმანეთამდე მისასვლელი გზების შემოკლება ჰქვია.

ამ ბოლო ხანებში აქტიურ მიმოქცევაში შემოვიდა ტერმინი „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“ და მის განხორციელებაში აქტიურად ჩაერთო სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

2014 წლის აპრილი-მაისის პერიოდში ქართველმა და ოსმა სტუდენტებმა 17 დღის განმავლობაში ერთად იმოგზაურეს ავტობუსით 5 ქვეყანაში (თურქეთი, საბერძნეთი, მაკედონია, სერბეთი და კოსოვო), სადაც შეხვდნენ ადგილობრივი უნივერსიტეტების სტუდენტებსა და ახალგაზრდული არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს. პროექტში მონაწილეობდა 10 ქართველი და 10 ოსი ახალ-

გაზრდა. არასამთავრობო ორგანიზაციის „სამოქალაქო ფორუმი მშვიდობისათვის“ პრესამასხურის ცნობით, აღნიშნული პროექტი ამ ფორმატით პირველია მთელ მსოფლიოში და მას ანალოგი არა აქვს. მათივე ცნობით, აღსანიშნავია, რომ ქართველი და ოსი სტუდენტები დღემდე ერთმანეთს არ შეხვედრიან მსგავს პროექტში, არ ჰქონიათ ასეთი გრძელვადიანი კომუნიკაცია და არაფორმალური ურთიერთობა.

სამწუხაროდ, უნდა აღინიშნოს, რომ შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის 2017 წლის ანგარიშში განათლება, კულტურა და მედია თითო გვერდით არის წარმოდგენილი. ეს ცხადყოფს იმას, რომ ჩვენ არა მარტო სათანადოდ ვერ ვიყენებთ ამ ბერკეტებს, არამედ ბოლომდე ვერ გავიაზრებთ მის მნიშვნელობას კონფლიქტის მოგვარების პროცესში. ქართულმა სახელმწიფომ უნდა შეძლოს და შეიმუშავოს ტერიტორიების მშვიდობიანი დაბრუნების ზუსტად განსაზღვრული, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა, სადაც მედიას, კულტურას და განათლებას განსაკუთრებული ადგილი დაეთმობა. ჩვენ უნდა შევთანხმდეთ მშვიდობიანი ბრძოლის კონცეფციებზე და შევთანხმდეთ იმაზე, რომ გამარჯვებისათვის გვჭირდება დიდი მოთმინების უნარი, რაშიც მე არ ვგულისხმობ კაპიტულანტურ პოლიტიკას, არამედ მოვიაზრებ გონივრულ, გეოპოლიტიკური რეალიზმით გაჯერებულ მიდგომებს. ვგულისხმობ ადამიანის ინტელექტზე, პროვოკაციების თავიდან აცილების, შენდობასა და მიმტევლობაზე დაფუძნებული რეაგირების პოლიტიკას. ერთ-ერთი საიმედო სამოქმედო სივრცე კი ამისათვის გახლავთ სწორედ მედია, კულტურა და განათლება. 21-ე საუკუნეში სამშვიდობო კომუნიკაციის ამ პრინციპებმა ქართულ პოლიტიკაშიც უკეთ უნდა წარმოაჩინოს თავი, რადგან ისტორიულად ჰუმანიზმი და ტოლერანტობა ყოველთვის იყო ჩვენი სულიერი ყოფის თანმდევი, განუყოფელი ნაწილი.

ოთარ ჟორდანი

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი,
ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი

- შესუსტდა აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობის ინფორმირების დონე და, ნებისთ თუ უნებლიეთ, გზა გაეხსნა უნდობლობასა და ნიჰილიზმს;
- ყოვლად გაუმართლებელია, რომ აფხაზეთის მოსახლეობა დღემდე რჩება საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთისა და ტელემაუწყებლობის გარეშე. საჭიროდ მიმაჩნია ქართულ და რუსულ ენებზე ელექტრონული გაზეთის გამოცემა და მისი გავრცელება ელექტრონული მედიის საშუალებით;
- აფხაზეთში დაიწყო მეგრულენოვანი გაზეთის გამოცემა, შეიქმნა მეგრულენოვანი ვიკიპედია. ინტესიურად მიმდინარეობს პროპაგანდა ქართველი ერის გასახლეჩად, თითქოს მეგრელები არ არიან ქართველები და ა.შ;
- უნდა განახლდეს აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის მაუწყებლობა. მისი შეწყვეტით აფხაზეთის ქართული

მოსახლეობა კვლავ საინფორმაციო ვაკუუმში ექცევა და ობიექტურად ნოყიერი ნიადაგი იქმნება ანტიქართული პროპაგანდის გასაძლიერებლად აფხაზეთში;

- *აფხაზეთის ჟურნალისტიკის განვითარება ბევრად არის და იქნება დამოკიდებული თანამედროვე დონის ჟურნალისტთა კადრების მომზადებაზე. ამიტომ სრულიად სამართლიანია აფხაზეთის საზოგადოების წინადადება, სოხუმის უნივერსიტეტში დაარსდეს ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი.*

აფხაზეთის ჟურნალისტიკა და თანამედროვე გამონწყვეტი

მოხარული ვარ, რომ მომეცა შესაძლებლობა მივესალმო ქართველ ჟურნალისტებს, როგორც მკითხველი, მაყურებელი და რესპონდენტი. უპირველეს ყოვლისა, მინდა დიდი მადლობა გადავუხადო ქართული ჟურნალისტიკის ყველა სფეროს წარმომადგენელს იმ დიდი შრომისათვის, რომელსაც ყოველდღიურად ეწევიან ჩვენი საზოგადოების საკეთილდღეოდ.

მოკრძალებით მინდა მივესალმო იმ ქართველ ჟურნალისტებს, რომლებიც მონაწილეობდნენ 1992-1993 წწ. აფხაზეთში მიმდინარე საომარ ოპერაციებში, 2008 წლის აგვისტოს ომში და შექმნეს ქართული სამხედრო ჟურნალისტიკის უახლესი ისტორია, ვუსურვო მათ ჯანმრთელობა და ბედნიერება. ამასთან, ქედს ვიხრი იმ ჟურნალისტების ხსოვნისადმი, რომლებიც სამუდამოდ დარჩნენ ბრძოლის ველზე.

საქართველოს ჟურნალისტების თავდადება და ერთგულება ქვეყნისადმი არასოდეს მიეცემა დავინწყებას.

თქვენ, ქართველი ჟურნალისტები, როგორც მეოთხე ხელისუფლების შტო, ყოველდღიურად ჩართულნი ხართ თავისუფალი სიტყვის, დემოკრატიული ინსტიტუციების გაძლიერებისათვის ბრძოლაში, აქტიურად მონაწილეობთ, როგორც ქართული საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაში, ასევე, საერთაშორისო სარბიელზე საქართ-

ველოს, როგორც დემოკრატიული სახელმწიფოს იმიჯის შექმნაში. თქვენ მიერ შექმნილ პროდუქციას ყოველდღიურად ეცნობა საქართველოს ასიათასობით მოქალაქე, უცხოელი მკითხველი და მაცურებელი.

ჟურნალისტური საქმიანობა მჭიდროდაა დაკავშირებული, როგორც ქვეყნის ანმყოსთან, ასევე, მის მომავალთან. ჟურნალისტების მიერ მოპოვებულ დოკუმენტურ მასალას და მათ ნაფიქრალს მომავალში დოკუმენტური წყაროს მნიშვნელობა ექნება ჩვენი დღევანდელი საზოგადოებრივი საქმიანობის შესწავლის დროს.

დღეს ქართული ჟურნალისტიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, სხვა აქტუალურ გამოწვევებთან ერთად, არის ის, თუ როგორ ვხედავთ ჩვენს მომავალს აფხაზებთან ერთად, რას ვაკეთებთ და რამდენად სწორად ვაკეთებთ. მე ხელთ მაქვს აფხაზეთის ჟურნალისტების მიერ მომზადებული ქართულ-აფხაზური კრებული „ცა აფხაზური“, რომელშიც დაბეჭდილია წლების განმავლობაში საყნაწვილო ჟურნალ „იალქანში“ (რედაქტორი ნანა ჭანტურია) გამოქვეყნებული წერილები. ეს გამოცემა არის მაგალითი, თუ როგორ უნდა ვეძებოთ შერიგებისა და ურთიერთგაგების გზები ქართველებსა და აფხაზებს შორის. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ჟურნალისტების მონოდებები მიმართულია ახალი თაობისადმი, ქართველი და აფხაზი ყმანვილებისადმი. ეს გზა სწორია და მჯერა, რომ ჩვენი ძალისმევა უშედეგოდ არ ჩაივლის.

დღეს დარიგდა რუსულენოვანი გაზეთი «Абхазский меридиан», რომელშიც გამოქვეყნებულია გაზეთის რედაქტორ დევი ფუტკარაძის წერილი „კაპიტალიზმის მეორე შემოსვლა საქართველოში“. ეს წერილი ძალიან საინტერესოა, რადგან უკუკავშირშია დღევანდელობასთან. საქმე იმაშია, რომ დღევანდელი საქართველოს მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა ბევრად არის განპირობებული იმით, რომ ვერ ჩამოყალიბდა ეროვნული ბურჟუაზია, როგორც კლასი, რომელიც გაუძღვებოდა და ხელს შეუწყობდა საქართველოში დემოკრატიული ღირებულებების, ქვეყნის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ განვითარებას. რბილად რომ ვთქვათ, დიდი დრო დაგვჭირდა „ველური კაპიტალიზმის“ სინდრომის დასაძლევად. სიმ-

დიდრის გადანაწილების დაუსრულებელი პროცესი ანგრევს სახელმწიფოს. რაც უფრო სწრაფად მოხდება ამ სინდრომის დაძლევა, მით უფრო სწრაფად განვითარდება ქართული სახელმწიფო და ღირსეულად გილს დაიმკვიდრებს კონსტიტუციური დემოკრატიის ქვეყნების ოჯახში. ჩემი აზრით, საქართველოს ამ მხრივ დიდი მომავალი აქვს.

რამდენიმე სიტყვით მინდა შევეხო აფხაზეთის ჟურნალისტიკის საკითხებს.

სოხუმის დაცემის შემდეგ, აფხაზეთის ჟურნალისტიკმა შეძლეს თბილისში განეახლებინათ გაზეთების – „აფხაზეთის ხმა“, „ოჩამჩირის მოამბე“, „გალი“, „გუდაუთა“, „გაგრის კარიბჭე“ და სხვ. – გამოცემა. განსაკუთრებული კულტურული მნიშვნელობის მოვლენა იყო საბავშვო ჟურნალ „იალქნისა“ და ლიტერატურულ-საზოგადოებრივი ჟურნალ „რინის“ (რედაქტორები: გივი ბერაია, ზაურ კალანდია) გამოცემა. აქვე უნდა აღვნიშნო, რომ 1995 წლიდან გამოიცემოდა საუნივერსიტეტო გაზეთი „სოხუმის სადროშო“ (რედაქტორები: გულნაზ ხუხუა, მერი გაბედავა), რომელიც იყო პირველი ქართული საუნივერსიტეტო გაზეთი აფხაზეთში. მისი დამატება „სოხუმის მერცხლები“, ასევე იყო პირველი ქართული სტუდენტური გაზეთი აფხაზეთის უნივერსიტეტების ისტორიაში. „სოხუმის სადროშო“ გამოიცემოდა ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, ფრანგულ და გერმანულ ენებზე. გაზეთი მკითხველის ყურადღებას მიაპყრობდა, როგორც საუნივერსიტეტო ცხოვრებაზე, ასევე, აფხაზეთის ისტორიისა და კულტურის, მიმდინარე საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესების აქტუალურ საკითხებზე.

რა თქმა უნდა, ჟურნალისტიკა უნდა ვითარდებოდეს საბაზრო ეკონომიკის, თავისუფალი კონკურენციის პირობებში, მაგრამ არ იქნა გათვალისწინებული განსაკუთრებული სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ფაქტორები, ამიტომ ვთვლი, რომ გაზეთების – „აფხაზეთის ხმის“, „ოჩამჩირის მოამბის“ და სხვათა დახურვა იყო არასწორი და საზიანო ჩვენი საზოგადოებისთვის. ფაქტობრივად, აფხაზეთიდან დევნილი საზოგადოება მოკლებული აღმოჩნდა ინფორმაციას აფხაზეთის შესახებ, რადგან ეს საკითხები „ჩაიკარგა“ მრავალსიუჟეტო სანინფორმაციო ბადეში, დიდ სანინფორმაციო ნაკადებში.

შესუსტდა აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობის ინფორმირებულობის დონე და, ნებისთ თუ უნებლიეთ, გზა გაეხსნა უნდობლობასა და ნიჰილიზმს. მძიმე მატერიალურ და სოციალურ პირობებში აღმოჩენილმა აფხაზეთის ჟურნალისტებმა, მზარდი კონკურენციის პირობებში, ვერ შეძლეს თავიანთი დამოუკიდებელი ბეჭდვითი ორგანოს შექმნა. ისინი მიეკედლნენ სხვა დიდ გამოცემებს: „დილას“, „24 საათს“, „არჩევანს“ და ა.შ., მაგრამ აქაც არ გაუმართლათ – ამ გამოცემებმა ვერ გაუძლო კონკურენციას და ყველა დაიხურა.

როგორც ცნობილია, აფხაზეთის ტელეჟურნალისტებმა მაუწყებლობა დაიწყეს 1993 წლიდან და ისინი პირდაპირ ფრონტის ხაზიდან აცნობებდნენ მსოფლიოს სიმართლეს აფხაზეთში მიმდინარე სამომარო ოპერაციებისა და პოლიტიკური პროცესების შესახებ. სოხუმის დაცემის შემდეგ მათ მაუწყებლობა განაახლეს საზოგადოებრივ არხზე, მაგრამ 2007 წლის 6 მარტს გაუქმდა აფხაზეთის მედია-ცენტრი, რაც, ასევე, დიდი შეცდომა იყო.

დიდი შრომითა და ძალისხმევით აფხაზეთის ჟურნალისტები ახერხებდნენ აფხაზეთის კულტურისა და განათლების პრობლემური საკითხების წინა პლანზე წამოწევას, იბრძოდნენ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე აფხაზეთის კულტურული მემკვიდრეობის დასაცავად. ამ მიმართულებით განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ჟურნალისტ ნატო კორსანტიას დამსახურება. მაგრამ ეს ძალისხევა არ აღმოჩნდა საკმარისი მაშინ და არ არის საკმარისი დღესაც. საჭიროა აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური პირობების, აფხაზეთთან მიმართებაში არსებული პოლიტიკური ვითარების სრული და მრავალმხრივი ანალიზი და ამის შესახებ მოსახლეობის სათანადოდ ინფორმირება.

ჩემი აზრით, ყოვლად გაუმართლებელია, რომ აფხაზური მხრიდან მზარდი ანტიქართული პროპაგანდის პირობებში, აფხაზეთის მოსახლეობა დღემდე რჩება საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთისა და ტელემაუწყებლობის გარეშე. ბუნებრივია, ეს საკითხი მოითხოვს სპეციალურ მსჯელობას. საჭიროდ მიმაჩნია ქართულ და რუსულ ენებზე ელექტრონული გაზეთის გამოცემა და მათი გავრცელება ელექტრონული მედიის საშუალებით, რათა აფხაზეთში მცხოვრები

ქართული მოსახლეობა ინფორმირებული იყოს ჩვენი საქმიანობის შესახებ, ხოლო აფხაზებს ხმა მივანვდინოთ ერთიან სახელმწიფოში ჩვენი თანაცხოვრების შესაძლებლობებისა და პერსპექტივების შესახებ. ეს საკითხი ოპერატიულად უნდა გადაიჭრას და ამისათვის სათანადოდ უნდა მოვემზადოთ.

2015 წლიდან, აფხაზეთის საზოგადოების დიდი ძალისხმევით, მოხერხდა აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის მაუწყებლობის გახსნა. აფხაზეთიდან დევნილმა ტელეჟურნალისტებმა შეძლეს ფეხის მოკიდება სატელევიზიო ინდუსტრიაში. გადაცემა „აფხაზეთს“ დიდი ინტერესით ელოდა, როგორც ქართველი, ასევე, აფხაზი მაყურებელი. ცენტრის მიერ მომზადებული გადაცემები იქმნებოდა მაღალი სატელევიზიო სტანდარტების მოთხოვნების გათვალისწინებით. საინფორმაციო ცენტრის ხელმძღვანელებმა (დირექტორი ავთანდილ დავითაია) უმოკლეს დროში შეძლეს ეთერში აფხაზურენოვანი საინფორმაციო გადაცემების გაშვება, რამაც ძალიან ააღელვა და დააბნია დე-ფაქტო აფხაზეთის მთავრობა.

როგორც უკვე აღვნიშნე, აფხაზური მხარე ინტესიურად ეწევა ანტიქართულ პროპაგანდას, აფხაზეთში დაიხურა ქართული სკოლები, დაიწყო მეგრულენოვანი გაზეთის გამოცემა, შეიქმნა მეგრულენოვანი ვიკიპედია. გადაიდგა ნაბიჯები მეგრულენოვანი ტელევიზიის შესაქმნელად, ინტესიურად მიმდინარეობს პროპაგანდა ქართველი ერის გასახლეჩად, თითქოს მეგრელები არ არიან ქართველები და ა.შ. ამ პროცესებში თავისი წვლილი შეაქვს ოკუპირებული აფხაზეთის აფხაზურ მასმედიას. ასეთ პირობებში, პოლიტიკური, ზნეობრივი თუ ეროვნული თვალსაზრისით, ყოვლად გაუმართლებელია აფხაზეთის მთავრობასთან არსებული აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის მაუწყებლობის შეწყვეტა, რადგან ამით ოკუპირებული აფხაზეთის ქართული მოსახლეობა კვლავ საინფორმაციო ვაკუუმში ექცევა და ობიექტურად ნოყიერი ნიადაგი იქმნება ანტიქართული პროპაგანდის გასაძლიერებლად.

ამგვარი ქმედებების გამო დღევანდელი აფხაზეთის საზოგადოება გამოთქვამს უკმაყოფილებას და მოითხოვს არა მარტო მაუწყებლობის აღდგენას, არამედ აფხაზეთის საინფორმაციო უზ-

რუნველყოფის ცენტრის დამოუკიდებელ ტელევიზიად გარდაქმნას, რომლის მაუწყებლობა დაფარავს მთელ აფხაზეთს. ის, ვინც ამ ამ სამართლიან მოთხოვნას ეწინააღმდეგება, არ შეიძლება მივიჩნიოთ ჩვენი ქვეყნის მეგობრად.

აფხაზეთის ჟურნალისტიკის განვითარება ბევრად არის და იქნება დამოკიდებული თანამედროვე დონის ჟურნალისტთა კადრების მომზადებაზე. ამიტომ სრულიად სამართლიანია აფხაზეთის საზოგადოების წინადადება, სოხუმის უნივერსიტეტში დაარსდეს ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი.

დასასრულს, ორიოდე სიტყვით მინდა შევეხო ქვეყანაში ბოლო დროს მიმდინარე მოვლენებსაც. სამწუხაროდ, განახლდა მტკიცება, რომ 2008 წლის აგვისტოს ომი საქართველომ დაიწყო. ეს აბსოლუტურად უპასუხისმგებლო განცხადებაა. ომი დაიწყო რუსეთის ფედერაციამ, რომელიც შეეკრა ე.წ. სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის სეპარატისტულ მთავრობებს. 2008 წლის აგვისტოში რუსეთის ჯარის ნაწილები შეიჭრნენ დასავლეთ საქართველოში, სეპარატისტული აფხაზეთის მთავრობის შეიარაღებულმა ძალებმა იერიში მიიტანეს და დაიკავეს აფხაზეთის სვანეთი. ეს მოხდა მაშინ, როდესაც რუსეთის ფედერაცია და აფხაზეთის დე-ფაქტო მთავრობა წლების მანძილზე მოითხოვდნენ, საქართველოს მთავრობას ხელი მოეწერა ცეცხლის განუახლებლობის შესახებ შეთანხმებისთვის.

ამ განცხადებას იმიტომ ვაკეთებ, რომ მოსალოდნელია, შემდგომშიც გაკეთდეს სხვა, ასეთი სახის განცხადებები საქართველოს წინააღმდეგ. ვფიქრობ, რომ მონინავე ქართული საზოგადოება სათანადო პასუხს გასცემს საქართველოს უახლესი ისტორიის გამყალბებლებს, რომელთა პოლიტიკური მიზანი, ცალსახად, ნათელია.

„**ომში პირველი მსხვერპლი სიმაართლია**“.

თენგიზ პაჭკორია

საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, ნიკო ნიკოლაძის სახელობის პრემიის ორგზის (1993, 2010წწ.) ლაურეატი

- 1992 წლის თებერვალში, რადიო „თავისუფლების“ რუსულ რედაქციას გადავეცი ვრცელი რეპორტაჟი იმის შესახებ, რომ გვიანლოვდება ომი, რომ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის „ლიანდაგების ომი“ სულ რამდენიმე თვეში შესაძლოა, გადანიზარდოს დიდ, ნამდვილ ომში თანმდევი უმძიმესი შედეგებით მთლიანად საქართველოსთვის;
- მე მივმართე არძინბას კითხვით/თხოვნით – „ამ დაძაბულ ვითარებაში უმჯობესი იქნებოდა თქვენი გადადგომა აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის პოსტიდან, თქვენ ხომ მეცნიერი ხართ. კარგი იქნება, თუ დაუბრუნდებით მეცნიერებას და ამით პოლიტიკური სიტუაცია, გარკვეულწილად და ცოტა ხნით, განიშუბტება“;
- შეხვედრებიდან გამოსულ კონდრატიევს ვკითხე „მალე, ალბათ, სოხუმის აღუბასაც შეეცდებით. როგორ შეიძლება გავაჩეროთ ეს ომი?“;

- მე, როგორც კარგად ინფორმირებული სოხუმელი ჟურნალისტი, ვნერდი, ვაცხადებდი და პირად საუბრებშიც ვეუბნებოდი აქციების ორგანიზატორებსა და მოძრაობის ლიდერებს, აქტივისტებს, რომ უნდა ვიყოთ ფრთხილად, რათა თავიდან ავიცილოთ გართულებები – არ წაგვართვან აფხაზეთი და ცხინვალი;
- 1999 წელს, ცნობილმა აფხაზმა პოლიტიკოსმა ზურაბ აჩბამ საჯაროდ აღიარა, რომ მოსკოვმა 1990-წლების დასაწყისში ეფექტურად გამოიყენა «აფხაზური ხელკეტი», რათა თბილისზე მოეხდინა ზეწოლა იმისათვის, რომ საქართველო დარჩენილიყო რუსეთის პოლიტიკურ ორბიტაში;
- ომის დროს და შემდგომ პერიოდში, რამდენიმე წელი, აფხაზურმა მოსახლეობამ, ან არ იცოდა ამ შეთანხმების შესახებ, ან არ სჯეროდა იმ ინფორმაციებისა, რომ ნამდვილად იყო ასეთი შეთანხმება;
- ასეთი სახის კონფერენციები, საჭიროა იმისათვის, რომ ერთმანეთს გაუუზიაროთ ჩვენი აზრები, გამოცდილება და მომავალში ახალგაზრდა და მომავალი თაობის ჟურნალისტებმა არ დაუშვან შეცდომები კონფლიქტური თუ სხვადასხვა ექსტრემალური სიტუაციის გაშუქებისას.

მედიის როლი კონფლიქტების პრევენციასა და საქართველოს გაერთიანების პროცესში

35 წელზე მეტია, რაც პროფესიული ჟურნალისტიკის სფეროში ვმოღვაწეობ. აქედან 30 წელი – საქართველოსთვის ურთულეს პერიოდში, როცა, მთელი რიგი საგარეო და შიდა მიზეზებისა და ფაქტორების გამო, ჩვენი სამშობლო სერიოზული პრობლემების წინაშე აღმოჩნდა... ყოველთვის ვამბობდი და ახლაც ვაცხადებ, რომ, ჩემი აზრით, ჟურნალისტი არა მარტო უნდა ამუქებდეს მომხდარ, მიმდინარე და მოსალოდნელ მოვლენებს, არამედ, შექლებისგვარად, უნდა ცდილობდეს თავისი მასალებით, მოღვაწეობით და პირადი კავშირებით მოახდინოს კონფლიქტებისა და მწვავე სიტუაციების პრევენცია. ამით ის ეხმარება კონკრეტულ ადამიანებს, ოჯახებს, სოფელს, ქალაქს და

მთლიანად ქვეყანას... მზა რეცეპტები ამ საკითხში არ არსებობს, მე უბრალოდ გაგიზიარებთ რამდენიმე ეპიზოდს ჩემი გამოცდილებიდან. ცნობილია, რომ უახლეს ისტორიაში პირველი ომი საქართველოსა და რუსეთს შორის იყო 1992-1993 წლებში, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, თუმცა, ვინც აფხაზეთში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა, იცის, რომ ეს ომი, ფარულ ფორმებში, რამდენიმე ათეული წლით ადრე დაიწყო და სხვადასხვა დოზით იგრძნობოდა. ძალიან შორს რომ არ წავიდეთ, გეტყვი, რომ ჯერ კიდევ 1960 წლის დასაწყისში, სკკპ ცკ-ის პირველი მდივანი ნიკიტა ხრუშჩოვი, ბიჭვინთაში ყოფნის დროს, ფარულად აქეზებდა აფხაზურ ინტელიგენციასა და პარტიული ელიტის ნაწილს იმისათვის, რომ მათ მოემზადებინათ დიდი წერილი მოსკოვში, მრავალათასიანი ხელმოწერით და თხოვნით, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის კრასნოდარის მხარესთან შეერთების შესახებ, მაგრამ საქართველოს კომპარტიის აფხაზეთის საოლქო კომიტეტის პირველმა მდივანმა მიხეილ ბლაჟბამ არ დაუჭირა მხარი ამ ინიციატივას, ბიჭვინთიდან დაუყოვნებლივ გაემგზავრა თბილისში და ხრუშჩოვის ამ იდეის შესახებ შეატყობინა საქართველოს კომპარტიის ცკ-ის პირველ მდივან ვასილ მჟავანაძეს, რომელმაც მოსკოვში ამ მუხანათური გეგმის ჩაშლა მოახერხა. 1967 წელს კი, როცა სკკპ ცკ გენერალური მდივანი ხრუშჩოვთან შედარებით საქართველოს მიმართ უფრო ლოიალურად განწყობილი ლეონიდ ბრეჟნევი იყო, სკკპ ცკ-ის პოლიტბიუროს რამდენიმე წევრის (კერძოდ მიხეილ სუსლოვის) მხარდაჭერითა და ნაქეზებით, აფხაზი ჩინოვნიკებისა და ინტელიგენციის ერთმა ნაწილმა სოხუმში მოაწყო აქციები, რომლის დროს საჯაროდ პირველად დაფიქსირდა ლოზუნგი ავტონომიური რესპუბლიკის საქართველოდან გამოყოფის შესახებ. 2007 წელს სოხუმში აღნიშნეს ამ აქციების 40 წლისთავი და ხაზი გაუსვეს იმას, რომ 1967 წელსაც ვასილ მჟავანაძემ შესძლო ამ მზაკვრული გეგმის დაბლოკვა და ჩაშლა.

სკკპ ცკ-ის პოლიტბიუროს უდიდესი ნაწილი, ბრეჟნევის მეთაურობით, მხარს უჭერდა საქართველოს ერთიანობას, თუმცა, მოსკოვში იყვნენ გავლენიანი თანამდებობის პირები, რომლებიც, სხვადასხვა ფორმით 1960-1970-80 წლებში ცდილობდნენ აფხაზეთის

ავტონომიური რესპუბლიკის გამოყოფას საქართველოდან. ამ ისტორიას იმიტომ ვყვები, რომ, როცა 1988-1990 წლებში საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში მიმდინარეობდა აქციები სსრკ-დან გამოყოფის მოთხოვნებით, მე, როგორც კარგად ინფორმირებული სოხუმელი ჟურნალისტი, ვწერდი, ვაცხადებდი და პირად საუბრებშიც ვეუბნებოდი ამ აქციების ორგანიზატორებსა და მოძრაობის ლიდერებს, აქტივისტებს, რომ უნდა ვიყოთ ფრთხილად, რათა ავიცილოთ გართულებები – არ წაგვართვან აფხაზეთი და ცხინვალი! ყველა დონეზე, სადაც შემეძლო და სადაც მიმიწვდებოდა ხმა (იმ დროს ინტერნეტი არ იყო), მე, როგორც ჟურნალისტი და მოქალაქე, ვამბობდი, რომ თუ სსრკ-ს არსებობის დროს სკკპ ცკ-ის პოლიტიბიუროს ზოგიერთი წევრი და ლიდერი ცდილობდა ჩამოეშორებინა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა საქართველოსგან, ასეთი ხასიათის და მიმართულების პოლიტიკას, ჩვენი დამოუკიდებლობის პერიოდში, რუსეთი უფრო გააძლიერებდა და ეს მოხდებოდა სხვა ქვეყნების პასიურობით ან ზოგიერთი სახელმწიფოს ფარული მხარდაჭერით. სამწუხაროდ, 1980-იანი წლების ბოლოს და 1990-იანი წლების დასაწყისში ბევრმა პოლიტიკოსმა და საზოგადო მოღვაწემ არ მოისმინა, ან არ გაითვალისწინა ამგვარი გაფრთხილება. თუმცა, იყვნენ ისეთები, ვისაც ეს საშიშროება კარგად ესმოდათ, მაგრამ მათ არ ჰქონდათ რეალური ბერკეტები, აეცილებინათ საქართველოსთვის ამგვარი საფრთხე. ყველას ვუყვებოდი ერთ საინტერესო ფაქტს: 1988 წლის ნოემბერში თბილისში გამართული მასშტაბური აქციების – შიმშილობის შემდეგ უნივერსიტეტში გაიმართა შეხვედრა საქართველოს კომპარტიის ცკ-ის პირველ მდივან ჯუმბერ პატიაშვილთან. შეხვედრის ერთ-ერთი მონაწილის კითხვაზე – თუ საქართველო სსრკ-დან სწრაფად გამოვა, როგორი იქნება აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკისა და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ბედი? ჯუმბერ პატიაშვილმა უპასუხა: „ჩვენი უნდა ვიყოთ ფრთხილად, უნდა ვეცადოთ, რომ არ დავკარგოთ აფხაზეთი და ცხინვალი, რადგან ამის საშიშროება არის, თან – რეალური“. მიუხედავად იმისა, ვინ როგორ აფასებს ჯუმბერ პატიაშვილის მოღვაწეობას (დადებითად, უარყოფითად ან ნეიტრალურად), მე ვეუბნებოდი ყველას, რომ უნდა მივაქციოთ ყურ-

ადლება ამ გაფრთხილებას, გავმართოთ ძალიან პრაგმატული პოლიტიკა და მოსკოვს არ უნდა მივცეთ საბაზი და მომენტი იმისათვის, რომ საქართველო ჩაითრიონ კონფლიქტში, ომში, რომლის შედეგად მოსკოვი შეეცდებოდა საქართველოსგან ამ ორი რეგიონის ჩამოშორებას. მაგრამ, სამწუხაროდ, იმ დროის ქართულ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ წრეებში უფრო პოპულარული იყო ემოციური, რომანტიული და არაპრაგმატული მიდგომა ბევრი საკითხისადმი.

1992 წლის დასაწყისში სიტუაცია აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში უკიდურესად დაიძაბა, მოსკოვი ცდილობდა გაემყარებინა თავისი პოზიციები და აშკარად მხარს უჭერდა იმ ძალებს, რომლებიც ქადაგებდნენ ავტონომიის საქართველოსგან გამოყოფას. თუმცა, ყველა, მათ შორის აფხაზ პოლიტიკოსთა დიდი ნაწილი, ხვდებოდა, რომ კრემლი ცდილობდა ამ ძალების გამოყენებას იმისათვის, რომ საქართველო კვლავ ყოფილიყო რუსეთის გავლენის ზონაში და პოლიტიკურ ორბიტაში. ამის ფონზე აშკარად ჩანდა, რომ მნიფდებოდა სერიოზული კონფლიქტი ან ომი. ამიტომაც, 1992 წლის თებერვალში, რადიო „თავისუფლების“ რუსულ რედაქციას გადავეცი ვრცელი რეპორტაჟი იმის შესახებ, რომ გვიახლოვდება ომი, რომ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის „ლიანდაგების ომი“ სულ რამდენიმე თვეში შესაძლოა გადაიზარდოს დიდ, ნამდვილ ომში, თანმდევი უმძიმესი შედეგებით მთლიანად საქართველოსთვის. ეს იყო ჩემი გაფრთხილება და მიმართვა ყველასთვის (რადიო „თავისუფლებას“ იმ დროს მთელი ყოფილი საბჭოთა კავშირი და ნახევარი ევროპა უსმენდა), რომ აგვეცილებინა ომი. ამ რეპორტაჟმა დიდი აჟიოტაჟი გამოიწვია და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს სესიაზე ერთ-ერთმა აფხაზმა დეპუტატმა შეატყობინა კოლეგებს ჩემი რეპორტაჟის შესახებ და განაცხადა, რომ მისთვის გაუგებარია, თუ რის საფუძველზე გააკეთა თენგიზ პაჭკორიამ ეს განცხადება. მე, როგორც ჟურნალისტი, ვესწრებოდი სესიას, მიმდინარეობდა სხდომის ტელეტრანსლიაცია და ამ გამოსვლის უპასუხოდ დატოვება არ შეიძლებოდა. რეპლიკით ვუპასუხე – „თუ მომცეთ ნებართვას, გიპასუხებთ აქვე, სესიაზე“. სხდომა მიჰყავდა ვლადისლავ არძინბას. თავიდან მან თქვა, რომ რეგლა-

მენტი არ ითვალისწინებს სესიაზე ჟურნალისტების გამოსვლას, თუმცა, ყოველი შემთხვევისთვის, ჰკითხა დარბაზს, მივცეთ თუ არა სიტყვა პაჭკორიასო. ორივე, ქართული და აფხაზური ფრაქციის დეპუტატების თანხმობით, მომცეს სესიაზე გამოსვლის ნებართვა. დაახლოებით 5-6 წუთი ვისაუბრე, მოვახსენე ჩემი მოსაზრება და არგუმენტები, რომ ომი გვიახლოვდება და საჭიროა კონკრეტული ქმედებები მისი თავიდან ასაცილებლად. შესვენებაზე ჩემთან მოვიდა რამდენიმე გავლენიანი აფხაზი დეპუტატი, რომლებმაც მითხრეს – „არც ჩვენ გვინდა ომი, არ ინერვიულო, ომი არ იქნება, თუ საქართველო დსთ-ში შევა, ყველაფერი დამშვიდდება“. მე ვკითხე, „თუ არ შევა საქართველო დსთ-ში, მაშინ რა იქნება?...“ ღუმილით მიპასუხეს. რამდენიმე დღის შემდეგ მე და ჩემმა ქართველმა კოლეგებმა (საშა ბერულავამ და იოსებ გობეჩიამ) უმაღლესი საბჭოს შენობის დერეფანში ვნახეთ კარგ ხასიათზე მყოფი ვლადისლავ არძინბა. ჩემ კითხვაზე „კარგ ხასიათზე ხართ, რა მოხდა ასეთი საინტერესო და კარგი, ჩვენც გაგვიმხილეთ?“. მან ასე გვიპასუხა: „როგორ, არ იცით, რომ 7 მარტს შევარდნაძე მოსკოვიდან თბილისში ბრუნდება და ის იქნება საქართველოს ხელმძღვანელი?“. „კი მაგრამ, თქვენ რა გიხარიათ, თქვენ ხომ სსრკ სახალხო დეპუტატების ყრილობებზე მას აკრიტიკებდით?..“ ამ კითხვაზე ვლადისლავ არძინბამ გვიპასუხა: „ის სხვა სიტუაცია იყო. ახლა კი შევარდნაძე ბრუნდება თბილისში. იმე-დია, რომ საქართველო მისი ხელმძღვანელობით შევა დსთ-ში. თუ ეს მოხდა, მე ვივლი თბილისში, შევარდნაძე ჩამოვა სოხუმში, იქნება ნორმალური სიტუაცია“. დამატებით კითხვაზე „თუ საქართველო არ შევა დსთ-ში, მაშინ რა მოხდება?“, არძინბამ ასე გვიპასუხა: „ვერ გეტყვით ზუსტად, რა მოხდება, თუმცა, თქვენ ხომ იცით, მოსკოვს უნდა, რომ საქართველო გახდეს დსთ-ს წევრი, ჯობს, საქართველო დროზე შევიდეს დსთ-ში“. ეს იყო საუბარი დერეფანში სესიის დაწყებამდე. მე, რასაკვირველია, ამ საუბრის და არძინბას ამ პოზიციის შესახებ ვუთხარი ბევრ პოლიტიკოსს, საზოგადო მოღვაწეს და კოლეგას, გამოვიყენე ეს ინფორმაცია საქართველოს, რუსეთისა და სხვა ქვეყნების მასმედიაში გამოქვეყნებულ მასალებში იმისათვის, რომ კიდევ ერთხელ მეთქვა – სიტუაცია მწვავდება და, თუ საქართ-

ველო დსთ-ში არ შევა, ომი გარდაუვალია და ამისათვის რუსეთი „აფხაზურ ფაქტორს“ გამოიყენებს.

აფხაზეთში ომის დაწყებამდე ათი დღით ადრე, 1992 წლის 4 აგვისტოს, სოხუმში გაიმართა ვ. არძინბას პრეს-კონფერენცია. ეს იყო მისი ბოლო შეხვედრა ჟურნალისტებთან ომის დაწყებამდე. მე მივმართე მას კითხვით/თხოვნით – „ამ დაძაბულ ვითარებაში უმჯობესი იქნებოდა თქვენი გადადგომა აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის პოსტიდან. თქვენ ხომ მეცნიერი ხართ, კარგი იქნება, თუ დაუბრუნდებით მეცნიერებას და ამით პოლიტიკური სიტუაცია, გარკვეულწილად და ცოტა ხნით მაინც ხომ განიმუხტება?“. მცირე პაუზის შემდეგ არძინბას პასუხი იყო – „მესმის, რომ თქვენ ძალიან გინდათ მივატოვო პოლიტიკური მოღვაწეობა და დავუბრუნდე მეცნიერებას, მაგრამ ამის დრო ჯერ არ მოსულა, მე კიდევ ბევრი მაქვს გასაკეთებელი პოლიტიკაში“.

რასაკვირველია, მე კარგად ვიცოდი, არძინბას ფაქტორი არ იყო გადამწვეტი ომის დაწყება-აცილების საკითხში, თუმცა, ბევრი ქართველი და ზოგიერთი აფხაზი და რუსი პოლიტიკოსი თვლიდა, რომ არძინბას გადადგომა 1992 წლის ზაფხულში და მისი ჩანაცვლება ზომიერი აფხაზი პოლიტიკოსით, გარკვეულწილად, შეარბილებდა ვითარებას და შექმნიდა უფრო კარგ ფონს მწვავე სიტუაციის განსამუხტად. მოგვიანებით, 1999 წელს, ცნობილმა აფხაზმა პოლიტიკოსმა ზურაბ აჩბამ საჯაროდ აღიარა, რომ მოსკოვმა 1990-წლების დასაწყისში ეფექტურად გამოიყენა „აფხაზური ხელკეტი“, რათა თბილისზე მოეხდინა ზეწოლა იმისათვის, რომ საქართველო დარჩენილიყო რუსეთის პოლიტიკურ ორბიტაში.

სამწუხაროდ, 1992 წელს, ბევრი ობიექტური და სუბიექტური ფაქტორის გამო, ვერ მოხერხდა ომის აცილება. რაც შეეხება 1992 წლის 14 აგვისტოს მოვლენებს, ორი დღით ადრე ჩემი წყაროებიდან შევიტყვე, რომ შედგა შევარდნაძისა და არძინბას სატელეფონო საუბარი, რომლის დროს იყო მიღწეული შეთანხმება – 14 აგვისტოს ავტონომიის ტერიტორიაზე შემოვიდოდნენ საქართველოს საჯარისო-საპოლიციო შენაერთები, რომლებიც, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქვედანაყოფებთან ერ-

თად, განახორციელებდნენ საკვანძო მაგისტრალების კონტროლს. გაგრძელებული ვიმყოფებოდი, როცა ამის შესახებ გავიგე. იქედან დავურეკე რამდენიმე ქართველ და აფხაზ პოლიტიკოსს და სახელმწიფო სტრუქტურებში მომუშავე მოხელეებს, ვუთხარი ჩემი აზრი – საჭიროა, ამ შეთანხმების შესახებ ორივემ ერთად – არძინბამ და შევარდნაძემ – ტელევიზიით განაცხადონ, რომ მოსახლეობამ იცოდეს ამის შესახებ და ეს თემა არ გახდეს პოლიტიკური სპეკულაციის საგანი და სიტუაციის გამწვავების საბაზი-მეთქი. ამასთან, ვამბობდი – არ არის გამორიცხული, არძინბამ 14 აგვისტოს თქვას, რომ ასეთ შეთანხმებას ადგილი არ ჰქონია.

ომის დროს და შემდგომ პერიოდში, რამდენიმე წელი აფხაზურმა მოსახლეობამ, ან არ იცოდა ამ შეთანხმების შესახებ, ან არ სჯეროდა იმ ინფორმაციებისა, რომ ნამდვილად იყო ასეთი შეთანხმება. 1992-1993 წლების ომის დასრულებიდან გასული იყო 7 წელი, როცა აფხაზეთის ე.წ. პროკურორმა და შემდგომ არძინბას მთავრობის პრემიერ-მინისტრმა ანრი ჯერგენიამ (ვ. არძინბას ნათესავი) სოხუმში, ერთ-ერთ საგაზეთო ინტერვიუში განაცხადა, რომ 1992 წელს, 14 აგვისტომდე რამდენიმე დღით ადრე, არძინბას დავალებით, დაურეკა შევარდნაძეს და სთხოვა, გადაენიათ საჯარისო-საპოლიციო შენაერთების აფხაზეთში შეყვანის თარიღი – 14 აგვისტოდან ცოტა მოგვიანებით. ამ ინტერვიუს მოყვა დიდი აჟიოტაჟი სოხუმში – ბევრმა აფხაზმა, საზოგადო მოღვაწემ და რიგითმა ადამიანმა თქვა – თუ შეთანხმება იყო, რას გვიმალვადით ამას 1992 წელს და ომი არ იქნებოდაო.. ძნელია იმის თქმა, იქნებოდა თუ არა ომი, ან რის ხარჯზე შეიძლება მისი აცილება, მაგრამ ფაქტია, რომ ეს ვერ მოხერხდა. გარე და შიდა ძალებმა მოახერხეს საქართველოს ომში ჩათრევა. ეს იყო ომი რუსეთსა და საქართველოს შორის, რუსეთი ცდილობდა საქართველოს დსთ-ში შეყვანას და ამისთვის იყენებდა აფხაზურ ფაქტორს.

1992 წლის ოქტომბერში სოხუმში ჩამოვიდა რუსეთის თავდაცვის მინისტრის პირველი მოადგილე გენერალ-პოლკოვნიკი გიორგი კონდრატიევი. ეს იყო დრო, როდესაც საქართველომ დაკარგა კონტროლი გაგრაზე, იქ ბევრი ადამიანი, მათ შორის, მშვიდობიანი მოქალაქე

დაილუპა. სოხუმში, სახელმწიფო აგარაკზე კონდრატიევი შეხვდა შევარდნაძეს, იყო სხვა საუბრები და შეხვედრებიც. შეხვედრებიდან გამოსულ კონდრატიევს ვკითხე „მალე, ალბათ, სოხუმის აღებასაც შეეცდებით, როგორ შეიძლება გავაჩეროთ ეს ომი?“ მან გვიპასუხა - „თუ საქართველოს ხელისუფლება მიიღებს გადაწყვეტილებას დსთ-ში შესვლის შესახებ, ან გააკეთებს განცხადებს, რომ აპირებს ასეთი გადაწყვეტილების მიღებას, მაშინ ადვილი იქნება ომის შეჩერება და საქართველოს ერთიანობის შენარჩუნება“.

მისი ასეთი პასუხის შესახებ იქვე, სოხუმში, სახელმწიფო აგარაკზე ვუთხარი რამდენიმე მაღალჩინოსანს და ე. შევარდნაძეს. მათ მიპასუხეს, რომ უკვე იცოდნენ ამის შესახებ და მიჩიქეს დამშვიდება...

ბევრი გარე და შიდა ფაქტორის გამო, იმ დროს საქართველოს ხელისუფლება და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ელიტის დიდი ნაწილი არ იყო მზად, მიეღო დსთ-ში შესვლის გადაწყვეტილება. რასაკვირველია, დსთ-ში შესვლა არ იყო ყველა პრობლემის გადაწყვეტის პანაცეა, მაგრამ ამით შეიძლებოდა ომის გაჩერება და რუსეთთან რთული ურთიერთობის გადაყვანა მოლაპარაკების ფორმატში.

ზოგი, ვინც საკითხის დეტალებში არ არის ჩახედული, ან ვისაც კონკრეტული თარიღები არ ახსოვს, იტყვის – ხომ შევიდა საქართველო დსთ-ში და გამოსწორდა ამით რამე? კი, ბატონო, შევიდა, მაგრამ, როდის? – აფხაზეთში საომარი მოქმედებების დასრულების შემდეგ! მას შემდეგ, რაც 1993 წლის სექტემბერში სოხუმში უდიდესი პოლიტიკური და ადამიანური ტრაგედია დატრიალდა და დავკარგეთ კონტროლი აფხაზეთის ავტონომიის ტერიტორიაზე (კოდორის ხეობის გარდა). გასული იყო ერთ თვეზე მეტი, სამოქალაქო შეარაღებულმა დაპირისპირებამ დასავლეთ საქართველოში (სამეგრელო, იმერეთი, გურია) კულმინაციას მიაღწია და მხოლოდ ამის შემდეგ განაცხადა საქართველოს ხელისუფლებამ, რომ მზად იყო შესულიყო დსთ-ში. იურიდიულად საქართველოს დსთ-ში შესვლის პროცესი 1994 წლის 1 მარტს დასრულდა. დსთ-ში შესვლა დაგვიანებით მოხდა. არსებობს აზრი – დსთ-ში 1992 წლის გაზაფხულზე ან ზაფხულში რომ შეესულიყავით, შესაძლოა, 1992-93 წლების ომი აგვეცილებინა – გადაგვერჩინა 20 ათასამდე ადამიანის სიცოცხლე

და შეგვენარჩუნებინა საქართველოს ერთიანობა.

გავიდა 25 წელი 1993 წლის სექტემბრის ტრაგედიის შემდეგ, მიუხედავად რთული გეოპოლიტიკური სიტუაციისა, მჯერა, საქართველო აუცილებლად გაერთიანდება მშვიდობიანი გზით. ამის რეალური შანსები იყო და არის. საქართველოს გაერთიანების პროცესში დიდი წვლილის შეტანა შეუძლიათ ჟურნალისტებს და ყველა იმ ადამიანს, ვინც სხვადასხვა ფორმით და დობით ჩართულია მედიაში.

საუბრები და დებატები შესვენების საათებში

„სხვადასხვა საერთაშორისო და ეროვნული კონფლიქტების გამწვავების დროს მედია მნიშვნელოვან როლს თამაშობს მოსახლეობის მოზილიზაციის საქმეში. მაგრამ, ამავე დროს, აღსანიშნავია, რომ მედიას არანაკლებ მნიშვნელოვანი როლის შესრულების პოტენციური გააჩნია კონფლიქტის პრევენციასა და განმუხტვაში და, ასევე, მხარეებს შორის შერიგების მიღწევის საქმეში“.

2009 წლის ბრიუსელის ჟურნალისტთა საერთაშორისო კონფერენციის მასალებიდან

აეთანდليل დავეითაია

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის დირექტორი

- აფხაზეთსა და სამაჩაბლოსთან მიმართებაში ჩვენ ერთპარტიელები უნდა ვიყოთ;
- გადაცემა „აფხაზეთი“, რომელიც გადიოდა საზოგადოებრივი მაუწყებლის მეორე არხის ეთერში, ერთი წელია, საეთერო დროის გარეშეა დარჩენილი. ეს ძალზე სამწუხარო ფაქტია, ვინაიდან სწორედ საზოგადოებრივი მაუწყებელია ქვეყანაში პასუხისმგებელი სახელმწიფო პოლიტიკაზე და მან უნდა აჩვენოს მაგალითი სხვას, მით უფრო, როცა საკითხი ეხება აფხაზეთს, ჩვენს ოკუპირებულ ტერიტორიას.
- ეს იყო ერთადერთი, ვიმეორებ, ერთადერთი და არა ერთ-ერთი აფხაზურენოვანი, 45 წუთიანი აწყობილი გადაცემა და მას აუცილებლად უნდა ეარსება საზოგადოებრივი არხის სამაუწყებლო სივრცეში.
- ე.წ. „გალ ტივის“ შექმნა გალის საოკუპაციო რეჟიმმა გადაცემა „აფხაზეთის“ ეთერში გასვლის შემდეგ ჩათვალა საჭიროდ, როცა მიხვდა, რომ აგებდა საინფორმაციო ომს, როცა იგრძნო, რომ

ძლიერდებოდა საქართველოს სახელმწიფოს გავლენა ოკუპირებულ აფხაზეთში.

- *ვინ უნდა მოინანიოს პირველმა – ჩვენ, თუ მათ? დავამთავროთ ამაზე საუბარი, მეგობრებო. ჟურნალისტები ხართ და დავინყობთ ნინსვლა. მოვინანიებთ თუ არ მოვინანიებთ, ერთმანეთისკენ ქმედითი ნაბიჯები უნდა გადავდგათ, რათა აფხაზეთი არ დაგვეკარგოს.*

გადაცემა „აფხაზეთის“ როლი და ხედვა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების განმტკიცებისათვის

ძალიან სასიამოვნოა, რომ დღეს აფხაზეთის თემაზე ვსაუბრობთ. იყო პერიოდი, როდესაც ეს საუბარი თითქმის შეწყვეტილი იყო.

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის მიერ მომზადებული და მასთან დაკავშირებული თემებისა და განხორციელებული, თუ მომავალში განსახორციელებელი პროექტების გაშუქებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. ჩვენ ეს გვჭირდება იმისათვის, რათა დავანახოთ ოკუპირებული აფხაზეთის მაცხოვრებლებს, მივიტანოთ მათ ცნობიერებამდე, რას აკეთებს ქართული სახელმწიფო ზოგადად და რა კეთდება მათთვის კონკრეტულად.

ჩვენ აქ ბევრი მოვისმინეთ წარსულზე, გავისხენეთ კარგიც და ცუდიც, მაგრამ დღეს მეტი სიახლე გვჭირდება აფხაზეთის საკითხთან, კერძოდ კი, შერიგების პროცესთან მიმართებაში. ჩვენ კარგად უნდა გვეჩვენოს გააზრებული, რა შეიძლება მოყვეს ჩვენს მიერ გადადგმულ ნაბიჯებს, უნდა ვიცოდეთ, რა გზებით ვიაროთ, როგორ ავაშენოთ და დავალაგოთ თავიდან ჩვენი დანგრეული ურთიერთობები.

ჩვენ უნდა გვეჩვენოს მუდმივი, ყოველდღიური კონტაქტი ჩვენს ხალხთან, განსაკუთრებით ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, იქნება ეს სოციალური ქსელით, თუ სხვადასხვა გადაცემის საშუალებით. ამიტომ აბსოლუტურად სწორი და დროული იყო აფხაზეთის ლეგიტიმური სტრუქტურების, არასამთავრობო სექტორის, საზოგადოების სხვადასხვა ფენის წარმომადგენელთა საინიციატივო ჯგუფის

ერთობლივი გადაწყვეტილება აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის შექმნის თაობაზე. ჩვენი გადაცემები აძლიერებდა სახალხო დიპლომატიას, ენგურის გაღმა დარჩენილი საზოგადოება ხვდებოდა, რომ საომარი რიტორიკა წარსულს ჩაბარდა, იცვლებოდა განწყობა მათი მხრიდანაც, სამკურნალოდ ჩამოსულები არ გაუბოდნენ ინტერვიუებს, არ ერიდებოდნენ ჩვენთან საუბარს. სატელევიზიო გადაცემებში არ ჩანდა ისე, თითქოს ვიღაცა ვიღაცას ეფერება, იყო საუბარი პრობლემებზეც, რომელიც მრავლად არის დღეს საქართველოს ოკუპირებულ ნაწილში – მკვლელობა, ნარკომანია, გაუპატიურების შემთხვევები, და ა.შ. ყოველივე ამის გამო აღშფოთებული იყო მთელი აფხაზეთი და ჩვენ ამას არ უნდა გამოვხმაურებოდით?

უფრო მეტსაც გეტყვით – ბევრ იქაურ პრობლემას, მიუხედავად იმისა, რომ უკვე გაჩნდა თითო-ოროლა ოპოზიციური საიტი, მაინც არ ახმაურებდა, პირდაპირ ბლოკავდა აფხაზურენოვანი მედია და ყოველივე ამას აფხაზი მაყურებელი ჩვენი გადაცემიდან იგებდა. არ უნდა მიგვეწოდებინა ეს ინფორმაცია? ერთი წუთით წარმოიდგინეთ იმ აფხაზის მდგომარეობა, რომლის შვილმაც არ იცის, ან ავიწყდება მშობლიური აფხაზური და მას თბილისი აფხაზურად ესალმება და ელაპარაკება. ის ხედავს, რომ აქ, თბილისში შემუშავებულია აფხაზური ენის გადარჩენის პროგრამა, გამოდის აფხაზური ენის შემსწავლელი ვიდეო და აუდიო დისკები, აფხაზურად ითარგმნება წიგნები, სახელმძღვანელოები, რომ ქართველი ბავშვები სკოლებში სწავლობენ აფხაზურს, რათა, თავის თანატოლს ოკუპირებულ აფხაზეთში მშობლიურ ენაზე დაელაპარაკოს. განა ეს შედეგი არ არის? აფხაზი ქალბატონების უშიშარი და თავისუფალი სიარული თბილისის ბაზრობებზე ბევრ რამეზე არ მეტყველებს? ფეისბუქ გვერდებზე რომ წერენ – პატრონი არ მყავდა, ჩავედი თბილისში და მიმკურნალეს ქართველმა ექიმებმაო, წინგადადგმული ნაბიჯი არ არის?

ყოველივე ამას ვაშუქებდით ჩვენს გადაცემაში და, მე ვიტყვოდი, საკმაოდ წარმატებული შედეგებითაც. საზოგადოებრივი მაუწყებლის მეორე არხზე ჩვენს საეთერო დროს დიდი ინტერესით ელოდებოდა, არა მარტო დევნილი, მრავალათასიანი მოსახლეობა, არამედ ოკუპირებული ტერიტორიის ქართველი და, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია,

აფხაზურენოვანი მაყურებელიც. დღეს ამ კონფერენციაზე წარმოდგენილი თითქმის ყველა სიუჟეტი გადაცემა „აფხაზეთს“ ეკუთვნის. განსაკუთრებული პოპულარობა ჰქონდა რუბრიკებს – „პორტრეტი“ და „მიაბზე აფხაზეთზე“. ცნობილი ადამიანები – საზოგადო მოღვაწეები, ხელოვნების სხვადასხვა დარგის წარმომადგენლები კეთილად იგონებდნენ აფხაზეთში გატარებულ უბედნიერეს წლებს, ტელეეთერთ მიმართავდნენ აფხაზ მეგობრებს, ახლობლებს... ყველა ჩვენი გადაცემა საკუთარი ძალებით, ჟურნალისტ და მთარგმნელ, ეროვნებით აფხაზ ირმა ოსიას მეშვეობით ითარგმნებოდა აფხაზურად და შემდეგ მას ჩვენი ახალგაზრდა ქართველი დიქტორი გიორგი კინწურაშვილი სრულფასოვანი, უაქცენტო აფხაზურით წარუდგენდა ოკუპირებული აფხაზეთის საზოგადოებას. თქვენ წარმოიდგინეთ, რამხელა გამოხმაურება ჰქონდა ყოველივე ამას. ეს იყო ერთადერთი, ვიმეორებ, ერთადერთი და არა ერთ-ერთი აფხაზურენოვანი, 45 წუთიანი აწყობილი გადაცემა და მას აუცილებლად უნდა ეარსება საზოგადოებრივი არხის სამაჟინყებლო სივრცეში, არხისა, რომელიც, კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, მოწოდებულია და ვალდებულიცაა ამგვარ საკითხებს სახელმწიფოებრივად მიუდგეს. ეს ჩვენი ახირება არ არის, მერწმუნეთ, ეს სწორი გზაა ქვეყნის პოლიტიკური, სტრატეგიული და პრიორიტეტული ინტერესების რეალიზებისათვის.

ყველა ჩვენი გადაცემა ჩვეულებრივი ანტენით შეეძლო ენახა ნებისმიერ მოქალაქეს გალსა და ოჩამჩირეში. გადაცემა „აფხაზეთი“ ძლიერი ბერკეტი იყო, რათა დაგვეცვა ოკუპირებული გალის მოსახლეობა, რომელსაც უკრძალავენ სწავლას მშობლიურ ენაზე და რუსი მასწავლებლები შეყავთ სკოლებში... ვაშუქებდით ყოველივე ამას და ჩვენი გადაცემის ეთერში გასვლიდან ზუსტად 1 დღეში ვლტებულობდით გამოხმაურებას იქიდან. ისინი ცდილობდნენ, თავი ემართლებინათ. მაგალითად, ჩვენ რომ ვიტყოდით, გალის სკოლებში „დედა-ენა“ აკრძალულიაო, გამოჩნდებოდა ოკუპირებული აფხაზეთის ეთერში ვილაც და გვიჩვენებდა – აი, არის დედაენის წიგნი ამა და ამ სკოლაშიო. სწორედ ეს იყო ჩვენი მთავარი ფუნქცია, დაგვეცვა ჩვენი იქაური მოსახლეობა, რომლის უფლებასაც რუსები, თავიანთი ბაზებით და ქმედებებით, არღვევენ.

თანამედროვე გალის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, მოგეხსენებათ, აქტიურად მუშაობენ რუსეთის სპეცსამსახურები, რომლებიც, ჯერ კიდევ ცარიზმის პერიოდიდან მოყოლებული, ცდილობენ განახორციელონ ზენოლა ადგილობრივ მოსახლეობაზე. ამდენად, დღეს ოკუპირებულ გალში „დედა ენის“ ნაცვლად „ჩქიმი ნინას“ გამოცემა მეგრული სეპარატიზმის დათესვის სურვილითაა მოტივირებული. სწორედ ამ მიზნით, საგანგებოდ შეიქმნა ე.წ. „გალ ტივი“, რომელიც, რუსულ და აფხაზურ ენებთან ერთად, მეგრულზეც მაუწყებლობს. ე.წ. „გალ ტივის“ შექმნა გალის საოკუპაციო რეჟიმმა გადაცემა „აფხაზეთის“ ეთერში გასვლის შემდეგ ჩათვალა საჭიროდ, ანუ მაშინ, როცა მიხვდა, რომ აგებდა საინფორმაციო ომს, როცა იგრძნო, რომ ძლიერდებოდა საქართველოს სახელმწიფოს გავლენა ოკუპირებულ აფხაზეთში. ამდენად, ე.წ. „გალ ტივი“ და ე.წ. „აფხაზეთის სახელმწიფო ტელევიზია“ ცდილობენ გამოეხმაურონ და უარყონ ის ინფორმაციები, რასაც გადაცემა „აფხაზეთი“ აწვდიდა იქაურ მაყურებელს.

როდესაც საზოგადოებრივი მაუწყებლის მეორე არხი გაითიშა და ჩვენი გადაცემებიც შეწყდა, ზუგდიდიდან ჩამოვიდა ჩვენთვის უცნობი 5 ქალბატონი. ისინი საშინაობადაა 1 არხის ტერიტორიაზე დასხდნენ ერთადერთი მოთხოვნით – დაბრუნებულიყო ეთერში გადაცემა „აფხაზეთი“. ამ ქალბატონებს მიაჩნდათ, რომ ეს გადაცემა მათი შვილების დაცვის საშუალებაა, ესაა საშუალება, რომ აფხაზმა ნახოს, როგორ ვითარდება საქართველო და როგორ უახლოვდება იგი ევროპას.

აფხაზებს უნდა ჰქონდეთ ჩვენთან წამოსვლის სურვილი და ამის ნიშნები უკვე არის. ახლა მთავარია, ჩვენ არ შევუშალოთ ხელი ამ ბუნებრივ პროცესს. სწორედ ამიტომაც ჩვენს გვერდით დგანან და საზოგადოებრივი მაუწყებლის ადმინისტრაციას წერილობითაც მიმართავენ ბატონები: გედევან ფოფხაძე, გიორგი ვოლსკი და პარლამენტის სხვა წევრებიც. მათთვის კი, ვინც არ იცის, აქვე დავძენ – აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი, რომელიც ამზადებდა გადაცემა „აფხაზეთს“, სრულად ფინანსდება აფხაზეთის მთავრობის მიერ და არ იყენებს საზოგადოებრივი მაუწყებლის რესურსებს.

მინდა მივმართო კოლეგებს, მეგობრებს, უფროსი და უმცროსი თაობის ქურნალისტებს, დავანებოთ თავი იმაზე ფიქრს, რას იტყვიან იქ, აფხაზეთში, როგორ ლებულობს ჩვენს პოზიტივებს იქაური ე. წ ხელისუფლება და აქცენტი გადავიტანოთ ხალხზე, ჩვეულებრივ, სტატისტიკურ მაყურებელზე, რომელიც მონყურებულია სიმართლეს. გავიტანოთ და გავაგებინოთ ეს სიმართლე უცხოელებს, საერთაშორისო აუდიტორიას... როდესაც ჟენევაში, აფხაზეთის ლეგიტიმური მთავრობის წარმომადგენელს ჩააქვს ჩვენს მიერ მომზადებული ფილმი ბათუმში მცხოვრები აფხაზების შესახებ და უცხოელები იგებენ, რომ 17 000 აფხაზი, ქართველებთან ერთად, ბრწყინვალედ ცხოვრობს ბათუმში, ეს მომგებიანი სიმართლეა. სწორედ ეს არის უმთავრესი და ყველაზე საიმედო ხიდი ჩვენსა და მათ შორის. ვფიქრობ, უმეტესწილად, ასეთი ნაბიჯებს უნდა გავუწიოთ პოპულარიზაცია და არა იმას, ვინ უნდა მოინანიოს პირველმა – ჩვენ, თუ მათ? დავამთავროთ ამაზე საუბარი, მეგობრებო. ქურნალისტები ხართ და დავინწყით წინსვლა. მოვინანიებთ თუ არ მოვინანიებთ, ერთმანეთისკენ ქმედითი ნაბიჯები უნდა გადავდგათ, რომ აფხაზეთი არ დაგვეკარგოს.

დღეს ჯანდაცვის საყოველთაოდ ცნობილ და ეფექტურ პროგრამასთან ერთად, შემუშავებულია ახალი სამშვიდობო ინიციატივა – „ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ“, რომელიც აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობის ჰუმანიტარული და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისკენაა მიმართული. ეს ნაბიჯი ზუსტადაა გათვლილი ერთობლივი ბიზნესის განვითარებისკენ. მართალია, ამ მიმართულებით საკითხი ნულოვანი წერტილიდან ჯერ არ დაძრულა, მაგრამ, ვიმედოვნებთ, ძალიან მალე დაიწყება ბიზნესპროექტების, ერთობლივი ბიზნესინტერესების განვითარება და მაშინ ყველა მიხვდება, ვინ გვიშლის ხელს, ვინ არის ის ერთადერთი ძალა, ვისაც არ სურს ჩვენი გაერთიანება და ერთად ყოფნა. ყველამ ვიცით, ვინ არის ეს – რა თქმა უნდა, ჩვენი ჩრდილოელი, აგრესიული, ოკუპანტი მეზობელი. ამიტომ აქ ჩვენი გაყოფა არ შეიძლება. აქ არ შეიძლება არსებობდეს პოზიცია და ოპოზიცია – იმისტი, ამისტი... იმ პარტიის მომხრე, ამ პარტიის მომხრე...არაფერი ამგვარი არ

უნდა არსებობდეს, როდესაც საქმე ეხება ხალხის შემორიგებას და დაკარგულის აღდგენას. აფხაზეთსა და სამაჩაბლოსთან მიმართებაში ჩვენ ერთპარტიელები უნდა ვიყოთ და ამ საკითში სხვების აზრი არ უნდა გვაღელვებდეს.

იმედი მაქვს, არა ომით, არა გინება-შეურაცხყოფით, არამედ შერიგების და სიყვარულის ენით, ერთობლივი ძალისხმევით, სახალხო დიპლომატიით მივაღწევთ ჩვენს მთავარ საერთო მიზანს.

„ჩვენთვის, ჭურნალისტაპისათვის სიტყვაში მძლავრი ინსტრუმენტია, რომელიც შეგვიძლია თანხმობის მისაღწევად გამოვიყენოთ და არა შიშის დასათესად და მითების შესაქმნელად“

პანდელი პანი,
„კონფლიქტური სიტუაციების გაშუქების საფუძვლები“

გიორგი ჯანაია

ბლოგერი

- სოციალურ ქსელებში ქართველთა და აფხაზთა ურთიერთობებზე ჩემი ხანგრძლივი დაკვირვების შედეგად შემიძლია დავასკვნა, რომ ქართველების მხრიდან კონტაქტის დამყარების სურვილი ბევრად მეტია, ვიდრე – აფხაზების მხრიდან;
- სოციალური მედიის მეშვეობით ქართველებმა და აფხაზებმა შეიძლება, როგორც ააწყონ და დაალაგონ, ასევე, გაამძაფრონ ურთიერთობები;
- საჭიროა მეტი მუშაობა მოზარდებთან, ახალგაზრდებთან და ეს როლი სკოლებმა და უმაღლეს სასწავლებლებმა უნდა იტვირთონ. ახალი თაობა უკეთ უნდა იცნობდეს შემოსარიგებელი ხალხის მენტალიტეტს, ტრადიციებს, ოკუპირებული ტერიტორიის ქალაქების, სოფლების ისტორიას... ეს აუცილებელია, რათა ინტერნეტურთიერთობებმა მეტი დადებითი შედეგი მოგვცეს;
- აფხაზეთი ოკუპირებულ პირობებში ვერ ვითარდება. რუსეთს არ აწყობს აფხაზეთის, როგორც კურორტის განვითარება, ვინაიდან თავისი კურორტები ისედაც ბევრი აქვს და თავს არიდებს

მოსალოდნელ რისკებს, ფულის გაფლანგვას და ა. შ. აფხაზები ამას, რა თქმა უნდა, ხედავენ და ცდილობენ, საქართველო გამოიყენონ ამ როლში. ვფიქრობ, საქართველომ ეს შანსი ხელიდან არ უნდა გაუშვას და ახალი ეკონომიკური წინადადებებით მოხიბლოს აფხაზეთის მოსახლეობა.

სოციალური მედია ნაღვის ალღვენისა და შერიგების პროცესში

XXI საუკუნეს შეიძლება სოციალური მედიის საუკუნე ვუწოდოთ. თუკი ადრე იგი მხოლოდ მაღალი ტექნოლოგიების მქონე ქვეყნებში იგი განვითარებული და პოპულარული, დღეს მისი გამოყენების არეალი მოიცავს თითქმის მთელ მსოფლიოს და, რა თქმა უნდა, საქართველოსაც.

სოციალური მედია უსწრაფესად ვითარდება. თუკი მედიის ტრადიციული საშუალებები, როგორცაა – ტელევიზია, რადიო და გაზეთი მაყურებელთან, მსმენელთან და მკითხველთან (თუ არ ჩავთვლით მაყურებელთან და მსმენელთან კონტაქტს პირდაპირი ეთერის გზით) ცალმხრივი კომუნიკაციის საშუალებას იძლევა, სოციალური მედიის პირობებში ურთიერთობა ორმხრივია. უფრო მეტიც, იგი ნუთიერი, წამიერი კომუნიკაციაა, რომლის დროს ერთი და იგივე ადამიანი არის, როგორც მედია-პროდუქტის შემქმნელი, ასევე, მისი მიმღებიც.

საქართველოში სოციალური ქსელების მომხმარებელთა რაოდენობა დღითიდღე იზრდება. ძნელია, დღეს ჩვენში მოძებნო რეგიონი, ქალაქი თუ სოფელი, სადაც არ სარგებლობდნენ ისეთი პოპულარული სოციალური ქსელით, როგორც ფეისბუქია, რომელიც, ისევე, როგორც სხვა ქსელი, ინფორმაციის სწრაფი გადაცემისა და ორმხრივი კომუნიკაციის შესაძლებლობას იძლევა.

სოციალური მედია, მიუხედავად იმისა, რომ იგი მოხერხებულად და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, იაფია, არცთუ ისე უსაფრთხოა ქვეყნისთვის. საქართველოს პირობებში, როდესაც ქვეყნის ტერიტორიის მნიშვნელოვანი ნაწილი ოკუპირებულია, სოციალურ მედიას შეუძლია, ითამაშოს, როგორც დადებითი, ასევე, უარყოფითი როლი.

საქართველოს ოკუპაციის პირობებში, როდესაც მეზობელი რუსეთი ენგურს გაღმა ახალ ბერლინის კედელს აშენებს და ქართველებს არ გვაქვს უფლება, დავბრუნდეთ საკუთარ სახლებში, აფხაზეთში დარჩენილ მოსახლეობასთან ურთიერთობის ერთ-ერთ საშუალებას სწორედ სოციალური ქსელები წარმოადგენს.

პირადად მე 2005 წლიდან ვცდილობ ამ ხერხით გამოვნახო საერთო ენა აფხაზეტთან. Livejournal-ის პლატფორმაზე შექმენი ბლოგი, რომლის ძირითადი აზრი იყო მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ომის მერე მიმოფანტული სოხუმელების პოვნა და მათი გაერთიანება. დავინწყე რუსულ ენაზე ჩემი მოგონებების წერა ომზე, ომამდელ სოხუმზე და სოხუმელთა ურთიერთობებზე. ნელ-ნელა გამოჩნდნენ მკითხველები, რომელთა უმეტესობა იყვნენ აფხაზეთიდან დევნილები, მყავდა რამდენიმე აფხაზი კომენტატორი, მათ შორის, ცნობილი პიროვნებებიც. იმართებოდა საინტერესო დისკუსიები. მიუხედავად იმისა, რომ კომენტატორთა უმეტესობა არ ამხელდა საკუთარ ვინაობას, დისკუსიები, თუმცა რთულად, მაგრამ მაინც საინტერესოდ მიმდინარეობდა.

2008 წლამდე ოკუპირებული ტერიტორიის აფხაზ მოსახლებას ძალიან აინტერესებდა, როგორ ვითარდებოდა საქართველო, მისი ქალაქები და, პირველ რიგში, ბათუმი. რუსეთ-საქართველოს ომის და რუსეთის მხრიდან აფხაზეთის აღიარების შემდეგ ეს ინტერესი სრულად გაქრა და აფხაზები კონტაქტზე დიდხანს არ გამოდიოდნენ.

Facebook-ის პოპულარობის მოპოვების შემდეგ ქართულ-აფხაზური ვირტუალური დიალოგი უკვე ამ სოციალური ქსელის მეშვეობით გააქტიურდა. აქ დისკუსიები უფრო ადეკვატური გახდა, რადგან მონაწილეთა აბსოლუტური უმეტესობა დარეგისტრირებული იყო თავისი სახელით და კომენტატორებს შორის ლანძღვა-გინება, ასე თუ ისე, შემცირდა... თან ორივე მხარის პროფილებში ჩანდა, რომ მათ ბევრი საერთო მეგობრები ჰყავდათ.

დღეს Facebook-ის პლატფორმაზე არსებობს რამდენიმე, ასე ვთქვათ, ადგილი, სადაც ქართველებს და აფხაზებს აბსოლუტურად აპოლიტიკური ურთიერთობები აქვთ. ასეთი ჯგუფებია – „სოხუმის გრიფონები“ და „сухумская беседка“. დანარჩენ ადგილებში მძაფრი

პოლიტიკური დისკუსიები მიმდინარეობს.

შედარებით იოლია ურთიერთობები ძველი თაობის ადამიანებს შორის. მათ ერთმანეთის ბევრი რამ ახსოვთ და, ამდენად, პირდაპირი საუბრები და დიალოგი უფრო კონსტრუქციულად მიმდინარეობს. ხშირ შემთხვევაში, შეიმჩნევა მკეთრ, პოლიტიკურ საკითხებზე მსჯელობისგან თავის არიდება და უფრო მოგონებებით, ყოფითი ხასიათის საუბრებით იფარგლებიან. ურთიერთობები არ უჭირს ჩემს თაობასაც. ჩვენ, მიუხედავად იმისა, რომ აფხაზეთის ტრაგედიის დროს პატარები ვიყავით, მაინც გვახსოვს ერთმანეთი, გვყავს საერთო მეგობრები, კარგად ვიცნობთ ქალაქს – ამ შემთხვევაში მხედველობაში მაქვს სოხუმი – და, ამდენად, ჩვენი ურთიერთობები ძალდაუტანებელი და ბუნებრივია. თუმცა, აქაც შეიძლება ყველაფრის გაფუჭება თუნდაც ერთი, დაუფიქრებელი, ნებსით თუ უნებლიეთ წამოსროლილი სიტყვით.

სოციალურ ქსელებში შედარებით რთულია ახალგაზრდების, ანუ იმ თაობის წარმომადგენელთა ურთიერთობა, რომლებსაც საერთოდ არ უნახავთ აფხაზი ან ქართველი. ამ შემთხვევაში მე, რა თქმა უნდა, არ ვგულისხმობ გალში მცხოვრებ ქართველებს, რომლებთანაც აფხაზებს ურთიერთობა არ უჭირთ. ვფიქრობ, საჭიროა მეტი მუშაობა მოზარდებთან, 25 წლამდე ასაკის ახალგაზრდებთან და ეს როლი სკოლებმა და უმაღლესმა სასწავლებლებმა უნდა იტვირთონ, რათა ახალი თაობა უკეთ იცნობდეს შემოსარიგებელი ხალხის მენტალობას, ტრადიციებს, კუთხის, ქალაქის, სოფლის ისტორიას... ეს აუცილებელია, რათა ინტერნეტურთიერთობებმა მეტი დადებითი შედეგი მოგვცეს.

დღესაც, როგორც 11 წლის წინ, აფხაზებს აინტერესებთ მოვლენების განვითარება საქართველოში. აფხაზეთში უკვე მკვიდრდება აზრი, რომ აფხაზეთის „სახელმწიფო“ ვერ შედგა და რუსეთს არ აწყობს მისი განვითარება.

საქართველომ უნდა გამოიყენოს ეს შანსი და ახალი ეკონომიკური წინადადებებით მოხიბლოს აფხაზეთის ამჟამინდელი მოსახლეობა.

როცა მოხსენება საინტერესოა

„თუ ხალხზე ჰუმანურად წერ, შეიძლება ამან იმპიდიუმს შეუწყოს ხელი. კარგი ჟურნალისტიკა და ინტერნეტის კონკრეტული ასპექტების გამოყენება, სოციალური ქსელის ჩართვით, მართლაც სასარგებლო საქმეს წარმოადგენს“

„ჰაფინგტონ პოსტი“

**„ომის ჟურნალისტიკა ნაბავს სპორტის ჟურნალისტიკას, სა-
დაც ფოკუსირება ხდება გამარჯვებაზე.**

**კარგი იქნება, თუკი სამშვიდობო ჟურნალისტიკა დაემს-
გავსება ჯანმრთელობის ჟურნალისტიკას, ისაუბრებს ამ დაა-
ვალების მიზანშეწონიერებას და მოქმედების სასიცოცხლო, განკურნების
გზებს, გენეტიკურ საფუძვლებს“.**

**იოჰან გალტუნგი,
ნორვეგიელი კონფლიქტოლოგი**

II ბლოკი

თმისა და მშვიდობის გაკვეთილები

„პარტი უურნალისტიკა ორივე მხარეს უბიძგებს, რომ კონფლიქტი ახლიდან განაგრძონ. პრობლემის სხვაგვარად აღწერამ შესაძლოა, შეამციროს დაკავულობა და ზიჯი მისცეს მოლაპარაკებების დაწყებას... ამ ვლინდება უურნალისტის ნამყვანი როლი კონფლიქტის მოგვარების საქმეში“.

პანდელი პანი

„კონფლიქტური სიტუაციების გამუქების საფუძვლები“

შორენა ლებანიძე

ქურნალისტი და მწერალი

(დოკუმენტური რომანის - „მანანა ანუა, ტყვეობის
ორმოცდათორმეტი დღე“ - ავტორი)

- დღევანდელი კონფერენციის განსაკუთრებული მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, რომ გამომსვლელები ვსაუბრობთ იმ თემებზე და ამბებზე, რომლებიც კი არ გვმიჯნავს აფხაზებისგან, არამედ, პირიქით, გვაახლოებს და გვაკავშირებს ერთმანეთთან;
- ადამიანებს, ნებისმიერ ვითარებაში, როგორი ექსტრემალურიც არ უნდა იყოს, შეუძლიათ ამაღლდნენ არასასურველ გარემოებებზე, გააკეთონ სწორი არჩევანი, თუნდაც საკუთარი სიცოცხლის რისკის ფასად;
- კომანის ისტორია არა მხოლოდ 90-იანი წლების ლოკალური კონფლიქტის შესახებ გვიქმნის შთაბეჭდილებას, არამედ საშუალებას გვაძლევს, ჩავწვდეთ ეთნოკონფლიქტების არსს, გლობალურად შევხედოთ პრობლემას;
- 19 წლის აფხაზი ჯარისკაცის, ახალათონელი დაურ ზუხბას მსოფლმხედველობა, თავსმობხვეული კონფლიქტისადმი დამოკიდებულება მამა ანდრიას მკვლელობამ, კომანში დატრიალებულმა

ტრაგედია და ქართველი ტყვექალების ბედმა ძირფესვიანად შეცვალა;

- *ადამიანის ბედის გააზრებამ აფხაზი ჯარისკაცები ქართველი ტყვექალების თანამოაზრეებად აქცია, რასაც, საბოლოოდ, ომის აბსურდულობის აღიარება, მეომრების სულიერი გარდატეხა მოყვა; დაური, რაფიკი, ბათალი, ასტამური, ზაალი, ედგარტი მომხდარის გამო სინანულს გრძნობდნენ, მზად იყვნენ, ომზე უარი ეთქვათ;*
- *შესაძლოა, შორს აღარ არის დრო, როდესაც სწორად შერჩეული სიტყვა ორ ერს შორის შუამავლისა და შემრიგებლის მისიას შეასრულებს.*

ადამიანების ომზე გამარჯვების ისტორია

კომანის ტრაგედიას ადამიანების ომზე გამარჯვების ისტორიას ვუნოდებ. შევეცდები, ავხსნა, რატომ.

აღბათ, გახსოვთ, რომ 1993 წლის ივლისის დამდეგს, სოხუმიდან თოთხმეტიოდე კილომეტრით დაშორებული გუმისთისპირა სვანური სოფლის, კომანის ტაძარს ცნობილი აფხაზი ქველმოქმედის, პოლიტიკურად გავლენიანი მაღალჩინოსნის, იური ანუას ოჯახი აფარებდა თავს. 5 ივლისს სოფელში შეჭრილმა სამხედრო დაჯგუფებებმა სალოცავი დაარბიეს, წინამძღვარი, მამა ანდრია ყურაშვილი დახვრიტეს, მოღალატედ შერაცხულ იური ანუას სასტიკად გაუსწორდნენ, მისი ცოლ-შვილი, ზოია ადამია და მანანა ანუა, დაატყვევეს. ტაძარში გამოკეტილ ქალებს მხსნელებად აფხაზი მეომრები – დაურ ზუხბა, რაფიკ აიბა, ბათალ ტარნავა – მოევლინენ.

იოანე ოქროპირის სახელობის ტაძარი ორი მტრული გარემოდან მოსული და ბედისწერით გადაჯაჭვული რამდენიმე ღირსეული პიროვნების თავშეყრის, დამეგობრების ადგილად იქცა. ჯარისკაცებმა და ტყვექალებმა მამა ანდრიასა და იური ანუას ტრაგიკული ხვედრის გაანალიზება სცადეს. მათი ყოველდღიური მსჯელობის საგანი ორი ერის ერთობის იდეას შეწირული მოძღვრისა და ქველმოქმედის

ზნეობრივი არჩევანი იყო.

ცხადი გახდა, რომ იური ანუა კონფლიქტის მონაწილე სამხედრო-პოლიტიკური ძალებიდან ერთ-ერთის მხარეს კი არა, აფხაზებსა და ქართველებს შორის აღმოჩნდა, მიმდინარე მოვლენებზე შინაგანად ამალღებული ადამიანის ურთულესი, სახიფათო მისია, შემრიგებლის როლი იტვირთა, რითაც, ფაქტობრივად, ორმხრივი ცილისწამების, უნდობლობის, ეჭვების, სასტიკი ანგარიშსწორებისთვის განირა თავი – ჯერ ქართველები უპირებდნენ დახვრეტას, მერე აფხაზებმა გამოუტანეს სასიკვდილო მსჯავრი. იური ანუა მშვიდობის სიმბოლოა. მისი ფიზიკური განადგურებით ურთიერთდაპირისპირებულმა მხარეებმა შერიგების იდეის დასამარება სცადეს.

27 წლის ბალდათელი მამა ანდრიას (ერისკაცობაში პაატა ყურაშვილის) გააზრებული სვლა მონამეობრივი აღსასრულისკენ მაშინ დაიწყო, როდესაც ახალგაზრდა მღვდელ-მონაზონმა უხიფათო ადგილი, სხალთის მონასტერი დატოვა და აჭარიდან აფხაზეთის ფრონტისპირა სოფლის მიტოვებული ტაძრისკენ, დიდი ხნის განმავლობაში შეწყვეტილი საღმრთო ლიტურგიის აღსადგენად გაემართა.

ამ ორი ადამიანის ბედის გააზრებამ აფხაზი ჯარისკაცები ქართველი ტყვექალების თანამოაზრეებად აქცია, რასაც, საბოლოოდ, ომის აბსურდულობის აღიარება, მეომრების სულიერი გარდატეხა მოყვა. დაური, რაფიკი, ბათალი, ასტამური, ზაალი, ედგარტი მომხდარის გამო სინანულს გრძნობდნენ, მზად იყვნენ, ომზე უარი ეთქვათ. თითოეულს სულიერ საყრდენად მამა ანდრია, ნამდვილ განსანმენდელად კი ტაძარი მოეველინა.

19 წლის აფხაზი ჯარისკაცის, ახალათონელი დაურ ზუხბას მსოფლმხედველობა, თავსმოხვეული კონფლიქტისადმი დამოკიდებულება მამა ანდრიას მკვლევლობამ, კომანში დატრიალებულმა ტრაგედიამ და ქართველი ტყვექალების ბედმა ძირფესვიანად შეცვალა.

დუშმანად ნოდებული გუდაუთელი მუსულმანი, აფხაზური ჯარის კომენდანტი, რაფიკ აიბა მტრად შერაცხული იური ანუას ოჯახის წევრების, ღრმად მორწმუნე ქრისტიანი დედა-შვილის, გადასარჩენად სამხედრო ვალდებულების შესრულების გაჭიანურებას, ანუ სასიკვდილო თვითგანაჩენის გამოტანას, არ მოერიდა.

დაურ ზუხბა და რაფიკ აიბა მამა ანდრიასა და იური ანუას მსოფლმხედველობის მატარებლები, ფაქტობრივად, მათი საქმის გამგრძელებლები იყვნენ. მათ ყველაზე კრიტიკულ ვითარებაში, საკუთარი სიცოცხლის გარისკვის ფასად, მიღებული გადაწყვეტილებით არა მხოლოდ დაიცვეს, არამედ თავადვე დაამკვიდრეს ზნეობრივი ღირებულებები, გაიმარჯვეს ომზე. საკუთარი საქციელით დაამტკიცეს, რომ ადამიანებს, ეროვნული კუთვნილების, რელიგიური აღმსარებლობისა თუ პოლიტიკური შეხედულებების განურჩევლად, ნაძალადევი, თავსმოხვეული მტრობა კი არ მიჯნავთ, არამედ, პირიქით, თვითნაბადი, ბუნებრივი მეგობრობა აკავშირებთ.

მართლაც ძალიან მნიშვნელოვანი და მრავლისმთქმელია მუსულმანი აფხაზი ჯარისკაცებისა და ქრისტიანი, ღრმად მორწმუნე ქართველი ტყვექალების ურთიერთობის სიფაქიზე, წრფელი გრძობების დამკვიდრება მტრულ გარემოში, სადაც კეთილშობილებისა და ჭუმანურობისთვის, წესით, ადგილი აღარ უნდა რჩებოდეს. ეს ხაზს უსვამს ზოგადადამიანური ღირსებებისა და საყოველთაო ფასეულობების უპირატესობას ვიწროეთნიკურ-რელიგიურ მისწრაფებებსა და კერძო ინტერესებზე.

საერთოდ კი, კომანში მომხდარი უპრეცედენტო ამბავი ყველა მარადიულ თემას, ადამიანური ურთიერთობის უამრავ ასპექტს მოიცავს. ის საშუალებას გვაძლევს, დავფიქრდეთ სიცოცხლის საზრისსა და სიკვდილის შიმის დაძლევაზე, რწმენის ძალასა და ქრისტიანული ჭეშმარიტების განცდაზე, დანდობასა და მიტევებაზე, თვითშენიშვნის ვნებასა და მეგობრობაზე, რომელიც მტრის ხატს ამსხვრევს და ნებისმიერ ადამიანს ათანაბრებს, ყოველგვარ ეთნორელიგიურ-პოლიტიკურ თუ სოციალურ მრწამსზე მაღლა მდგომი პიროვნებების ზნეობრივ არჩევანზე. ამიტომ ეს ისტორია არა მხოლოდ 90-იანი წლების ლოკალური კონფლიქტის შესახებ გვიქმნის შთაბეჭდილებას, არამედ საშუალებას გვაძლევს, ჩავწვდეთ ეთნოკონფლიქტების არსს, გლობალურად შევხედოთ პრობლემას.

აი, რატომ ჰქონდა განსაკუთრებული მნიშვნელობა კომანის ტრაგედიის წიგნად ქცევას.

წიგნი – „მანანა ანუა, ტყვეობის ორმოცდათორმეტი დღე“ – 2015

წლის მიწურულს გამოიცა და ერთ წელიწადში, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით, აფხაზურად ითარგმნა (მთარგმნელი – ირმა ოსია). თარგმანმა აფხაზ მკითხველში სერიოზული დაინტერესება უკვე გამოიწვია. განსაკუთრებით სასიხარულო იყო წიგნის ერთ-ერთი მთავარი გმირის, რაფიკ აიბას დადებითი გამოხმაურება. რაფიკ აიბა არა მხოლოდ მაღლიერებით შეხვდა დოკუმენტური რომანის დაწერის ფაქტს, არამედ მან შემდგომ გამოცემაში თავისი გვარის აღდგენის სურვილიც გამოთქვა (პირველ-ორ გამოცემაში რამდენიმე გვარი, გასაგები მიზეზების გამო, შევცვალეთ).

ამ მოკრძალებულმა შენიშვნამ თუ თხოვნამ საბოლოოდ დაგვარწმუნა, რომ მანანა ანუას ტყვეობის დღეების აღწერა აუცილებელი და საჭირო იყო. რომ შესაძლოა, შორს აღარ არის დრო, როდესაც სწორად შერჩეული სიტყვა ორ ერს შორის შუამავლისა და შემრიგებლის მისიას შეასრულებს. რომ ორი ერის მეგობრობის ისტორიას წერტილი არ დასმია: რაც ნამდვილია, არასდროს სრულდება და რაღაც ფორმით მუდამ გრძელდება. კომანში დაწყებული მეგობრობის ამბავიც წიგნის სახით გრძელდება, წიგნი – ახალ-ახალი ამბების სახით. მთავარია, ეს ამბები უფრო და უფრო საიმედო იყოს.

„როგორ ფიქრობთ, არ ვანადგურებ ჩემს მტრებს იმით, რომ მე მათ ვიმაჯობებ?“

აბრაამ ლინკოლნი

ნანა ქარდავა

პუბლიცისტი და მწერალი

- არზაყან ემუხვარის სამოქმედო გეგმაში ეწერა: „საჭიროა და აუცილებელია საქართველო-აფხაზეთის შედუღება და ყოველნაირი მათი განცალკავების საბაბის ძირშივე მოსპობა“;
- რაც მოხდა, იყო ორივე მხარის პოლიტიკოსთა უგუნურობის, წინდაუხედაობისა და დანაშაულებრივი პოლიტიკის შედეგი;
- ჩვენ რომ წინაპრებისათვის დაგვეჯერებინა, ტრადიცია შეგვენარჩუნებინა, 14 აგვისტოს ერთად გავათენებდით სადმე, სამურზაყანოში, ცეკვა-სიმღერითა და ლოცვით, რომ ავსულს არ მოელო ბოროტება ჩვენზედ, რომ მაზაკვალს არ დავემარცხებინეთ;
- რუს მოგზაურს, ჟურნალისტსა და მწერალ ზინაიდა რიხტერს ადძიუბჟაში, აფრო-აფხაზური ოჯახის დიასახლისისთვის უკითხავს – აქ საიდან აღმოჩნდითო. შავკანიან ქალბატონს კი აფხაზურად უპასუხნია – ჩვენ კი არა, თქვენ, რუსები, საიდან გაჩნდით აქო.

ქართულ-აფხაზური გვარები, როგორც უმოკლესი გზა შერიგებისკენ

ახლოდება 27 სექტემბერი... ნება მომეცით, მოგისამძიმროთ ეს ყველაზე ტრაგიკული დღე საქართველოს უახლეს ისტორიაში, აფხაზებსაც და ქართველებსაც, ამ დარბაზშიც და მის გარეთაც. გისამძიმრებთ ყველა კეთილი ნების ადამიანს, რომლისთვისაც მიუღებელია სეპარატიზმი, ფაშიზმი, ომი თუ ომის პროპაგანდა. ყველას გისამძიმრებთ, ვისაც გტკივთ და ამ ტკივილის არ გემინიათ, ვისაც აფხაზეთის ყოველ ხსენებაზე თვალები ცრემლებით გვესებათ...

რაც მოხდა, იყო ორივე მხარის პოლიტიკოსთა უგუნურობის, წინდაუხედაობისა და დანაშაულებრივი პოლიტიკის შედეგი! არზაყან ემუხვარის სამოქმედო გეგმაში ეწერა: „საქართველოს მოღვაწეებმა უნდა დიდი სიფრთხილით მოეპყრან აფხაზეთს“. დიდი სიფრთხილით არც ერთი ხელისუფლება არ მოპყრობია აფხაზეთს! „მსოფლიო დონის პოლიტიკოსის“ მიერ წარმოებული პოლიტიკის შედეგი კი მწარე ნაყოფად ვიგემეთ აფხაზეთის მკვიდრებმა! რუსთაველი კი გვეუბნება – „არვის ძალუც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა“.

ჩემი ღრმა რწმენით, ლიტერატურა არის ის სფერო, რომელიც არა მხოლოდ გვანუგეშებს, არამედ გვასწავლის – რა და როგორ იყო წარსულში და რისი გაკეთება შეგვიძლია მომავალში. სწორედ ამ მიმართულებით ძალიან მემამყება და მეიმედება ქართული ლიტერატურა, მისი კლასიკური და თანამედროვე შემადგენელი.

საქართველოს კულტურის სამინისტრო ახორციელებდა პროექტს „ცოცხალი წიგნები“, რომლის მუშაობაშიც აფხაზეთიდან დევნილი შვიდი მწერალი ვიღებდით მონაწილეობას. საქართველოს ყველა კუთხეში ვენოდი ლიტერატურისა და კითხვის პროპაგანდას. პირადად მე ჩემს დროს აფხაზეთის თემატიკის წარმოსაჩენად ვიყენებდი. მინდა გულისტკივილით გაუწყოთ, რომ ახალგაზრდებისათვის ეს თემა უცხოა!!! არც მიკვირს. ქართულმა სკოლამ უფრო მეტი უნდა გააკეთოს ახალგაზრდებში პატრიოტული გრძნობების გასაღვიძებლად! აფხაზეთი მხოლოდ მარტო ზღვა და პალმები არ არის! აფხაზეთი გაერთიანებული საქართველოს აკვანია, მისი მე-

საძირკვლე კუთხეა!

იტალიელი მკვლევარისა და ეთნოგრაფის კარლა სერენას აფხაზეთში მოგზაურობის შედეგად დაინერა მისი შესანიშნავი ნაშრომი „მოგზაურობა სამურზაყანოსა და აფხაზეთში“, რომლისთვისაც მეცნიერი 1881 წელს დაჯილდოვდა საფრანგეთის გეოგრაფიული საზოგადოების ოქროს მედლით. ამ ნაშრომს რუსულ ენაზე გავეცანი, გთავაზობთ ჩემეული თარგმანით ერთ მნიშვნელოვან აბზაცს: „მთელი ღამე 13-დან 14 აგვისტომდე, მოსახლეობა ფხიზლადაა, მღერინან და ცეკვავენ, ყურადღება გამახვილებული აქვთ, რომ არავის ჩაეძინოს. ეშინიათ, მაზაკვალეებმა არ იხელთონ დრო და არაფრთხილ ადამიანს გული არ მოსტაცონ!“ დაილოცოს უფლის განგება, რაღა 14 აგვისტოს მოელოდნენ ჩვენი წინაპრები მაზაკვალეებს გულის წაგვრის მიზნით?! შეგახსენებთ, ეთნოგრაფი სერენა 1881 წელს წერს ამას და იქვე მიუთითებს, ეს ძველი ტრადიციააო! აი, ძალიან მნიშვნელოვანი მინიშნება იმისა, თუ რატომ არ უნდა უარვყოთ წინაპართა ადათი! ჩვენ რომ ჩვენი წინაპრებისათვის დაგვეჯერებინა, ტრადიცია შეგვენარჩუნებინა, 14 აგვისტოს ერთად გავათენებდით სადმე სამურზაყანოში, ცეკვა-სიმღერითა და ლოცვით, რომ ავსულს არ მოელო ბოროტება ჩვენზედ, რომ მაზაკვალს არ დავემარცხებინეთ!

ქართული ლიტერატურა ძნელია წარმოვიდგინოთ აფხაზეთის თემის გარეშე. ჯერ კიდევ 1779 წელს ბესარიონ გაბაშვილი (ბესიკი) პოემაში „რუხის ბრძოლა“ აფხაზეთის შესახებ წერდა: „მეგრელთა სისხლი სწყუროდათ, თუმცა შეესვათ გობითაო“. პოეტი ასევე საყვედურობს აფხაზეთა მთავარ ზურაბ შარვაშიძეს – ცვილებრ ნაზელი ზრდილობისა წესი გზასა უვიცსა ქვად უხმარად დაგიგდიაო. ამ ნაწარმოებში ნახსენები შარვაშიძეები, აფხაზურად ჩაჩბები, მეგრულად შარაშიები – აფხაზეთის სამთავრო ოჯახს წარმოადგენდნენ. მასზე რუსული წყაროები გვიმტკიცებენ, შირვანელი ბენეშიდზადეები არიან, დავით აღმაშენებელმა ჩამოასახლა აფხაზეთშიო. პირველი შარვაშიძე „ქართლის ცხოვრებაში“ თამარის მეფობისას გვხვდება – თორალო შარვაშიძე. ამ გვარს ბევრი თვალსაჩინო წარმომადგენელი ჰყავს.

„სვანი ყანნით გადღეგრძელებს, მე- აფხაზი წრფელი გულით, ვით სჩვევიათ ჩვენსა ძველებს – ძმობითა და სიყვარულით“

– ასე წერდა აკაკი წერეთელს მისი მეგობარი გიორგი შარვაშიძე, რომლისთვისაც აფხაზეთი ლოკალური სამშობლო იყო... „ჩვენს სამშობლოს ივერიას“ – ასე განიხილავდა და შეიგრძნობდა ის თავის ქვეყანას, რომელსაც ეუბნებოდა: „ჩრდილოეთისა სასტიკი ჩრდილი, ჰოი მამულო, მომავალს გისპობს“.

შარვაშიძეებმა ჩვენს დედაქალაქ თბილისსაც დააჩნიეს თავისი მოღვაწეობის კვალი. მხედველობაში მყავს გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძე, რომელიც 14 წლის განმავლობაში მართავდა თბილისს, როგორც ვიცე- გუბერნატორი და მერე, როგორც გუბერნატორი. ჩვენმა დედაქალაქმა მისი მმართველობის წლებში (1883-1896) მრავალი კულტურული ნიშან-თვისება შეიძინა, რომლის ჩამოთვლასაც ახლა არ შევუდგები.

შარვაშიძეებზე საუბრისას მინდა მოვიგონო ჭაბუა ამირეჯიბის წერილი, სადაც ბატონი ჭაბუა მწერდა: „აფხაზეთის მთავართა სახლში თამამად შემესვლება. დიახ, შარვაშიძეთა შთამომავალი ვარ დედის მხრიდან“. მართლაც, ბატონი ჭაბუა იყო გიორგი მიხეილის ძის დის – თამარ შარვაშიძის შვილიშვილის – მაკა ნაკაშიძის შვილიშვილი. შარვაშიძეთა ჩამომავლად მიიჩნევადა თავს გალაკტიონიც: „ჩემი წინაპრები დედის ხაზით მოდიან აფხაზი მეფეების შარვაშიძეთა გვარიდან – ბების, ბერიძის ქალის დედა იყო შარვაშიძის ასული“. ეგებ ეს სისხლისმიერი ნათესაობა განაპირობებდა გალაკტიონის უსაზღვრო სიყვარულს აფხაზეთისადმი, სოხუმისადმი, სადაც მან ერთადერთი სახლი აიშენა, ნინოშვილის ქუჩაზე! გალაკტიონის ერთი ნაკლებად ცნობილი სტრიქონი მინდა წაგიკითხოთ:

„გახედე სივრცეს...მთელი ეს ზღვა ნეტავი ოდეს

ერთ უზარმაზარ არყის ქვაბად გადიქცეოდეს.

გადაეშვება მასში ხარბი ხელმწიფე რუსი

შიგ ჩაიხრჩვება და გაქრება, როგორც ბურუსი“

როგორც ვხედავთ, გენიალურ ადამიანს, სარკასტული ხუმრობაც არ უჭირს. აკაკი წერეთლის დის – მატა წერეთლის ქალიშვილი ანა დადიანი გახლდათ ჯანსუღ დადემქელიანის მეუღლე. დადემქელია-

ნის დედა ანჩაბაძის ქალი იყო. აფხაზური ანდაზა გვეუბნება – ჯერ ანჩაბაძე ახსენე და შარვაშიძე მერე თქვიო. ვახუშტი ბატონიშვილი მიიჩნევდა, რომ „მაჩაბელი იტყვის ანჩაფისძეობას, აფხაზეთი-დამ მოსვლას“. ცნობილი მწერალი ვახტანგ ქელიძეც იზიარებს ამ შეხედულებას: „საისტორიო წყაროებში მაჩაბელთა გვარი მეთხუთმეტე საუკუნიდან მოიხსენიება, როგორც ჩანს, აფხაზეთიდან უნდა იყვნენ გადმოსულები“. ამ შეხედულებას იზიარებენ თბილისელი ანჩაბაძეები, რომლებიც მიაბობდნენ – აღდგომას, ჩვენს გვარისმიერ ნათესავეებს, მაჩაბლებს, ბაბუა ყოველთვის დიდი პატივით მოინახულებდაო. სხვათა შორის, ანჩაბაძეებს თავის ნათესავეებად მიაჩნიათ კახელი აფხაზები (გვარი – აფხაზი).

ნებელდის მფლობელი მარშანიები, ასევე, დიდი ფეოდალები იყვნენ და სრულიად სამართლიანად ამაცობდნენ თავიანთი ჩამომავლობით. სხვათა შორის, კონსტანტინე დადეშქელიანის დედა, როგორც გვაუწყებს გვანჯი ჩიქოვანი თავის მოგონებებში, მარშანიას გვარის ქალი ყოფილა. ბედნიერი ვარ, რომ ახლოს ვიცნობდი ამ გვარის წარმომადგენელს, ბატონ ლორიკ მარშანიას, რომელიც დიდი მეცნიერი, ამავე დროს, ძალიან საინტერესო პუბლიცისტი იყო და გარეგნულადაც ამართლებდა თავის შესანიშნავ ჩამომავლობას.

ემუხვარები ამილახვართა სისხლისმიერ ნათესავეებად მიიჩნევენ თავს. საერთოდ, გვართა უცხოური წარმომავლობის თაობაზე ლეგენდებს ერთი მიზანი აქვთ, წარმოაჩინონ ამ გვართა განსაკუთრებულობა, გამორჩეული წარმოშობა. თუმცა, ვერც ერთი ლეგენდა ვერ განადიდებს ემუხვართა საამაყო გვარს ისე, როგორც ეს დიდოსტატმა კონსტანტინემ შეძლო თავის გენიალურ „მთვარის მოტაცებაში“. „მე იმ გვარისა ვარ, ვისაც უკან დახვევა არ სჩვევია“ – ამბობს თარამ ემუხვარი და უჯუშ ემხაც გვარწმუნებს ამაში ლეო ქიაჩელის „ჰაკი აძბადან“. ემხა ქართული ემუხვარის აფხაზური ტრასკრიპციაა, გვარი ერთია, ხასიათიც ერთნაირი – ზნეობრივი, უკან დახევას არჩვეული! ასეთივეა „ქართლის ცხოვრებაში“ ნახსენები პირველი ემუხვარი, დიდი თამარი გმირობისა და თავდადების გამო რომ აჯილდოებს: „ებოძა ადგილი ეგრის წყლის დასავლეთით, ვიდრე კელასურამდე, ყოველი მზღვრითა მისითა...ყოვლითა სამარხითა და უხმართა“.

ვახუშტი ბატონიშვილი ასე ახასიათებს აფხაზს: „კაცი მსგავსნი მეგრელთა, უმეტეს ცქვიტნი, ტანოვანნი, წერწეტი, მპარავნი...“ 1845 წელს დანერილ წერილში რუსი ეთნოგრაფი პუშკარიოვი წერს: „нравы простого народа грубы, невежливы, воровство и отсутствие ма-леишеи склонности к труду - отличающая черта абхаза“ ამ რუსული შეფასების საპირწონედ მახსენდება, აკაკი წერეთელს „ცის და მიწის შუამავლად“ რომ დაუფულებია აფხაზი კაცი. ერთ ასეთ რამეს და-ვაკვირდეთ – ბათუ აფხაზია, ნაზიბროლა – მეგრელი, ჰაჯი-უსუბ – ყაბარდოელი, მაგრამ აკაკი არსად მიგვანიშნებს საფარ-ბეგის ეროვნებას! მართალიცაა, უზნეობას ეროვნება არ აქვს! ამიტომაც გაუხდია აკაკის უარყოფითი პერსონაჟი უეროვნებოდ.

ეროვნებაზე გამახსენდა. ცნობილია, რომ მდინარე კოდორის მიმდებარე სოფლებში მერკულას, ქლოუსა და ადდიუბჟაში ცხოვ-რობდნენ ე.წ. აფრო-აფხაზები, ანუ შავკანიანი, აბისინიური წარმო-მავლობის აფხაზები, მათ შესახებ თავის დროზე წერდნენ: სამსონ ქანბა, მაქსიმ გორკი, დიმიტრი გულია, ფაზილ ისკანდერი, სვეტლანა ალილუევა და რუსი მოგზაური, ჟურნალისტი და მწერალი ზინაიდა რიხტერი. ამ უკანასკნელს 1930 წელს გამოუშვია წიგნი „მოგზაუ-რობა აფხაზეთსა და ხევსურეთში“. ზინაიდა რიხტერი ადდიუბჟაში (რომელსაც ის მოიხსენიებს, როგორც „ადდიუბისა“) შეხვედრია აფ-რო-აფხაზურ ოჯახს და უკითხავს მათთვის, აქ საიდან აღმოჩნდი-თო. შავკანიან ქალბატონს კი აფხაზურად უპასუხნია – ჩვენ კი არა, თქვენ, რუსები, საიდან გაჩნდით აქო! შესანიშნავი პასუხი კი გაუცია, მაგრამ ჩვენი თანამედროვე აფრო-აფხაზთა შთამომავალი სრული-ად სხვაგვარად აზროვნებს – ვინმე ბაბილოვას, სოხუმის მკვიდრს, წარმოშობით აფრო-აფხაზს, წერილით მიუმართავს აშშ-ის მაშინდელ პრეზიდენტ ბარაკ ობამასთვის და აფხაზეთის დამოუკიდებლობის აღიარება მოუთხოვია... მართლაც ვერაფერს იტყვი! ფანტაზიასაც ხომ უნდა ჰქონდეს ზღვარი?!

მეოცე საუკუნის 70-იან წლებში ჩემმა ნათესავმა ქირთბაიებ-მა ლიხნის ტაძრის ეზოში, ქირთბაიების საგვარეულო სასაფლაოზე უძველესი საფლავის ლოდი აღმოაჩინეს ქართულენოვანი ეპიტა-ფიით, 1866 წლით დათარიღებული. საბედნიეროდ, დეიდაჩემმა ლ.

ქირთბაიამ ჩაიწერა და თაობებს შემოგვინახა მისი შინაარსი:

„საფლავსა ამას შინა ვარ მდებარე
ნუთუ იყოთ ვინმე ჩემი მცნობარე,
მზემან ჩემმან დღე ვერ ნახა მნთებარე
ცოლ-შვილისა ოხრად დამამთობარე,
ტაგუ ბალხუხის ძე ვიყავ მნმობარე
გვარად ქირთბაია შარაშის ძის მხლებარე,
შობვილი ორმოცი წლისა და
ან ამ მინად მგებარე.
გევედრებით ღმერთს მავედროთ,
სამოთხე მკვიდრობარე“

ჩემი ბაბუის ბაბუის ბაბუას – ტაგუ ქირთბაიას, შარაშის ძის მხლებარეს, 1866 წელს, ორმოცი წლის ასაკში გარდაცვალება მაფიქრებინებს, რომ ის აფხაზთა აჯანყების (რუსთა წინააღმდეგ) მონაწილე იქნებოდა. ამას მივუძღვენი ჩემი ბოლო წიგნი „გვართმოსაყდრე“. ქირთბაიები, როგორც ცნობილია, ქართველებიც არიან და აფხაზებიც. აფხაზ ქირთბაიებს დავიწყებით ის ქართული, რომლითაც ჩვენი საერთო წინაპარი საფლავის ეპიტაფიას წერდა! ვთხოვ მათ, აფხაზურ ალამისს და ზნეობას მაინც ნუ დაივიწყებენ, ნუ გადაადგებენ და უარყოფენ ამ საფლავის ლოდს – ნუ გადააბიჯებენ მას! მათი ქართველი გვართმოსაყდრე, ბაბუაჩემი შოთა ქირთბაია, 86 წლისა, დევნილობაში გარდაიცვალა. სიკვდილის წინ ორი სიტყვის ამოთქმა შეძლო: „ჩქიმ ქიანაშა...“ მივუხვდით და სამურზაყანოში, სოფელ ოტობაიაში დავკრძალეთ... მხოლოდ წლების შემდეგ მივხვდი, რომ ამ სიტყვებით მხოლოდ დაკრძალვას არ ითხოვდა მშობლიურ მინაზე. მან ამ ორი სიტყვით გვიანდერძა, რომ აფხაზეთი ჩვენი წინაპრების საძვალეა, რომ აფხაზეთი ჩვენი ოდაბადეა, რომ დედის ძუძუ სხვაზე არ გაიცვლება, რომ აფხაზეთი ჩვენი ქვეყანაა!!! ამ რწმენით ვცხოვრობ და ვცდილობ, ასე ვასწავლო ჩემს შვილებსაც.

ამ იდეალებით მოხელმძღვანელე ყველა თანამემამულეს გეუბნებით ყველაზე მშობლიურ ენაზე – გოიმორძგვან ღორონთქ!

შესვენება ყავაზე

აფხაზეთიდან დევნილი ბავშვების ნახატების გამოფენა
სასტუმრო „ბეტის“ ფოიეში

ლია ტოკლიკიშვილი

ჟურნალისტი, გადაცემა „გამომძიებელი რეპორტიორის“
პროდიუსერი

- ჩვენ, ჟურნალისტებს უამრავი შეცდომა გვაქვს დაშვებული და თუ სიმართლეზე ვსაუბრობთ, უნდა ვალიაროთ, რომ ამ ომში ბევრი რამ დავაშავეთ;
- მე, როგორც ერთი ჟურნალისტი, რომელიც ვიყავი ამ ომის რეპორტიორი, მზად ვარ, ვალიარო, რომ მთელი ომის განმავლობაში ვხედავდი მხოლოდ ომის ერთ მხარეს. ვხედავდი მხოლოდ იმას, რა ხდებოდა ქართულ მხარეს, როგორ ტანჯავდა და ანადგურებდა ომი ქართველებს, მაგრამ ერთხელაც არ მიფიქრია, რა ხდებოდა ომის მეორე მხარეს...
- მე დამჭირდა 25 წელი, რომ მეფიქრა – ნეტავ, რა გადაიტანეს ამ ომში აფხაზებმა? მე ნავიკითხე აფხაზ მწერალ ჯუმა ახუბას ტყვეობისდროინდელი ჩანაწერები, ნავიკითხე ქართველების მიერ ტყვედ აყვანილი და შემდეგ გაუჩინარებული ტაიფ აჯბას დღიურები, ჟურნალისტ ვიტალი შარიას დღიურები და მივხვდი,

რომ ომის იმ მხარესაც იგივე უბედურება, იგივე ტრაგედია ხდებოდა, რაც ხდებოდა ჩვენს მხარეს.

- *მე მინდა აფხაზ ჟურნალისტ ირმა ოსიას სახით, რომელიც დღეს, აქ, ამ კონფერენციაზე ჩემ გვერდით ზის, ყველა აფხაზს მივმართო – მეც მაპატიეთ!*

ჩემი გზა ომის ჟურნალისტიკიდან მშვიდობის ჟურნალისტიკამდე

მე ვხედავ, რომ ჩვენ ვართ 25 წლის წინანდელ მდგომარეობაში. ჩვენ ძველებურად ვართ ომის ჟურნალისტები და არ ვიცით, რა არის მშვიდობის ჟურნალისტიკა. ასე რომ არ ყოფილიყო, ჩვენ არ შეგვასხენებდნენ ამ ტრიბუნიდან, რომ სიმართლე ამ ომის შესახებ უნდა ითქვას და თან ის ფაქტები არ დასახელდებოდა მხოლოდ, რომლებიც აფხაზებმა, ან თუნდაც რუსებმა ჩაიდინეს ჩვენ წინააღმდეგ. ერთი ფაქტიც არ მომისმენია იმის შესახებ, ჩვენ რა ჩავიდინეთ. არ ვსაუბრობ იმაზე, რა ჩაიდინა ხელისუფლებამ, ამაზე კიდევ ბევრი დაიწერება, მაგრამ მე, როგორც ერთი ჟურნალისტი, რომელიც ვიყავი ამ ომის რეპორტიორი, მზად ვარ, ვალია, რომ ამ ომის განმავლობაში მხოლოდ ომის ერთ მხარეს ვხედავდი. ვხედავდი მხოლოდ იმას, რა ხდებოდა ქართულ მხარეს, როგორ ტანჯავდა და ანადგურებდა ომი ქართველებს, მაგრამ ერთხელაც არ მიფიქრია, რა ხდებოდა ომის მეორე მხარეს... მაშინ საკმაოდ პატარა ვიყავი და ომში საერთოდ გამოუცდელი წავედი... ალბათ ამიტომაც დამჭირდა 25 წელი, რომ მეფიქრა – ნეტა, რა გადაიტანეს ამ ომში აფხაზებმა? როდესაც მე დავიწყე ძებნა აფხაზური მხარის დოკუმენტური ჩანაწერების, მივაკვლიე საოცრებას – მე წავიკითხე აფხაზი მწერლის – ჯუმა ახუბას ტყვეობისდროინდელი ჩანაწერები, წავიკითხე ქართველების მიერ ტყვედ აყვანილი და შემდეგ გაუჩინარებული ტაიფ აჯბას დღიურები, ჟურნალისტ ვიტალი შარას დღიურები და მივხვდი, რომ ომის იმ მხარესაც იგივე უბედურება, იგივე ტრაგედია ხდებოდა, რაც ხდებოდა ჩვენს მხარეს. ის ადამიანები ისევე თვლიდ-

ნენ, რომ იმ სამშობლოს იცავდნენ, რომელსაც ვიცავდით ჩვენ. ასეთ შემთხვევაში მე მიმაჩნია, რომ დღეს აქ იმაზე საუბარს, როგორ დაიწყო ომი, ვინ გასცა ბრძანება იქ ჯარის შეყვანის და ა. შ. აღარ აქვს აზრი... თუ ჩვენ 25 წლის შემდეგ კიდევ იმაზე ვსაუბრობთ, რაზეც ვსაუბრობდით 25 წლის წინ, კიდევ ერთი 25 წელი, მეორე 25 წელი არ გვეყოფა, რომ დავამთავროთ ომი აფხაზებთან.

მე მაქვს ჩემი ფორმულა აფხაზებთან ომის დამთავრების: მე და ნანა ჯანელიძე, ცნობილი კინორეჟისორი, ვიღებთ ფილმს, რომელსაც ასეთი პირობითი სათაური აქვს: „სად მიდის ლიზა?“ ლიზა ეს მე ვარ. ეს ჩემი თაობაა. ჩემი გმირი მიდის ომში, რომელშიც ხედავს დამცირებულ, განანამებ ქართველებს. იცით, ფილმი როგორ იწყება? უნდა გავამხილო ეს ნანა ჯანელიძეთან შეუთანხმებლად – ფილმი იწყება ტელეგადაცემით – ლიზა წარმატებული ჟურნალისტი ხდება და ომის შემდეგ თავის კარიერას აგრძელებს. ის გადაცემის წამყვანია და იმ გადაცემაში, რომლითაც იწყება ფილმი, მას აფხაზეთის თემაზე სასაუბროდ მოყვანილი ჰყავს თქვენნაირი ადამიანები, ამ თემასთან რაღაც კავშირში მყოფნი. ჟურნალისტი ტელეეთერში, მისთვის სრულიად მოულოდნელად, აღმოჩნდება აბსოლუტურ უმცირესობაში, მას თავს ესხმიან იმის გამო, რომ ის ამბობს იმ სიტყვებს, რომლებიც მე თქვენ ახლა გითხარით... მე ვიცი, რომ ჩვენ, ასეთი ჟურნალისტები, ვიქნებით ყოველთვის უმცირესობაში.

ჩვენ დღეს აქ ვნახეთ გორელიშვილის ფილმი იმის შესახებ, როგორ ექცეოდნენ ქართველები ტყვედ ჩავარდნილ აფხაზ ჟურნალისტებს. ვნახე ეს ფილმი და დამაკლდა ძალიან ბევრი რამ – ჩვენ, ჟურნალისტები, მაშინ ბევრს ვცოდავდით და ვერ ვხედავდით ომის მთელ სურათს. ტყვეებს სინამდვილეში სულ სხვანაირად ექცეოდნენ. რა საჭიროა მუდამ ნახევარ სიმართლეში ცხოვრება. მე მყავს ნანახი აფხაზი ტყვე, რომელსაც სთხოვეს, სიკვდილის წინ უკანასკნელ თხოვნას შეგისრულებთო. მან კი აიღო ქვა და ესროლა ქართველ ჯარისკაცს, რომელსაც რამდენიმე წამში ტყვია უნდა დაეხალა მისთვის. ის ტყვე, რა თქმა უნდა, დახვრიტეს... სხვათა შორის, ის მშვიდობიანი მოქალაქე იყო. ჩვენ, ჟურნალისტებს უამრავი შეცდომა გვაქვს დაშვებული და, თუ სიმართლეზე ვსაუბრობთ, ესეც უნდა

ვთქვათ, უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენ ამ ომში ბევრი რამ დავაშავეთ. ისევე, როგორც მე, როგორც ერთი ადამიანი, ერთი ჟურნალისტი, ღია ტოკლიკიშვილი ვაღიარებ, რომ არ ვიყავი მართალი, რომ ვერ ვწერდი და ვერ ვაწოდებდი საზოგადოებას მთელ სიმართლეს, ისე უნდა ვაღიაროთ ყველამ.

დავუბრუნდეთ ფილმს. მაინც სად მიდის ღიზა? ღიზა მიდის იქ, სადაც წავიდა მისი წინაპარი – ანუ მოყმის დედა მიდის ვეფხვის დედასთან ... შეიძლება იმ სიტყვების სათქმელად, რომლებიც, ალბათ, მოყმის დედამ უთხრა ვეფხვის დედას. მიდის თავისი მკვდრებისა და დაკარგული ქვეყნის გამო გლოვის მისატანად და იმის სათქმელადაც, რომ მათი გლოვაც მუდამ ჩაესმის ყურებში.

მე მინდა აფხაზ ჟურნალისტ ირმა ოსიას სახით, რომელიც დღეს, აქ, ამ კონფერენციაზე ჩემ გვერდით ზის, ყველა აფხაზს მივმართო – მეც მაპატიეთ! ეს არის პერიფრაზი ბატონი გურამ ოდიშარისას სიტყვებისა, რომელიც მან წაუწერა აფხაზ მწერალ დაურ ნაჭყებუას და გაუგზავნა... ბატონი გურამი, როგორც ერთი ადამიანი, აფხაზებს შეურიგდა, მე მინდა ვიყო მეორე ან მესამე... თქვენ შემდეგნი იყავით.

„სიმაართლუჯა ორიენტირაბული ჟურნალისტიკა აშუქაბს ყველა მხარის ტყუილს. პროპაგანდაჯა ორიენტირაბული კი – „მათს“ ტყუილს“.

პანდელი პანი

„კონფლიქტური სიტუაციების გაშუქების საფუძვლები“

ია დანელია

ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი ჟურნალისტიკაში,
საზოგადოებრივი მაუწყებლის პროდიუსერი

- ზოგიერთს ეჩვენებოდა, რომ ყოველგვარი ჭორისა და საიდუმლო ინფორმაციის გადაცემა საინტერესო იქნებოდა მკითხველისა და მაყურებლისთვის. თუმცა, რად დაუჯდებოდა ეს ინფორმაცია ქართულ ჯარს, ამაზე არავინ ფიქრობდა. ერთ-ერთი ასეთი უზარმაზარი ჟურნალისტიური შეცდომა იყო გია ყარყარაშვილისა და „თეთრი არწივის“ ტყეში პარტიზანულად გასვლის ეპიზოდის გაშუქება;
- ჟურნალისტები, რომლებიც წინა ხაზზე ვიყავით, ყველასთან შეუთანხმებლად გადავცემდით ინფორმაციებს დედაქალაქს, საკუთარ გამომცემლობებსა და ტელევიზიას. ჩვენს მუშაობაში არ იყო არავითარი სტრატეგია და კოორდინირებულობა;
- ომი ისე მოუმზადებლად დაიწყო და მის გასაშუქებლად ისე სპონტანურად წავედით, ამის შესახებ არც უშუალოდ ჩვენი ხელმძღვანელები ჩაგვიყენებია საქმის კურსში, არც მშობლები. მივიპარებოდით, ასე ვთქვათ, გმირობანას სათამაშოდ;

- *შესაძლოა, ახლანდელ მკითხველს სასაცილოდაც კი მოეჩვენოს, მაგრამ სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის კონფლიქტების დროს სამად სამი კამერა ქმნიდა საქართველოს უახლეს ისტორიას... აქედან ერთი – პირადად მე მეკუთვნოდა.*

სამად სამი კამერით და ნულოვანი გამოცდილებით

საქორწინო მოგზაურობა შევწყვიტეთ, მოსკოვიდან სასწრაფოდ ჩამოვფრინდით თბილისის აეროპორტში და ისე, რომ სახლშიც არ შეგვივლია და მეგობრებსაც არ შევხვდებით, ვერტმფრენში გადავსხედით და ცხინვალში ჩავფრინდით. მე 20 წლის ტელეჟურნალისტი ვიყავი, ჩემი მეუღლე – გვარდიის ოფიცერი. სამაჩაბლოში პირველად ვნახეთ აქამდე წიგნებში წაკითხული ომის მთელი სისასტიკე და ისიც, რაც წიგნებში არ ეწერა...

მაღევე დაიწყო შეიარაღებული კონფლიქტი აფხაზეთში. იმ დროისთვის სამხედრო ჟურნალისტიკაში რამდენიმეთვიანი გამოცდილების მქონე ტელეჟურნალისტი ვიყავი, თანაც მქონდა ვიდეოკამერა „მ-7“, რომელიც საქართველოში მხოლოდ 3 ცალი იყო: ერთი „მხედრიონის“ საკუთრება, რომლითაც საშა იოსელიანი იღებდა, მეორე – საქართველოს ტელე-რადიო დეპარტამენტის, მესამე კი – ჩემი. ეს გარემოება დიდ უპირატესობას მაძლევდა კოლეგებთან შედარებით, რომლებსაც ასეთი ფუფუნების საშუალება არ ჰქონდათ და ომში კამერის გარეშე მიდიოდნენ... შესაძლოა, ახლანდელ მკითხველს სასაცილოდაც კი მოეჩვენოს მაშინდელი ვიდეოკამერის გადამწყვეტი მნიშვნელობა სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის კონფლიქტების დროს, მაგრამ ფაქტია – ამ სამმა კამერამ შექმნა საქართველოს უახლესი ისტორია, ფირზე აღბეჭდა დაუვიწყარი სახეები ქართველი გმირებისა, რომლებიც იმ ომებში კეტებით წავიდნენ ომობანას სათამაშოდ და გმირებად დაბრუნდნენ, ან სრულიადაც ვერ დაბრუნდნენ და ამ ქვეყნიდან მარადისობაში გადააბიჯეს...

ახლა ვნახოთ, როგორი იყო იმ წლების ეგრეთ წოდებული ქართული სამხედრო ჟურნალისტიკა და ვინ ვიყავით ჩვენ, ქართველი

სამხედრო ჟურნალისტები, ამ საქმეში სრულიად გამოუცდელი ახალგაზრდები, რომლებსაც, სამშობლოს სიყვარულით გულანთებულებს, ვინ იცის, რამდენი საბედისწერო შეცდომა დაგვიშვა.

...ომი ისე მოუშადადებლად დაიწყო და მის გასაშუქებლად ტელევიზიიდან, რადიოდან, ძირითადად კი, პრესიდან ისე სპონტანურად წავედით, ამის შესახებ არც უშუალოდ ჩვენი ხელმძღვანელები ჩაგვიყენებია საქმის კურსში, არც მშობლები. მივიპარებოდით, ასე ვთქვათ, გმირობანას სათამაშოდ და რამდენიმე საათში ტყვიებისა და ჭურვების საშინელ კაკანში ვხვდებოდით. მაშინ მივხვდი, რომ გმირობა სულ ერთ წამში წყდება, ადამიანი გმირი ხდება რამდენიმე წამიანი გადანყვეტილებით, რომელზეც არასდროს უფიქრია.

... ტამიშში სამდღიანი ბრძოლის შემდეგ ორივე მხარეს ილაჯგანყვეტილმა მეომრებმა ღამით რამდენიმე საათით სროლა შეწყვიტეს. ვცდილობდი, მაქსიმალურად გადამელო ყველა და ყველაფერი, რამდენის საშუალებასაც საომარი ვითარება და განათება მაძლევდა. ჩვენი ჯარისკაცები 2-სართულიანი სახლის ეზოში იყვნენ. ზოგი პირდაპირ ბალახზე იყო მიწოლილი, ზოგიც სახლის პირველ და მეორე სართულზე ატყუებდა თვალს. ოცმეთაური იყო სრულიად ახალგაზრდა ყმანვილი, 22 წლის დავით ფანგანი, რომელიც მეორე სართულზე ავიდა, გულზე გადაკიდებული საბრძოლო ტყვიების ქამარი (ეგრეთ ნოდებული „ლიფჩიკი“) მოიხსნა, რომელსაც ყუმბარის თავიც ამოჰყვა... იდგა დაღლილ-დაქანცული ყმანვილი, დაყურებდა ამოქმედებულ ყუმბარას, რომელიც 2 წამში აფეთქებოდა და ვინ იცის, რაზე ფიქრობდა? ფანჯრიდან გადაეგდო ყუმბარა და მეგობრები აეფეთქებინა თუ... და ოცმეთაურმა ერთადერთი სწორი გადანყვეტილება მიიღო – ასაფეთქებლად გამზადებული ყუმბარა მუცელთნ მიიღო, ზედ მთელი ტანით დაანვა და...

აფეთქება გამაყრუებელი იყო. ბევრმა მივიღეთ კანტუზია, თუმცა, ოცმეთაურის მეტი არავინ გარდაცვლილა. დათო ფანგანი 2 წამში გახდა გმირი და უკვდავებაშიც 2 წამში გადააბიჯა. აფეთქება, რასაკვირველია, ჩემმა კამერამ ვერ გადაიღო, თუმცა, დათო ფანგანის არაერთი კადრიც მქონდა და მისი მეგობრების კომენტარებიც... ერთი სიტყვით – ყველაფერი კარგი სიუჟეტის მოსამზადებლად.

თუმცა, სიუჟეტი მხოლოდ 3 თვის შემდეგ მოვამზადე. იქამდე ვერ შევძელი, იმდენად დიდი იყო ტკივილი...

როდესაც საომარ ხაზზე არ ვიყავი, მაშინ ტელევიზიაში დილის საინფორმაციო-მუსიკალური პროგრამა „ალიონი“ მიმყავდა. პირდაპირ ეთერში შემოჰქონდათ ცხელ-ცხელი ამბები გარდაცვლილები-სა და დაჭრილების შესახებ. ასე შემომიტანეს ინფორმაციაც საშა იოსელიანის გარდაცვალების შესახებ... კითხვის დროს, პირდაპირ ეთერში, კინალამ გული გამიჩერდა. სანახევროდ ნაკითხული ინფორმაციით და ცრემლიანი თვალებით, სრულიად აზრმიუცემლად მივაჩერდი კამერას, რომელიც ჩემზე მუშაობდა. რეჟისორი მიხვდა, ეთერი შეწყვიტა და საინფორმაციო განცხადება ნაკითხა დიქტორს. რამდენი იყო ასეთი მწუხარე დღე, ღმერთო, დიდებულო, და რა ახალგაზრდები ვიყავით მაშინ..

ჟურნალისტები, რომლებიც წინა ხაზზე ვიყავით, ყველასთან შეუთანხმებლად გადავცემდით ინფორმაციებს დედაქალაქს, საკუთარ გამომცემლობებსა და ტელევიზიას. ჩვენს მუშაობაში არ იყო არავითარი სტრატეგია და კოორდინირებულობა. ზოგიერთს ეჩვენებოდა, რომ ყოველგვარი ჭორისა და საიდუმლო ინფორმაციის გადაცემა საინტერესო იქნებოდა მკითხველისთვის და მაყურებლისთვის. თუმცა, რად დაუჯდებოდა ეს ინფორმაცია ქართულ ჯვარს, ამაზე არავინ ფიქრობდა. ერთ-ერთი ასეთი უზარმაზარი ჟურნალისტური შეცდომა იყო გია ყარყარაშვილისა და „თეთრი არწივის“ მეომართა ტყეში პარტიზანულად გასვლის ეპიზოდის გაშუქება. გია და მისი რაზმი გარდაცვლილი გოჩა ყარყარაშვილის საფლავის მიგნებას და მის გადმოსვენებას ცდილობდა თბილისში. ტელევიზიით კი 2 დღის განმავლობაში გადმოიცემოდა ინფორმაცია და ზუსტი კოორდინატები „თეთრი არწივის“ მდებარეობის შესახებ. მონინააღმდეგე მხარემაც ამით ისარგებლა და ისეთი შეტევა მიიტანა ტყის იმ მონაკვეთზე, ლამის, მთლად გააადგურა საომარი შენაერთი...

ომში ყოველი დღე ერთი საუკუნის ტოლფასია. ჩვენც ყოველდღე ერთმანეთით და ერთმანეთთან ვიზრდებოდით და ისეთ გამოცდილებას ვიძენდით, რომელიც, 100 წელიც რომ გვეცოცხლა, ვერ მივიღებდით. უცებ ვისწავლეთ სიცოცხლის ფასი, სიტყვა „მეგობრის“

ცნება, თანამებრძოლობის ფასი... აქ ყველას ერთმანეთი ჩვეულებრივზე მეტად უყვარდა და ეძირფასებოდა. სიტყვებით ომში არავინ ლაპარაკობს, იქ მთავარი გრძნობები იყო, გაშიშვლებული ნერვები და ემოციები, რომელსაც ყველა ისე მალავდა, როგორც შეეძლო...

სამხედრო კორესპოდენტი... ცეცხლის წინა ხაზზე მყოფი ჟურნალისტებისთვის ეს იყო ტიტული, რომელიც სხვა კოლეგებისგან განგვასხვავებდა და განსაკუთრებულობას გვანიჭებდა. ახლაც მგონია, რომ ამ ტიტულისთვის ღირდა ცხოვრება... მაშინაც, როდესაც 5 თვის ფეხმძიმე ტყვიების კაკანში სანგრიდან სანგარში გადავბროდი, რატომღაც მეგონა, რომ ტყვია ვერ მომეკარებოდა, რადგან ახალ სიცოცხლეს ვატარებდი და სადაცაა, დედა უნდა გავმხდარიყავი.

თუ დაკვირვებულხართ, იმდღეებგამოვლილი ბიჭები ყოველთვის თავს არიდებენ ომის ამბების გახსენებას. სიტყვაძვირები ხდებიან, გულში ნალოლიავენ და რდებს სააშკარაოზე არ ფენენ. არც მე მიყვარს იმ დღეების გახსენება, თუმცა, სამაჩბლოდან და აფხაზეთიდან დაბრუნების შემდეგ, 21 წლის გოგონა, გამორჩეულად მხიარული და ბედნიერი, ისეთი აღარ ვიყავი. ღიმილი გამიქრა სახიდან...

წლების გადმოსახედიდან მახსენდება ჩვენი იმ წლების ჟურნალისტური მოღვაწეობა და მელიმება... თუმცა, ჩვენი კადრები ახლა უახლესი საქართველოს ისტორიის ფასდაუდებელი საგანძურია, რომელმაც მსოფლიო ტელევიზიები მოიარა.

ამ ამბებიდან 25 წელი გავიდა, ჩვენი შვილების თაობაც კი დაფრთიანდა, თაობა, რომელმაც, სამწუხაროდ, ძალიან ცოტა თუ იცის აფხაზეთის შესახებ... ერთი ფრიადოსანი მოსწავლე მეკითხება:

– ია მასწ., აფხაზებს ხომ არ „ვევასებით?“

– არა, შვილო, არ „ვევასებით...“

– აბა, ჩვენ რა გვინდა, რას ვეჩრებით, რა გვინდა აფხაზეთში?

გული ჩამწყდა... აღმოჩნდა, რომ ჩვენი შვილებისთვისაც კი ვერ აგვისხნია, რა გვინდა აფხაზეთში, რა იყო ის ომი აფხაზისთვის და რა ქართველისთვის. ეტყობა, რალაც მთავარში ვუშვებთ შეცდომას აქეთაც და იქეთაც და თუ ახლავე არ დავინწყეთ შეცდომების გამოსწორება, ჩვენმა შვილებმა რა უნდა ასწავლონ თავიანთ შვილებს, რა გვინდა აფხაზეთში???

ნანა ჭანტურია

ჟურნალისტი, ჟურნალ „იალქანს“ რედაქტორი

- დევნილობაში დაარსებულ სრულიად აპოლიტიკურ „იალქანს“ თავისი მისია დაეკისრა – ფსიქოლოგიურ რეაბილიტაციასთან ერთად აფხაზეთში დაბადებულ მოზარდთა მეხსიერებაში არ განვლებულიყო მშობლიური კუთხისადმი სიყვარული; რაც ახსოვდათ, არ დავინწყებოდათ; რაც არ იცოდნენ, შეემეცნებინათ;
- „იალქანს“ ნინველურ ჟურნალსაც ვეძახით. სულხან-საბას განმარტებით, ნინველი იგივე თინეიჯერია. „იალქანი“ კი ნინველებთან დადებული ხელშეკრულება;
- ქვეყანაში მოქმედი საერთაშორისო ორგანიზაციების, ევროპული სახელმწიფოების მეთაურთა და არასამთავრობო სექტორის მიერ სტრასბურგსა და ჟენევაში, სხვაგან და სხვაგან შემუშავებული უამრავი რეზოლუციის მიუხედავად, ქართული საზოგადოება უკვე 25 წელიწადია, მოუგვარებელი ქართულ-აფხაზური პრობლემის წინაშეა. არადა, არ შეიძლება, იქ არ დავბრუნდეთ, საიდანაც უნდა დაიწყო ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა;

წინვალუბი – მათი დროითა და სათქმელით

ძნელია, საუბარი დაიწყო მაშინ, როცა უაფხაზეთოდ, უსამა-ჩაბლოდ ჩავლილი წლების შემდეგ ასე ერთად შეკრებილებმა ჩემს, შენს, ჩვენს სათქმელს, სამწუხაროდ, ისევ უვადო მომავალს ვან-დობთ.

მაგრამ ჩემთვის, სოხუმში დაბადებული და არამარტო დევნილის საბუთით აფხაზეთის მკვიდრისთვის, ზვალინდელი დღე ის მოცემუ-ლობაა, რომლის უკან ყოველთვის დგას წარსული, ასეთი ძალისხ-მევითა და სიჯიუტით რომ ვეპოტინები; იქ, ქართულ-აფხაზეთურ ურთ-იერთობებში, ერთმანეთის თავგადასავლებით შეთხზულ მართალ ამბებში, წეს-ადათით საერთო-საუკუნოვან მატთანეში ვიქექები, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, რომ, რაც იყო, ასე ლამაზი და შეუნიბლავი, ვიდრე სხვას მოვეუყვები, ჯერ ჩემთვისაც აღმოვაჩინო.

ჟურნალი „ცა აფხაზეთი“, რომელიც თქვენთან ერთად მეც დღეს ავიღე პირველად ხელში, ის პროექტია, რომლის შედგენა, თურმე, წლების წინ დაგვინყია.

მოდით, სათქმელს თანმიმდევრობით მივყვეთ:

1997 წლის 28 სექტემბრის ერთ-ერთი პერიოდული გამოცემა იუნყებოდა (ახლა ესეც ამონარიდია ჩემი უბის წიგნაკიდან):

„გუმინ თბილისში მოსახლეობას შორის მაინცდამაინც არავის მოგონებია, რომ 4 წლის წინათ დაეცა სოხუმი“.

მეორე გაზეთი, ასე ვთქვათ, „დავინყებულ“ 27 სექტემბერს არა-ვის ახსენებს, მაგრამ მსუბუქი ირონიით შენიშნავს:

„გუმინ მნიშვნელოვანი თითქოს არაფერი მომხდარა, ერთი ფაქტის გარდა: გუმინ, 27 სექტემბერს, სპორტის სასახლემ კრისტინა ორბაკაიტეს უმასპინძლა“.

ცხადია, ეს იყო რეალობაც და პოლიტიკაც. ამ დროს კი, სა-დღაც იქვე, ორ ბოძს შორის გაკრულ ფირნიშზე მიწერილი, რეკლამ-ის დარი, ორსიტყვიანი ფრაზა ფრიალებდა: „გახსოვდეს აფხაზეთი!“

ომს მაშინ იწყებენ, როცა ბავშვების არსებობა ავიწყდებათ და როცა ომი მთავრდება, ყველაზე გადაუდებელ რეაბილიტაციას საჭიროებენ მოზარდები.

სწორედ ამ დროს იწყებს გამოცემას აფხაზეთის მწერალთა კავ-

შირთან არსებული საყმაწვილო ჟურნალი „იალქანი“.

დევნილობაში დაარსებულ სრულიად აპოლიტიკურ „იალქანს“ თავისი მისია დაეკისრა – ფსიქოლოგიურ რეაბილიტაციასთან ერთად, აფხაზეთში დაბადებულ მოზარდთა მესხიერებაში არ განელებულიყო მშობლიური კუთხისადმი სიყვარული; რაც ახსოვდათ, არ დავიწყებოდათ; რაც არ იცოდნენ, შეემეცნებინათ და, რაც მთავარია, ამ საყმაწვილო შემეცნებით-ლიტერატურული ჟურნალით გამოგვეხატა პოზიცია: ის, რაც საუკუნეებით აგებულა და გამყარებულა, რისთვისაც თანაცხოვრებით მიგვიღწევია, საზღვრისპირა შლაგბაუმებით გამიწვნილი სააფხაზეთო ისტორიის ფურცლები ისევ აგვეკინდა.

სოხუმის დაცემიდან უკვე მეოთხედი საუკუნე გავიდა. ამ დროის მანძილზე გაიზარდა არაერთი თაობა, რომელსაც არა გასახსენებელი, არამედ უკვე შესასწავლი ჰქონდა და აქვს აფხაზეთის წარსული, მათი მშობლებისა და ბებია-ბაბუების ქალაქების, დაბების, სალოცავების, ომამდე და ომის შემდეგ აფხაზეთში მცხოვრები ადამიანების ისტორიები, საუკუნოვანი ტრადიციები.

„ძვირფასო ბავშვებო! – ვაღიარებ, ძალზე ძნელია, გიყვარდეს ის, რაც არასოდეს გინახავთ. თუმცა, თქვენ ხომ არც ქრისტეს საფლავი გინახავთ, მაგრამ გწამთ მისი. ვიდრე მის სიყვარულს არ ვისწავლით, ვიდრე ჩვენი ქვეყნის ღირსება საბოლოოდ არ აღდგება, საქართველო ვერ გაბრწყინდება. იმეგობრეთ „იალქანთან“. იმოგზაურეთ მასთან ერთად აფხაზეთში; ყური მიუგდეთ ლეგენდებს მასზე, თქვენი წინაპრების ძახილს ლიხნისა და ილორის ტაძრებიდან; მათ, ვინც ბედიის ბარძიშს ჭედავდა თქვენთვის, ვინც მოქვისა და ბიჭვინთის სახარებებს წერდა“, – ასე შეეხმინა თავის ნორჩ მკითხველს „იალქნის“ ფურცლებიდან მისი დამაარსებელი და პირველი რედაქტორი, ქალბატონი სალომე კაპანაძე.

პასუხისმგებლობით ვაცხადებ: სრულიად აპოლიტიკური „იალქანი“, დღეს ერთადერთი საყმაწვილო გამოცემა ქართულ მედია-სივრცეში ექსკლუზიური პუბლიკაციებით, რუბრიკების მრავალფეროვნებითა და საინტერესო ავტორებით და, რაც მთავარია, სულიერი ფასეულობების ერთგულებით, ჯანსაღი ეროვნული ტრადიციების გამომხატველია.

„ოდითგან სულით უპოვარი ერქვა თურმე იმ აფხაზს, ვინც „აგულრას“ დაკარგავდა.

„აგულრა“ აფხაზური სიტყვაა და იმედს ნიშნავს. მაშინ, როცა ვტოვებდით ჩვენს ქალაქებსა და სოფლებს, როცა უიმედოებს იმედის გარდა ამქვეყნად არაფერი გაგვაჩნდა, ისიც იქ დავტოვეთ – სოხუმში, გაგრაში, ბიჭვინთაში, ოჩამჩირეში, გუდაუთაში, გალში და დავტოვეთ იგი ეზოებში, ჩვენს ჭიშკრებს მიღმა – იქ, სადაც არ შეიძლება, არ დაბრუნდე, იმიტომ, რომ იქ არის შენი და შენი შვილების დასაწყისი, შენი მამა-პაპათა ადგილის დედა; სადაც ყველაზე ძლიერი, ყველაზე ამაყი ხარ და იცი, რომ მიწას ფესვებიცა აქვს და ხმაც. სადაც ქართულ „მრავალჟამიერთან“ ერთად აფხაზური „შარდა ამათაც“ ისმოდა, სადაც არაფერი გვქონდა გასაყოფი, სიყვარულის მეტი.

ლხინშიც ერთი ქორწილის ხალხი გვერქვა ახლობლებსა და მორდეუებს და ჭირშიც – ერთი კუბოს ჭირისუფლები.

მონატრება მოურჩენელია და ამიტომაცაა ძლიერი. და როცა ერთმანეთს დავუბრუნდებით, მოდით, გავიხსენოთ მართალი ამბები ერთ ეზოდ, უბნად, ერთ ქალაქად შეყრილ მოკეთებებზე და ასე გავაგრძელოთ დაუვინყარი შეხვედრები ჩვენს ჭიშკრებს მიღმა“, – ამჯერად ჩემივე ჩანაწერს დავესესხე „იალქნის“ ერთ-ერთი ადრინდელი მინიატურიდან „ჩვენს ჭიშკრებს მიღმა“.

„იმისათვის, რომ მოზარდმა მოგისმინოს, მასთან ხელშეკრულებები ხშირ-ხშირად უნდა დადო“, – წერდა დიდი ფრანგი განმანათლებელი ჟან-ჟაკ-რუსო.

„იალქანს“ ნინველურ ჟურნალსაც ვეძახით. სულხან-საბას განმარტებით, ნინველი იგივე თინეიჯერია. „იალქანი“ კი ნინველებთან დადებული ხელშეკრულებაა.

პროექტით გათვალისწინებული „იალქნის“ სპეციალური, ორენოვანი გამოცემა, სადაც მხოლოდ აფხაზეთის თემატიკით გაჯერებული ნაწარმოებებია დაბეჭდილი, ერთხელაც შეახსენებს ნინველებს, ჩვენს მოზარდებს (და არამარტო მათ), რომ აფხაზი და ქართველი ერთი მცნება, საერთო ჰიპოსტატი, რომ ჩვენი ცნობიერება, მენტალობა იყო მხოლოდ ქართულ-აფხაზური, რომ თავსმობვეული ომი

ჩვენი წარსულის გამოწვევაა მხოლოდ და, ისევ ფრაგმენტით გა-
ვარგებლებ: „ჩვენ აუცილებლად გვემახსოვრება ჩვენს სახლში დაბ-
რუნება. და ჩვენ აუცილებლად ვისწავლით ცურვას იმ ზღვისთვის,
რომელიც ჩემია, რომელიც შენია, რომელიც ჩვენია“.

პროექტს დავარქვით „ცა აფხაზური“. ამ პოეტური სინტაგმის
განმარტებას ვერსად აღმოაჩენთ. მაგრამ ჩვენი კრებულის სათაუ-
რიც და სათქმელიც ესაა: რომ დღეს აფხაზეთის ზეცა სამშობლოსა-
ვით და დედასავით საკრალური მოცემულობაა არამარტო აფხაზე-
თის ქართველებისათვის. და ზეცა ერთადერთი სივრცეა, არავის
არასდროს საზღვრებად რომ არ გაუმიჯნავს.

„ერთხელ პირუტყვიც დაიბლავლებს, ბოსელს რომ მოაშორებენ
და გაყიდიან. ჩვენ კი სამშობლო დავკარგეთ. ადამიანობა თუ არ
შეგწევთ, პირუტყვობა მაინც შეძელით და ერთხელ მაინც დაიბლავ-
ლეთ“, – ეს კონსტანტინე ლორთქიფანიძემ ბრძანა.

დაიბადა კიდეც იდეა, წლიდან წლამდე კი არა, ნომრიდან ნომერ-
ში გამოქვეყნებული და, ამასთან, აფხაზურად თარგმნილი პუბლიკა-
ციებით (და არა სახელდახელოდ შექმნილი გამოცემით) ხმა მიგვეწვ-
დინა სოხუმამდე, გაგრამდე, გუდაუთამდე, ოჩამჩირემდე, თითოეულ
კუთხემდე, სადაც მონატრებას ჩავყავართ. ხმა მიგვეწვდინა გახ-
სენებისთვის, არდავინყებისთვის, მომავლისთვის, ქართველისთვი-
საც და აფხაზისთვისაც წართმეულის დასაბრუნებლად.

ქვეყანაში მოქმედი საერთაშორისო ორგანიზაციების, ევრო-
პული სახელმწიფოების მეთაურთა და არასამთავრობო სექტორის
მიერ, სტრასბურგსა და ჟენევაში, სხვაგან და სხვაგან შემუშავებული
უამრავი რეზოლუციის მიუხედავად, ქართული საზოგადოება, უკვე
25 წელიწადია, მოუგვარებელი ქართულ-აფხაზური პრობლემის წი-
ნაშეა. არადა, არ შეიძლება, იქ არ დავბრუნდეთ, საიდანაც უნდა
დაიწყოს ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა.

„ცა აფხაზური“ დასტურია იმისა, რომ ყველაზე მტკივნეულ თე-
მაზეც კი შეიძლება წერო სიყვარულით, ეძებო და სათქმელი წარმო-
აჩინო პოზიტიური კუთხით, აჩვენო და ასწავლო მოზარდებს, რომ
სიკეთის დამარცხება შეუძლებელია, პრობლემა დაიძლევა მხოლოდ
და მხოლოდ ურთიერთმიტყეებითა და ცოდნით.

ორივე გამოცემამ გააერთიანა სახელოვან აფხაზ მოღვაწეთა პორტრეტები, მათ შესახებ მოთხრობილი შთამბეჭდავი ისტორიები მაშინდელი და ომისშემდგომი ქართულ-აფხაზური თავგადასავლები, მოგონებები...

„ცა აფხაზურს“ საინტერესო პერსონაჟები ჰყავს:

აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის, მიხეილ შარვაშიძის ვაჟიშვილი, ცნობილი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე – გიორგი შარვაშიძე; აფხაზეთის სახალხო პოეტი – დიმიტრი გულია; ნიჭითა და წარმომავლობით გამორჩეული თავადები, სოხუმში ილიას მასპინძლები – ალექსანდრე, ივანე და კონსტანტინე შარვაშიძეები; ბოლშევიკებისგან განწირული ნიკოლოზ ემუხვარი (ლეო ქიაჩელის – უჯუშ ემხას პროტოტიპი). 1832 წლის ცნობილი შეთქმულების ერთ-ერთი აფხაზი ემისარი – კონსტანტინე შარვაშიძე; ქართველ-ოსმალთა ომში ქართველებთან ერთად დაღუპული ხუტუნია შარვაშიძე; ლევილში, ნოე ყორდანას გვერდით განსვენებული, აფხაზეთის მთავრობის პირველი თავმჯდომარე – არზაყან ემუხვარი; ერის მოჭირნახულე დავით ემუხვარი, ნაბადში გახვეული ბედიის ბარძიმი რომ გადაურჩინა ქართველობას; ცნობილი ჰერალდიკოსი – ლეო შარვაშიძე, თბილისიდან სოხუმში რომ წაასვენეს ამ რამდენიმე წლის წინათ; ხელოვანები – ეთერ კოლონია, ნურბეი კამკია, ნელი თარბა, გიორგი ტორჩუა...

„იალქნის“ ერთ-ერთი ნომრის სტუმარი იყო ახალგაზრდა აფხაზი პოეტი ნიკა ბაძალუა, რომელმაც საქართველოს პატრიარქისგან, ილია II-ისგან კურთხევა მიიღო, აფხაზურად ეთარგმნა ქართველთა და აფხაზთა შერიგების ლოცვა-ტროპარი.

„განა ბევრ რამეს ვითხოვ? დამპატიჟეთ და მადლობასაც მოგახსენებთ, მაგრამ იცით, როგორი სუფრის გარშემო მსურს, რომ ვიკრიბებოდეთ? სადაც გაგვიმასპინძლებიან მეგრული ხაჭაპურითაც და იმერული მჭადითაც, ოსური ხაბაზგინითაც და სვანური კუბდართითაც; სადაც მაგიდას არ დააკლდება არც რაჭული ლორი და არც აფხაზური აჯიკა, არც კახური ღვინო, არც გურული ღვეზელი და არც ფშავეური ხინკალი. ამიტომ ამ ჭიქით გაუმარჯოს აფხაზეთსა და სამეგრელოს, გურიასა და იმერეთს, აჭარასა და სვანეთს, რაჭა-ლეჩხუმსა და მესხეთ-ჯავახეთს, ქართლსა და თრიალეთს, კახეთსა

და ფშავ-ხევსურეთს, სამაჩაბლოსა და ჰერეთს... მაგრამ, უპირველესად, ვინატროთ იმ საქართველოს დღეგრძელობა, რომელიც თითოეულ ამ მხარეს ერთნაირად მოეფერება. განა დედას შეუძლია შვილების ერთმანეთისგან გარჩევა?“

ასეთი სადღეგრძელო წარმოუთქვამს ნიკას გამოსამშვიდობებელ სუფრასთან, როცა თბილისს ტოვებდა.

ეს აპოლიტიკური, მაგრამ ჯანსაღი კონცეფცია, ჟენევისა თუ სტრასბურგის ორმხრივი თუ სამხრივი მოლაპარაკებების ვერც ერთი ფორმატი რომ „ვერ მოირგებს“, „გულთა ჩვენთა ჭეშმარიტი სინანულია“, ხვალინდელი და ზეგინდელი მოცემულობის სტრატეგიული ორიენტირია.

„იალქნის“ სამხატვრო რედაქტორის ნუნუ ჯანელიძის მოთხრობილი ნამდვილი ამბავი გვიამბობს გასული საუკუნის 60-იან წლებში მომხდარ ერთ შეულამაზებელ ისტორიას, ბიძამისის – ვალერი როსტოპაიასა და მის თანაკურსელ აფხაზ სლავიკზე (აფხაზეთის ყოფილ პრეზიდენტზე, იგივე ვლადისლავ არძინაზე). ძალიან მინდოდა, გამეგო, როდის და რამდენად შორდება ადამიანი საკუთარ თავს, როგორ ძერწავს სუფთა გრძნობებისგან მუდამ ასეთი ბინძური პოლიტიკა ცივისსხლიან ურთიერთობებს, რასაც მხოლოდ სასტიკი ტრაგედიები მოყვება“, – წერს ავტორი.

აფხაზეთის ომის გამოძახილია დოკუმენტური ფილმი „ინტერნატი“, რომლის იდეის ავტორი და რეჟისორია ახალგაზრდა იტალიელი რეჟისორი მაურელიო მანგანო და რომელმაც „იალქანს“ თავისი შთაბეჭდილებები გაუზიარა.

„დღეს, როგორც არასდროს, ალბათ აუცილებელია ჰუმანიზმით გაჯერებული ის „გაველურება“, ის ადამიანური სტიმული, რომელსაც შევხვდი მხოლოდ საქართველოში და მხოლოდ ინტერნატში, კომპაქტურად დასახლებულ საცხოვრებელში.

იმედია, ჩვენი ფილმი შეძლებს, აჩვენოს, თუ როგორ მოახერხა ათასობით ადამიანმა, მსოფლიოს მიერ მივიწყებული ტრაგედიის ფონზე, დარჩენილიყო ადამიანად. შესაძლოა, ინტერნატმა და ქართველმა დევნილებმა ასწავლონ სამყაროს რალაც ახალი, კეთილი, ის, რაც ჩვენ, დასავლეთელებს, ჩაძირულებს საკუთარ „მე-ში“, მშვიდო-

ბიანი ყოფით დამშვიდებულებს, დიდი ხანია, დავინწყებული გვაქვს“.

„ნარსულთან დიდი ომის შემდეგაც შეიძლება, რალაც გადარჩეს, თუ გიყვარდა, ცოტა სიყვარულიც, თუ გტკიოდა, ცოტა ტკივილიც“. ასე იწყება ჩემი ღია ბარათი, რომლის ადრესატია ქალბატონი მარინა შონია-ბალაფში, მაშინ აფხაზეთის პირველი დე-ფაქტო პირველი ლედი.

სრულიად შემთხვევით ხელში ჩამივარდა სოხუმის მე-11 ქართული საშუალო სკოლის, მაშინ მე-8 კლასელი მარინა შონიას სასკოლო დღიური კითხვა-პასუხებით.

ბუნებრივია, ღია ბარათი მონოლოგის რეჟიმში გაგრძელდა:

„ქალბატონო მარინა, ვინ თხზავს განშორებებს, სულს რომ ამძიმებს, გულს რომ ასნეულებს, რა გვქვია ჩვენ, ჩემიდან შენამდე და შენიდან ჩემამდე სავსე სამყაროში დაკარგულებს?“

დღეს რა ნიშნავს ბედნიერება თქვენთვის, როცა პირველი ლედი ბრძანდებით და როცა ყოფილი მშობლიური სკოლის აღსაზრდელებმა საქართველოზე მხოლოდ ის იციან, რომ ქართველი აფხაზი ერის მოძულეა. გენეტიკურ მესხიერებას შლიან გაკვეთილებით, სადაც მოსწავლეებს მსგავს იმპერიულ ფრაზებს აზუთხებინებენ.

გაიხსენეთ თქვენი საყვარელი პედაგოგი, ქართულის მასწავლებელი ვალია იმნაიშვილი. ალბათ, გეტყოდათ, რომ თქვენი მშობლიური სკოლა დიდი ილიას თაოსნობით ფუძეჩაყრილი ქართული განათლებისა და კულტურის ერთ-ერთი კერა იყო აფხაზეთში.

მართალია თქვენი მეუღლე, ბატონი სერგეი ბალაფში, დიახაც, მაღალია თითოეულ ქართველში „ნაციონალიზმის გრადუსი“, მაგრამ თქვენც ხომ იცით (თუ გინდათ, არ გახსოვდეთ?), რომ დიდგორში, მარტყოფში, შამქორში, მარაბდასა და ასპინძაში ნაომარი ქართველი არასოდეს ყოფილა დამპყრობელი.

დამიჯერეთ, ამ ბარათს მხოლოდ გულისტკივილი მანერინებს. ენგურთან მოზიდული უცხოური აგურით აშენებული კედელი ვერ ჩადგება საუკუნეებს შორის. სამურზაყანო ვერასოდეს იქნება საქართველოს გამყოფი.

კრემლის ექსპანსიური მისწრაფება ცხადია – აფხაზეთში აფხაზეთი მოგანატრონ და წეს-ადათზე გათქმევიზონ უარი! ცნობი-

ლი ფილმის გამორჩეული პერსონაჟისა არ იყოს, რა საჭიროა გზა, რომელსაც ტაძრამდე არ მოვყავართ. მანქურთიზმი სხვა არაფერია, თუ არა წარსულთან, ფესვებთან განწყვეტილი კავშირი“.

ახალგაზრდა ავტორები ოკუპირებული ტერიტორიიდან თავიანთ თავს დაკარგულ, მონყვეტილ სამყაროსთან შუამავალთ უწოდებენ. ახალგაზრდები გვარწმუნებენ, რომ მათ, ენგურგაღმა მცხოვრებ ქართველებსა და აფხაზებს, თავადვე შეუძლიათ, შეცვალონ საერთო მომავალი, გულით უნდათ, რომ გაბეგრდეს ყველა განცდაზე აღმატებული „დავბრუნდებით“ და თითოეული ქართველისთვის მომავალი იქ დაიწყოს.

„სოხუმი ყოველთვის ერთი გუნდი იყო“, – ამბობს დაჩი და თავისი საუცხოო მოთხრობის სათაურადაც ეს ფრაზა გამოაქვს.

ეპილოგის ნაცვლად:

ერთხელ მონაფეებმა ჰკითხეს იესოს: „ვინ უფრო დიდია ცათა სასუფეველში?“

უფალმა იქვე მყოფი ბავშვები იხმო, ჩააყენა მონაფეებს შორის და თქვა: ვინც ამ ბავშვებივით სუფთა და მორჩილია, ის არის უდიდესი ცათა სასუფეველში.

მოზარდები აფხაზეთიდან ის თაობაა, რომელიც ომის შემდეგ დაიბადა. თაობა, რომელმაც არ იცის ომი და არც აფხაზეთი. არც მონატრება იცის მისი. მას მ

ხოლოდ უყვარს. ეს უდიდესი სიკეთე, ძალა და რწმენაა.

ვიყვით ამ იმედით. ვინამოთ თაობა, რომელსაც მხოლოდ უყვარს და მაშინ აფხაზეთიც არ იქნება შორს.

ირმა ოსია

ჟურნალისტი, მთარგმნელი

- მე აფხაზი ვარ და ყოველწლიურად ჩავდივარ ჩემს მშობლიურ გუდაუთაში. კონფლიქტის შემდეგ, შეიძლება ითქვას, ერთი წელიც არ „ჩამიგდია“ და ვხედავ სხვაობას – თუკი ადრე ერთი სიტყვის თქმაც არ შეიძლებოდა ქართულად, დღეს იქ ჩაყვანილ ჩემს ქართველ შვილიშვილს, რომელიც თავისუფლად ჭყუმბალაობს ზღვაში, სულ ქართულად ვესაუბრები;
- ნუგ ზარ ანთელავას ენციკლოპედიური ნაშრომის – „აფხაზური მითები, რიტუალები, სიმბოლოები“ – აფხაზურენოვან თარგმანს, რომელიც აფხაზეთის მთავრობის მხარდაჭერით განხორციელდა, წარმატებით იყენებენ ოკუპირებული ტერიტორიის აფხაზი სტუდენტები საკურსო თემების დამუშავებისას;
- მწერალ შორენა ლებანიძის რომანმა – „მანანა ანუა – ცყვეობის 52 დღე“ – ნამდვილი „ბუმი“ გამოიწვია აფხაზეთში, განსაკუთრებით კი ნაწარმოების აფხაზი გმირების მხრიდან. ერთ-ერთმა ფეისბუქგვერდზე კომანში გადაღებული სურათიც კი

დადო. განა ეს შედეგი არ არის?

- ჩვენს გადაცემას, მე მხედველობაში მაქვს გადაცემა „აფხაზეთი“, სადაც მეც ვმონაწილეობდი, ძალიან დიდი ინტერესი ჰქონდა აფხაზეთში. ახლა რომ ჩავდივარ, მეკითხებიან – რა იყო, რა დაგემართათ, რატომ არ ჟღერს თბილისში აფხაზური ენა? პასუხად ტექნიკურ მიზეზებს ვიშველიებ, რადგანაც იმედი მაქვს, კვლავ განახლდება საზოგადოებრივ მაუწყებელზე აფხაზურენოვანი გადაცემები;
- ჩვენ აქ სულ ერთ წრეში ვტრიალებთ – იყო გენოციდი თუ არ იყო? ვინ ისროლა პირველი? ვინ ააფრიალა დროშა?
- იქაც ახსოვთ ყარყარაშვილის ცნობილი სიტყვები, რომ მზად იყო 100 ათასი ქართველი გაენირა აფხაზური მოსახლეობის სრული განადგურებისათვის;
- მონაწილეობა სპექტაკლი არ არის, რომ დადგა და სხვას უჩვენო, აი ნახე, როგორ ვინაწიებო. იგი გულიდან უნდა მოდიოდეს.

აფხაზებს ყარყარაშვილის სიტყვებიც კარგად ახსოვთ

მივესალმები ნებისმიერ შეკრებას, რომელიც მშვიდობას, თანხმობას და ურთიერთგაგებას მოუტანს ქართველ და აფხაზ ხალხს, სადაც არ იქნება ერთმანეთის მიმართ ბრალდებები, ურთიერთდამცირება, ურთიერთლანძღვა... სადაც თითოეული ჩვენი სიტყვა იქნება მოზომილი და შერიგებისკენ მიმართული, სადაც ვილაპარაკებთ იმის შესახებ, თუ რა გავაკეთეთ, რას ვაკეთებთ და რას ვგეგმავთ მომავალში დაკარგული ურთიერთობების აღსადგენად.

დღეს კი მაინც ვერ აცდით ომის თემას და შეიძლება ეს გასაგებიც იყოს, რადგანაც დიდია ორივე მხარის ტკივილი და ამის დავინწყება ასე ადვილად არ ხდება, მაგრამ ოდესღაც ნერტილი ხომ უნდა დავსვათ და წინ ხომ უნდა წავინიოთ. მამაჩემი მეორე მსოფლიო ომის მონაწილე იყო და როცა ვთხოვდი, მოეყოლა რამე ომის შესახებ, სიტყვას ყოველთვის ბანზე მიგდებდა – არ უყვარდა იმ საშინელი ამბების გახსენება. თუ აფხაზეთის ეს საშინელი ომიც ისტორიას არ ჩავაბარეთ, ომის მდგომარეობიდან ვერასდროს გამოვალთ. ჩვენ

კი ასეთ შეხვედრებზე სულ ერთ წრეში ვტრიალებთ – იყო გენოციდი თუ არ იყო? ვინ ისროლა პირველი? ვინ ააფრიალა დროშა? ვინ უნდა მოინანიოს და ა. შ. მონანიება ხომ სპექტაკლი არ არის, რომ დადგა და სხვას უჩვენო, აი ნახე, როგორ ვინანიებო. მე რომ გითხრათ ახლა, ვინანიებ-მეთქი, დამიჯერებთ? იგი გულიდან უნდა მოდიოდეს და საქმით მტკიცდებოდეს. ამას გვასწავლის ღმერთი, ამას გვასწავლის ჩვენი ეკლესია, ჩვენი ძვირფასი პატრიარქი, რომელიც შესანიშნავად იცნობს აფხაზეთს და აფხაზებს, იცის მათი წესები, ადათ-ჩვევები. სხვათა შორის, პატრიარქის სოხუმში მოღვაწეობის დროს ვარ მონათლული პირადად მის მიერ. ეს ძალიან მემამყება და ბევრ რამეს მავალდებულებს. რა თქმა უნდა კარგია, თუკი სინანული ორმხრივია, მაგრამ რა ვქნათ, თუ ჯერ საამისოდ არ არის მზად ან ერთი, ან მეორე მხარე? ხელი ავიღოთ იმ სამშვიდობო ინიციატივებისგან, რომელშიც დღეს ასე აქტიურად ვართ ჩართულები? მარტო აფხაზეთის მთავრობა რამდენს აკეთებს აფხაზური ენის დაცვისა და განვითარებისათვის, რამდენი რამ კეთდება ჯანმრთელობის დაცვის კუთხითაც და ამას, სხვათა შორის, იქაც აღნიშნავენ. მათ იციან, რომ ქართული ჯანდაცვა დღეს მყარად დგას ფეხზე და ღირსეულ კონკურენციას უწევს სხვა მეზობელ სახელმწიფოებს.

აფხაზები დღეს თბილისში მარტო ავადმყოფობის, ანუ უკიდურესი საჭიროების გამო როდი ჩამოდიან, სხვათა შორის, ბევრი კოსმეტიკურ ოპერაციებსაც იკეთებს... ამით იმის თქმა მინდა, რომ ისინი ნელა, მაგრამ მაინც დღითიდღე უთამამდებიან თბილისს, ესხნებათ შიში, უნდობლობა და ეს ცოტას როდი ნიშნავს.

არის წინსვლები განათლების მიმართულებითაც. ითარგმნება წიგნები, რომელიც სხვადასხვა გზებით შედის აფხაზეთში. მარტო ის რად ღირს, რომ ნუგზარ ანთელავას ენციკლოპედიური ნაშრომის – „აფხაზური მითები, რიტუალები, სიმბოლოები“ – აფხაზურენოვან თარგმანს, რომელიც აფხაზეთის მთავრობის მხარდაჭერით განხორციელდა, წარმატებით იყენებენ ოკუპირებული ტერიტორიის აფხაზი სტუდენტები საკურსო თემების დამუშავებისას.

არაფერს ვამბობ მწერალ შორენა ლებანიძის წიგნზე „მანანა ანუა – ტყვეობის 52 დღე“, რომელიც მე ვთარგმნე აფხაზურად და

რომელმაც ნამდვილი „ბუმი“ გამოიწვია აფხაზეთში. რომანით განსაკუთრებული აღფრთოვანება ნანარმოების აფხაზმა გმირებმა გამოხატეს და სწორედ ეს არის მთავარი. ერთ-ერთმა ფეისბუქგვერდზე კომანში გადაღებული სურათიც კი დადო. შორენას ეს გმირი თავისი ქცევით, ომისშემდგომი ცხოვრების წესით ამტკიცებს, რომ მას აქვს სინანულის გრძნობა ყოველივე მომხდარის გამო. განა ეს შედეგი არ არის, რომელიც ერთი კონკრეტული ამბის შესანიშნავი მწერლური გააზრებითა და გადმოცემით მივიღეთ?

მე, როგორც აფხაზი, ყოველწლიურად ჩავდივარ ჩემს მშობლიურ გუდაუთაში. კონფლიქტის მერე, შეიძლება ითქვას, ერთი წელიც კი არ „ჩამიგდია“ და მე ვხედავ სხვაობას – თუკი ადრე ერთი სიტყვის თქმაც არ შეიძლებოდა ქართულად, დღეს იქ ჩაყვანილ ჩემს ქართველ შვილიშვილს, რომელიც თავისუფლად ჭყუმპალაობს ზღვაში, სულ ქართულად ვესაუბრები. ეს ხომ ცოტას არ ნიშნავს, ხალხნო... და ამიტომ მოვრჩეთ გენოციდზე, სისხლზე და სხვა უბედურებებზე საუბარს. იქაც ახსოვთ, ყარყარაშვილის ცნობილი სიტყვები, რომ მზად იყო 100 ათასი ქართველი გაენირა აფხაზური მოსახლეობის სრული განადგურებისათვის. ეს დოკუმენტებია, რომელიც არავის ავინყდება, მაგრამ თუ მშვიდობის მიღწევა გვინდა, ყოველ შეხვედრაზე, იქნება ეს აქ, თბილისში, თუ იქ, სოხუმში, ამის ხაზგასმა და გამეორება, მერწმუნეთ, საჭირო არ არის.

ჩემს აფხაზ ნათესავებს, მეგობრებს, ნაცნობებს, ყველას ვეუბნები, რომ აქ, თბილისი იქნება ეს, თუ სხვა ნებისმიერი ქალაქი, თქვენთვის ყველა კარი ღიაა, ჩამოდით, ჩაგიხუტებენ ქართველები-მეთქი. ვიცი, ბევრს აღიზიანებს ჩემი ხშირი ჩასვლა აფხაზეთში – შენ გაქვს ჩასვლის უფლება, ჩვენ კი არ გვაქვსო. აბა, რა ვქნა, ხალხნო, არ ჩავიდე? მე ხომ თქვენგან განსხვავებით, ორმაგად მტკივა ეს ყველაფერი – როგორც აფხაზს, იქ დაბადებულს და გაზრდილს და, როგორც სტუდენტობის შემდეგ აქ, თბილისში მცხოვრებს, როგორც ქართველის მეუღლეს და ქართველი შვილების დედას.

ბოდიშს გიხდით ჩემი ესოდენ ემოციური გამოსვლისათვის, მაგრამ სხვანაირად არ შემიძლია, როცა ვხედავ, რომ ისევ წარსულისკენ ვიყურებით.

დღევანდელი კონფერენცია ბევრი რამით არის მნიშვნელოვანი. პირველ რიგში კი იგი იმაზე გვაფიქრებს, თუ რაოდენ დიდი დატვირთვა აქვს სიტყვას. თუ იგი მშვიდობიანია, წინ წაგვწევს, ხოლო თუკი ხისტი და დაუფიქრებლად წამოსროლილი – ისევ წარსულში დაგვაბრუნებს.

ვიფიქროთ ამაზე და ავირჩიოთ, რომელი გვინდა.

მწერალი და პუბლიცისტი ნანა ქარდავა საკონფერენციო დებატებში

„გავუფრთხილდეთ სიტყვებს. სიტყვაა ის, რითაც გული კვდება და ფეთქავს. სწორად ის სიტყვა არ დაბრუნდება, რომელიც, ალბათ არ უნდა გვეთქვა“.

ნოდარ დუმბაძე

ზაირა მიქატაძე

ჟურნალისტი, ჟურნალ „მეცისოვნის“ რედაქტორი

- ტამიშში, სადაც რუსული დესანტის წინააღმდეგ ბრძოლები მიმდინარეობდა, აფხაზ მეომართა ფოტოებით გადაჭედული მემორიალური დაფაა აღმართული... ვითვლი ფოტოებს და მინდა, რაც შეიძლება ნაკლები იყოს;
- გუდაუთაში აფხაზი ოჯახი გვმასპინძლობს. სახლში შესვლისთანავე ანსამბლ „ერისიონის“ ცნობილი კლიპი იქცევეს ყურადღებას. მთიულურის ცეცხლოვანი მუსიკით ინგრევა აქაურობა;
- დილით სკოლაში მიმავალ აფხაზ ბავშვებს ვხვდები – ერთმანეთში რუსულად მოსაუბრეებს. ვუსმენ და ვფიქრობ, აფხაზური ენა იკარგება;
- გუდაუთაში ჩემს მასპინძელ აფხაზებს ინტერნეტით მათი ქართველი მეზობლის ძებნაში ვეხმარები... ცოტა ხანში მესმის – „პრიე ზჟაი, კ ნამ, ბრატ, მოი...“;
- როგორც მშობელი შვილის დაკარგვას, აქამდე ისე განვიცდიდი აფხაზეთთან სიშორეს. ახლა კი იმ ადამიანებთან სიშორესაც

განვიცდი, რომელთა მიმართაც სულ სხვა გრძნობით განვიმსჯეალე ენგურს გაღმა საქართველოში.

მითი და რეალობა: აფხაზი ოჯახი „ერისიონის“ ცნობილი კლიპით შეომოგვებება

ომის შემდეგ აფხაზეთის მონახულება არა თუ ოცნებად, სიზმრადაც მქონდა გადაქცეული. გარდა იმისა, რომ ძალიან მენატრებოდა კუთხე, რომელსაც 13 თვე თავგანწირვით ვიცავდით, მინდოდა გამეგო, როგორ ცხოვრობდნენ აფხაზები უქართველებოდ. სურვილი ამიხდა და 2014 წლის 20 დეკემბერს აფხაზეთის გზას დავადექი.

ვფიქრობდი, როგორ, რა ფორმით მომეყოლა თქვენთვის ხუთი დღის განმავლობაში ნანახი და განცდილი, ამიტომ მეტი სიცხადისთვის გადავწყვიტე, აფხაზეთში მოგზაურობისას შექმნილი „ქართველი ჟურნალისტის აფხაზური დღიურების“ შემოკლებული ვერსია გამეცნო თქვენთვის. მე მას „ენგურს გაღმა საქართველო“ ვუწოდე.

...ენგურის ხიდზე ვარ. ვშიშობ ჩემი პროფესიის გამო. იმის გამოც, რომ აფხაზეთის ომში ჩვენი ბიჭების გვერდით ვიდექი. ვლელავ იმ ემოციის გამო, რაც აფხაზეთში მელოდება. ვაი, თუ საერთოდ არ გადამიშვან? ამის გაფიქრება უფრო მეტად მძაბავს და მაფორიაქებს. ფეხს ვადგამ ქართულ მიწას აფხაზეთში და მაშინვე მიეუფლება შეზღუდული თავისუფლების შეგრძნება, შიშიც, რადგანაც მაინც „მტრის“ ბანაკში ვარ. თუმცა, ძალიან მინდა, ხალხს, რომელთანაც ცასა და მიწას ერთნაირად ვიყოფდით, მტრად არ აღვიქვამდე.

ეს სოფელი ოტობაიაა. ჩნდება პირველი შთაბეჭდილება ნაომარ აფხაზეთზე. ხიდიდან დაახლოებით ორ კილომეტრში რუსული ბაზა მდებარეობს, სამხედრო დანიშნულების, ახალაშენებული შენობებითა და სიცოცხლედაკარგული გარემოთი. გალის ცენტრში რუსების კიდევ ერთი სამხედრო ბაზაა. ბაზის ტერიტორიაზე ოკუპანტებს რუსული ეკლესია აუგიათ. გალიდან გეზს სოხუმისკენ ვიღებთ. მატარებლის სადგურთან ვჩერდები. გადამწვარ შენობას ჩამოშლილი ასოები სანწყლად ჩამოჰკიდებია, მაგრამ კაცი მაინც ადვილად წაიკითხავს წარწერას: „რკინიგზის ვაგზალი გალი“. სადგურის გარდა ქალაქ

გალში უამრავი საცხოვრებელი სახლია დამწვარი. ძნელია, აქაურობას მშვიდად უყურო ადამიანმა. ღმერთს გამძლეობას ვთხოვ და აფხაზეთის დათვალეიერებას ვაგრძელებ.

შეშელეთში ვართ და გეზს სოფლის სასაფლაოსკენ ვიღებთ, სადაც სანაიების ოჯახის ექვსი წევრი განისვენებს. გზად ცარიელი სკოლის შენობა გვხვდება, არაფერია იმაზე შემზარავი, როდესაც სკოლის ეზოში მოსწავლეების ჟრიაბული აღარ ისმის და ფანჯრებიდან ბავშვური სიფაქიზით გაბრწყინებული თვალები არ იცქირებიან.

ჯოჯოხეთს ჰგავს აქაურობა. ოდესღაც კოხტა და ხალხმრავალი აფხაზეთი უკაცრიელ, შემზარავ ადგილად გადაქცეულა. წვიმს. აწვიმს პანია მხრებზე ზურგში ჩანთამოკიდებულ პატარა ბიჭსაც, რომელმაც სკოლამდე რამდენიმე კილომეტრი უნდა გაიაროს. იგი აფხაზურ სკოლაში დადის, სადაც მშობლიურ ენას არ ასწავლიან. აწვიმს სიცივისგან გალურჯებულ ხელებზე, რომელსაც ხანდახან სველ ჯიბეებს აფარებს. მიუხედავად დაუნდობელი ამინდისა, მაინც ჯიუტად მიდის და ვაჟკაცურ ნაბიჯებს ტალახებში მიატყაპუნებს. ეს ბიჭუნა აქაურობის ერთადერთი დამცველია. სწორედ მისი ბაგეებიდან წამოსულმა ქართულმა სიტყვამ უნდა გაათბოს ეს ძირძველი მიწა. მისმა ონავრულმა თამამმა უნდა აახმაუროს და ააჟრიაბულოს დაბერებული აფხაზეთი.

ვინროკალაპოტიან წყალთან ვჩერდებით. საცალფეხო ხიდს გადავიდვართ და ფერდობს მივუყვებით, სადაც სოფლის სასაფლაოა შეფენილი. შუადღის სამი საათია. მამალმა დაჰყვილა და სიცოცხლის არსებობაც ვიგრძენი. ახლა ეს მამლის ყვილი ყველაზე მეტად მახარებს, რადგან ამ ჩონჩხადქცეულ ადგილებში ნასიცოცხლარის ჩუმი მისტიკა ოდნავ მაინც ირღვევა.

სასაფლაოს ჭიშკარს ვაღებთ და საფლავზე შევდივართ. წლების წინ ოჯახის ექვსი წევრი: 20 და 21 წლის ძმები – მამუკა და მანუჩარ სანაიები, მათი მამა, ბებია-ბაბუა და სანაიებთან სტუმრად მყოფი ნათესავები სეპარატისტებმა ერთ ღამეში ამოხოცეს. მხოლოდ ოჯახის დიასახლისი გადაურჩა მათ სისასტიკეს და ისიც იმით, რომ სახლიდან წამლისთვის იყო გასული. ავადმყოფი ძმები და მათი ბებია-ბაბუა აფხაზეტმა პირდაპირ ლოგინში ჩაცხრილეს. „ტრაგიკუ-

ლად დალუპულ შვილებს დედისაგან“, – ვკითხულობ ქვაზე ნაწერილ იდუმალეზით მოცულ ეპიტაფიას, რომელიც სანაიების დალუპვის ნამდვილ მიზეზს ერთადერთი მიზეზით მალავს – ასეთ ფაქტებზე აფხაზეთში ქართველები ხმამაღლა ვერ საუბრობენ. გზადგზა მიტოვებულ სასაფლაოებსაც ვხვდებით. უფრო სწორად, ეკლებსა და გამხმარ ბალახებში ჩამალულ რამდენიმე საფლავს, რომელიც ოდეს-ღაც აქ სასაფლაოს არსებობაზე მეტყველებს. უპატრონო საფლავებზე სანთლებს ვანთებთ და აოხრებულ ადგილებში მიმავალ გზას მორიგი შემზარავი კადრის სანახავად მივყავართ.

მთლიანად განადგურებულია სოფელი პირველი აჩიგვარაც. სოფელ ილორთან, ტყვარჩელის გადასახვევში, აფხაზეთის ომში დალუპულთა მემორიალური დაფაა აღმართული, სადაც ამ ადგილას დალუპულ აფხაზ მეომართა ფოტოებია გამოფენილი. აფხაზეთში სულ ასეთი 18 მემორიალი დავთვალე, შეიძლება, მეტიც არის.

„ტამიში“ – ლამის გული გამიჩერდეს ტრაფარეტის დანახვაზე. სოფელში შევდივართ და ენით აღუწერელი ემოცია მეუფლება. ეს მინა ჩვენი ბიჭების სისხლითაა მორწყული. ამ მიდამოებში ჩვენმა მეომრებმა დიდი ბრძოლები გადაიტანეს – ბრძოლები აფხაზეთისთვის, საქართველოს ერთიანობისთვის.

დღეს აქ, ტამიშიში, სადაც რუსული დესანტის წინააღმდეგ ბრძოლები მიმდინარეობდა, აფხაზ მეომართა ფოტოებით გადაჭედილი კიდევ ერთი მემორიალური დაფაა აღმართული. ვითვლი ფოტოებს და მინდა, რაც შეიძლება ნაკლები იყოს, მაგრამ... დაფაზე აფხაზი მეომრების 53 სურათი ჰკიდია. ვათვალთვლებ ფოტოებს, რომლებზეც 20-23 წლის ბიჭების სახეებია აღბეჭდილი. ზუსტად ისეთივე ლამაზები, ისეთივე ვაჟკაცურები, როგორებიც – ქართველი ბიჭები აფხაზეთის ომში.

და აი, მონატრებული სოხუმი. სიმშვიდეა წვიმიან ქალაქში, ადამიანებიც კანტი-კუნტად დადიან.

მინისტრთა საბჭოს წინ ვდგავარ და დამწვარ შენობას შევყურებ. სულ ბოლოს ამ შენობაში 1993 წლის 4 მაისს ვიყავი. მაშინაც წვიმა იყო, სოხუმი კი – დღევანდელივით მოწყენილი. მაშინ სოხუმის თავზე ბომბები ცვიოდა. ახლა კი ქალაქს იმ ბომბების კვალი სამუ-

დამო იარად ამჩნევია. ფეხს ვადგამ მიწას და სისხლი მეყინება – აქ ქართველ მეომრებს სასტიკად მოექცნენ. მიწისკენ ვიხრები, ხელით ვეხები ჩვენი ბიჭების ნასისხლარს და უკან ვბრუნდები, მიწისტრთა საბჭოს წინ მდებარე სკვერში მუშმალისა და მაგნოლიის ფოთლებს ვკრეფ და სამახსოვროდ მომაქვს.

სოხუმის დათვალიერებამდე ვფიქრობდი – მიწისტრთა საბჭოს შენობას მუზეუმად ხომ არ ინახავენ, როგორც გამარჯვების სიმბოლოს-მეთქი, მაგრამ მას შემდეგ, რაც დამწვარ სასტუმრო „აფხაზეთსა“ და სოხუმის რკინიგზის ვაგზალს იგივე მდგომარეობაში ვნახულობ, ვხვდები, რომ რუსები აფხაზებს ისეთ ინფრასტრუქტურას არ უქმნიან, რაც მათ კომფორტს მოუტანს. სოხუმში მატარებელი დადის, მაგრამ ვაგზალი არ ფუნქციობს. ომის დროს ეს შენობა გამურული და გადამწვარი იყო, მის თავზე კი დაფლეთილი ქართული დროშა ფრიალებდა. შენობა ისევ დამწვარი და გაპარტახებული დგას, მხოლოდ შავი მური ჩამოურეცხავს წვიმას დროთა განმავლობაში და მის თავზე აღარც ქართული დროშა ფრიალებს.

„ვის უნდოდა ეს ომი? – კარგად ვიყავით, როცა ერთად ვცხოვრობდით“. „ამ ომში ყველანი წაგებული ვართ – აფხაზებიც და ქართველებიც“, – ეს ის ფრაზებია, რომელთაც აფხაზეთში აფხაზებისგან ვისმენ. „ვამაყობ იმით, რომ ჩემში ქართული სისხლი სჩქეფს“, – ეს სიტყვები გალის ადმინისტრაციის ერთ-ერთმა წარმომადგენელმა გვითხრა. სამხედრო ფორმაში, ნელზე რევოლვერმიმაგრებული, მონინებით გვართმევს ხელს და ხმაში ის სინანული ეტყობა, რაც ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის გაფუჭებამ აღგვიძრა ორივე მხარეს.

სხვა აფხაზებიც, ჯერ შორიდან, მოკრძალებულად გვიკრავენ თავს და როდესაც იგებენ, რომ ქართველი ვარ და თბილისიდან, ხვეწნა-კოცნით მხვდებიან. აფხაზი ოჯახი გვმასპინძლობს გულდაუთავში. სახლში შესვლისთანავე ანსამბლ „ერისიონის“ ცნობილი კლიპი იქცევეს ყურადღებას. მთიულურის ცეცხლოვანი მუხიკით აქაურობა ინგრევა. პატარა შიში მაინც მაქვს, მაგრამ აფხაზების სითბო და გულუხვი მასპინძლობა მას სრულიად მიქარწყლებს. ვფიქრობ, შურისძიების გრძნობა რომ გააჩნდეთ, მათ ხელში არა ვარ? ან ქა-

რთველების მიმართ ზიზლი და სიძულვილი რომ ამოძრავებდეთ, სახლში საერთოდ არ შემიშვებდნენ-მეთქი.

სოხუმში ფაჩულის აღმართს მივუყვებით, სადაც ლეგენდარული ქართველი გმირის, გენო ადამიას სახლი დგას. იგი სხვებს მიუსაკუთრებიათ. ამ ვინრო და პატარა ქუჩას ომის კვალი დღემდე ატყვია. ასეთივე მდგომარეობაა სოფელ აჩადარაშიც. მდინარე გუმისთაზე კიდევ ერთ მემორიალს ვაწყდებით, პირდაპირ ზედ კლდეზე მიმაგრებული ფოტოებით.

თვალს ვავლებ მემორიალურ კლდეს და ქართული ხალხური ლექსი მახსენდება: „იქნება ვეფხვის დედაი ჩემზე მწარედა სტირისა, ნავიდე, მეც იქ მივიდე, სამძიმარ ვუთხრა ჭირისა...“

თვალს ვავლებ მემორიალურ კლდეს და როგორც ქართველს, სინდისი მქეჯნის, რადგან აფხაზეთის ომის თავიდან აცილება ვერ მოვახერხეთ. ალბათ, ასევე ქეჯნის სინდისი ბევრ აფხაზსაც, რომელთაც ქართველების გარეშე ცხოვრება არაფრად უღირთ, რომელთაც ქართველი მეზობელი ენატრებათ. გუდაუთისკენ აფხაზების მანქანით მივდივართ. ჩვენი თანხმლები ქალბატონი ტელეფონის ნომერს კრეფს, *Нана, послушай твой родной язык*, – ეუბნება მეზობელს და ტელეფონს მანვდის. ყურმილის მეორე მხრიდან აქვითინებული ქართველი ქალის ხმა ისმის. ომის დროს იგი აფხაზ მეზობლებს დაუმალავთ და შეუკედლებიათ. გუდაუთაში ჩემს მასპინძელ აფხაზებს ინტერნეტით მათი ქართველი მეზობლის მოძებნაში ვეხმარები. არაჩვეულებრივი, მონატრებით სავსე და ემოციით დატვირთული საუბარი აქვთ. „პრიეზუაი, კ ნამ, ბრატ, მოი“, – ეუბნება ოჯახის დიასახლისი, ცრემლიანი თვალებით შესცქერის ცოლს ოჯახის თავკაცი.

დღით სკოლაში მიმავალ აფხაზ ბავშვებს ვხვდები, ერთმანეთში რუსულად მოსაუბრეებს. ვუსმენ და ვფიქრობ, აფხაზური ენა იკარგება, იკარგება ქართულ-აფხაზური ძმობაც. ამ ბავშვების მშობლები ახლო წარსულში, ქართველ თანაკლასელებთან ერთად, ერთ მერხზე ისხდნენ. „სად არის აფხაზეთის სახელმწიფო? 100 კილომეტრიდა ვართ დარჩენილი, რუსები დღითი-დღე სწევენ საზღვარს“, – ეს 23 წლის ბიჭის სიტყვებია. მან გუდაუთიდან მძიმე ავადმყოფი,

20 წლის და უნდა ჩამოიყვანოს თბილისში. იცის, რომ ქართველები არაფერს დაუშავებენ, მაგრამ ცოტაოდენი შიში მაინც აქვს.

სოხუმის ბაზარში მშობლიურ ენაზე საუბარს არ ვერიდებით. ქართული სიტყვები ესმით და ხვდებიან, რომ ქართველები ვართ. მიუხედავად ამისა, ჩვენს კითხვებს ზრდილობიანად და თბილად პასუხობენ, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ ქართველების მიმართ აგრესია გამქრალი აქვთ. იგივე დამოკიდებულებაა ქართველებშიც. როცა აფხაზეთში მივდიოდი, აფხაზეთის ომის ვეტერანებმა დამაბარეს, გადაეცი, დაბრუნებას არ ვთხოვთ, მაგრამ იქნებ ჩვენიდან დაიწყოს დათბობა, ვინც ერთმანეთის პირისპირ ვიდექით და ვისროდითო... ვუყურებ ამ ადამიანებს და ვფიქრობ, ალბათ, ჯერ ძალიან ადრეა აფხაზეთის საქართველოში დაბრუნება, მაგრამ აფხაზებსა და ქართველებს შორის ურთიერთობები აუცილებლად უნდა გაგრძელდეს.

აფხაზური ვოიაჟი სრულდება. ხვალ აფხაზეთი უნდა დავტოვო. ვემშვიდობები მხარეს, რომელსაც, ვინ იცის, კიდევ როდის ვნახავ. უკანასკნელ საათებს ვითვლი და წვიმისაგან განუწული აფხაზეთის მინას ვენაფები. ტყვარჩელში, ბებესიდის ტბებამდე მიუვალ გზას მიყავართ. მიუხედავად იმისა, რომ სარეველა ბალახებში ჩაფლულა ტბები, აქაურობა მაინც ძალზე მიმზიდველია. ამბობენ, 200-კილოგრამიანი თევზები ბინადრობენო ბებესიდის ტბებში. იმასაც ამბობენ, სოხუმის დაცემის შემდეგ, დახოცილების დამარხვას რომ ვერ აუდიოდნენ, მოჰქონდათ და გვამებს პირდაპირ ტბაში ყრიდნენო. თევზებიც ამიტომ გაიზარდნენ თურმე ასე უზარმაზარი. არ ვიცი, ეს თქმულება სინამდვილეს რამდენად შეეფერება, მაგრამ ფაქტია, რომ დღეს ეს ულამაზესი ადგილი მოუვლელი და გაველურებულია.

ღამეა, ჩემგან 50 მეტრში რუსული ბაზაა. ქვეცნობიერად მე ამ ბაზის შიშიც მაქვს ახლა. მაფიქრებს, ხვალ ე.წ. „საზღვარზე“ როგორ გადავალ, უკვე მენატრება აფხაზეთი და ვფიქრობ, ნეტავ, კიდევ შემომატარა ის ადგილები, რომლებიც ამ დღეებში მოვინახულე. მაფიქრებს ქართველების მდგომარეობა, ასე უფლებობნი, ეროვნებაწარმეულები როგორ ან როდემდე გაძლებენ?! მეფიქრებიან აფხაზებიც, ქართველებზე არანაკლებ თვითმყოფადობადაკარგულები. ვფიქრობ იმ ქართველ და აფხაზ ბიჭებზეც, რომელთა მემორიალები

ენგურს გაღმა-გამოღმა, საერთო მიწაზე, მოგებული და წაგებული ომის სახელითაა აღმართული. ვფიქრობ კუთხეზე, რომელსაც გამარჯვების არაფერი ეტყობა. ისე კი დროშებით, ფოტოებიანი მემორიალებითა და ომისკადრებიანი ბანერებითაა გადაჭედილი აფხაზეთი, სადაც ხშირად შეხვდებით წარწერას: „Победа – 1992-93“. მიუხედავად ამისა, ამბობენ და ჩვენც ვეთანხმებით – ამ ომში ორივე მხარემ წავაგეთ, აფხაზეთმაც და ქართველებმაც და ეს რომ ნამდვილად ასეა, დრომ კარგა ხანია, აჩვენა – აფხაზეთმა საკუთარი ძალებით ვერ შეძლეს თუნდაც ეკონომიკური მიმართულებით წინ წაწევა. მათი „პატრონი“ კი ამაზე თავს დიდად არ ინუხებს, ამასთანავე, აშკარად გარუსების გზასაც ადგანან. „Стоять“ – გაჰყვირის ინსპექტორი სოხუმში და მანაქანას აჩერებს. სარეკლამო ბანერები და განცხადებებიც, მეტწილად, რუსულ ენაზეა დაბეჭდილი. მოსახლეობასაც ბავშვები რუსულ სკოლებში დაჰყავს.

როგორც იქნა გამოიღარა. აფხაზეთი თბილად მემშვიდობებდა. მონმენდილ აფხიარ ცაზე მზე ოქროსფერ სხივებს აფრქვევს. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლოდროინდელი, სასტიკი წარსულით გადაშლილ წიგნსა ჰგავს აფხაზეთი, მაინც სასწაულად ლამაზი და ვერდასათმობია იგი. ვერც მე ვთმობ ასე ადვილად, მაგრამ სტუმრობის ვადები ინურება და აქაურ კანონებს ვემორჩილები. უკვე ენგურის ხიდთან ვდგავარ და ქართველების კონტროლირებად ტერიტორიას რამდენიმე ნაბიჯილა მაშორებს. გამშვებ პუნქტს ვუახლოვდები. თვალში ჯიხურის მიწაზე მიკრული წმინდა წინოსა და წმინდა გიორგის ტროპარი მხვდება, არადა, საგუშაგო აფხაზებისაა. პასპორტის შემოწმებამდე ლოცვის რამდენჯერმე წაკითხვას ვახერხებ და მოვდივარ, ანუ მშვიდობიანად გადმოვდივარ. უკან მალი-მალ ვიხედები. აფხაზური დროშა კვლავ ამაყად ფრიალებს. სულ მალე მე ამ დროშის ფრიალიც მომენატრება, ალბათ.

ვტოვებ აფხაზეთს ასე უბრალოდ და მარტივად. ვტოვებ აფხაზეთს და მომაქვს მძიმე შთაბეჭდილებები. საგუშაგოზე ქართველ სამხედროებთან ვჩერდები.

– თქვენ ყველაზე მაგრები ხართ, ბიჭებო, – ვეუბნები და გზას ვაგრძელებ.

– კი, ჩვენებისთვის – ჩამესმის ზურგიდან. თბილისში ჩამოსვლამდე ქართველი ჯარისკაცის ნათქვამს ვუღრმავდები. ნეტავ, რისი თქმა უნდოდა, ნეტავ, რა იგულისხმა? ნეტავ, არ არსებობდეს ქართველებსა და აფხაზებს შორის „ჩვენები“, „თქვენები“, „იმათიანები“... ნეტავ, ყველანი ერთ ჯარში მსახურობდნენ საქართველოს მთლიანობისა და ძლიერების დასაცავად.

როგორც მშობელი შვილის დაკარგვას, აქამდე ისე განვიცდიდი აფხაზეთთან სიშორეს. ახლა კი იმ ადამიანებთან სიშორესაც განვიცდი, რომელთა მიმართაც სულ სხვა გრძნობით განვიმსჭვალე ენგურს გაღმა საქართველოში. არც მე ვყოფილვარ მტრულად განწყობილ აფხაზეთში და არც თვითონ მოხვდებიან მტრულად განწყობილ ენგურს გამოღმა საქართველოში, ოღონდაც ზღურბლს გადმოაბიჯონ და გადმოვიდნენ. ოღონდაც გაბედონ მონატრებულ მეგობრებთან ჩამოსვლა. „Приезжайи, к нам, брат мой“, – ყურში ჩამესმის აფხაზი ქალის სიტყვები, თბილისში მყოფ ყოფილ მეზობელს ტელეფონით რომ ეუბნებოდა. მეც იგივეს ვუბარებ მათ: აფხაზებისთვის ქართველების კარი ღიაა.

„მოგაპულია ომი, მაგრამ არა მშვიდობა“.

ალბერტ აინშტაინი

გულიადა ჭკადუა,

საქართველოს ჟურნალისტთა შემოქმედებითი კავშირის
აფხაზეთის ორგანიზაციის თავმჯდომარე

მკაცრი ცენზურის ვითარებაში აფხაზურ მედია-საშუალებებში ეთნიკურ ქართველებზე და მათ საჭიროებებზე, ასევე, წარსულში არსებულ ნათესაურ, მეგობრულ ურთიერთობებსა და კავშირებზე ყურადღება არ მახვილდება, მაგრამ არის ცალკეული შემთხვევები, როცა ამ თემების მიჩქმალვა ვერ ხერხდება და ისინი მედია-საშუალებების ფურცლებზე ხვდება.

- „საქართველოში სამკურნალოდ წავედი, რადგანაც ქალური პრობლემები მქონდა. დამანვინეს კერძო საავადმყოფოში. ეს კარგი საავადმყოფოა და იქ ექიმებიც კარგები არიან. იქ ასეა – თუ შენ აფხაზეთიდან ხარ, ავტომატურად მოგათავსებენ საუკეთესო საავადმყოფოში. ჩემთვის იქ არავის არ მოუთხოვია საქართველოს მოქალაქეობის მიღება, ეს სისულელეა!“

(ოკუპირებული აფხაზეთის პრესის მასალებიდან)

- *„ჩვენ ვცხოვრობთ ადამიანური კაპიტალის ზღვრული მობილობის ეპოქაში. ადამიანებს გააჩნიათ შესაძლებლობა, აირჩიონ ბინადრობის უფრო მისაღები გარემო. ნავიდნენ იქ, სადაც უკეთესი კვების პროდუქტებია, სადაც უფრო ხარისხიანი მედიცინაა“*

(ოკუპირებული აფხაზეთის პრესის მასალებიდან).

- *„ახლა ყველაფერი მარტივადაა. კონკრეტული პაციენტისთვის საქართველოს კლინიკებში მკურნალობა არსებითად პირადი და არა „პოლიტიკური პროექტია“. არავინ არ გახვევს თავზე მოქალაქეობას, თუმცა, უნინდებურად უფასოდ და საუკეთესო კლინიკებში გლეზულობენ. ამასთან, ეს თემა არ პიარდება“.*

(ოკუპირებული აფხაზეთის პრესის მასალებიდან).

პოსტკონფლიქტური ურთიერთობაგის ასახვა ოკუპირებული აფხაზეთის საინფორმაციო საშუალებებში

ოკუპირებული აფხაზეთის მედია-საშუალებებში პოსტკონფლიქტური ურთიერთობის თემაზე საუბრისას, პირველ რიგში, უნდა აღინიშნოს, რომ აფხაზეთში მოქმედი ჟურნალ-გაზეთები, ინტერნეტ-გამოცემები, რადიო და ტელევიზია საოკუპაციო და სეპარატისტული რეჟიმების ზეგავლენის ქვეშ იმყოფება და, ხშირ შემთხვევაში, მათი დაკვეთების შემსრულებლებად გვევლინება. ჟურნალისტებს მკაცრი ცენზურისა და თვითცენზურის ვითარებაში უხდებათ მუშაობა, ამიტომ ისინი სათანადოდ ვერ აშუქებენ აფხაზურ საზოგადოებაში მიმდინარე პროცესებს, იმ ადამიანურ ურთიერთობებს, რომლებიც იქ მცხოვრებ ქართველებსა და აფხაზებს შორის პოსტკონფლიქტურ სიტუაციაში ჩამოყალიბდა.

ცხადია, მკაცრი ცენზურის ვითარებაში აფხაზურ მედია-საშუალებებში ეთნიკურ ქართველებზე და მათ საჭიროებებზე, ასევე, ნარსულში არსებულ ნათესაურ, მეგობრულ ურთიერთობებსა და კავშირებზე ყურადღება არ მახვილდება, მაგრამ არის ცალკეული

შემთხვევები, როცა ამ თემების მიჩქმალვა ვერ ხერხდება და ისინი მედია-საშუალებების ფურცლებზე ხვდება.

აფხაურმა ინტერნეტ-გამოცემა „სპუტნიკ აბხაზიამ“ 2017 წლის აპრილში მსოფლიო მნიშვნელობის ქართველი მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის ილია ვეკუასადმი მიძღვნილი სტატია გამოაქვეყნა, სადაც საუბარია დიდი მათემატიკოსის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე.

პუბლიკაციის შესავალში ხაზგასმულია, რომ „მსოფლიო მნიშვნელობის მეცნიერი, თანამედროვე მათემატიკური ფიზიკისა და მექანიკის უმნიშვნელოვანესი მიმართულებებისა და კვლევების ავტორი, აკადემიკოსი ილია ვეკუა 1907 წელს დაიბადა აფხაზეთში, გალის რაიონში.

„ილია ვეკუას იდეები სიცოცხლეს აგრძელებენ, მთელი ინსტიტუტები მუშაობენ იმ პრობლემებზე, რომლებიც მან თავის დროზე წამოჭრა, ბევრი მათგანი კი თავის მოსწავლეებთან ერთად გადაჭრა“- აღნიშნავს „სპუტნიკის“ კორესპონდენტთან საუბარში აფხაზეთის უნივერსიტეტის რექტორი ალექო გვარამია, რომელიც დიდ მეცნიერთან ურთიერთობის დეტალებს იხსენებს:

„ილია ნესტორის ძე, რა თქმა უნდა, გამოჩენილი საბჭოთა მათემატიკოსი გახლდათ, ის თავის დროზე ნოვოსიბირსკის უნივერსიტეტის რექტორი იყო. მე მონაწილეობას ვიღებდი საკავშირო ოლიმპიადაში „სტუდენტები და ტექნიკური პროგრესი“ და სწორედ იქ გავიცანი ილია ვეკუა. მან სახლშიც კი მიმიპატიჟა“, - იგონებს ა. გვარამია და აღნიშნავს, რომ როცა ილია ვეკუა ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი გახდა, მან ახალგაზრდა მეცნიერი ამ უმაღლეს სასწავლებელში მიიწვია სამუშაოდ. „ვმუშაობდი სოხუმში და ორ კვირაში ერთხელ ჩავდიოდი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ლექციების წასაკითხად“.- აღნიშნავს აფხაზეთის უნივერსიტეტის რექტორი.

ალექო გვარამია, ასევე, მიუთითებს, რომ ილია ვეკუა ყოველგვარ ნაციონალურ განწყობებზე მაღლა იდგა. „მას ერებს შორის მეგობრობა აუცილებლად მიაჩნდა . აფხაზებსაც და ქართველებსაც შეუძლიათ იამაყონ ისეთი დიდებული პიროვნებით, როგორიც ილია

ვეკუა იყო. მან უზარმაზარი კვალი დატოვა მეცნიერებაში. მახსოვს, მისი ერთ-ერთი იუბილე ჩვენ აქ, აფხაზეთშიც ძალიან ფართოდ აღნიშნეთ,- აღნიშნავს გვარამია.

პუბლიკაციაში აფხაზი ისტორიკოსი სოსლან სალაცია მიუთითებს, რომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორობის დროს ილია ვეკუამ უმაღლეს სასწავლებელში აფხაზეთის ისტორიისა და აფხაზეთის ლიტერატურის ისტორიის კურსები შემოიტანა. „ამბობენ, ვეკუა ხშირად იხსენებდა, რომ ის სასწავლებლად ლაკობამ გააგზავნა“.- ამბობს ისტორიკოსი.

სტატიაში, ასევე, მითითებულია, რომ დიდი მეცნიერის ძეგლი ქ. გალში, კულტურის სახლის შენობის ახლოს არის აღმართული“.

ომის შემდეგ პირველ წლებში გალის კულტურის სახლის გვერდით გაშენებულ სკვერში მდგარი ილია ვეკუას ძეგლი ეკაბარდებით იყო დაფარული, მას ყურადღებას არავინ არ აქცევდა, იმ დროს ადამიანებს ძეგლებისთვის ნაკლებად ეცალათ. მაგრამ ბოლო წლებში აფხაზურმა ადმინისტრაციამ ყურადღება მიაქცია ქალაქის გარეგნულ იერს, ზოგიერთი ადგილი კეთილმოაწყო და, მათ შორის, ის სკვერიც, სადაც მსოფლიო მნიშვნელობის მათემატიკოსის ძეგლი დგას. დღეს აფხაზურმა მხარემ დაიწყო იმის გაცნობიერება, რომ ილია ვეკუა აფხაზეთის შვილია და ის ისეთივე საამაყო აფხაზისთვის, როგორც – ქართველისთვის.

არის კიდევ ერთი საკითხი, რომელიც აფხაზური მხარისთვის ძალზე მნიშვნელოვანია და ამ საკითხში აფხაზ და ქართველ სპეციალისტებს შორის სრული თანხმობა სუფევს. ეს არის ენგურჰესის მიერ გამოიმუშავებული ელექტროენერჯის აფხაზეთისთვის მიწოდების საკითხი. კომპანია „ჩერნომორენერგოს“ ხელმძღვანელობა ხშირად უსვამს ხაზს, რომ ზამთრის პერიოდში ენგურჰესის მიერ გამოიმუშავებული ელექტროენერჯის 100% აფხაზეთს მიეწოდება. ზამთრის პერიოდში წყალსაცავში წყლის დონის დაწევის გამო პრობლემები იქმნება და აფხაზეთს ელექტროენერჯია გარკვეულ პერიოდში გრაფიკით მიეწოდება. ამ ორიოდე წლის წინ აღნიშნულ გრაფიკს აფხაზური საზოგადოების მხრიდან უკმაყოფილება მოყვა. გამოითქვა ეჭვები, რომ ქართული მხარე მათ ატყუებს და აფხა-

ზეთის წილი ელექტროენერგია დანარჩენ საქართველოს ხმარდება, რაც „ჩერნომორნერგოს“ ხელმძღვანელმა ასლან ბასარიამ კატეგორიულად უარყო. მისი გამოსვლის ტექსტები ადგილობრივ გაზეთებშიც დაიბეჭდა, სადაც ბასარია აცხადებს, რომ ქართული მხარის დამსახურებაა სწორედ ის, რომ აფხაზეთს, რომელიც, რაც დრო გადის, უფრო და უფრო მეტ ელექტროენერგიას მოიხმარს, დენი შეუფერხებლად მიეწოდება. ელექტროენერგიის მიწოდების გრაფიკთან დაკავშირებით ეჭვების გასაქარწყებლად ენგურჰესის ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა, რომ აფხაზური მედიის წარმომადგენლებისთვის პრეს-ტური მოეწყო და კაშხალი, გვირაბები, წყალსაცავი და სხვა აგრეგატები დაეთვალიერებინა. 2016 წლის მარტში ჟურნალისტთა ჯგუფი ოკუპირებული აფხაზეთიდან ჯვარში ჩავიდა და კაშხალი დაათვალიერა. ისინი დარწმუნდნენ, რომ ქართული მხარე არ ტყუოდა: წყალსაცავში წყალი კრიტიკულ დონემდე იყო დასული, რაც ელექტროენერგიის უწყვეტი მიწოდების საშუალებას არ იძლეოდა. ეს აფხაზი ჟურნალისტების პუბლიკაციებშიც აისახა.

მიუხედავად იმისა, რომ ოკუპირებულ აფხაზეთში არსებული მედია-საშუალებები მკაცრად კონტროლდება, მათში ზოგჯერ მაინც „გაიპარება“ ადგილობრივი ე.წ. ხელისუფლებისთვის არასასურველი ინფორმაცია. ამის მაგალითია ქვემოთ მოყვანილი პუბლიკაცია.

აფხაზურ საიტ Abkhaz-auto-ზე დაიბეჭდა ჟურნალისტ ს. ადლეიბას სტატია „12 миллиардов, это много или мало?“, სადაც ავტორი აანალიზებს რა აფხაზურ ბიუჯეტს, ადარებს მას რუსეთის ზოგიერთი რეგიონის, ასევე, „მეზობელი“ საქართველოსა და სომხეთის ბიუჯეტებს. (sukhum-moscow, 16.12.15.)

შედარებისას ავტორი აღნიშნავს, რომ „სურათი არც თუ ისე შთამბეჭდავია“

და მიუთითებს, რომ „აფხაზეთის ბიუჯეტი დეფიციტურია, რადგანაც შემოსავლის ნაწილში გათვალისწინებულია 11 757 მილიარდი, ხოლო ხარჯვით ნაწილში – 11 998 მილიარდი რუბლი, ამ თანხიდან 8,3 მლნ – რუსული ფინანსური დახმარებაა. ამ წლის ბიუჯეტი კვლავ სოციალურად ორიენტირებულია, რამდენადაც მისი ძირითადი ნაწილი მიმართული იქნება საბიუჯეტო სფეროს მუშაკების ხელ-

ფასების მომატებისკენ. ეს უნდა გაკეთებულიყო ჯერ კიდევ წლის დასაწყისში, მაგრამ ბიუჯეტი დაგვიანებით იქნა მიღებული და მისი დეფიციტი შეადგენს 240,5 მლნ რუბლს, რომლის დაფარვაც ნაციონალური ბანკის კრედიტების ან სხვა წყაროების ხარჯზე იგეგმება“.

ავტორის თქმით, 2014 წელს აფხაზეთის ბიუჯეტის შემოსავლითი ნაწილი 5 156 554 ათასი რუბლი იყო, ხოლო ხარჯვითი ნაწილი – 5 519 419 ათასი რუბლი. ამგვარად, შემოსავლების ნაწილში განსხვავება გასული წლისა და ახლანდელ ბიუჯეტებს შორის 6,5 მლრდ რუბლია.

ჟურნალისტი აფხაზეთის ბიუჯეტს ადარებს რუსეთის ფედერაციის კურგანსკის ოლქის ბიუჯეტს, სადაც, მისი თქმით, 870 ათასი ადამიანი ცხოვრობს . აფხაზეთში კი -242 826 ათასი.

„კურგანსკის ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილი შეადგენს 36 მლრდ რუბლს. რა გამოდის აქედან? კურგანსკის ოლქში სამჯერ მეტი ადამიანი ცხოვრობს, ვიდრე აფხაზეთში, შესაბამისად, მისი ბიუჯეტი სამჯერ მეტია, ვიდრე აფხაზეთისა. „ამგვარად, აფხაზეთსაც ისეთივე შესაძლებლობები აქვს, როგორიც დოტაციურ კურგანსკის ოლქს“.- წერს ავტორი.

შემდეგ ჟურნალისტი ერთმანეთს ადარებს აფხაზეთის და საქართველოს ბიუჯეტებს და წერს, რომ „საქართველოს ბიუჯეტი დეფიციტის გარეშეა, მისი მოცულობა 8 მლრდ ლარია, თუ რუბლზე გადავიყვანთ, ის დაახლოებით 280 მლრდ რუბლს უდრის“. მისი თქმით, „საქართველოში ცხოვრობს 4,5 მილიონზე ნაკლები ადამიანი, ანუ, უხეშად თუ ვიტყვით, 15-ჯერ მეტი, ვიდრე აფხაზეთში. მაგრამ ქართული ბიუჯეტი უფრო მეტია, ვიდრე 20 აფხაზეთური ბიუჯეტი. ამგვარად საქართველო დღეს რამდენადმე უკეთესად ცხოვრობს, ვიდრე აფხაზეთი“.- ასკვნის ავტორი.

ცალკე თემაა აფხაზი პაციენტების საქართველოს სამკურნალო დაწესებულებებში მკურნალობის თემა, რომლის გაშუქებაც ოკუპირებულ ტერიტორიაზე გამომავალ მედია-საშუალებებში ტაბუდადებულია. თუმცა, აქა-იქ მაინც გაიეღვებს სტრიქონები იმის თაობაზე, რომ საქართველოში ბევრი აფხაზის სიცოცხლე გადაარჩინეს. და ეს ნამდვილად კარგი შესტია, ეს საკითხი რომ პოლიტიზებული

არ იყოს და საქართველო აფხაზეთს არა თავის ნაწილად, არამედ მეზობელ ქვეყნად აღიქვამდეს.

ახალგაზრდა ჟურნალისტიმა სტელა ადღეიბამ ორიოდ წლის წინ ტაბუ დაარღვია და საქართველოში ეთნიკურად აფხაზი პაციენტების მკურნალობის თემას სტატია მიუძღვნა, სადაც შეეცადა გაერკვია, რა დადებითი და უარყოფითი შედეგები მოაქვს აფხაზეთისთვის საქართველოში მკურნალობას (სტელა ადღეიბა, „აფხაზეთის მკურნალობა საქართველოში- პოლიტიკა თუ გულმონყალება“):

„საქართველოში აფხაზეთის მოქალაქეების მკურნალობის თემა, რაღაც კუთხით, ტაბუდადებულია ჩვენს ქვეყანაში. მაგრამ დღეს სავსებით სარწმუნოა, რომ იმ ადამიანთა რიცხვი, რომლებმაც ქართული სამედიცინო დახმარებით ისარგებლეს, ასობითაა.

ამ დღეებში სოციალურ ქსელებში გამოქვეყნებული იყო პოსტი, სადაც აფხაზეთის მოქალაქე მადლობას უხდის ქართველ ექიმებს და ყველა იმ ადამიანს, ვინც კი მას ნათესავის გადარჩენაში დაეხმარა. „იშვიათია, როცა ქართული მედიცინით მოსარგებლე ადამიანები, მზად არიან ღიად და საჯაროდ გამოხატონ თავიანთი მადლიერება ამისთვის, რამდენადაც, ჩვენს ქვეყანაში კოლექტიური საზოგადოებრივი აზრი ასეთ ადამიანებს კიცხავს. მაგრამ რეალობა ის, რომ დიდი რაოდენობით ადამიანები მიმართავენ სამედიცინო დახმარებისთვის საქართველოს. პრობლემას ორი განზომილება აქვს: ჰუმანიტარული და პოლიტიკური. მისი საფუძველია ჩვენს ქვეყანაში ნაციონალური მედიცინის კრიტიკულად არადაამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა.

აფხაზი ექიმების თქმით, ჩვენს ჯანდაცვას არ შეუძლია ბევრი ისეთი მომსახურების განწევა, რაც დღეისათვის საქართველოშია.“- აღნიშნავს ჟურნალისტი.

„აფხაზეთის მოქალაქეების მხრიდან საქართველოს მედიცინისათვის დახმარების თხოვნით მიმართვა გამოწვეულია ჩვენი ჯანდაცვის მიმართ საზოგადოებაში არსებული უნდობლობით. მეორეც, ამის მიზეზია ჩვენთან ძვირადღირებული სამედიცინო აღჭურვილობის არარსებობა, რაც, თავისთავად, ჩვენს მასშტაბებს და შესაძლებლობებს აღემატება. შესაბამისად, ადამიანი დგება არჩევანის წინაშე

– სად წავიდეს, რუსეთში თუ საქართველოში? საქართველო ქმნის პირობებს იმისთვის, რომ ჩვენი მოქალაქეები იქ ჩავიდნენ და უფასოდ იმკურნალონ. აფხაზეთში არიან კვალიფიციური ექიმები, მაგრამ აქ მხოლოდ კვალიფიკაციის დონეში არ არის საქმე. იმ შემთხვევაში, თუ აფხაზ ექიმებს არ შეუძლიათ ავადმყოფის განკურნება, ისინი მათ ვერც რუსეთში გააგზავნიან, რადგანაც არ არსებობს შესაბამისი შეთანხმება. ადამიანები მიდიან იქ, სადაც მათი დახმარება შეუძლიათ.“ – წერს ადლეიბა და იქვე მოჰყავს აფხაზი პაციენტის სიტყვები:

„საქართველოში სამკურნალოდ წავედი, რადგანაც ქალური პრობლემები მქონდა. აფხაზეთში არ არიან ისეთი გინეკოლოგები, რომლებიც შეძლებდნენ ჩემთვის ოპერაციის გაკეთებას. საქართველოში ნათესავები მყავს და მათი მეშვეობით მე ამ პროგრამაში მოვხვდი. დამაწვინეს კერძო საავადმყოფოში. ეს კარგი საავადმყოფოა და იქ ექიმებიც კარგები არიან. იქ ასეა – თუ შენ აფხაზეთიდან ხარ, ავტომატურად მოგათავსებენ საუკეთესო საავადმყოფოში. ჩემთვის იქ არავის არ მოუთხოვია საქართველოს მოქალაქეობის მიღება, ეს სისულელეა! ერთადერთი, რასაც ექიმები აღნიშნავდნენ, ეს ისაა, რომ ბევრი აფხაზი ჩადის მათთან სამკურნალოდ. მე არ ვნანობ იმას, რომ იქ წავედი. წარმატებით გამიკეთეს ოპერაცია და ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მე ამით სამშობლო გავყიდე.“ – ამბობს პაციენტი, რომელმაც გვთხოვა, მისი გვარი არ დაგვესახელებინა.

ადლეიბა მიუთითებს, რომ წინა წლებში საქართველოში აფხაზების მკურნალობა პოლიტიზებული იყო. პროგრამის მონაწილეებს არც ისე იშვიათად უხდებოდათ საქართველოს მოქალაქეობის მიღება, უკიდურეს შემთხვევაში, ამა თუ იმ დოკუმენტის მიღება, მაგალითად, დაზღვევის გამო.

„ახლა ყველაფერი მარტივადაა. კონკრეტული პაციენტისთვის საქართველოს კლინიკებში მკურნალობა არსებითად პირადი და არა „პოლიტიკური პროექტია“. არავინ არ გახვევს თავზე მოქალაქეობას, თუმცა, უწინდებურად უფასოდ და საუკეთესო კლინიკებში გლებულობენ. ამასთან, ეს თემა არ პიარდება. მაგრამ, რასაკვირველია, ამ პროგრამიდან პოლიტიკა არსად წასულა.“ – წერს ადლეიბა.

ამასთან ჟურნალისტი აღნიშნავს, რომ „ადამიანების წრე, რომლებიც საქართველოში გადაარჩინეს, ფართოვდება. მათი ნათესავების, ახლობლების ხარჯზე ყალიბდება ამ ქვეყნის მიმართ საკმაოდ ლოიალურად განწყობილ ადამიანთა ფართო ბაზა. ამაში, თავისთავად, არაფერი ცუდი არ იქნებოდა, თუ საქართველოში აფხაზეთს აღიქვამდნენ, როგორც მეზობელ ქვეყანას, რომელთანაც აუცილებელია ნორმალური ურთიერთობების აწყობა“.

ცხადია, ახალგაზრდა ჟურნალისტს ვერ დავვეთანხმებით იმაში, რომ საქართველო და აფხაზეთი „მეზობელი ქვეყნებია“ და ვერც იმაში, რომ აფხაზი პაციენტების საქართველოში მკურნალობის თემა, გარკვეულწილად, პოლიტიზებულია. გვინდა ხაზი გავუსვათ, რომ აფხაზეთი ოდითგანვე საქართველოს განუყოფელი ნაწილი იყო და საქართველოსთვის, მსოფლიო თანამეგობრობისა და ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციებისთვის ის დღემდე დროებით ოკუპირებული რეგიონად აღიქმება, რომლის მოსახლეობის, და, მათ შორის, ეთნიკურად აფხაზების ჯანმრთელობაზე ზრუნვას საქართველოს სახელმწიფო თავისთავზე იღებს. ასეთია დღევანდელი რეალობა.

უნდა აღინიშნოს, რომ სტელა ადღეიბას სტატია, უპირველეს ყოვლისა, თავისი გაბედულებით იქცევს ყურადღებას. ის შეეხო აქამდე ტაბუდადებულ თემას და შეეცადა გაერკვია, სამედიცინო დახმარება, რომელსაც ქართული მხარე აფხაზებს უფასოდ სთავაზობს, პოლიტიკურად ანგაჟირებულია თუ არა, რამდენად გულწრფელია ეს ქმედება, რა ქვეტექსტები გააჩნია საქართველოში აფხაზების უფასოდ მკურნალობას და სხვ.

სტელა ადღეიბა და მისი რესპოდენტები, მათ შორის, რიგითი ადამიანები, ექიმები მიიჩნევენ, რომ ქართულ სამედიცინო დაწესებულებებში სამკურნალოდ აფხაზების წასვლა გამოწვეულია განსაკუთრებული აუცილებლობით, სიცოცხლის გადარჩენისთვის ზრუნვით. ადგილზე სათანადო კვალიფიკაციის ექიმებისა და თანამედროვე სამედიცინო აღჭურვილობის უქონლობით, უსახსრობით და იმ მაღალი დონის სამედიცინო მომსახურებით, რასაც ქართული მხარე უსასყიდლოდ სთავაზობს ეთნიკურად აფხაზებს.

ამასთან, ავტორს მოყვანილი აქვს საქართველოს სამკურნალო დაწესებულებების ყოფილი პაციენტების მონათხრობები, სადაც ისინი აღიარებენ, რომ მკურნალობის სანაცვლოდ მათგან არავინ არ მოითხოვს საქართველოს მოქალაქეობის მიღებას და „სამშობლოს ღალატს“.

ადლებია, ასევე, მიუთითებს, რომ აფხაზებისთვის მიმზიდველი ხდება საქართველო, თუნდაც მედიცინის, სამედიცინო პერსონალის კვალიფიკაციის, მკურნალობის დონით, რაშიც მისთვის კონკურენციის განევა ძნელი იქნება.

„ჩვენ ვცხოვრობთ ადამიანური კაპიტალის ზღვრული მობილობის ეპოქაში. ადამიანებს გააჩნიათ შესაძლებლობა, აირჩიონ ბინადრობის უფრო მისაღები გარემო. ნავიდნენ იქ, სადაც უკეთესი კვების პროდუქტებია, სადაც უფრო ხარისხიანი მედიცინაა და სადაც მეტი გამოიმუშავება შეიძლება. ქვეყნები ერთმანეთს კონკურენციას უწევენ ადამიანური კაპიტალისთვის და დღეს ჩვენს გვერდით არსებობს ქვეყანა, რომელსაც სურს მიმზიდველი იყოს აფხაზეთისათვის. საქართველოში არ არსებობს ისეთი ეკონომიკა, რომელსაც შეუძლია განვითარების ცენტრების შექმნა, აფხაზეთიდან შრომითი რესურსების მიზიდვა. ამ ქვეყანას არ შეუძლია აფხაზებისთვის მიმზიდველი ცხოვრების პირობების შექმნა, მაგრამ იქ, სადაც ქართველებს შესაძლებლობები გააჩნიათ, ამ ბრძოლას იგებენ“.

წერს ადლებია და ის ამაში მართალია.

ეს სტატია მიგვანიშნებს, რომ ქართულ და აფხაზურ მხარეებს შორის ნდობის აღდგენის პროცესი უკვე დაწყებულია. ასეთი სტატია პირველად დაიწერა ოკუპირებულ სივრცეში და, მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება პუბლიკაციის ავტორს ზოგ რამეში არ ვეთანხმებოდეთ, ვთვლით, რომ პრეცედენტი უკვე არსებობს, ტაბუ მოხსნილია – იმ თემებზე საუბარი უკვე დაწყებულია, რომლებზეც ოკუპირებულ სივრცეში არსებულ მედია-საშუალებებში ადრე არ საუბრობდნენ. ეს კი, თავისი არსით, ძალიან მნიშვნელოვანია და იმედის მომცემიც.

ვიდეოჩანაწერი ლექტუვიდან

ირენა ვანაგაიტიტე

ჟურნალისტი

ქ.ვილნიუსი

სუპიექტურობა ხელს უშლის შერიგების პროცესს

...გაგრაში ვცხოვრობდი 1981-1992 წლებში. გაცნობის პირველი დღეებიდანვე შევიყვარე ეს მყუდრო და ლამაზი ქალაქი მეგობრული და გულწრფელი ხალხით, ქართულ-აფხაზეთური უნიკალური სამზარეულოთი. აქ დაიბადნენ ჩემი შვილები, ვილნიუსის უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ აქ, გაგრის საქალაქო გაზეთის რედაქციაში დაიწყო ჩემი ჟურნალისტური მოღვაწეობა. თავიდან მეუცხოებოდა, რომ გაზეთი გამოდიოდა ქართულ, აფხაზეთურ და რუსულ ენებზე, მაგრამ მერე მივხვდი, რომ ასეთი მრავალფეროვანი კულტურის მქონე

მხარეში სხვაგვარად შეუძლებელიც იქნებოდა. ამიტომაც, როდესაც მე და ჩემმა ქართველმა მეგობარმა და კოლეგამ ვენერა რურუამ დამოუკიდებელი გაზეთი „მე-9 ტალღა“ დავაფუძნეთ, ისიც ორ, ქართულ და რუსულ ენებზე გამოვეცით. გვინდოდა მოგვეწვია აფხაზურენოვანი ჟურნალისტიც, მაგრამ არ დაგვცალდა – ომი დაიწყო... ამ საშინელი ტრაგედიის შესახებ ვილნიუსში გავიგე, სადაც ბავშვებთან ერთად ვიმყოფებოდი... ორი თვის განმავლობაში ვერ ვუკავშირდებოდი ახლობლებსა და მეგობრებს, რათა გამეგო, რა ხდებოდა გაგრაში და, საერთოდ, აფხაზეთში... როგორც კი ტელევიზიის მეშვეობით სიტუაციის სტაბილიზაციის შესახებ პირველივე ინფორმაცია მოვისმინე, მაშინვე თვითმფრინავის ბილეთი ავიღე და სახლში დავბრუნდი....

...დიახ, ეს იყო ჩემი სახლი, ჩემი ოჯახი, ულამაზესი მხარე, რომლის შეყვარებაც მოვასწარი და რომლის დაკარგვა არ მინდოდა... სამწუხაროდ, ტელევიზიით მოსმენილი ინფორმაცია არაზუსტი აღმოჩნდა და მე, ორ პატარა ბავშვთან ერთად, საომარი მოქმედებების შუაგულში აღმოვჩნდი...

ირგვლივ საშინელება ხდებოდა, აფხაზური ნაწილები, ჩრდილოკავკასიელი დაქირვებულები და მოხალისეები მთელი ძალით უტყევენენ ქალაქს...

... არ შევუდგები იმ მოვლენების პოლიტიკურ შეფასებას... თავს შევიკავებ მოსაზრებისგანაც, ვინ იყო მართალი და ვინ – დამნაშავე, ვინაიდან ვფიქრობ, რომ მაინც სუბიექტური ვიქნები ... სუბიექტურობა კი არამც და არამც არ შეუწუბს ხელს შერიგების მოსალოდნელ პროცესს...

...ომის დროს მე არ ვმუშაობდი ჟურნალისტად...უბრალოდ, როგორც ქალი და დედა, ვცდილობდი, დამეცვა ოჯახი და ჩემი შვილები, გადამერჩინა თავი და დავხმარებოდი მათ, ვისაც ეს სჭირდებოდა...

...დღეს კი მინდა გავისხენო ის ადამიანები, რომლებმაც, ცხოვრების ყველაზე მძიმე განსაცდელის ყამს არ დაკარგეს ადამიანურობა და, ბარიკადების სხვადასხვა მხარეს მოქცეულები, ეხმარებოდნენ ერთმანეთს., რაოდენ საკვირველი და საოცარი არ უნდა იყოს, სწორედ ამ საშინელმა ომმა მომცა მეგობრობის ფასდაუდებელი

გაკვეთილები, რომლებსაც სიცოცხლის ბოლომდე ვერ დავივინყებ...

...იმ საბედისწერო 2 ოქტომბერს,, როდესაც გაგრა ცეცხლის ალში იყო გახვეული, თავდაცვის მიზნით, ქალაქის საავადმყოფოს შეევიხიზნეთ. ჩემთან ერთად იყვნენ ჩემი მეგობარი ვენერა და მისი ოჯახის წევრები, რომლებმაც, მიუხედავად იმისა, რომ სიკვდილის აშკარა საფრთხის წინაშე იდგნენ, არ დამტოვეს და არ გამოიყენეს საშუალება, გასულიყვნენ სამშვიდობოს...

...სწორედ იქ, საავადმყოფოში მოგვაგნო ჩვენმა კოლეგამ, აფხაზმა ჟურნალისტმა ... ის რომ არა, ჩვენ, ალბათ, ცოცხლები ვერც გადავრჩებოდით...

იქ, ომის იმ გაგანია ქარცეცხლში, ჩვენი კოლეგა არ იყო ის ერთადერთი აფხაზი, რომელიც ქართულ ოჯახებს ეხმარებოდა... ურთიერთთანადგომის მსგავსი მაგალითები, საბედნიეროდ, ორივე მხარეს მრავლად მოიპოვება...

... ლიეტუვაში დაბრუნების შემდეგ, ასე მეგონა, ვერასოდეს შევძლებდი გალიმებას, მშვიდ, ჩვეულებრივ ცხოვრებას, იმ საშინელი დღეების დავინწყებას... თან მსდევდა დალუპული ახლობლებისა და მეგობრების სახეები... საბედნიეროდ, ადამიანის მეხსიერებას ძალუძს დაივინყოს წყენა, ბოროტებაც და ასე – დროთა განმავლობაში, წლების შემდეგ, თანდათან მიყურებულმა ტკივილმა თითქოს ადგილი გამოუნთავისუფლა ნათელ მოგონებებს იმ ჭეშმარიტად ადამიანური ურთიერთობებიდან. მერე უკვე მხოლოდ იმ ქართველებსა და აფხაზებს ვიხსენებდი, რომლებმაც ყველაზე მძიმე წუთებში შეინარჩუნეს მაღალადამიანური ღირსება და საკუთარი სიცოცხლის რისკის ფასად ეხმარებოდნენ მეგობრებს, მეზობლებს, ქალებს, ბავშვებს, მოხუცებს.

მჯერა, ბევრმა, რომელმაც საკუთარ თავზე იწვინა და გადაიტანა ამ ორი ხალხის, ქართველებისა და აფხაზების საშინელი ტრაგედია, ჩემს მსგავსად შეძლო მოექცნა თავის თავში ძალა და ტკივილთან ერთად, წლების მანძილზე ეტარებინა იმ ადამიანების ხსოვნა, რომლებმაც განსაცდელში არ მიატოვეს, რომლებმაც საუკუნეებით განმტკიცებული მეგობრული და მეზობლური ურთიერთ-დამოკიდებულება ყველაფერზე მაღლა დააყენეს...

... შესაძლოა, ასეთი მაგალითების, ამგვარი ადამიანების ხშირი გახსენება დაგვხმარებოდა, სხვა თვალთ შეგვეხედა იმ პერიოდის დრამატიზმით სავსე ცხოვრებისათვის და გულით გვეტარებინა არა ის, რაც კიდევ უფრო გვაშორებს და გვაცალკევებს, არამედ, რაც გვაახლოებს, ერთმანეთისკენ სავალ მანძილს გვიმოკლებს. შესაძლოა, სწორედ ეს იყოს ქართველებსა და აფხაზებს შორის დიალოგის დაწყების ის პატარა ბილიკი, რომელმაც ეს ორი ხალხი ურთიერთპატიების დიდ გზამდე უნდა მიიყვანოს.

„კონფლიქტის დროს მიუპირკოვებელი ჟურნალისტიკა ჟურნალისტს მნიშვნელოვნად იცავს. ჟურნალისტები, რომლებიც რომელიმე მხარის მხარდამჭერები არ არიან, პატივისცემას იმსახურებენ“.

პანდელი პანი

„კონფლიქტური სიტუაციების გამუქების საფუძვლები“

ვიდეოჩანაწერი ქუთაისიდან
დათო ლიკლიკაძე
„ინტერპრესნიუსის“ კორესპონდენტი, ჟურნალისტი

**ჩვენი კონფლიქტი ოჯახური და ტკივილი
აუცილებლად მოჰყვება**

მე მინვეული გახლდით ამ კონფერენციაზე და ძალიან გული მწყდება, რომ ვერ ვესწრები სერიოზული მიზეზების გამო, მაგრამ დიდი სურვილი მქონდა მიმემართა თქვენთვის, კონფერენციის მონაწილეებისათვის, ასევე, ჩემი აფხაზი და ოსი ძმებისა და კოლეგებისათვის და ამიტომაც ვაგზავნი ჩემი გამოსვლის ტექსტს.

მადლობა მინდა გადავუხადო კონფერენციის ორგანიზატორებს, ვინაიდან ეს სამშვიდობო პროცესის ხელშემწყობი მნიშვნელოვანი ღონისძიებაა. თითოეულმა მომხსენებელმა, თითოეულმა მონაწილემ ძალიან კარგად ვიცით, რომ აუცილებლად უნდა დავსხდეთ მოლაპარაკების მაგიდასთან და უნდა ვისაუბროთ ერთმანეთთან, უნდა გავაანალიზოთ ის შეცდომები, ის ტკივილები, რომელიც გამოვი-

არეთ და ერთად დავსახოთ მომავალი. თუ მშვიდობა გვინდა, სხვა ალტერნატივა არ არსებობს. მშვიდობის მშენებლობა ძალიან რთული პროცესია, ძალიან რთულია ერთმანეთისადმი ნდობის აღდგენა, მაგრამ ეს შესაძლებელია. მე ვარ ის მეოცნებე ადამიანი, რომელსაც სჯერა, რომ მშვიდობა ჩვენ შორის აუცილებლად დამყარდება, მით უფრო, როცა გვაქვს დიდი ისტორია, მშვიდობიანი თანაცხოვრების დიდი წარსული.

ჩემდა, საბედნიეროდ, ხშირად ვარ მიწვეული ქართულ-აფხაზურ და ქართულ ოსურ შეხვედრებზე, მაგრამ, სამწუხარო ისაა, რომ ამგვარი შეხვედრები დღემდე მესამე ქვეყნის ორგანიზებით იმართება და ჩვენ არ გვაქვს საშუალება, უფრო სწორედ, მზაობა, რომ ასეთი ხასიათის შეხვედრები თბილისში, სოხუმში ან ცხინვალში გამართოთ.

უკანასკნელი წლების მანძილზე თურქეთში, ეგვიპტეში, მოლდოვაში, უკრაინაში, სომხეთში რამდენჯერმე შევხვედი ჩვენს კოლეგებს, ჟურნალისტებს ოკუპირებული აფხაზეთიდან. თითოეულმა ამ შეხვედრამ ჩემზე უძლიერესი შთაბეჭდილება მოახდინა და მე, როგორც ჟურნალისტი, დავრწმუნდი, რომ მედიას აქვს უდიდესი ბერკეტი, იყოს სამშვიდობო პროცესების ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური ფლაგმანი. მედიას შეუძლია, ეს პროცესები ეფექტურად მართოს, გაყინული გააღლოს, განავითაროს და, პირიქით – დაამუხრუჭოს, ან, უფრო უარესი – საბოლოოდ ჩაკლას.

აფხაზ კოლეგებთან შეხვედრებმა დამარწმუნა, რომ ისინიც, როგორც ჩვენ, დაინტერესებულნი არიან მშვიდობით, ისინიც გრძნობენ, რომ ჩვენ არ ვართ მტრები ერთმანეთისთვის. ხშირად მსმენია ბევრი ჩვენი არაკეთილისმოსურნისგან – თუ ძმები იყავით, რატომ მოხდა თქვენს შორის კონფლიქტით. მიუხედავად იმისა, რომ, რაც აფხაზეთში ხდებოდა და მოხდა, მესამე ძალის მიერ იყო ინსპირირებული, მათ გასაგონად მაინც მინდა ვთქვა – კონფლიქტი სწორედ ძმებს შორის ხდება, ოჯახში ხდება კონფლიქტი – მამა-შვილს შორის, დედა-შვილს შორის, და-ძმებს შორის... ჩვენ ერთ ოჯახში, ერთი ქვეყნის სივრცეში ვცხოვრობდით და ვერ გვექნებოდა კონფლიქტი ზიმბაბვეში, პერუში... ოჯახური კონფლიქტის არსი კი ასეთია – რაღაც პერიოდის

შემდეგ კონფლიქტური სიტუაცია უკან იხევს, ტკივილები შუშდება და, რაღაც პერიოდის შემდეგ, კვლავ ერთად არიან. ასე უნდა ვიყოთ ჩვენც, ვინაიდან სხვა გამოსავალი არ გვაქვს – ომი არც ჩვენ გვინდა და არც აფხაზებს... ჩვენ გვჭირდება შინაგანი მზაობა ყოველივე ამის გასააზრებლად და მეტი გაბედულობა ერთმანეთისკენ ნაბიჯების გადასადგმელად, ერთმანეთთან კავშირების დასამყარებლად. ამ ტიპის ღონისძიებებს სისტემატური ხასიათი უნდა ჰქონდეს, თორემ თითო-ოროლა შეხვედრები არაფერს მოგვიტანს.

...მიხარია, აფხაზ ჟურნალისტებს, როცა მათთვის უკითხავთ, ვისთან გინდათ შეგახვედროთო, ჩემი გვარი დაუსახელებიათ. მე ეს ძალიან მემამყება – ამაზე მაგარი რა უნდა იყოს, როცა შენს აფხაზ კოლეგას აქვს შენთან შეხვედრის, შენთან საუბრის სურვილი. ცხადია, ასეთი რამ, ხატოვნად რომ ვთქვათ, არა შენი ლამაზი თვალების, წარმატებების, ან სხვა ამგვარი დამსახურებების, არამედ, შენი სამშვიდობო ენის გამო ხდება.

ნურავინ ნუ იტყვის, რომ ჩვენ ურთიერთობას ვერ შევძლებთ. ყველას გვახსოვს დიდი სამამულო ომი, სადაც, ალბათ, დღევანდელი ჩვენი კონფერენციის მონაწილეთა უმრავლესობის ბაბუა მონაწილეობდა, მაგრამ აბა, დღეს თუ ფიქრობს ვინმე, რომ გერმანელი ჩვენი მტერია? დრომ ტკივილი გაანელა. ჩვენს შემთხვევაშიც ასე იქნება, თუკი, რა თქმა უნდა, მოვინდომებთ ორივე მხრიდან. ურთიერთობები კი ჯერ სიტყვით უნდა გავალოთ, შემდეგ – საქმიანად. კონფერენციის სათაურიც, რომელიც სახარების სიტყვებიდანაა აღებული, ხომ ამაზე მიგვითითებს. დიახ, სიტყვაა უპირველესი, უზენაესი, მისგან შეიქმნა, მას მოსდევს და მას შეუძლია ყველაფერი, მათ შორის, ჩვენ შორის მშვიდობის დამყარებაც.

ქ. ქუთაისი,
2018 წლის 21 სექტემბერი.

ვიდეოჩანაწერი საფრანგეთიდან

ბონდო ქურდაძე

ჟურნალისტი, პირველი დამოუკიდებელი გაზეთ „შანსის“
დამაარსებელი და რედაქტორი
ქ. პარიზი

ქართველსაც და აზნაზსაც ერთი მხარე აქეზებდა

მოგესალმებით მსოფლიოს ყველაზე ლამაზი და დემოკრატიული ქალაქიდან, თუმცა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ პარიზი თავისი ბუნებრივი მდგომარეობით თბილისზე, ან სოხუმზე ლამაზი იყოს. პარიზს, თავის განუმეორებელ არქიტექტურასთან ერთად, ალამაზებს თავისუფლებისა და თანასწორობის უმაღლესი ხარისხი. სწორედ ამაშია მისი განსაკუთრებული ხიბლი. ერთი ადამიანის თავისუფლება არ ზღუდავს მეორე ადამიანის თავისუფლებას. ჩემს შვილს, ეროვნებით ქართველს, ისევე შეუძლია ისარგებლოს ამ ქვეყნის ყველა სიკეთით, როგორც ფრანგს, იტალიელს, აფრიკელსა თუ ლათინელ ამერიკელს.

ნაპოლეონი ამბობდა, რომ ყველაზე მეტად ორი გაზეთის ემინონდა. ეს იმას ნიშნავს, რომ ამ ქვეყანაში 200 წლის წინათაც დიდი ძალა ჰქონდა სიტყვას. ძნელია, მართო ქვეყანა და ის ადამიანები,

რომელსაც მარტო 366 დასახელებისა და განსხვავებული გემოვნების ყველი აქვს... „მე მივდივარ“ – თქვა დე-გოლმა და გადადგა. ამით არ დაქცეულა საფრანგეთი. მან პატივის სცა ხალხის ნებას და კიდევ უფრო განამტკიცა დემოკრატია.

„შანსი“ ფრონტის ხაზზე – რედაქცია მთელი შემადგენლობით თბილისიდან სოხუმში გადადის. ჩვენ ძალიან ბევრს ვწერდით იმაზე, თუ როგორ გადაარჩინა აფხაზმა ქართველი და პირიქით: ქართველმა – აფხაზი. ვწერდით, რომ ძმათამკვლელ ომში ქართველსაც და აფხაზსაც ერთი მხარე აქეზებდა და აიარალებდა. ვწერდით დაქირავებულ ბოვეკებზე, ვწერდით, რომ ეს ჩვენი ომი არ იყო და ვეძებდით სამშვიდობო გზებს.

ყველამ იცის სოხუმში დაფლული კონიაკის ისტორია. ამაზე ბატონმა გურამ ოდიშარიამ, ძირძველმა სოხუმელმა შესანიშნავად დაწერა თავის რომანში. ომის შემდეგ „შანსის“ რედაქციაში ხშირად ვსაუბრობდით, რომ აუცილებლად გავხსნიდით იმ კონიაკს და აფხაზ ძმებთან ერთად შევსვამდით ერთმანეთის სადღეგრძელოს. ძალიან შეგვაგვიანდა, ბევრი ცოცხალიც აღარ არის. ბოთლი, რომელიც სოხუმში ჩავმარხეთ, ამას წინათ პარიზში, სენის ნაპირებთან სიმბოლურად ამოვთხარე ჩემს ახალშეძენილ აფხაზ მეგობრებთან ერთად... მთელი ღამე გავტყებთ... როგორ მოგვნატრებია და გვაკლია, თურმე, ერთმანეთი. საბედნიეროდ, ჩვენმა 11 წლის შვილებმა – ბარბარემ და თამარ თარბამ არაფერი იციან ამ საზიზღარი ომის შესახებ. მათ არც თბილისი იციან კარგად და არც სოხუმი, მაგრამ ერთში ღრმად ვარ დარწმუნებული – მოვა დრო და ისინი ერთად გაფრინდებიან იბერიის კურთხეულ მინაზე პარიზი-სოხუმი-თბილისის რეისით.

მეგობრებო, ძვირფასო კონფერენციის მონაწილეებო, დამშვიდობებისას ერთ პატარა ადამიანურ ნატვრას გაგანდობთ – ვერ წარმოიდგენთ, როგორი გულით და სულით მინდა, რომ დღევანდელ საპრეზიდენტო არჩევნებში აფხაზეთიდან, აფხაზი ეროვნების კანდიდატიც იყრიდეს კენჭს და არა აქვს მნიშვნელობა რა გვარის კაცი იქნება ის – თარბა თუ შერვაშიძე... მთავარია, რომ იყოს!

ღრმად მჯერა, რომ ეს დროც ძალიან მალე მოვა და დადგება.

კონფერენციის მსვლელობისას

თემურ ჟღენტი

ჟურნალისტი

- აფხაზეთის ომში ბარიკადების ორივე მხარეს სამშობლოსათვის გულანთებული მამულიშვილები იდგნენ;
- სოხუმში, მაშინდელი „მვო-ს“ ერთ-ერთ კორპუსში, სადაც ჩვენ ვცხოვრობდით, განთავსებულნი იყვნენ გაეროს მისიისა და სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენლები. მათ შორის იმ რუსული სამხედრო ბატალიონის მეთაურიც, რომელსაც „მვო-ს“ დაცვა ევალებოდა... დღესაც მახსოვს, რა დიდი სიამაყით წინასწარმეტყველებდა იგი ამ ომში ქართველების დამარცხებას – როგორ თუ გავბედეთ და მოვინდომეთ დამოუკიდებლობა;
- შინაგანად იმედგაცრუებულები ვიყავით იქ არსებული ქაოსის, უწესრიგობის, სამხედრო შენაერთების უღისციპლინობის გამო და ვგრძნობდით, რომ სოხუმის დაცემა გარდაუვალი იყო.
- „ყველაფერი კარგად იქნება. ჩვენ არძინბასთან კი არა, აფხაზებთან უნდა გამოვინახოთ საერთო ენა... აქამდეც მათთან უნდა

გველაპარაკა და მომავალშიც მათთან უნდა ვილაპარაკოთ. ჩვენ ერთი ძირიდან ამოსული ხალხი ვართ. მომავალშიც ამ ძირის გარშემო უნდა გავერთიანდეთ და გავერთიანდებით კიდეც. კაცებთან ჩხუბიც შეიძლება და შერიგებაც... გაგვიწყობიან? ჩვენც გაუწყობებით, ბოდიშსაც მოვიხდით. აბა, როგორ? ემოციურად რომ დაგვიგრილდება, აი სწორედ მაშინ დაიწყება მთავარი ომი, ომი მრგვალ მაგიდასთან...“

(ამონარიდი ჟიული შარტავასთან 1993 წლის ზაფხულში ჩანერ-ილი ინტერვიუდან)

ბაზეთი „შანსი“ ფრონტის საზოგადოება და ჟიული შარტავას შერიგების ტრაქტატი

მე, როგორც ჟურნალისტი, ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდში ვა-შუქებდი იმ ღონისძიებებს, რომლებიც მიზნად ისახავდა ქართველებსა და აფხაზებს შორის არსებული მრავალსაუკუნოვანი მეგობრობის გამყარებას. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, ხაზი ესმებოდა იმ გარემოებას, რომ ქართველებისა და აფხაზების ძმური კავშირი და მეგობრობა „ჩვენი უფროსი ძმის“ – რუსეთის დამსახურებაა და რომ, თუ არა ის, ქვა ქვაზე არ დარჩებოდა. ამას ჩაგვძახოდნენ მთელი ორასი წლის მანძილზე ჩვენც და აფხაზებსაც. სხვათა შორის, იმხანად სწორედ ასეთი პათოსით იწერებოდა მეცნიერული ნაშრომებიც, როგორც თბილისში, ასევე, სოხუმში და, რა თქმა უნდა, მოსკოვშიც. საქვეყნოდ ცნობილია, რომ პირველად სწორედ „ჩვენმა უფროსმა ძმამ“ განაცხადა საჯაროდ – აფხაზეთი არაა საქართველო. მახსენდება ერთ-ერთ მაშინდელ ოფიციალურ ბანკეტზე გაჟღერებული ფრაზაც – ძმები ერთმანეთს ძმობას ასე გაუთავებლად არ ეფიცებიანო. ერთი სიტყვით, ჩვენი საერთო მტერი, გონივრულად, მიზანმიმართულად აღვივებდა აფხაზებში სეპარატიზმს, ჩვენში კი – შურისძიებისკენ მიმართულ ნაციონალიზმს. შედეგად კი ის მივიღეთ, რაც მოხდა და რაც წლების მანძილზე ასე საგულდაგულოდ მზადდებოდა ჩვენი ავის მოსურნეთა მხრიდან და რასაც, ნებსით თუ უნებლიეთ, ჩვენც ვუწყობდით ხელს.

გასული საუკუნის ოთხმოციანი წლების ეიფორიამ ქართველებსა და აფხაზებში პატრიოტიზმის ისეთი მანკიერი სახე მიიღო, რომელმაც ხელში იარაღი აგვალეზინა. ამას თან დაერთო ახალი დროებისათვის დამახასიათებელი ქაოსი, გაურკვეველობა და წყალიც ისე აიძვრა, რომ ძნელი გასარჩევი გახდა – ვინ იყო მართალი და ვინ – დამნაშავე. ერთი რამ კი ცხადზე ცხადი იყო – ბარიკადების ორივე მხარეს გულანთებული მამულიშვილები იდგნენ, თუ, რა თქმა უნდა, არ ჩავთვლით იმ მესამე ძალას, რომელმაც გადამწყვეტი როლი შეასრულა ომის დაწყებასა და მისი ასეთი, ორივე მხარისათვის გამანადგურებელი შედეგით დამთავრებაში.

ერთი სიტყვით, აფხაზეთში ომი დაიწყო და გაზეთი „შანსის“ მთელი რედაქცია სამუშაოდ აღმოდებულ სოხუმში გადავიდა სამუშაოდ. გვინდოდა ადგილზე, საკუთარი თვალთა გვენახა ყველაფერი, სიღრმისეულად განგვეცადა ამ საზარელი ომის უსამართლობა და, თუკი შევძლებდით, ხელი წაგვეშველებინა მისი სასიკეთო დასასრულისთვის.

თუკი შეიძლება ომს სიხარული ახლდეს, ერთ-ერთი ასეთი სიხარული სამშობლოსათვის იმ თავგანწირვის შეგრძნება და გათავისებაა, რომელსაც ომში მიმავალი საკუთარ თავში, მეგობარში, ან სრულიად უცხო ადამიანში აღმოაჩენ – ეს გაძლევს ძალას, გამხნევებს და რალაცნაირად გაკაჟებს, მით უფრო, თუ ამგვარ თავგანწირვაზე, კაცებთან ერთად, ქალებიც მოდიან ...

სოხუმისკენ, ანუ ომისკენ გეზაღებულ თვითმფრინავში ვსხედვართ შანსელები და თბილისის აეროპორტში დარჩენილ ჩვენს მეგობარ დეა ცუცქირიძეზე ვფიქრობთ... როგორ უნდოდა წამოსვლა, მაგრამ მშობლებმა არ გამოუშვეს და მანაც, გულდანწყვეტილმა, მხოლოდ ის შეძლო, რომ აეროპორტამდე გამოგვაცილა. ერთი სიტყვით, მიფრინავთ... ვილაცამ „შავლეგო“ წამოიწყო, სხვებიც აყვევით და ჰოი, საოცრებავ – თვითმფრინავის წინა სალონის რიგებიდან ჩვენკენ, არც მეტი, არც ნაკლები, დეა ცუცქირიძე მოემართება, ჩვენი დეა. თვალებს არ ვუჯერებდით, აფორიაშილდით, ჩვენმა სიხარულმა მთელი თვითმფრინავი მოიცვა. დეას, თურმე, ბოლო წამს მანაც გადაუნწყვეტია წამოსვლა და საკუთარი ავტომანქანა, რომლი-

თაც გამოგვაცილა, აეროპორტში ერთი ჩვენი თანამშრომლისთვის დაუტოვებია.

აი, უინი, აი, თავგანწირვა...

ეს, რაც შეეხება ომში მიმავალ ჟურნალისტთა სულისკვეთებასა და სიხარულს, რომელიც სოხუმში ჩაფრენისთანავე გაგვიქარწყლდა – „შანსის“ მთავარ რედაქტორ ბონდო ქურდაძის ჩემოდანი თვითმფრინავშივე გააქრო რომელიღაც ვაი-მეომარმა...

ეს ყველაფერი იმიტომ გავიხსენე, რომ კიდევ ერთხელ გადავაჯლოთ თვალი იმ შუქ-ჩრდილებს, რომლებიც თან ახლდა ამ ზემოდან ინსპირირებულ და ქართველებისა და აფხაზების დამარცხებით დამთავრებულ ომს, რომელშიც ძალიან ბევრმა ვაი-მამულიშვილმა მოითხო ხელი.

სოხუმში ბატონმა გენო ადამიამ მიგვიღო, დაგვაბინავა და ყველანაირად შეგვიწყო ხელი ჩვენი პროფესიული მოვალეობის შესრულებაში. მაშინდელი „მვო-ს“ ერთ-ერთ კორპუსში, სადაც ჩვენ ვცხოვრობდით, განთავსებულნი იყვნენ გაეროს მისიისა და სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენლები. მათ შორის იმ რუსული სამხედრო ბატალიონის მეთაურიც, რომელსაც „მვო-ს“ დაცვა ევალებოდა და რომლისგანაც ყველაზე უტყუარ ინფორმაციას ვღებულობდით მიმდინარე მოვლენების შესახებ. დღესაც მახსოვს ის უტიფარი კაცი, დიდი სიამაყით რომ წინასწარმეტყველებდა ამ ომში ქართველების დამარცხებას – როგორ თუ გავბედეთ და მოვინდომეთ დამოუკიდებლობა!

... გამოვუშვით პირველი, ასე ვთქვათ, „რბილი“ ნომერი, მაგრამ როგორც კი ღრმად ჩაწვდით მწვავე რეალობას, მომდევნო ნომრებიც, შესაბამისად, გავამწვავეთ, რაც ბევრს არ მოეწონა და რამდენიმე ნომრის მერე გაგვაჩერეს. თუმცა, ჩვენ, მიუხედავად იმისა, რომ გაზეთი სტამბამდე მაინც ვერ მიგვქონდა, კომპიუტერში მაინც ვაკაბადონებდით „შანსის“ ახალ-ახალ ნომრებს, ვხვდებოდით მეომრებს, მეთაურებს, სამოქალაქო პირებს, რიგით მოქალაქეებს, ვამხნევებდით მათ, თუმცა, შინაგანად იმედგაცრუებულები ვიყავით იქ არსებული ქაოსის, უწესრიგობის, სამხედრო შენაერთების უდისციპლინობის გამო – ვგრძნობდით, რომ სოხუმის დაცემა გარდაუვალი იყო.

თბილისში გამომგზავრებამდე რამდენიმე დღით ადრე ბატონ ჟიული შარტავასთან ინტერვიუ ჩავინერე, რომელიც, მართალია, „შანსის“ ფურცლებიდან ვერა, მაგრამ ომისდროინდელი აფხაზეთის შესახებ დანერილი ჩემი წიგნიდან „ტრაქტატი“ გავაცანი მკითხველს. ყველაფერს, რაც ვნახე, განვიცადე და რითაც დამამახსოვრდა ის საშინელი დღეები, ამ წიგნში მოვუყარე თავი...

აფხაზეთის ომის ამბები და დასავლეთ საქართველოში იმ პერიოდში განვითარებული მოვლენები ასახა თავის წიგნში „ჯარისკაცია“ „შანსის“ გაბედულმა „ჯარისკაცმა“ დეა ცუცქირიძემაც, რომელიც დღეს უკვე „კვირის პალიტრიდან“ ეხმიანება იმ საშინელ ომს და ომგამოვლილ ადამიანთა დღემდე მოუშუშებელ ჭრილობებს...

ჩემი დღევანდელი გამოსვლა კი მინდა დავასრულო ბატონ ჟიული შარტავასთან სოხუმში ჩანერილი იმ ბოლო ინტერვიუთი, რომლის შესახებაც ზემოთ მოგახსენეთ. ვფიქრობ, დღეს უკვე საქართველოს ეროვნულმა გმირმა, ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ომი ყველაზე აქტიურ ფაზაში იყო შესული და მონინააღმდეგე ყოველი მხრიდან გვიტევედა, როდესაც ყველაზე ძნელი წარმოსადგენი იყო აფხაზეთთან ჩვენი მომავალი თანაცხოვრება, ამ ინტერვიუში მისთვის ჩვეული გულწრფელობით, ყოველგვარი შელამაზებისა და პოლიტიკური კეკლუცობის გარეშე, ჩამოაყალიბა თავისი გულისხნადები და თვალნათლივ დამიხატა პერიგების ერთგვარი ტრაქტატი, რომლის შესასრულებლად, რომ დასცლოდა, დარწმუნებული ვარ, სიკვდილამდე იბრძოლებდა.

აი ეს ინტერვიუც:

„– ბატონო ჟიული, რა იქნება ხვალ?

– ყველაფერი კარგად იქნება. ჩვენ არძინბასთან კი არა, აფხაზეთთან უნდა გამოვნახოთ საერთო ენა... აქამდეც მათთან უნდა გველაპარაკა და მომავალშიც მათთან უნდა ვილაპარაკოთ.

– რომ არ გვაძლევენ ამის საშუალებას?

– უნდა შევძლოთ! ძნელი იქნება, მაგრამ სხვა გზა არ არის. ჩვენ ერთი ძირიდან ამოსული ხალხი ვართ. მომავალშიც ამ ძირის გარშემო უნდა გავერთიანდეთ და გავერთიანდებით კიდევ. ვინ დამარწმუნებს, რომ არ მომისმენენ ჩემი გაზრდილი ბიჭები? შენც ხომ

იცნობ იმათ. კომკავშირი ახლათ სალანძღავი, თორემ უნინ მეგობრობის ნამდვილი აკადემია იყო...ისინი ნამდვილი კაცები იყვნენ. კაცებთან კი ჩხუბიც შეიძლება და შერიგებაც... ჰოდა, გვერდში ამოგიყენებთ შენც, სხვებსაც, მთელ საქართველოს... დავჯდებით ერთად და ვილაპარაკებთ, რაზეც გული შეგვტკივა, გაგვიწყობიან? ჩვენც გავუწყობით, ბოდიშსაც მოვიხდით. აბა, როგორ? ემოციურად რომ დაგვიგრილდება, აი სწორედ მაშინ დაინწყება მთავარი ომი, ომი მრგვალ მაგიდასთან, „ჩვენმა წინაპრებმა რომ იცოდნენ ჩხუმზე უკეთესად“... გულს ნუ გავიტყვით. გული ყოველთვის მთელი უნდა იყოს, ნამდვილად მთელი უნდა იყოს“.

ჟურნალისტი კობა ბენდელიანი საკონფერენციო დებატებში

III ბლოკი

ახალგაზრდები - ნდობის აღდგენისა და მშვიდობისათვის

„ჩვენი ბრძოლის მთავარი იარაღი მაინც სიტყვაა. ჩვენ უნდა ვიბრძოლოთ სიტყვით, ოღონდ ჯერ სიტყვაზე ვიზრუნოთ“.

ოტია იოსელიანი

დაჩი ახვლედიანი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფლიქტების მართვისა და ანალიზის მიმართულების მაგისტრანტი

ჩვენ ისევ ერთი გუნდის ნაპრაზი უნდა გავხადეთ

ქართულ-აფხაზურ ახალგაზრდულ შეხვედრებზე ხშირად უკითხავთ ჩემთვის აფხაზ თანატოლებს: რატომ უნდა გვჯეროდეს ქართველების კეთილგანწყობის? რატომ უნდა გვჯეროდეს, რომ თქვენ არ უმიზნებთ მხოლოდ სამოთხედ წოდებულ ტერიტორიას? რატომ უნდა გვჯეროდეს, რომ თქვენ გაინტერესებთ აფხაზი ხალხიც? პასუხი ამ, ერთი შეხედვით, ბანალურ კითხვებზე ყოველთვის მზად მაქვს და მასზე ფიქრიც არ მჭირდება: იმიტომ უნდა გვჯეროდეთ, რომ ჩვენ ვიცავთ თქვენს კულტურას, თქვენს ენას, რომელიც აფხაზეთში გაქრობის პირასაა. იმიტომ უნდა გვჯეროდეთ, რომ ენგურს გამოღმა სახელმწიფო უნივერსიტეტებში არსებობს აფხაზური ენის კათედრები, აფხაზურ ენაზე ითარგმნება ლიტერატურა და სამეცნიერო ნაშრომები, იმიტომ უნდა გვჯეროდეთ, რომ აფხაზურ ენას

სწავლობენ ბავშვები საჯარო სკოლებში, აფხაზ პაციენტებს უფასოდ მკურნალობენ ქართველი ექიმები... მიუხედავად ჩემი ესოდენ მყარი არგუმენტებისა, ჩვენ იმდენად შორს ვართ ერთმანეთისგან და იმდენად ვართ გაუცხოებულნი, ძნელია, ერთმანეთის გულწრფელობაში ეჭვი არ შეგვეპაროს. ჩემთან საუბარში ერთ-ერთ აფხაზს ხუმრობით ისიც კი წამოსცდა, რომ მას ცოცხალი ქართველი არასდროს ჰყავდა ნანახი და ვერც კი წარმოედგინა, როგორი იქნებოდა მასთან შეხვედრა.

ჩვენ მაქსიმალურად უნდა ვეცადოთ ნეგატიური ფონის ჩახშობას ჩვენ საზოგადოებაში. ომმა ძალიან ბევრი ნარჩენი დაუტოვა ჩვენს თაობას. როცა ბევრს ენგურს გამოლმა შედარებით ნათელ ფერებში წარმოედგინათ ცხოვრება, ჩვენ იქ, აფხაზეთში, ბავშობას ადრეული ასაკიდან ვემშვიდობებოდით, გვინევდა იმ ნარჩენებთან ჭიდილი, რაც ომმა გვიანდერძა. დღესაც გვინევს ამასთან ბრძოლა. სწორედ ამიტომ ჩვენ მეტი პასუხისმგებლობა უნდა ავიღოთ ჩვენს თავზე და ვეცადოთ გაუფგოთ მათაც.

უნდა გავითვალისწინოთ ისიც, რომ ძალიან ბევრი მუშაობს აფხაზეთში იმისათვის, რომ ჩვენ ერთმანეთში მხოლოდ მტრებს ვხედავდეთ. სამწუხაროდ, მსგავსი ძალების ნაკლებობა არც ენგურს გამოლმა შეინიშნება.

როდესაც ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობებს ვეხებით, ჩემი აზრით, ყურადღების გამახვილება საჭიროა იმაზე, რაც ჩვენ, ახალგაზრდებს არ გვახსოვს. იმ დროზე და ეპოქაზე, სადაც ქართველები და აფხაზები ერთ მთლიან საზოგადოების ნაწილად მიიჩნევენ თავს.

არ ვიცი, რა და როგორ გამომივა, მაგრამ ამჟამად ვმუშაობ ნაწარმოებზე, სადაც ვცდილობ, კარგად იყოს აღწერილი ქართველებისა და აფხაზების ერთად ყოფნის პერიოდი, სადაც ადამიანური ურთიერთობებია უპირატესი... ადამიანებს, რომლებმაც გამოიარეს ომის ქარცეცხლი, ბოლოს მაინც სიყვარულმა მოუშუშა იარები. განა ცოტაა ჩვენს ახლო თუ შორეულ წარსულში ამის მაგალითები?

რამდენიმე წლის წინ სოხუმში გავიცანი აფხაზი, რომელიც სოხუმის საფეხბურთო გუნდში თამაშობდა ქართველებთან ერთად. მასთან საუბარი ძალიან საინტერესო იყო და მთლიანად რომ მოვყვე,

ბევრ საინტერესოს დაგვანახებს, მაგრამ მე მოგიყვებით ერთ ეპიზოდს მისი მონაყოლიდან.

მე მთელი ბავშობა, – მითხრა მან, – მთელი ჩემი წარსული ქართველებთან ერთად გავატარე, ძალიან ბევრი ქართველი მეგობარი მყავდა და, მიუხედავად ყველაფრისა, ჩვენ მაინც ვესროლეთ ერთმანეთს.

მერე წამიყვანა მაიაკში, სოხუმის ერთ-ერთ უბანში, სადაც დანგრეული კორპუსის სადარბაზოში მინერილი იყო გვარები – გაბლაია, ცინცაძე, აგრაბა, არძინბა და ასე შემდეგ. დიდხანს უყურა ამ წარწერებს და ბოლოს მითხრა: ეს ბიჭები, ვის გვარებსაც ახლა კითხულობთ, ერთი გუნდის წევრები ვიყავით, სოხუმის გუნდის... ეხლა კი მათგან მხოლოდ ეს წარწერები დამრჩა, არა მარტო მათგან, არამედ, მთელი ჩემი წარსულიდან მხოლოდ ეს წარწერებიღა შემომრჩა და ესაა ჩემი ტკივილი და გამარჯვებაც.

ჩემი აზრით, ჟურნალისტიკას დიდი როლი აკისრია კონფლიქტის მოგვარებაში. მე საწინააღმდეგოსაც ვიტყვოდი – შეიძლება კონფლიქტი სულაც ჟურნალისტების მეშვეობითაც დაიწყოს და, მათ შორის, არა მარტო ინფორმაციული კონფლიქტი. ნებისმიერ კონფლიქტს აქვს თავისი სპეციფიკა. ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტში ძალიან დიდი როლის თამაში შეუძლია სწორად მიმართულ საინფორმაციო პოლიტიკას და კონფლიქტში ჩახედულ ნებისმიერ ჟურნალისტსა და პუბლიცისტს. ჩვენს თაობას, რომელთაც არც ცუდ და არც კარგ კონტექსტში ჰქონიათ ერთმანეთთან შეხება, ეს ძალიან სჭირდება. უმეტესწილად, ეს მათი ურთიერთდაახლოების ერთადერთი წყაროა. გულწრფელობა და დაჯერების, ნდობის ეფექტი უმთავრესია ურთიერთობების აღსადგენად. ჩაკეტილ საზოგადოებაში კი ინფორმაციის გამჭირვალეობა დიდ პრობლემას წარმოადგენს. ხშირად ხდება სხვადასხვა ინფორმაციის არასწორი ინტერპრეტაცია, რომელიც ემსახურება იმ ნეგატიური ფონის გაღვივებას, რომელიც ჩვენს შორის არსებობს .

მე ვარ არა მარტო ქართული, არამედ აფხაზური საზოგადოების ნაწილიც და ვიცი მათი შეხედულება ბევრ საკითხთან მიმართებაში. პირველი, რაც მნიშვნელოვანია დაკარგული ურთიერთობების

აღსადაგენად, ჩემი აზრით, არის ის, რომ ჩვენ არ უნდა დავუნყოთ ძიება მტყუან-მართალს, რადგან ნებისმიერ მოვლენას, თუ ფაქტს ყოველთვის აქვს ორი მხარე. ჩვენ სიმართლის ძიება კი არა, პასუხისმგებლობის აღების მაგალითი უნდა მივცეთ აფხაზებს და დავანახოთ მათ, რომ 21-ე საუკუნე არის პრაგმატული აზროვნების ეპოქა.

სამწუხაროდ, ჩვენი მხრიდანაც ხშირად ხდება ამა თუ იმ ფაქტის, ინფორმაციის არასწორი ინტერპრეტაცია. სენსაციებზე, ან თუნდაც რეიტინგულ ინფორმაციებზე გამოკიდება ხშირად ნეგატიურ ფონს უქმნის სხვადასხვა დონის მოლაპარაკებებს, ან სრულიად უბრალო, ადამიანურ ურთიერთობებს, თუნდაც სოციალურ ქსელებში.

მგონია, რომ აფხაზურმა საზოგადოებამ ჯერ კიდევ არ იცის ჩვენი საზოგადოების მიდგომა მათ მიმართ. ალბათ, ესეც არასწორია, როცა აფხაზებს და ქართველებს ცალკე საზოგადოებებად ვყოფთ, მაგრამ ეს ჩვენი სამწუხარო რეალობაა, რომელსაც თვალი უნდა გავუსწოროთ.

მიუხედავად ჩვენს მიმართ არაერთგვაროვანი დამოკიდებულებისა, ქართველების და, ზოგადად, დანარჩენი საქართველოს მიმართ ინტერესი აფხაზურ საზოგადოებაში მაინც არის. სწორედ ამიტომ ჩემი თაობის ჟურნალისტებს, მომავალ კონფლიქტოლოგებს და, მათ შორის, საკუთარ თავსაც მინდა ვურჩიო – სანამ გავალთ სიუჟეტის გასაკეთებლად, სანამ დიალოგს დავიწყებდეთ, ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ ჩვენს სიტყვაზე ძალიან ბევრი რამ არის დამოკიდებული, თუნდაც ეს ერთი აფხაზის გონს მოყვანა და შემორიგება იყოს. მხოლოდ ასე თუ შევებრძოლებით იმ მესამე ძალას, რომელიც საუკუნეებია იბრძვის ჩვენს დასაშორიშორებლად. დრო კი მიდის და იგი ჯერჯერობით ჩვენს სანინააღმდეგოდ მოქმედებს.

დავით დოლიძე

საინფორმაციო სააგენტო „ჯეო მედია ჯის“ ჟურნალისტი, აფხაზეთის მთავრობის მიერ დაწესებული ყიული შარტავას სახელობის სტიპენდიანტი

მტრობა გოროტაბაა და ამიტომაცაა მარტივი

როდესაც პატარა ვიყავი, დაახლოებით 4-5 წლის, თბილისიდან დასავლეთისკენ მიმავალ გზაზე, ერთ-ერთ საფეხმავლო ხიდის ქვეშ ყოველი გასვლისას, მექანიკურად, დამარცვლით ვკითხულობდი ამავე ხიდზე წაწერილ ფრაზას: „აფხაზეთი – ჩვენი ტკივილი“.. მაშინ არც აფხაზეთი ვიცოდი, რა იყო და, ბუნებრივია, არც – ტკივილი.

დღეს უკვე ვიცი!

დღეს ისიც ვიცი, რომ ეს საშინელი ომი ერთ დღეში არ დან-ყებულა, არც ერთ თვეში, კონფლიქტი ნელ-ნელა ღვივდებოდა, უბრალოდ ამას დანახვა, სწორად აღქმა და შეფასება სჭირდებოდა, მაგრამ სამაჩაბლოს კონფლიქტიდან ჯერაც გამოუსვლელ საქართველოს, როგორც ჩანს, არ ჰქონდა ამის შესაძლებლობა.

მე არასდროს მინახავს აფხაზეთი, თუმცა, მრავალი ღამე „გამიტარებია“ სოხუმში. დამითვალე რებია ის ქუჩები, სახლები და სანა-

პირო, რომელიც ფოტოებიდან და ოჯახის წევრების გადმოცემით ვიცი. დედაჩემიც დევნილია, მანაც დიდი მსხვერპლი გაიღო ამ ომში და საკუთარი ძმა დატოვა აფხაზეთის მიწაზე – ახალგაზრდა მამაკაცი, რომელმაც თავი განირა საკუთარი კუთხისა და ქვეყნის დასაცავად.

ომი დაუნდობელია და ეს ყველამ კარგად ვიცით. მტრობა ბოროტებაა და ამიტომაცაა მარტივი, შერიგება და მიტევება კი – რთული. თუმცა, როგორც ჩანს, ჯერ-ჯერობით შერიგებისა და მიტევებისთვის არცერთი მხარე არ ვართ მზად. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აქამდეც გადავდგამდით ერთმანეთისკენ ნაბიჯებს. გადმომტერებულებს მხოლოდ ზედაპირული მცდელობებით ვერ შემოვირიგებთ.

მიმაჩნია, რომ შერიგების პროცესში დიდი, ჩვენი ქვეყნისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი მისია გვაკისრია ახალგაზრდებს. ჩემი თაობის ჟურნალისტებმა, ექიმებმა, იურისტებმა, მასწავლებლებმა ჩვენი წილი პასუხისმგებლობა უნდა ვიგრძნოთ და საერთო ძალებით დავინყოთ წინა თაობების დროს ჩატეხილი ხიდის აღდგენა-გამთლიანება.

ამისათვის კი აუცილებელია საჭირო გზების გამონახვა და დაახლოება იქ მცხოვრებ ახალგაზრდობასთან. სოციალური ქსელი დღეს გვაძლევს ბრწყინვალე შანსს, გავიცნოთ და დავეუახლოვდეთ აფხაზეთში მცხოვრებ თანატოლებს. გულწრფელად ვანახოთ მათ, რომ ჩვენ მზად ვართ ურთიერთმიტევებისთვის, შერიგებისთვის და თავადვე მიხვდებიან, რომ ამას ალტერნატივა არ გააჩნია. დარწმუნებული ვარ, თუ გულიანად დავპატიჟებთ მათ ენგურს აქეთ, ჩავიკრავთ გულებში, როგორც თანასწორებს, ჩვენს დებსა და ძმებს, საპასუხო ნაბიჯებიც არ დააყოვნებს.

იქ, სადაც პოლიტიკოსები და დიპლომატები უძღურნი არიან, თავისი სიტყვა უნდა თქვას სახალხო დიპლომატიამ. უბრალო ადამიანთა შორის ურთიერთობებს შეუძლია გაციხული გულების გაღობა და ყველაფრის ახალი ფურცლიდან დანყება. შეუძლებელია, მომავალი თაობის მიერ დამყარებულმა ურთიერთობებმა და გაცემულმა სიტომომ შედეგი არ გამოიღოს.

სულ ცოტა ხნის წინ ჩვენს უნივერსიტეტში ჩავატარეთ კონფერენცია სახელწოდებით „აფხაზეთი ჩვენი ტკივილია“. კონფერენციის ორგანიზატორი მე ვიყავი, მომხსენებლები და მონაწილეები – ჩემი თანატოლები.. ისინი საკუთარი სურვილით ჩაერთვნენ ამ საქმეში და თითოეულმა მათგანმა, რომ იტყვიან, მთელი გული ჩადო საკუთარი სიტყვის მომზადებაში. არადა, არცერთ მათგანს თვალთ არ უნახავს აფხაზეთი. ამ კონფერენციისა და აფხაზეთზე დაწერილი მრავალი სტატიის საფუძველზე შარშან მომენიჭა საქართველოს ეროვნული გმირის, ყიული შარტავას სახელობითი სტიპენდია, რისთვისაც უდიდეს მადლობას ვუხდის აფხაზეთის მთავრობას, რომელმაც ეს სტიპენდია დააწესა. ეს ჩემთვის ძალიან საამაყო და მომავალი ახალი იდეებისა და საქმიანობის ბიძგის მომცემია.

დღევანდელ კონფერენციაზე მრავლად ვართ სხვადასხვა თაობის ჟურნალისტები და მჯერა, რომ ყოველი ჩვენგანი უანგაროდ ემსახურება ჩვენს პროფესიას. ჰოდა, სწორედ სამშობლოსა და საქმისადმი სიყვარული მოითხოვს, რაც შეიძლება მეტი ვნეროთ და მეტი ვისაუბროთ აფხაზეთზე, ნუ მივცემთ მომავალ თაობებს ამ უმშვენიერესი კუთხის დავინყების საშუალებას და ნურც სიყვარულს გავუნელებთ. ვნეროთ ისე, რომ ჩვენი ნაწერი იკითხონ აფხაზეთშიც. იქნებ მათზე ამანაც იმოქმედოს და მიხვდნენ, რომ ჩვენ მათ არ ვივინყებთ, რომ ჩვენ ერთმანეთს ვჭირდებით.

ჩემი დღევანდელი სიტყვა მინდა მურმან ლებანიძის ლექსის ერთი სტროფით დავასრულო, რომელიც სწორედ იმათ ეხება, ვინც ქართველებსა და აფხაზებს შორის სიძულვილის თესვას ცდილობს, მაგრამ ადრე თუ გამოსდიოდა და მიზანსაც მიაღწია, მომავალში, დარწმუნებული ვარ, ხელმოცარული დარჩება:

აფხაზეთზე ამ კაცს თვალი უჭირავს –

ეს კაცია, ალბათ, თურქის თემის...

და მე ვყვირი: –

ჩემს სისხლს დალევს უწინამც!

და მე ვმღერ: –

– აფხაზეთი ჩემი

გიორგი გაბელაფა

არასამთავრობო ორგანიზაცია- ჯგუფი
„ახალი ხედვის“ ხელმძღვანელი

ახალგაზრდული სახალხო დიპლომატია: ურთიერთობა სუფთა ფურცლიდან

უკვე 4 წელზე მეტია, აქტიური ურთიერთობა მაქვს აფხაზ ახალგაზრდებთან. ამ პერიოდის განმავლობაში ბევრი საინტერესო ადამიანი გავიცანი, რომლებთან ერთად არაერთი სამშვიდობო პროექტი განვახორციელე.

1992 წლის კონფლიქტის შემდეგ ქართველებსა და აფხაზების შორის კომუნიკაციის უფსკრულმა ჩვენი ურთიერთობა უფრო გაართულა და ჩიხში შეიყვანა. როგორც სხვა 300 000 ქართველი, საკუთარ ქვეყანაში მეც იძულებით გადაადგილებული პირი გავხდი და იმაზე ფიქრით, რომ სახლში დავბრუნდე, გადავწყვიტე საკუთარი წვლილი შემეტანა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების გამოსწორებაში. ამიტომაც ავირჩიე სახალხო დიპლომატიის მიმართულება, რაც

გახლეჩილი საზოგადოებების ურთიერთობების გაუმჯობესებისთვის უმნიშვნელოვანესი სივრცეა.

აფხაზ ახალგაზრდებთან ერთად ჩატარებული მრავალი დისკუსიიდან და შეხვედრიდან გამომდინარე, მოგახსენებთ იმ ძირითად პრობლემებს, რომლებზეც ისინი ხშირად საუბრობენ:

1. აფხაზური საზოგადოება, ომს ვერ ივინყებს და ისევ წარსულისკენ იყურება. თითქმის ყოველი დღე ომის განხილვით იწყება, რაც, ბუნებრივია, ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების გამოსწორებას ხელს უშლის;

2. რუსული პროპაგანდა, რომელიც ომამდე ძალიან დიდი ხნით ადრე დაიწყო, დღემდე მუშაობს და ამკვიდრებს ქართული მტრის ხატს;

3. საქართველოს მიერ შეთავაზებულ სამშვიდობო პოლიტიკას, ვიზალიბერალიზაციით და ნეიტრალური დოკუმენტებით სარგებლობის შესაძლებლობით, აფხაზი ახალგაზრდები საქართველოს ხელისუფლების რბილი ძალის ნაწილად აღიქვამენ;

4. ბევრი აფხაზი ახალგაზრდა აღნიშნავს, რომ ისინი „იზოლირებულები“ არიან და უცხოეთში სწავლის სირთულეები მათთვის სერიოზულ გამონევევას წარმოადგენს;

5. მნიშვნელოვანი საკითხია აფხაზი ახალგაზრდების დამოკიდებულება გალის რაიონში მცხოვრები ქართველი მოსახლეობის და მათი ცხოვრების მონური პირობების მიმართ (მათ შორის, ქართული სკოლების დახურვა, ქართულ ენის ელემინაციისკენ სწრაფვა და ა.შ.)

ამ საკითხთან მიმართებაში აფხაზ ახალგაზრდებს ორი პოზიცია აქვთ. ერთი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ქართველები აფხაზების მტრები არიან და რომ ეს სწორი პოლიტიკაა. ხოლო მეორე ნაწილი მსგავს ქმედებებს აფხაზეთის ე.წ. განათლების სისტემის ხარვეზად თვლის (მაგალითად ქართული სკოლების დახურვა).

გამონევევების გარდა, აფხაზებთან ურთიერთობებში, ბუნებრივია, იკვეთება პოზიტიური ასპექტებიც;

1. ქართველი და აფხაზი ყველგან ძალიან მარტივად პოულობს საერთო ენას, რაც წარსულში მათი თანაცხოვრების ნათელი გამოხატულებაა;

2. არიან ისეთი ახალგაზრდებიც, რომელებიც ამბობენ; „გვეყოფა წარსულზე და ომზე საუბარი, დროა განვითარდეთ, დროა წინ წავინოთ“ ამგვარად მოაზროვნე ახალგაზრდებთან უფრო ნაყოფიერია მუშაობა, ვიდრე იმათთან, ვინც სულ წარსულზე ახდენს აპელირებას;

3. ისინი ხშირად დიდი ინტერესით უყურებენ ქართველების მიღწევებს და ხაზს უსვამენ იმას, თუ რამდენად წინ არიან ქართველები აფხაზებთან შედარებით. ასეთ აფხაზებთან საუბრისას ხშირად იკვეთება თბილისში ჩამოსვლის სურვილი, ქართველებთან ურთიერთობისკენ სწრაფვა და იმ სიკეთეებით სარგებლობის ინტერესი, რითაც საქართველოს მოქალაქეები არიან უზრუნველყოფილნი.

მიუხედავად პოზიტიური გამონათებებისა, მნიშვნელოვანია აღვნიშნოთ მთავარი ტაბუდადებული თემა აფხაზური საზოგადოებისათვის: აფხაზ ახალგაზრდებს საკუთარი საზოგადოების შიშით არ შეუძლიათ თამამად და ღიად განაცხადონ, რომ ქართველი მეგობრები ჰყავთ, რომ ქართველებთან ურთიერთობა მოსწონთ და კარგი დამოკიდებულება აქვთ მათთან.

რა უნდა გავაკეთოთ?!

პირადი გამოცდილებიდან გამომდინარე, შემიძლია თამამად ვთქვა, რომ ჩვენ კიდევ უფრო უნდა გავაძლიეროთ ურთიერთობების გამოსწორების პოლიტიკა. ურთიერთობების გამოსწორება კი თავის თავში იმ ქმედებების ერთობლიობას გულისხმობს, რომლითაც, საბოლოო ჯამში, შეიძლება პოზიტიური შედეგების მიღწევა. ჩემთვის ურთიერთობის გამოსწორების უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი სახალხო დიპლომატიას, რომელიც ადამიანებს შორის პირდაპირ ურთიერთობებს გულისხმობს.

იმისათვის რომ კონფლიქტის ტრანსფორმაცია მოხდეს, პირველ რიგში, საჭიროა მათთან შეხვედრა. მნიშვნელოვანია გავიგოთ, თუ რას ფიქრობენ აფხაზები, რა ანუხებთ, რატომ ვძულვართ, მოვისმინოთ მათი ვერსია კონფლიქტის შესახებ, მათთან კოლაბორაციით, საუბრით და დიალოგით, ხალხებს შორის პირდაპირი ურთიერთობებით ნამდვილად შეიძლება პოზიტიური ცვლილებების განხორციელება.

მეორე ეტაპზე, შეხვედრის და მათი პოზიციის მოსმენის შემდეგ, საჭიროა ნდობის მოპოვება, ნდობა კი ურთიერთობის გარეშე არ მოდის. რთულია, მაგრამ არა შეუძლებელი, მოიპოვო ისეთი ადამიანის ნდობა, რომელსაც 25 წელი უჩიჩინებდნენ, რომ ქართველები მოსისხლე მტრები არიან. ამ პროცესებში მხოლოდ სახელმწიფო პოლიტიკა ვერ იქნება საკმარისი. პირველი იმიტომ, რომ, რუსული პროპაგანდის გამო, აფხაზი ახალგაზრდები არ ენდობიან საქართველოს ხელისუფლებას.

სწორედ ამიტომაც ქართული საზოგადოების როლი მნიშვნელოვანია ამ ნაპრალის შესავსებად. ხალხებს შორის კომუნიკაციით, ნდობის მოპოვებით, საზოგადოებებს შორის კოლაბორაციით მონესრიგებული ურთიერთობები, გრძელვადიან პერსპექტივაში ნამდვილად მოახდენს პოზიტიურ გავლენას ქართველებისა და აფხაზების საერთო მომავალზე.

„დიპლომატიის არდადეგავს ომი ენოდება“.

კარლ გუსტავ იუნგი

ანალიტიკური ფსიქოლოგიის ფუძემდებელი

თამარ ჩითინაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის IV კურსის სტუდენტი. აფხაზეთის მთავრობის მიერ დაწესებული დიმიტრი (არზაყან) ემუხვარის სახელობის სტიპენდიანტი

სოციოლოგიური კვლევა: სტუდენტი-ახალგაზრდები ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის შესახებ

პოსტსაბჭოური საქართველოსთვის კონფლიქტის შედეგები ძალიან მძიმე აღმოჩნდა. ქვეყანამ მიიღო უდიდესი მსხვერპლი, უმძიმესი ფინანსური და ფსიქოლოგიური ზიანი. ომმა და ომის შემდგომმა უნესრიგო შეტაკებებმა აფხაზეთის ტერიტორია მთლიანად გააპარტახა. დღესაც აფხაზეთის რეგიონი, რომელიც საქართველოსგან დე ფაქტო დამოუკიდებლობით სარგებლობს, მძიმე სოციალური და ეკონომიკური პრობლემების წინაშე დგას. მიუხედავად თვითგამოცხადებული დამოუკიდებლობისა, აფხაზეთის რეგიონი მთლიანად დამოკიდებულია რუსეთის ფედერაციაზე. როგორც თვით აფხაზები

აცხადებენ, რეგიონი რუსეთის ფედერაციის „დე ფაქტო პროტექტორატია“.

არსებული საკითხის საფუძვლიანად შესწავლის მიზნით მივმართე კვლევის თვისებრივ მეთოდს, დოკუმენტების ანალიზს (შეთანხმებებს, მოლაპარაკებებს ქვეყნის ცენტრალურსა და აფხაზეთიდან დევნილ მთავრობებს შორის, საქართველოს სტრატეგიას რუსეთისა და აფხაზეთის მიმართ, მთავრობის წარმომადგენლების განცხადებებს). ასევე, გამოვიკითხე ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მიმართულების სტუდენტები. კვლევის შედეგები დაგვეხმარება, განვსაზღვროთ, როგორ შეიძლება სიტუაციის ორივე მხარისათვის სასიკეთოდ შემობრუნება.

გამოვიკითხე, ასევე პოლიტიკის მეცნიერების მიმართულების სტუდენტები, დავსვი კითხვები იმასთან დაკავშირებით, თუ რა გამოწვევების წინაშე დგას დღეს საქართველო.

ძირითადად დასახელდა ისეთი სოციალური, ეკონომიკური პრობლემები, როგორიცაა: უმუშევრობა, ვალუტის გაუფასურება, სიღარიბის მაღალი დონე, განათლების დაბალი დონე. პოლიტიკური პრობლემებიდან გამოიყო ტერიტორიული კონფლიქტები (აფხაზეთისა და ცხინვალის კონფლიქტი), სტუდენტებმა, ასევე, აღნიშნეს, რომ ხელისუფლების შტოები, განსაკუთრებით კი აღმასრულებელი ხელისუფლება, არ არის ჩართული არსებული კონფლიქტების გადაწყვეტის საკითხში. საკანონმდებლო ორგანოშიც, მათი თქმით, არ მიდის დიალოგი აღნიშნულ საკითხზე და მისი მოგვარების გზებზე. ძირითადი აქცენტი გადატანილია საქართველოსა და ევროპის კავშირზე, ამ მხრივ ურთიერთობების დარეგულირებაზე, არ მიდის მსჯელობა საქართველოსათვის მნიშვნელოვან პრობლემებზე.

ფაქტობრივი კითხვების დასმის საშუალებით შევამოწმე სტუდენტების ცოდნა აფხაზეთის კონფლიქტის შესახებ. სტუდენტები, ასე თუ ისე, ინფორმირებულნი იყვნენ. თუმცა, სიღრმისეული ცოდნა ამ საკითხის შესახებ არ ჰქონდათ. პირველივე კითხვა, რაც ფაქტობრივ ცოდნას მოითხოვდა, ასეთი იყო – რომელ წლებში მიმდინარეობდა აღნიშნული ომი? კითხვაზე მხოლოდ ძალიან მცირე პროცენტმა გვი-

პასუხა სწორად. რამდენიმე პასუხში ძალიან დიდი დროითი განსხვავება იყო რეალურ თარიღთან შედარებით, რასაც არ მოველოდი. კითხვაზე, რომელიც კონფლიქტის გამომწვევ მიზეზებს ეხებოდა, სტუდენტების ერთმა ნაწილმა დაასახელა აფხაზეთის სურვილი და მიზანი, ჰქონოდათ ავტონომია, რაც გამოიხატებოდა იმაში, რომ სურდათ უმრავლესობით ყოფილიყვნენ წარდგენილნი პარლამენტში, ითხოვდნენ აფხაზურ ტელევიზიას. ერთმა სტუდენტმა ამასთან დაკავშირებით აღნიშნა, რომ აფხაზებს რეალურად ჰქონდათ საეთერო დროის განაკვეთი, თუმცა, მოითხოვდნენ სრულ დამოუკიდებლობას. მეორე ნაწილმა დაასახელა გარე ძალების, კერძოდ, რუსეთის ჩარევის ტენდენცია, რომელიც სამხედრო ძალითა და აღჭურვილობით ეხმარებოდა აფხაზებს. აღინიშნა სომეხი მოსახლეობის როლიც, როგორც აფხაზეთის ტერიტორიაზე მცხოვრებთა, ასევე, ერევნიდან გადმოსული მოხალისეებისა. აღინიშნა, რომ იყვნენ კაზაკები და ჩეჩნებიც.

რაც შეეხება, კონფლიქტის შედეგებს, ამ საკითხზე სტუდენტებს, ასე თუ ისე ჰქონდათ ინფორმაცია. მითხრეს, რომ უამრავი ადამიანი დაიღუპა, უფრო მეტი იქცა ლტოლვილად. ციფრები, რაც მათ დაასახელეს, ახლოს არ იყო რეალურთან (გაცილებით ნაკლები). სტუდენტების აბსოლუტურმა უმრავლესობამ აღნიშნა, რომ მიუხედავად თვითგამოცხადებული დამოუკიდებლობისა, აფხაზეთის რეგიონი მთლიანად დამოკიდებულია რუსეთის ფედერაციაზე.

კითხვაზე, თუ რომელი მხარე მიაჩნდათ მათ უფრო მეტად დამნაშავედ, აბსოლუტურმა უმრავლესობამ ბრალი დასდო რუსეთის მთავრობას და, ზოგადად, რუსეთის პოლიტიკას საქართველოს ტერიტორიებთან მიმართებაში.

საინტერესო იყო სტუდენტების პოზიციის მოსმენა კონფლიქტის გადაჭრის გზებთან დაკავშირებით. აღნიშნულ კითხვაზე სტუდენტთა კონსენსუსური გადწყვეტილება ეხებოდა დიპლომატიური ურთიერთობების წარმოებას, როგორც ოკუპირებულ აფხაზეთთან, ისე რუსეთის მთავრობასთან. ზოგმა კი დააფიქსირა საკმაოდ თამამი მოსაზრება, რომ ომით დაკარგული ომიტვე უნდა დავიბრუნოთ.

• ამ საკითხთან დაკავშირებით, მინდა გაგიზიაროთ საკუთარი

მოსაზრებებიც: ჩემი აზრით, აუცილებელია, საქართველომ აირჩიოს სახალხო დიპლომატიური კურსი რუსეთთან მიმართებაში. ხაზს ვუსვამ, სახალხო დიპლომატია და არა ტერიტორიული, პოლიტიკური დიპლომატია. საჭიროა, ვანარმოოთ მოლაპარაკებები ორივე მხარის ინტერესების გათვალისწინებით. საქართველო არის პატარა ქვეყანა, რუსეთი კი მასზე ბევრად ძლიერი, შესაბამისად, არ ღირს ურთიერთობის გამწვავება;

- საქართველომ კონფლიქტურ რეგიონებთან ახლოს უნდა ააშენოს დიდი სავაჭრო ზონები. დღეს ცხინვალის რეგიონზეც და აფხაზეთზეც მსოფლიოს ემბარგო აქვს გამოცხადებული და მათ მხოლოდ რუსეთთან აქვთ სავაჭრო და კულტურული ურთიერთობები. შესაბამისად, ამ სავაჭრო ზონებში საქართველომ უნდა უზრუნველყოს მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნიდან პროდუქციის მიზიდვა და განბაჟების გარეშე პირდაპირ ამ ზონებში შეტანა, შედეგად თავისუფლად ივაჭრებს საქართველოს მოსახლეობა. ამ ზონებში მოსახლეობას უნდა შეეძლოს საკუთარი მოსავლის რეალიზაცია;

- ასევე, ამ ზონებში უნდა მოეწყოს ახალგაზრდობისათვის გასართობი ცენტრები, (კინო-თეატრის მსგავსი), კაფე ბარები და სხვა. მალაზიის მფლობელები უნდა იყვნენ მხოლოდ და მხოლოდ საქართველოს მოქალაქეები. რომელიმე სხვა ქვეყნის წარმომადგენელს არავითარ შემთხვევაში არ უნდა ჰქონდეს ამ ზონებში მალაზია. მაქსიმალურად უნდა მოხდეს ამ სავაჭრო ზონის პოპულარიზაცია.

- აუცილებლად მიმაჩნია, რომ აფხაზ სტუდენტებს ჰქონდეთ სხვა რეგიონებში კვლევების ჩატარების შესაძლებლობა. საქართველოს მთავრობამ უნდა წაახალისოს აღნიშნული კვლევები. ასევე, საჭიროა, ქართველ სტუდენტებს თავისუფლად შეეძლოთ აფხაზეთის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე კვლევის ჩატარება – ეს დაახლოებს აღნიშნული რეგიონების სტუდენტებს და უფრო მეტ ინფორმაციას მიაწვდის ერთმანეთის შესახებ;

- აფხაზ და ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ქართველ სტუდენტებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, ისწავლონ სხვა რეგიონის უნივერსიტეტებში;

- უნდა მოეწყოს ერთობლივი კულტურული ღონისძიებები, სა-

დაც მოხდება ქართველი და აფხაზი სტუდენტების დაახლოება და კულტურული ინტეგრაცია;

• საგანმანათლებლო და სხვა დანესებულებებმა ახალგაზრდებს უნდა მიაწოდონ სწორი ინფორმაცია ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის შესახებ. ასევე, დადებითი შედეგის მომტანი იქნება, თუ ორივე მხარის წარმომადგენელი საჯარო პირები სწორ ინტერპრეტაციას გაუკეთებენ არსებულ სიტუაციას და სწორად შეაფასებენ მას. ღრმად მნამს, რომ თუ ჩვენი მხრიდან რუსეთისა და ე. წ. აფხაზეთის მთავრობასთან მიმართებაში სწორი ნაბიჯები იქნება გადადგმული, საპასუხო რეაქციაც იქნება შესაბამისი – ეს ყველაფერი კი, საბოლოო ჯამში, მოგვიტანს სიტუაციის სტაბილიზაციას.

შეჯამების სახით უნდა ითქვას, რომ სახალხო დიპლომატიის, მათ შორის, ახალგაზრდული სახალხო დიპლომატიის გზით უნდა მომზადდეს ნიადაგი, რათა კონფლიქტის პოლიტიკური მხარე მოგვარებადი გახდეს. პირველ რიგში კი საჭიროა ნდობის აღდგენა. აფხაზ ხალხს უნდა დავანახოთ, რომ მართლა შერიგება და მეგობრობა გვინდა. ჯერ ადამიანებმა უნდა დავიბრუნოთ ერთმანეთი და შემდგომ უნდა დავილაპარაკოთ პოლიტიკურ საკითხებზე. საქართველომ ჯერ უნდა დაიბრუნოს ის კულტურა, ენა, მოსახლეობა – არა მარტო აფხაზი, არამედ ყველა ის ხალხი, რომელიც ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ცხოვრობს და მხოლოდ ამის შემდეგ – მინა და ტერიტორია. პოლიტიკური მოწყობის საკითხებზე, ვფიქრობ, ჯერ არ უნდა იყოს საუბარი. იგი მათი მხრიდან ნდობის მოპოვების შემდეგ გახდება შესაძლებელი.

ყველაფერი მოლაპარაკების საგანი უნდა გახდეს. უნდა გამოსწორდეს განათლების სისტემაში არსებული ხარვეზები, რათა მეტი ახალგაზრდა ჩამოვიდეს სასწავლებლად ოკუპირებული ტერიტორიებიდან ჩვენთან. ასევე, მნიშვნელოვანია, რომ არასამთავრობო სექტორი გახდეს პრიორიტეტი, რადგან, პირველ რიგში, სწორედ მას ენიჭება უდიდესი როლი ნდობის აღდგენასა და ენგურის ორივე მხარეს მცხოვრებ ახალგაზრდებს შორის ურთიერთობების ჩამოყალიბებაში.

ვფიქრობ, ყველა პრობლემიდან არსებობს გამოსავალი და საქა-

რთველოს კონფლიქტების მოგვარების საკითხი არ წარმოადგენს გადაუჭრელ პრობლემას. მისი მოგვარება შესაძლებელია სწორი პოლიტიკის პირობებში, რადგანაც ქართველ, აფხაზ და ოს ხალხს უამრავი საერთო გვაქვს, მათ შორის, ზიარი წარსული და საერთო ისტორიული ბედი, ჩამოყალიბებული კავკასიური ცნობიერება და გენეტიკურად შემორჩენილი სოლიდარობისა და ტოლერანტობის გრძნობა. ცხადია, ეს კონფლიქტი ახლო მომავალში არ გადაიჭრება და მის მოსაგვარებლად ქართულმა მხარემ ბევრი უნდა იშრომოს.

„მშვიდობა ათასობით კილომეტრის სავალი გზაა, ოღონდაც თითო ჯერზე მხოლოდ ერთი ნაბიჯი უნდა გადაიდგას“.

ლინდონ ჯონსონი

ქრისტინე პახომოვა

კავკასიის საერთაშორისო
უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული

ოგი რომ არ ყოფილიყო...

პირველ რიგში მინდა მადლობა გადავუხადო დღევანდელი დღის ორგანიზატორებს და მინდა ვუთხრა მათ, რომ ჩემთვის დიდი პატივია აქ ყოფნა. როდესაც ნაშრომზე მუშაობა დავინწყე, ვერაფრით მოვაქციე იგი აკადემიურ ჩარჩოში. მერე გადავწყვიტე, სურვილს დავნებებოდი და ამგვარად მომეთხრო. დაკვირვებისხარტ როგორ აცვიათ ან როგორი მაკიაჟი აქვთ აფხაზეთიდან დევნილ ქალბატონებს? ზუსტად ისეთი, როგორიც ჩემი ოჯახის დიდ საოჯახო ფოტო-ალბომშია. თითქოს დროში გაყინულებივით, ბედნიერ წარსულში ცხოვრობენ დღემდე. სიმართლე გითხრათ, დიდად ვერ იხდენს თბილისი მათი ჩაცმის სტილს, რომელიც მეტად მზიან და ზღვიან ადგილთან შეხამებაა. დღეს ვეცადე ისე ჩამეცვა, როგორც ფოტოებში აცვიათ ქალებს სოხუმში (სხვათა შორის დედას ძალიან უყვარს ჩემი ასეთი კაბები), წამეცხო მათი ფავორიტი ტონალობის პომადა. მხოლოდ მარგალიტის მძივი ვერ მოვიხდინე და ბოდიშს გიხდით.

ომი რომ არ ყოფილიყო? ვფიქრობ, რომ ომი აუცილებლად იქნებოდა. ვფიქრობ იმიტომ, დროთა განმავლობაში ჩვენ მიერვე, ნებსით თუ უნებლიედ შექმნილმა გარემოებებმაც ჩაგვითრია კონფლიქტი. არასდროს მიფიქრია ამ ომში დამნაშავე მხოლოდ ერთ მხარეზე. ეს ილუზიაა და თავის მოტყუება. ჩვენ გვაქვს ძალიან ფრთხილი, ზომიერი, პრაქტიკული ნაბიჯები გადასადგმელი და ვფიქრობ, რომ ეს, უპირველეს ყოვლისა, ახალგაზრდების გასავლელი გზაა, ახალი თაობის ასაშენებელი ენგურის ხიდი და ვხედავ, რომ ეს გზა არა მხოლოდ ენგურს იქეთ, ენგურს აქეთაც საკმაოდ ფრთხილად გვაქვს გასავლელი, რადგან ენგურს აქეთაც კრიტიკული სიმწვავის არაჯანსაღ დამოკიდებულებას ვხვდებით საკითხის მიმართ. მათ შორის, ხშირად მეოთხე ხელისუფლების წარმომადგენლებთან.

ამბავის „ომი რომ არ ყოფილიყო“ ჩემებურად წარმოჩენა გაცილებით რთული აღმოჩნდა, ვიდრე – აკადემიურად. მაგრამ ვფიქრობ, რომ რეალობის სიმწვავეს, ტრაგიზმს ზუსტად ასეთი მიკროსკოპული ამბები ასახავს. ის, რომ მინა დავკარგეთ, ის, რომ ღირსება შეგველახა, გაცილებით უფრო ღრმაა და მტკივნეული, ვიდრე ერთი შეხედვით ჩანს. ომმა გახლიჩა ოჯახები და ჯერაც დაუბადებელი პიროვნებები განსაზღვრა.

...

ქალაქში დაბრუნებამდე ორი დღით ადრე დაუსრულებელი ნვიძები შეწყდა და მზემ გამოანათა. საშუალება მომეცა ჩემი იდეა სისრულეში მომეყვანა. გამოვაცხადე, რომ სახლიდან ყველაფერი გარეთ უნდა გამეტანა და გამერეცხა. დედამ და ჩემმა ძმამ ერთმანეთს შეწუხებულებმა გადახედეს და „დავალების შესრულებას“ შეუდგნენ. ჩემი ახირებული გადაწყვეტილება, რომ რაღაც ავს მოასწავებდა, ამას შინაგანად გრძნობდნენ. მინდოდა სახლიდან ყველა ძველი ნივთი მომეშორებინა. მომეშორებინა წარსული, რომელიც სადღაც, მარილიან სანაპიროზე ტოვებდა დედაჩემს და არ აცხოვრებდა. მინდოდა მისი ჩვევები მომეშალა. მინდოდა აგრესიულად გამენყვიტა ყველა შეხების და დანახვის შესაძლებლობა, რომელიც სიზმარში ჩაჰყვებოდა, შუალამეს აღვიძებდა და გათენებამდე არ აძინებდა. ეს უსამართლობა იყო.

ჭურჭლით დავინყე. პედანტურად დავალაგე თეფშები, ჭიქები, დანები, ჩანგლები, კოვზები... ზომის და ფერების მიხედვით. უმეტესობა არასდროს გამოგვიყენებია. ვუყურებდი და მახსენდებოდა, როგორ ჩამოყვა შუადღის ავტობუსს ის კაცი და ტომრებში შეფუთული ჭურჭელი, საბნები, თეთრეული, პირსახოცები, ცხვირსახოცები, თავსაბურავები, სათამაშოები და სხვა ნივთები ჩამოიტანა. შორიდან ვუყურე, როგორ შლიდნენ და ახარისხებდნენ. მხოლოდ მაშინ შევძელი მისვლა, როცა ოთახი ყველამ დატოვა. გაკვირვებული ვუყურებდი ყველაფერს და თავი ფილმში მეგონა. ეს ნივთები არ ჰგავდა იმ ნივთებს, რომელთა ირგვლივაც მანამდე ვცხოვრობდი, რომლებსაც ვიყენებდი. ეს ნივთები ტელევიზორიდან გადმოსულ კადრებს ჰგავდა, რომლებთანაც არაფერი მაკავშირებდა: ჩუქურთმიანი კოვზები, სამარილები, საფერფლები, საყვავილე და სახილე ვაზები, ულამაზესი თეფშები, ატლასის საბნები, პრინტიანი საბავშვო ცხვირსახოცები, მედიდურ ფეხებზე შემდგარი ბროლის ჭიქები, ფუმფულა სათამაშოები... ერთ დღეში ეს ოთახი სხვა სამყაროდ იქცა, რომელშიც დაკარგული ბავშვივით ვიდექი – საკუთარ ეიფორიაში დაკარგულივით. ვხედავდი ამ ნივთებს ჩემი და-ძმის, დედაჩემის და იმ კაცის სახლში, ვხედავდი იმ სახლს და ვგრძნობდი, რომ მე მე არ ვიყავი. ის სახლი გაცილებით ძლიერი, მყარი და ლამაზი იყო. ხოლო მე ამ ორ რეალობას შორის საგზაო ნიშანივით დავიბადე, დავეყუდე, როგორც ნერტილი და აბზაცი, რომელიც უკეთესს არ იწყებდა. ამ ნივთებიდან მე არაფერი მეკუთვნოდა. ფუმფულა სათამაშოებიდანაც ყვითელი, თვალებდათხრილი დათვი მერგო, დანარჩენი ჩემმა დამ წაიღო – სახსოვარი საკუთარი ტკბილი და უდარდელი ბავშვობიდან, რომელიც სიზმრებში მაინც უნდა დაებრუნებინა.

...

გაბზარულია. გატეხილია. ფერი აქვს შეცვლილი. რაში გჭირდება, სახლში ადგილი არ გაქვს. კოროზია. ბზარი. კოროზია. ბზარი. კოროზია. ბზარი... – ვამბობდი მშვიდად და მინაზე ვყრიდი ჭურჭელს. თავიდან დედის წინააღმდეგობა უფრო ძლიერი იყო, თანდათან კი შესუსტდა და ბოლოს მხოლოდ მშრალ სევდას ყლაპავდა და ოდნავ მილიმოდა. მე ვსპობდი მის მატერიალურ წარსულს.

ერთბაშად ვასრულებდი წლების წინ ნელ-ნელა დაწყებულ საქმეს, როცა უნებლიედ ვამტვრევდი აფხაზეთიდან გადმოტანილ ჭურჭელს და უდიერი მოპყრობით ვცვეთდი. ვყრიდი და „შემთხვევით“ მიტყდებოდა რეცხვისას დაუზიანებელი ჭურჭელი. საოცარი ძალით ვივსებოდი, როცა წარმოვიდგენდი, რომ ახალ სახლში წარსულიდან არცერთ მოგონებას არ გადავიტანდი. რომ ამ სახლსაც მალე ისეთივე მშვიდი აგრესიით დავანგრევდი, როგორც ახლა ვანგრევდი მატერიალურად ჩემი ოჯახის უჩემო წარსულს.

ჩვენი პირველი შეხვედრა ძალიან ტკბილი იყო. ყველგან ამას ვყვები. ლურჯი კომბინიზონი და წითელი ბათინკები მეცვა. კიკინები მეკეთა და ლოდინისგან ვცქმუტავდი. მაშინ მიყვარდა ზღაპრები, რომლებსაც ძილის წინ მიყვებოდნენ და მჯეროდა, რომ ერთხელაც ამ ზღაპრების სამშობლოში დავბრუნდებოდი. ის კაცი, ძალიან მაღალი იყო. როცა ხელში ამიყვანა, ვიფიქრე, რომ ცაში, ჩიტებთან თამაში შემეძლო. ტალღოვანი, ჭალარა თმები ჰქონდა. მერე დედას მოეხვია. დედა ისეთი ლამაზი იყო მაშინ, როგორც არასდროს მენახა და არც არასდროს მინახავს მას შემდეგ. როცა ჩავეხუტე, მისი გულისცემის ხმა ნიჟარაში მოსმენილ ზღვის ხმაურს ჰგავდა და მეც არასდროს ნანახ ზღვას ვხედავდი.

შემდეგში სახლში ჩამოვიდა. დიდი ხნით. რაც დრო გადიოდა, სახე უფრო და უფრო უსევდიანდებოდა და დილაობით დაღლილი იღვიძებდა. სადღაც დარჩენასა და წასვლას შორის ბრძოლით დაღლილი. ვხედავდი, როგორ უყურებდა ნივთებს, ადამიანებს – ყელში ადამის ვაშლგაჩრილი.

სახლს უნდა მივხედო და დილის რეისს გაყვა. არ დამინახავს, როგორ წავიდა, ბნელოდა. არც მოსული მინახავს მას შემდეგ. მაგრამ ყოველთვის, როცა ყვითელი ავტობუსი გზაზე გამოჩნდებოდა, სუნთქვა მიჩერდებოდა და მანამ ვიყავი დაგუბებული, სანამ თვალს არ მიეფარებოდა.

ათი წლის ვიყავი, როცა შევიძულე. 13-ის, როცა მასზე ლაპარაკი ავკრძალე. 17-ის, როცა სახლში მისულს კედელზე მისი და დედას ფოტო დამხვდა და ჩამოვახსნევინე. 22-ის, როცა გავიგე, რომ მოკვდა და ჩემი ცხოვრება რატომღაც აირია. 25-ის, როცა გავიგე,

რომ ცოცხალი იყო.

იმ კაცმა ჩემი ხასიათი მოქსოვა. გამუდმებით რაღაცას ვაშენებ ან რაღაცის დასაკუთრებას ვცდილობ, თუმცა, ვერცერთის ნაწილად ვერ ვგრძნობ თავს. იმ კაცმა გადაწყვიტა, რომ ყოველთვის ვითვლებოდე რაღაც მოცემულობის განუყოფელ და მნიშვნელოვან ნაწილად, თუმცა, ყოველთვის განზე მდგომი ვიყო. იმ კაცმა გადაწყვიტა, რომ უნდა მძულდეს, უნდა მესიზმრებოდეს, როგორ მძულს, როგორ მძულს ყველა, ვინც მას ჰგავს და ყოველთვის, როცა მასზე ვილაპარაკებ, სიძულვილით ვიტყვი. იმ კაცმა ყველაფერი წამართვა – დედა, და, ძმა, ჩემი თავი და სანახევროდ თავისთან წაიღო.

ის კაცი მამაჩემია.

ომი რომ არ ყოფილიყო, მამა მეყვარებოდა.

„ჩემი მტრები ჩემი მასწავლებლებიც ყოფილან ხანდახან, რადგან მე მათთან ბრძოლაში ჩემს სისუსტესა და ზალს გამომეჩხრაკდი სოლმა“.

კონსტანტინე გამსახურდია

სამშვიდობო მედია-პროდუქტი

ამონარიდები კონფერენციაზე წარმოდგენილი
ვიდეოსიუჟეტებიდან, დოკუმენტური ფილმებიდან
და ჟურნალიდან „ცა აფხაზური“

„ერთ ჟურნალისტს ომის შეჩერება არ შეუძლია. მედიას შეუძლია ომის შეჩერება. საკმაოდ ბევრი ნესი არსებობს, როგორ არ უნდა აღმოჩნდნენ ჟურნალისტები კონფლიქტის ბაჩაღების უნებელი ხელშეწყობნი. რამდენიმე მათგანს გავუსვამ ხაზს: ყოველთვის მოყვნი ისტორია ფაქტებით, იყავნი ზუსტი, მოერიდე დასკვნებს და გამორიცხე ემოციები. შეასრულე სიღის როლი კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს შორის. გაავრცელე მხოლოდ ის ინფორმაცია, რომელიც დადასტურებულია მინიმუმ ორი წყაროს მიერ. არ გამოიყენო ზედსართავი სახელები. განსაკუთრებით ისეთი სიტყვები, რომლებიც ეთნიკურ ჯგუფებს ახასიათებენ.“

ნენად პეჯიჩი,
RFL/RL-ის ვიცე პრეზიდენტი

აფხაზ კოლაგაბთან ქართული ჟურნალისტის შესხვედრის ამსახველი ვიდეოსიუჟეტი

(1993 წ)

სიუჟეტის ავტორები: ტელეჟურნალისტი გურამ გორელიშვილი, ოპერატორი ჯანო ინაძე.

კონფერენციაზე სიუჟეტმა დიდი მოწონება დაიმსახურა და იგი, როგორც კონფლიქტის მიმართ სენსიტიური ჟურნალისტური ნაშრომი, რომელიც ჟურნალისტური ეთიკისა და პროფესიონალიზმის მაღალ სტანდარტებს ეყრდნობა, წარდგენილ იქნა ევროკავშირის პრიზზე ჟურნალისტიკაში.

წარმოდგენილი ვიდეოსიუჟეტი გადმოგვცემს 1992-1993 წლებში აფხაზეთში მიმდინარე კონფლიქტის დროს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის მომუშავე ქართველ და აფხაზ ჟურნალისტთა შეხვედრისა და მათი პროფესიული სოლიდარობის ამსახველ ეპიზოდებს.

სიუჟეტის დასაწყისში ავტორი ყვება, რომ ქართველების მიერ ზემო აფხაზეთის სოფელ საკენში დაკავებულ იქნა გუდაუთა-ტყვარჩელის საფრენ ბილიკზე უნებართვოდ მოძრავი ვერტმფრენის ეკიპაჟი, რომელთა შორის აღმოჩნდა ორი აფხაზი ჟურნალისტი.

სიუჟეტიდან ჩანს, როგორი კეთილგანწყობით, ჰუმანურობით და პროფესიული სოლიდარობით მოექცნენ აფხაზ კოლეგებს ქართველი ჟურნალისტები. ყურადსაღებია აფხაზი ჟურნალისტების პოზიცია. ისინი საუბრობენ იმაზე, რომ აღსადგენია მშვიდობა, რომ ქართველებმა და აფხაზებმა ისევ ერთად უნდა იცხოვრონ, რომ ჟურნალისტები მიუკერძოებლად, ობიექტურად უნდა აშუქებდნენ მოვლენებს და ხელს უწყობდნენ საზოგადოებაში სამართლიანი აზრის დამკვიდრებას, ცრუ ინფორმაციების გაქარწყლებას.

სიუჟეტიდან ვიგებთ, როგორ უმასპინძლეს აფხაზ ჟურნალისტებს ქართველმა კოლეგებმა და რამდენად დიდია მათი სურვილი ომის შეჩერებასა და მშვიდობის აღდგენაში. აფხაზ გლეხს, რომელმაც მასპინძლობა გაუწია ჟურნალისტებს, ჰყავს ქართველი მეუღლე და თავისუფლად საუბრობს ორივე ენაზე.

კადრში ქართველები და აფხაზები არ ლალატობენ მამაპაპურ ტრადიციას და ერთად, ფეხზე დგომით სვამენ მშვიდობის სადღეგრძელოს.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია სიუჟეტის ის კადრი, საიდანაც ჩანს, გლეხის ოჯახში გაშლილ სუფრასთან როგორ ბუნებრივად ატირდა აფხაზი ჟურნალისტი მის მიმართ ადამიანური, ჰუმანური და კოლეგიალური დამოკიდებულების გამო.

სიუჟეტი ვიგებთ, რომ აფხაზ ჟურნალისტთა სიცოცხლეს არანაირი საფრთხე არ შექმნია და ისინი მშვიდობიანად დაუბრუნდნენ საკუთარ საქმეს და ოჯახებს.

გურამ გორელიშვილი და აფხაზი გლეხი, რომელმაც ქართველ და აფხაზ ჟურნალისტებს უმასპინძლა

აფხაზი ჟურნალისტი: „ჩვენ გვინდა აღდგეს მშვიდობა და ვიცხოვროთ ისე, როგორც ადრე ვცხოვრობდით... გვინდა, ყველაფერი ადრინდელივით იყოს“

მშვიდობის სადღეგრძელო

ომით გამონვეული უბედურებით ატირებული აფხაზი ჟურნალისტი და კოლეგის განცდებთან თანაზიარი გურამ გორელიშვილი.

p.s. სიუჟეტის სიძველის გამო ვიდეო-ფოტოები დაბალი ხარისხისაა.

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი

გადაცემა „აფხაზეთი“

„მიამბე აფხაზეთზე“ – ვლადიმერ გუცაევი

ავტორები: ელისო ხუტკუბია, ვაჟა აქიაშვილი, გიორგი სამუშია

- აფხაზეთი ჩემი ცხოვრების ნაწილია. მთელი ჩემი ახალგაზრდობა იქ გავატარე, შევიძინე ძალიან ბევრი მეგობარი... ვიტალი დარასელია განსაკუთრებულად გამორჩეული პიროვნება იყო ჩვენს გუნდში... მარტო იმიტომ კი არა, რომ ძალიან ძლიერი ფეხბურთელი იყო, ადამიანური თვისებებითაც გამოირჩეოდა. მახსოვს, ცოლი რომ მოჰყავდა, მოვიდა ჩემთან – ვოვაო, მითხრა, შეგიძლია 5 ათასი მანეთი მასესხო, ქორწილს ჩავატარებ და, ჩვენი წესის მიხედვით, ფული რომ შემოვა, ეგრევე დაგიბრუნებო. წავიყვანე სახლში, მივეცი ფული, მაგარი ქორწილი გადაიხადა აფხაზეთში და ზუსტად 3 დღეში ფული უკან დამიბრუნა. აი ასეთი ახლო და მეგობრული ურთიერთობა გვქონდა;
- დაუვინწყარია 1981 წლის 13 მაისი, როდესაც მთელი საქართველო ზეიმობდა თბილისის „დინამოს“ გამარჯვებას. ამ ისტორიულმა მომენტმა ვიტალი დარასელიამ დაუსვა წერტილი იმ საქმეს,

- რომელსაც ჩვენ წლების მანძილზე ვაკეთებდით. ეს ის პერიო-
დია, საერთოდ რომ არ ვარჩევდით, ვინ აფხაზია და ვინ – ოსი...
- ჩემი და დათო ყიფიანის მოყვანილია თბილისის დინამოში ახრიკ
ცვეიბა, რომელთანაც დღესაც ვმეგობრობთ. რუსეთში რომ
ჩავდივარ, ვურეკავ... გახარებული შემომხმთანება ხოლმე – „ო,
გავრილოვიჩ, ჩამოხვედი? ნავიდეთ სადმე, ყავა დავლიოთ. ერთი
ორჯერ ვილაცის დაბადების დღეზე მოვხვდით მოსკოვში, ქორ-
ნილშიც, სადაც აფხაზმა ბიჭმა იქორწინა ქართველ გოგოზე...
უყვარს ახრიკს ჩვენი ბიჭები.
 - მეც ქართველი გოგო მყავს ცოლად და ჩემი შვილები ქა-
რთველებთან და ოსებთან გაიზარდნენ.
-

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის ჟურ-
ნალისტი **ელისო ხუტკუბია** კონფერენციის მსვლელობისას: „კამერა,
დიქტოფონი და მიკროფონი, რა თქმა უნდა, მიყვარს, მაგრამ მუშ-
აობისას ტრადიციულ ბლოკნოტსა და კალმისტარს მაინც ვერაფერი
შემიცვლის“.

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი

გადაცემა „აფხაზეთი“

„მიამბე აფხაზეთზე“ – მანია ჯაბუა

ავტორები: ელისო ხუტკუბია, ნიკა შონია

- ძალიან ხშირად ჩემი შვილები მეკითხებიან – რა არის ეს აფხაზეთი ისეთი, მის გაგონებაზე რომ ყველანი გიჟდებით და ასე მძაფრად გამოხატავთ თქვენს ემოციას? ზუსტად ვიცი, რაც არ უნდა ვეცადო, სიტყვებით გადმოვცე აფხაზეთის შესახებ, ამას მაინც ვერ შევძლებ... იმიტომ, რომ უნდა იყო იქ ნამყოფი;
- მახსოვს გასაოცარი სტუმართმოყვარეობა ჩემი აფხაზი ბიძოლების მხრიდან, მათი საოცარი პატივისცემა მამაჩემისა და დედაჩემისადმი;
- მინდა, ყველა იქაურს, ვინც გვიყურებს, ვუთხრა – ვიცი, თქვენც რომ ძალიან მოგენატრეთ, ჩვენც ძალიან გვენატრებით... ძალიან მიყვარხართ, მახსოვხართ... ჩვენს ხელშია ყველაფერი... ყოველმა ქართველმა, ყოველმა აფხაზმა სათითაოდ უნდა მოვინდომოთ ერთმანეთთან მისვლა, უნდა ვაპატიოთ ერთმანეთს და აუცილებლად უნდა გავაგრძელოთ ის შენყვეტილი სიმღერა, რომელსაც ჩვენ – ქართველებიც და აფხაზებიც არაჩვეულებრივად ვმღეროდით მრავალ ხმაში.

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი

გადაცემა „აფხაზეთი“

„მიამბე აფხაზეთზე“ – ზურაბ სოტკილავა

ავტორები: ელისო ხუტკუბია, ზურაბ კობახიძე,

ავთანდილ დავითაია, გიორგი სამუშია

- ...ბოლო კონცერტის დროს, რომელიც სოხუმში, ფილარმონიის დარბაზში ჩავატარე, უკვე დაძაბული იყო ურთიერთობა ქართველებსა და აფხაზებს შორის, ხიბლაც¹ თან მახლდა... ვიმღერეთ ქართულად, აფხაზურად, მეგრულად – დაუფინყარი საღამო იყო... დავუჩოქე მაყურებელს – ქართველებმა და აფხაზებმა კარგად და მეგობრულად იცხოვრეთ-მეთქი... ეს იყო 1992 წლის ივნისი...
- რუსები, განსაკუთრებით კი მათი ინტელიგენცია – მიხალკოვი და სხვები, ხშირად მეკითხებიან – რაო, თქვენ, ქართველები, რატომ აჭირვებთო საქმეს. მე საპასუხოდ ვეუბნები – ჩვენთან რა გინდათ, როდესაც გალიდან 25 კილომეტრში დგას თქვენი ჯარი-მეთქი... თუმცა, ესაუბრე, რამდენიც გინდა, აზრზე არ არიან არაფრის... ისე კი არც ამოიღებენ ხმას, ყველას ეშინია...

¹ ხიბლა გერზმავა – აფხაზი სოპრანო, რუსეთის სახალხო არტისტი.

აფხაზეთის საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი
გადაცემა „აფხაზეთი“

„მამამბე აფხაზეთზე“ – გივი სიხარულიძე
ავტორები: ელისო ხუტკუბია, ვაჟა აქიაშვილი

ფოტო-კადრი სიუჟეტიდან

- ჩემს მეგობარს, გამოჩენილ ქართველ კომპოზიტორსა და კონსერვატორიის რექტორს, ან გარდაცვლილ სულხან ცინცაძეს 15 წლის განმავლობაში დაბადების დღეს გუდაუთაში უხდიდნენ თავისი აფხაზი მეგობრები. მე ასეთი მეგობრობა და სიყვარული იშვიათად მინახავს. სულხანსაც მზე და მთვარე ამოსდიოდა აფხაზი მეგობრების მშობლებზე – ავდიოდით რინის ტყეში და იქ, დიდი ჩანჩქერის ქვეშ იშლებოდა უშველებელი სუფრა;
- მე მომწონს, როცა აფხაზი კაცის ცოლი სუფრასთან არ ჯდება და გემსახურება მოკრძალებულად... მომწონს, როცა ოჯახის ბაბუა არის უმაღლეს დონეზე აყვანილი;
- მე ასე მწამს – აფხაზი და ქართველი, ეს არის პროვოკაციას შენირული ხალხი... მოგვატყუეს და ჩავგივითრიეს მორევში;
- თუ ასე გაგრძელდა, 15 წელიწადში აფხაზები აითქვიფებიან რუსებთან და მოხდება ძალიან ცუდი რამ – ეს თავმოყვარე, ძალიან ფაქიზი გრძობების, კაცური თვისებების მატარებელი აფხაზი ხალხი, სიტყვის ხალხი, რომელსაც ტყუილი არ უყვარს, ეზიზღება ტყუილი, შეიძლება, საერთოდ გაქრეს;

საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნება“

დოკუმენტური ფილმი „იმედის ხიდი“

ავტორები: მართა კასრაძე, სოფო ნულაია, ნონა შონია

ქართული სკოლა XIX საუკუნის სამურზაყანოში. ვიდეო-კადრი სიუჟეტიდან

- ძირძველ სამურზაყანოს ტერიტორიაზე XIX საუკუნის პირველ ნახევარში და შემდგომ გახსნილი სკოლები მთელს აფხაზეთში პირველ საგანმანათლებლო კერებადაა აღიარებული. მეფის რუსეთი ცდილობდა, ეს სკოლები თავისი რუსიფიკატორული პოლიტიკის განსახორციელებლად გამოეყენებინა, მშობლიური ქართული ამოეძირკვა, მაგრამ სამურზაყანოს მოსახლეობამ შეძლო შეენარჩუნებინა მშობლიური ენა, გაეძლიერებინა ქართული სკოლა და ეზრუნა შვილების განათლებისათვის;
- აფხაზეთის ომის შემდეგაც მნიშვნელოვან სიტყვას ამბობს გალის რაიონი. მიუხედავად დიდი დაბრკოლებისა, აქ, სადაც „ქართულითა ენითაჲ ლოცვა არ აღესრულების და ჟამი არ შეინირვის“, პედაგოგები, მოსწავლეები და მათი მშობლები ძალ-ღონეს არ იშურებენ ქართული ენის, ქართული სულისკვეთების შესანარჩუნებლად;
- ისტორია სათანადოდ შეაფასებს გალელი მოსწავლეებისა და მასწავლებლების გმრობას და სულიერ სიმტკიცეს;
- „გალის მოსახლეობას ჩვენი მხრიდან სჭირდება დიდი მოფერება და სიყვარული. ეს არის ხიდი ჩვენსა და აფხაზებს შორის. გალში

- დარჩენილ მოსახლეობას, მე პირადად, საქართველოს გმირებს ვუნოდებდი /ლია ახალაძე – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი“;
- „ნებისმიერი აქცია, ჩვენსკენ მომართული, აქ, ოკუპირებულ ტერიტორიაზე აღიქმება, როგორც დიდი ბედნიერება და სიხარული, რომელსაც ძალუძს ოდნავ მაინც შეანელოს სამშობლოსგან მოწყვეტით გამოწვეული სულიერი ტკივილი. თქვენი ყურადღება და თანადგომა იმედს გვისახავს, რომ ჩვენში არასოდეს ჩაკვდება ქართული სული. ძირძველ სამურზაყანოში დიდი რწმენაა ქვეყნის გამთლიანების, ოღონდაც ზურგი გაგვიმაგრეთ და ჩვენ, უიარალო ჯარისკაცები სიცოცხლის ბოლომდე ვიბრძოლებთ ქართველთა და აფხაზთა მეგობრული ურთიერთობის აღდგენისათვის“ – გვწერენ გალის მუნიციპალიტეტის პედაგოგები, მოსწავლეები და მათი მშობლები“.

„ჩვენში არასდროს ჩაკვდება ქართული სული“ – მოსწავლე ოკუპირებული გალიდან.
ვიდეო-კადრი სიუჟეტიდან

2018–2019 სასწავლო წელს გალის „ქვედა ზონის“ სკოლების I–VII კლასები მთლიანად რუსულენოვანი გახდა. ამ კლასებში ქართული ენა ისწავლება, როგორც უცხო ენა – კვირაში – 1 საათი, ლიტერატურა – 2 საათი. ყველა დანარჩენ საგანს მოსწავლეები რუსეთის ფედერაციის სახელმძღვანელოებით ეუფლებიან.

თუ ასე გაგრძელდა, 3–4 წელიწადში გალის რაიონის მოამბდე საზღვრებში არა თუ ქართული სკოლა, ქართული კლასიც კი არ იარსებებს.

გალის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის მასალებიდან

საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნება“

დოკუმენტური ფილმი „კომანი“

ავტორები: მართა კასრაძე, კობა ბროლიაშვილი,
რევაზ ახვლედიანი

მეუფე დანიელი (დოკუმენტური ფილმი „კომანი“)

- დოკუმენტური ფილმი მოგვითხრობს, XX საუკუნის მიწურულს, როგორ ახლებურად გაბრწყინდა სოხუმიდან 15 კილომეტრით დაშორებული სოფელი კომანი, რომელსაც სამი უდიდესი წმინდანის – იოანე ნათლისმცემლის, იოანე ოქროპირისა და წმინდა ვასილისკოს მადლი მოსავს. ამ სინამდდეებს წლების მანძილზე ემსახურებოდა ჭეშმარიტ აფხაზთა, ანუების კეთილმორწმუნე ოჯახი, რომლის სახელსაც უკავშირდება კომანის სავანის აღმშენებლობა;
- კომანის ალყის დროს მონამეობრივად აღესრულენ ქართველი მღვდელმონაზონი მამა ანდრია (ყურაშვილი) და აფხაზი იური (გიორგი) ანუა.

საჩხერისა და ჭიათურის მიტროპოლიტი, მეუფე დანიელი (დათუ-
აშვილი): „ერთმა აფხაზმა იური ანუას ცხედარს უპატრონა, დაიტი-
204

რა, დაასაფლავა... ძალიან სიმბოლური იყო, თუ როგორ განიცდიდა აფხაზი ადამიანი ამ ბოროტებას. მას ჰქონდა განცდა, რომ უსამართლობაა, რაც ხდება და რომ ეს არ შეიძლება. ეს არის სწორედ სინანული აფხაზი ერისა ამ ახალგაზრდის სახით. რამდენიმე დღის შემდეგ ეს ბიჭი დაიღუპა და აფხაზები ამბობდნენ, რაკი ყველაზე საუკეთესო წაიყვანა ჩვენგან, ღმერთმა დაგვსაჯა, ღვთისმსახურის სიცოცხლე რომ შევინირეთო... ჩვენი პატრიარქი ამბობს, რომ ეს არ იყო ბრძოლა ქართველთა და აფხაზთა შორის, არამედ, ეს იყო ბრძოლა ქართველთა და აფხაზთა წინააღმდეგ. ეს რომ ნამდვილად ასე იყო, მაშინ გამოჩნდა, როცა ერთად მოკლეს ქართველი და აფხაზი – ქართველი მამა ანდრია, 27 წლის მღვდელმონაზონი და ასაკოვანი აფხაზი იური (გიორგი) ანუა.“

კონფერენციაზე წარმოდგენილი დევილ ბავშვთა ნახატების გამოფენიდან

ჟურნალი „ცა აფხაზური“

აფხაზეთის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრი

პროექტის ავტორი და ჟურნალის რედაქტორი: ნანა ჭანტურია.
შემოქმედებითი ჯგუფი: ნუნუ ჯანელიძე, ვახტანგ ზაქარაია,
დალი მუხაძე, ნანა ქარდავა, თათული რუხაძე, ქეთი შენგელია.
მთარგმნელი: ირმა ოსია

„ცა აფხაზური“ – უპრეცედენტო სამშვიდობო პროექტი ქართულ-აფხაზური საყმანვილო პრესის ისტორიაში.

ჟურნალი ქართულ და აფხაზურ ენებზე საგანგებოდ ჟურნალისტთა კონფერენციისთვის მომზადდა.

მასში თავმოყრილია საყმანვილო ჟურნალ „ილქანში“ 1996 წლიდან, ანუ მისი დაარსების დღიდან გამოქვეყნებული პუბლიცისტური

სტატიები, მხატვრულ-დოკუმენტური მოთხრობები, ესეები, მინიატურები, ლექსები, მოგონებები, ინტერვიუები სამშვიდობო თემაზე.

„ცა აფხაზური“, თავის აფხაზურ ვერსიასთან ერთად, კონფერენციის მთავარ სათქმელს – აფხაზეთს და ქართველთა და აფხაზთა დაკარგული ერთობის აღდგენას ორგანულად გადაეჯაჭვა და ისიც თქვა, რაც კონფერენციაზე, მისი ფორმატიდან გამომდინარე, ვერ შეეძელით. რაკი კრებული ამის საშუალებას გვაძლევს, გთავაზობთ ვრცელ ამონარიდს „ცა აფხაზურის“ ერთ-ერთი წერილიდან, რომელიც თბილისში მცხოვრებმა სოხუმელმა, 14 წლის ერეკლე მსხილაძემ ჯერ კიდევ 2004 წელს დაუწერა თავის აფხაზ თანატოლს.

რატომ მაინცდამაინც ეს წერილი „ცა აფხაზურის“ საუკეთესო მასალებიდან? იმიტომ, რომ მუდამ გვახსოვდეს:

ჟურნალისტებსაც ძალიან ბევრის გაკეთება შეეგიძლია იმისათვის, რომ მსოფლიოს ნებისმიერ კუთხეში მცხოვრები ბავშვები, ერეკლე მსხილაძის მსგავსად, არ ხატავდნენ შეშინებულ დედამინას!

„რაც მახსოვს... ანუ წერილი ჩემს აფხაზ თანატოლს

- *ამ წერილით შენ ბევრს გაიგებ ჩემს შესახებ: იმაზეც, თუ რატომ შეიძლება, ჩვენს ასაკში ფიქრობდე დიდივით, რატომ მგონია, რომ ომი, რომელიც ჩვენს მეხსიერებამდე იყო, შენც გახსოვს. იცი, რამდენის ვიყავი, სოხუმი რომ დავტოვე? ორი წლის... ამიტომ, ძალიანაც რომ ვეცადო, ვერაფრით ვერ გაგიხსენებ: თუნდაც ასე იყოს, ვერ მოგატყუებ, ვერ გეტყვი, რომ სადღაც მაინც მინახიხარ.*
- *და მაინც: ამ პატარა ბარათით მე მოგიყვები ყველაზე მართალ ამბავს ჩვენზე. ჩვენ – ეს მე და შენ ვართ. ჩვენ, ვისთვისაც დედამინა, რა ხანია, ვაშლის მსგავსი მრგვალი სამყარო არ არის მხოლოდ. იცი, რამდენჯერ დამიხატავს შეშინებული დედამინა? მე მაშინ ძალიან პატარა ვიყავი. დღეს, როცა ამ ნახატებს ვუყურებ, ვფიქრობ: ომს მაშინ იწყებენ, როცა ამქვეყნად ბავშვების*

არსებობა ავინყდებათ.

- გაინტერესებს როგორი იყო ჩემი დედამინა? დიდთვალეებიან, მრგვალ ბურთებს ვხატავდი. ერთხელაც დადუდასთვის (დედას ასე ვეძახი) მიკითხავს – როცა ეშინიათ, ხომ ვერ ლაკარაკობენო. ჰოდა, არც ერთ ჩემს „მუნჯ დედამინას“ პირი არ ჰქონდა.
- ყველაზე მთავარი ჯერაც არ მითქვამს შენთვის: რომ თორნიკეს, ჩემს ძმას და მე მამა არ გვახსოვს. იცი, როგორ გავრბოდით კარებისკენ, როცა ზარის ხმას, ან კაკუნს გავიგონებდით?! მაგრამ მამა არცერთხელ არ იდგა ზღურბლთან. ლტოლვილობის პირველი წლები ახლო ნათესავის ბინაში გავატარეთ. ჩვენი ფანჯრიდან რკინიგზის ლიანდაგები ძალიან კარგად მოჩანდა. ფანჯარასთან დგომა ჩვევადაც კი გვექცა. ბაქანზე შემოსულ თითოეულ მატარებელს ველოდებოდით, მაგრამ განზილებული ვრჩებოდით ხოლმე – უამრავ მამაკაცს შორის არცერთი იყო ჩვენი მამა. იგი მხოლოდ სიზმარში ნანახი მატარებლიდან, ან ტრაპიდან ჩამოდიოდა.
- იქნებ, ბავშვობაში შენც გეუბნებოდნენ, მამა დაბრუნდებაო? იქნებ, ბავშვობიდან შენც ხარ ჩემსავით ობოლი და მოტყუებული? იქნებ უკვე შენც ჩემსავით დედის იმედი და სახლიკაცი გქვია?
- სოხუმი, რა თქმა უნდა, არ მახსოვს... თუ იცნობ ვინმეს „მონტე-კარლოდან? ან იქნებ შენ ცხოვრობ იქვე, სადმე ახლოს? მამა, თურმე, ძალიან ამაყობდა თავისი უბნითა და უბნელებით. იქნებ ამიტომაც მინდა, ისევ და ისევ დავიჩემო ჯიუტი ბავშვივით, რომ ჩემი მისამართია: წითელფლოტელის ჩიხი №13.“

„იალქანი“ №17. 2004 წ.

სტუმრების ტრიბუნა

„მშვიდობა ცივილიზაციის სიკეთეა, ომი კი - მისი
დანაშაული“.

ვიქტორ შიუგო

დოდო შონავა

საზოგადოებრივი მაუწყებლის პროდიუსერი

„აფხაზეთი“ საეთირო დროის გარეშე დიდი შეცდომაა

ძალიან საჭირო და დროული კონფერენციაა.

„გვახსოვდეს აფხაზეთი“ ეს უნდა იყოს ყოველი ჩვენგანის უმთავრესი დევიზი, ვიდრე არ დავუბრუნდებით ჩვენი სამშობლოს ძირძველ ნაწილს, ვიდრე თავის სახლ-კარს მოშორებული ყველა ადამიანი არ დავუბრუნდება თავის კერას.

ძალიან მნიშვნელოვნელოვანია კონფერენცია იმ თვალსაზრისითაც, რომ აქ მხოლოდ მშვიდობაზე ვსაუბრობთ, მშვიდობაზე, როგორც რეალურ ცხოვრებაში, ასევე, ჟურნალისტიკაში.

მედია, ჟურნალისტიკა, ყოველთვის უნდა იყოს იმ ინფორმაციის მომძიებელი, რომელიც მუდამ გვამყოფებს დღის აქტუალურ ინფორმაციულ ველში არა მხოლოდ იმის გათვალისწინებით, რა ხდება აქ, აფხაზეთან მიმართებაში, არამედ – რა ხდება იქ, ჩვენთან, ქართველებთან მიმართებაშიც.

ამ კუთხით ძალიან მნიშვნელოვანი იყო გადაცემა „აფხაზეთი“, რომელიც მეორე არხზე გადიოდა. ზუსტად ვიცი, რომ ამ გადაცემას მაყურებელი აფხაზეთშიც ჰყავდა და ამიტომაც მისთვის საეთერო დროის არმიცემა არის დიდი შეცდომა, რომელიც აუცილებლად გამოსასწორებელია. სწორედ საზოგადოებრივი მაუნყებელია პრიორიტეტულად იმის მოვალე, რომ ასეთი ტიპის გადაცემები საკუთარ ეთერში ჰქონდეს.

კონფერენციაზე ყველა გამოსვლა იყო ძალიან საინტერესო, ინფორმატიული, ძალიან ბევრი ახალი გავიგე. მაღლობა მინდა გადაუხადო კონფერენციის ორგანიზატორებს, ყველა მონაწილეს, რადგან მე ვხედავ, რომ ის პრობლემები, რომელსაც ვხვდებით დღეს ამ თემის გაშუქებაში, ამ ადამიანებისათვის აქტუალური და უმთავრესია.

კონფერენციაზე ითქვა, რომ დღეს მიმდინარე საინფორმაციო ომი არის იმდენად მნიშვნელოვანი და მძაფრი, რომ მას ვერ უმკლავდება ისეთი ზესახელმწიფოც კი, როგორც ამერიკის შეერთებული შტატებია. ამიტომ ჩვენისთანა პატარა ქვეყნისთვის ამ საინფორმაციო ომში გამარჯვება იქნება აფხაზეთში მცხოვრები თითოეული ადამიანის დაბრუნება... დიახ, უნდა დავიბრუნოთ ის ადამიანები და დავარწმუნოთ, რომ მათ დღემდე ჩვენს მეგობრებად, ნათესავებად, თანამოქალაქებად მოვიაზრებთ.

ბექა ბაჯელიძე

საერთაშორისო ორგანიზაცია „ომისა და მშვიდობის
გაშუქების ინსტიტუტის“ (IWPR) კავკასიის რეგიონული
დირექტორი

ბექა ბაჯელიძე (შუაში) კონფერენციაზე

კონფერენციის თემა IWPR-ის საქმიანობას ეხმიანება

კონფერენცია – „სიტყვა პირველია. ომისა და მშვიდობის ჟურნალისტიკა“, ძალიან რელევანტური იყო ჩვენს საქმიანობასთან, რამეთუ მშვიდობის ჟურნალისტიკა ჩვენი ორგანიზაციის საკვანძო მიმართულებაა.

კონფერენციაზე გავიცანი ადამიანები, რომლებსაც უშუალო შეხება ჰქონდათ აფხაზეთის შეიარაღებულ კონფლიქტთან. ასეთი შეხვედრები აუცილებელი პლატფორმაა აზრის, წუხილის გამოსახატავად. ვფიქრობ, უფრო მეტი ადამიანი და, განსაკუთრებით, ახალგაზრდობა უნდა ჩაერთოს ასეთ შეხვედრებში. რაც უფრო მრავალფეროვანი იქნება ასაკობრივი, გენდერული, პროფესიული და სხვადასხვა მოსაზრების მქონე ადამიანების მონაწილეობა ასეთ

კონსტრუქციულ სივრცეში, მით უფრო გაიზრდება შესაძლებლობები ნაყოფიერ აზრთა გაცვლისათვის, შერიგებისა და ხანგრძლივი მშვიდობის მიღწევისათვის.

IWPR საერთაშორისო ორგანიზაციაა, რომელიც კონფლიქტებით და კრიზისით დაზარალებულ 30-ამდე ქვეყანაში მუშაობს. საქართველოში ჩვენ 1999 წლიდან ვსაქმიანობთ და მე ამ ორგანიზაციას კავკასიაში 2004 წლიდან წარმოვადგენ.

როგორც მოგახსენეთ, მშვიდობის ჟურნალისტიკა ჩვენი საქმიანობის საკვანძო მიმართულებაა. ჟურნალისტიკისათვის შემუშავებული გვაქვს სახელმძღვანელო წესებიც, რომელსაც მშვიდობის გაშუქების ექვსი სავალდებულო წესი ჰქვია. პირველი წესის მოთხოვნაა, გაერკვე კონფლიქტში. ჟურნალისტიკები ვალდებული არიან გამოიკვლიონ, გაიგონ კონფლიქტის მოგვარების არსი მანამ, სანამ დაიწყებენ მის გაშუქებას. უნდა გაარკვიონ, თუ როგორ განვითარდა კონფლიქტი და მისი მოგვარების რა გზები შეიძლება არსებობდეს. ამასთან ერთად, საჭიროა წარმოდგენა გვექონდეს „ომის კანონების“, კონფლიქტოლოგიისა და კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების პროცესების შესახებ.

ჟურნალისტიკისათვის ვალდებულებაა, კონფლიქტის სამართლიანი გაშუქება და ბალანსის დაცვა. ყველაფერი უნდა ვილონოთ იმისათვის, რომ კონფლიქტის დროს მოხდეს ყველა მნიშვნელოვანი კომპლექსური საკითხის, სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფების შეხედულებების გაშუქება. იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე მხარეს ვანიჭებთ უპირატესობას, ჩვენ, როგორც ჟურნალისტიკები, ვალდებული ვართ ამის შესახებ ნათლად გავაგებინოთ მკითხველს.

ჟურნალისტიკის ვალდებულებაა, გააშუქოს კონფლიქტის წინაპირობა და მიზეზი. საჭიროა ზუსტად წარმოვაჩინოთ ყველა მხარის ლეგიტიმური და მცდარი უკმაყოფილება. ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ უკმაყოფილება, თუნდაც მცდარი, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, როგორც კონფლიქტის გახანგრძლივების, ისე მისი მოგვარების თვალსაზრისით. ამასთან ერთად, უნდა წარმოვაჩინოთ კონფლიქტის ნებისმიერ მხარეს მყოფი ადამიანების ტრამვა და პირადი ისტორიები დაბალანსებულად, მაღალი პროფესიონალიზმით,

ძალდატანების გარეშე. ეს ვალდებულება ჟურნალისტს აქვს არა მარტო იმ ხალხის მიმართ, ვის ამბავსაც აშუქებს, არამედ მკითხველის მიმართაც.

ყოველივე ამასთან ერთად, ჟურნალისტი ვალდებულია გააშუქოს მშვიდობის დამყარებისა და მხარეების შერიგებისკენ გადადგმული ყველა ნაბიჯი იმავე მოცულობით, რა მოცულობითაც ვაშუქებთ კონფლიქტის მცდელობებს.

გარდა ამისა, ჟურნალისტს უნდა ახსოვდეს, რომ რასაც ის აშუქებს, ყოველთვის ახდენს გავლენას არა მხოლოდ კონფლიქტის მსვლელობაზე, არამედ, ადამიანთა ცხოვრებაზეც. ჟურნალისტი უნდა იყოს ფხიზლად, რათა არ მოხდეს მისი ბოროტად გამოყენება ერთი, ან მეორე მხარის მიერ ომის, ან ძალადობის წასაქეზებლად. მსგავსი შემთხვევის არსებობისას უნდა მოხდეს მისი გამოაშკარავება, როგორც მედიით მანიპულირების მცდელობა.

კონფერენციაზე წარმოდგენილი დევილ ბავშვთა ნახატების გამოფენიდან

იოსებ არჩვაძე

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, ქუთაისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი

ჩემი ნება რომ იყოს...

მინდა ჟურნალისტებს, კონფერენციის მონაწილეებს ჩემი იდეა გავუზიარო:

როცა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა აღდგება, საქართველოს ჩრდილო-დასავლეთის საზღვართან დავით გარეჯის მსგავსი დიდი საეკლესიო-სამონასტრო კომპლექსი უნდა აშენდეს, რათა საქართველო დაიცვას არა მარტო მესაზღვრემ და მეზაფემ, არამედ სულიერებამაც, რადგან ის, რაც დაგვემართა აფხაზეთში, სულიერების დეფიციტის ბრალიც იყო. სწორედ იქ, სადაც ჰაერ-იც კი მაცდუნებელია და ამა ქვეყნის სიამეებს მოჭარბებულად გვთავაზობს, გვჭირდება სულიერების ისეთი ბურჯი, რომელიც ჩვენს მართლმადიდებლობას, ღირსებას, ქართველობას, სიმშვიდეს დაიცავს.

უნდა გადავარჩინოთ ჩვენი რწმენა, იმედი, სურვილი აფხაზეთ-

ში დაბრუნებისა და ყოველივე ეს ქართული სახელმწიფოებრიობისათვის იმაზე ნაკლებმნიშვნელოვანი არ არის, ვიდრე დევნილი მოსახლეობის ფიზიკური გადარჩენა. ასეთი გრძნობით უნდა იყოს გამსჭვალული არა მარტო დევნილი მოსახლეობა, არამედ, ისინიც, ვინც ასეთ ოჯახებში დაიბადნენ და იზრდებიან უკვე აფხაზეთის დატოვების შემდეგ. აფხაზეთი არ არის მხოლოდ მინა, წყალი, ჰაერი, არამედ, ეს არის თითოეული ჩვენგანის – დევნილის, არადევნილის – სულიერი მდგომარეობა, ჩვენი სისხლის ყვილი და მჩქეფარება და არა აქვს მნიშვნელობა, უცხოვრია თითოეულ ჩვენგანს ოდესმე აფხაზეთში თუ არა...

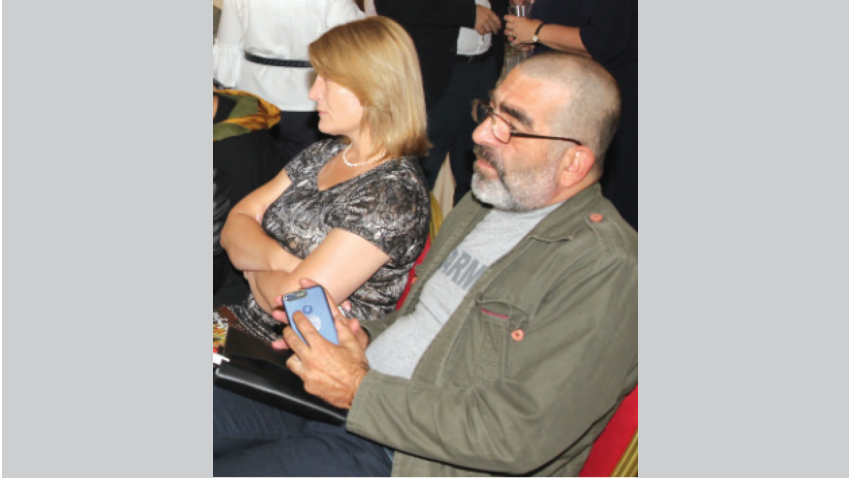
ჩვენი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მოძრაობა უნდა იყოს არა მარტო აფხაზეთისთვის და აფხაზეთისკენ, არამედ, აფხაზეთისთვისაც. სეპარატისტული რეჟიმის წყალობით აფხაზი ხალხი დადგა არა მარტო თვითმყოფადობის დაკარგვის, არამედ, ფიზიკური გადაშენების საფრთხის წინაშეც.

სოხუმი და ცხინვალი დასაბრუნებელია. სახელმწიფოებრიობა ნელ-ნელა კარგავს თავის ფუნქციებს, სამურზაყანოში ბავშვებს უკვე უჭირთ ქართულად წერა და მეტყველება...

...ჩემი ნება რომ იყოს, ყველა გასართობ, გამახალისებელ, დასასვენებელ ღონისძიებაზე შესასვლელ ბილეთს, მოსაწვევს, ქვითარს დავბეჭდავდი წარწერით, რომ სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობა აღსადგენია და სახელმწიფოებრიობა – დასაცავი. ჩემი ნება რომ იყოს, ნებისმიერ საქონელსა და მომსახურებას, რომლის ღირებულება საარსებო მინიმუმზე მეტია, დავბეგრავდი დარღვეული სახელმწიფოებრიობისა და სახელმწიფოებრივი ცნობიერების აღდგენის გადასახადით, ვინცლო, ჯიბეზე მეტად ეროვნულ და პიროვნულ თავმოყვარეობაზე ემოქმედა.

მალაქია (მამუკა) ჭანუყვაძე

ააიპ „შეიარაღებული ძალების მხარდაჭერისთვის“ გამგეობის
თავმჯდომარე, აფხაზეთის ომის ვეტერანი

შერიგებაზე ზიზღით ვერ ისაუბრებ

არა მხოლოდ აფხაზეთია საქართველოს განუყოფელი ნაწილი, აფხაზებიც ჩვენი ერის განუყოფელი ნაწილი არიან. ყველანი ვთანხმდებით იმაზე, რომ ჩვენს შორის შეიარაღებული კონფლიქტი მესამე ძალის ჩარევით მოხდა, მაგრამ შეცდომას, რომელიც ორივე მხარემ დაუფუშვით, გამოსწორება სჭირდება. რა მოხდა 25 წლის წინ, როგორ და რატომ, ამაზე საუბარი ვერანაირ შედეგს ვერ მოგვიტანს. საძიებელია ახალი გზები, რა თქმა უნდა – მშვიდობიანი. აღსადგენია ურთიერთობები და ეს უნდა მოხდეს იმ ფაქტებზე დაყრდნობით, რომელიც აფხაზსა და ქართველს შორის რეალურად, ყოველგვარი შელამაზების გარეშე ხდება. კონფერენციაზე ჩვენ მოვისმინეთ იმ ჟურნალისტთა მოხსენებები, რომელთაც ომის დროს და ომის შემდეგ ჰქონდათ შეხება აფხაზეთთან და აფხაზებთან. მათ გაგვაცნეს

იმ ხალხის განწყობა და მოსაზრება, მიდგომების მოძებნა კი უკვე ჩვენზეა დამოკიდებული. უფრო ხშირად უნდა შევიკრიბოთ, რაც შეიძლება მეტი უნდა ვისაუბროთ შერიგების თემაზე.

ეს საშვილიშვილოდ საჭირობოროტო საკითხი მხოლოდ ხელისუფლების გადასაჭრელი არ არის. მასში ჩვენ, საზოგადოების აქტიურმა ნაწილმაც ჩვენი წვლილი უნდა შევიტანოთ. მე ხშირად ვხვდები აფხაზეთიდან სამკურნალოდ გადმოსულ აფხაზებს, მათაც, რომლებიც ქართულ პირადობის მონმობებს იღებენ, რადგანაც თვლიან, რომ საქართველოს მოქალაქეობის მიღებით მეტი კეთილდღეობის მოპოვება შეუძლიათ. გარდა იმისა, რომ უნდა დავანახოთ მათ, როგორ ვითარდება ქართული სახელმწიფო, დიდი ძალისხმევა ნდობის აღდგენისკენაც უნდა წარვმართოთ. ენგურს გაღმა და გამოღმა საქართველოს შორის შედარება კი თვითონ უნდა გააკეთონ და სხვაობაც თვითონ უნდა დაინახონ.

შერიგების თემაზე, ოკუპირებული ტერიტორიებისა და იქ მცხოვრები ხალხის მშვიდობიანად დაბრუნებაზე მეტი უნდა ვისაუბროთ მოსწავლე-ახალგაზრდობასთან. ამასთან დაკავშირებით მეტი ლიტერატურა უნდა მიენოდოს სკოლებს და, რაც მთავარია, სახელმწიფოსგან მეტი ხელშეწყობა უნდა ჰქონდეს იმ ქურნალისტთა ნაშრომების გამოცემას, რომლებიც უდიდესი რისკის ფასად მოიპოვებენ მასალებს და რომელთა სამზეოზე გამოტანა არსებული კონფლიქტის მოგვარებაში დიდ როლს ითამაშებს.

შეუძლებელია, ზიზლი გვქონდეს აფხაზების მიმართ და თან შერიგებაზეც ვისაუბროთ. მათ ჩვენთან დაბრუნების გულწრფელი სურვილი უნდა დავანახოთ და არა პოლიტიკა. ამიტომაც დიდი დატვირთვა აქვს სახალხო დიპლომატიას და ამ მხრივ, რაც შეიძლება, მეტად უნდა ვიაქტიუროთ.

მანონ ბულისკერია,

პოეტი და მხატვარი

მანონ ბულისკერია (მარცხნიდან), ნაირა მახაშვილი და ნანა ჭანტურია კონფერენციაზე

დალქილი უფრო მეტია, ვიდრე ჩანს

კონფერენცია საინტერესო და საგულისხმო იყო თავისი მნიშვნელობითა და აქტუალობით.

ომი (კოშმარი) კვალს ყოველთვის ტოვებს ადამიანის ცნობიერებაში. ომგამოვლილები სხვა ცხოვრებით ცხოვრობენ, განსხვავებულია მათი წარმოსახვებიც. ბუნებრივია, დროდადრო აუცილებელი ხდება საკუთარი ემოციების გაზიარება, რომელსაც მესხიერება ამოატივტივებს. ძნელია, მარტომ ატარო იმ „დიდი ღრმულების“ სევდა, თვალების ნაცვლად რომ შემოგრჩა, მაგრამ ტრაგედიის ემოციისგან გამოსხნა, ალბათ, ჟურნალისტიკის უალტერნატივო მონაპოვარია და ეს აუცილებლად იძლევა ცივი გონებით განსჯის საშუალებას. პრობლემა კი, რაც არ უნდა ხანგრძლივი იყოს ის, ყოველთვის დასასრულისკენაა მიმართული...

ყველა უნარი უნარად, მაგრამ მკაცრი სინამდვილის ასახვა და, ამავდროულად, გარე სამყაროსთან საკუთარი დამოკიდებულების განსაზღვრა ყველაზე საინტერესო შესაძლებლობაა. ცნობიერი განცდების გადმოცემაც არ არის, ალბათ, ძნელი, როდესაც ინფორმაცია წლების მანძილზე მუშავდება გონებაში. მითუმეტეს, თუ შთაბეჭდილებების აღდგენის უნარი მოჭარბებულად გაქვს... უფრო რთულია, ალბათ, როდესაც მეხსიერების გამოცდას გადანყვეტ, რადგან ამ შემთხვევაში სხვა უნარიც უნდა გაგაჩნდეს და ზომიერების განცდა აქაც მნიშვნელოვანია (რაც არანაირად არ გულისხმობს ნორმას).

თემამ, გარკვეულწილად, განსაზღვრა კონფერენციის აქტუალურობა.

რუსეთ-საქართველოს ომი ჩვენ თვალწინ განვითარდა და, ბუნებრივია, მეტ-ნაკლებად ყველას შეგვეხო. ამიტომაც ინტერესი მსგავსი თავმეყრის მიმართ განსაკუთრებულია და არ მოვერიდები ვთქვა, რომ ეს კონფერენცია ერთ-ერთი ყველაზე გულწრფელი დამოკიდებულების გამოვლინება იყო იმ ტრაგედიის მიმართ, რაც აფხაზეთში დატრიალდა. ასევე, მიმაჩნია, რომ საგულისხმო გახლდათ ის თავისებური დინამიკა, როგორც განვითარდა ეს შეხვედრა. ემოციისგან გამოსხნილი ტრაგედიის მსგავსი წარმოჩენა თემისადმი კულტურული დამოკიდებულების ერთ-ერთი საუკეთესო შემთხვევა იყო.

გამომსვლელები გვიყვებოდნენ ომზე (მიზეზ-შედეგზე), ომის მონაწილეებზე, საკუთრ თავზე... მქონდა შესაძლებლობა, გამეველო პარალელებიც, მაგრამ დისტანციის აუცილებლობაც ხაზგასმული იყო თითქოს, არ მეძლეოდა ინტერპრეტაციის საშუალება, რადგან ყოველი ეპიზოდის დასასრულში იგრძნობოდა გარკვეული პოზიცია, რომელსაც თანაბრად, ბუნებრივია, ვერ ვინაწილებდი ავტორებთან ... ფაქტების თუ შთაბეჭდილებების გულწრფელი ამოფრქვევა მეხსიერების სიღრმიდან ყოველი გამომსვლელის ქვეტექსტს ადვილად ამოსაცნობს ხდიდა და ამდენად, არც იმის აღქმა იყო ძნელი, რომ დალექილი უფრო მეტია, ვიდრე ერთი შეხედვით ჩანს. ეს ფაქტი კი თავისთავად გულისხმობს თემის განვრცობას და, ბუნებრივია, ადამიანები არ ვწყვეტთ ფიქრს და ძიებას ამ მიმართულებით.

კონფლიქტს გამორიდება სულაც არ ნიშნავს წამოსვლას და ეს კარგად გვაქვს გაცნობიერებული. ეს აზრი გამომსვლელებმა კიდევე ერთხელ გამიმყარეს... მათი ლოგიკური პროტესტის განცდა გადამდები იყო... პროტესტის გრძნობა კი აუცილებლად მაშინ ვლინდება, როდესაც რაღაც ნიშნით გამოგარჩევს ბედისწერა, უფრო საინტერესო გაგრძელებისკენ გიბიძგებს და ამ ყველაფერს შემთხვევითობას ვერ დაარქმევ. უფრო მეტიც, გამონვევა ერთგვარი ინერცია ხდება და ყველა გარეშე ძალა გაუვნებლებულია ამ დროს.

როდესაც მეხსიერება ყველაზე დრამატულს გადასწვდება, თვითონ განვსაზღვრავთ ტრაგედიის ხარისხს და სიმძიმეს, თვითონვე ვწყვეტთ, რა დოზით მივიტანოთ ყოველივე მსმენელამდე (მკითხველამდე). ალბათ ამიტომაც, დამრჩა შთაბეჭდილება, რომ გამომსვლელები თანაგრძნობას არ საჭიროებდნენ თითქოს, თითოეულს სხვადასხვა გზა, მაგრამ ერთი მიზანი ჰქონდა და ამ მიზნის გამჟღავნების ყოველი მცდელობა თამაშისთვის მზადებას ჰგავდა. ნებისმიერ თამაშში კი, ხშირად, შედეგზე უფრო საინტერესოა მისი განვითარება და, ალბათ, ამიტომაც, ღრმავდებოდა ინტერესი კონფერენციის მსვლელობისას...

შეუძლებელია განვსაზღვროთ საკუთარი რეაქციები, რომლებიც ვითარდება მოულოდნელი კონტაქტებით სულიერ თუ უსულო სამყაროსთან, გნებავთ – საკუთარ წარსულთან... თუმცა, პასუხისმგებელი ვართ ჩვენს საქციელზე, გადანყვეტილებებზე... ამ პასუხისმგებლობას კი სხვადასხვა დოზით ვიღებთ ადამიანები და რაც უფრო დიდია ეს „დოზა“, მით უფრო გულწრფელია თითოეული ჩვენგანი...

ნაირა მახაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სასწავლო პროცესის მართვის უფროსი სპეციალისტი

უსიტყვოდ ნათქვამი

აფხაზეთთან მთელი ჩემი ახალგაზრდობა მაკავშირებს. განსაკუთრებით კი – სტუდენტური ზაფხულის სახალისო დღეები. თუმცა, კონფერენციისადმი ჩემი ინტერესი, რა თქმა უნდა, მარტო ამით არ იყო გამონვეული – დღეს საქართველოში ძნელად წარმომიდგენია ისეთი ადამიანი, რომელმაც აფხაზეთის საკითხზე გამართულ ნებისმიერ მსჯელობას და საუბარს შეგნებულად აარიდოს თავი. ინტერესს კიდევ უფრო მიმძაფრებდა ის, რომ კონფერენციაზე ჩვენი ფაკულტეტის სტუდენტებსაც უნდა წარმოედგინათ მოხსენებები, ყველაზე მეტად კი იმ სტუდენტთა მოსაზრება და ნაფიქრალი მაინტერესებდა, რომლებმაც საშუალო სკოლა ენგურის იმ მხარეს დაამთავრეს და რომელთა ახლო სანათესაო დღემდე იქ ცხოვრობს – ოკუპირებული გალის ტერიტორიაზე. ბევრ მათგანს მე თვითონ ვუბიძგე – მიდით, სათქვენო თემაა-მეთქი.

სამწუხაროდ, იმედი გამიცრუვდა!

საერთოდ არ მოვიდნენ. უფრო სწორედ, ვერ მოვიდნენ!

არადა, ვიცოდი, რომ თემებზე მუშაობდნენ, კონფერენციის ორგანიზატორთან თანხმდებოდნენ, მიმოწერაც ჰქონდათ, მაგრამ...

ვერ გარისკეს!

საჯარო გამოსვლას, ტელეკამერებს, თავის წარმოჩინებას და გალში დარჩენილი მშობლებისა და ახლობლების ანიოკებას მოერიდნენო – ასე ახნა კონფერენციის წამყვანმა მათი მოუსვლელობა.

არა მგონია, სტუდენტებს, რარიგ საინტერესო მოხსენებაც უნდა ჰქონოდათ, აფხაზეთზე იმაზე მეტი ეთქვათ, რაც მათი გამოუცხადებლობით, ანუ უსიტყვოდ ითქვა.

ალუ გამახარია

ასოციაცია „მშვიდობიანი და საქმიანი კავკასიის“
დამფუძნებელი და ხელმძღვანელი

კონფერენციაზე პოზიტიური ცვლილებები გამოჩნდა

ყურადღებით ვუსმენდი ყველა გამომსვლელ ჟურნალისტს, რომელსაც 25 წლის წინ პირდაპირი შეხება ჰქონდა აფხაზეთის ომთან. ჩემთვის მნიშვნელოვანი იყო მენახა, მეგრძნო, რა შეიცვალა თვითონ ჟურნალისტებში ამ ხნის განმავლობაში, როგორ აფასებენ ისინი ამ ომს და რას ფიქრობენ ანმყოსა და მომავალზე. მოგეხსენებათ, ჟურნალისტების სიტყვა, მათი მოსაზრებები ყოველთვის ანარეკლია საზოგადოების განწყობისა, ამდენად, ამ ცვლილებების დანახვა ჩემთვის, კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, ნდობისა და მშვიდობის მშენებლობის საქმეში თავიდან ბოლომდე ჩართული ადამიანისათვის, ძალიან მნიშვნელოვანია. ბედნიერი ვარ, რომ ამ კონფერენციაზე ნამდვილად გამოჩნდა ქართულ საზოგადოებაში მიმდინარე პოზიტიური ცვლილებები. ეს იყო ჩემთვის განსაკუთრებით საგულლისხმო.

ორი აზრი არ არის – კონფლიქტი უნდა მოგვარდეს, ჩვენ, ქართველებმა და აფხაზებმა, როგორც ამ კონფერენციაზე ძალიან სწორად ითქვა, „ერთმანეთი უნდა დავიბრუნოთ“... მაგრამ ცხადია, რომ ეს თავისით: „ციდან ჩამოვარდნილივით“ ან „ქარის მოტანილივით“ არ მოხდება. ამისათვის, მართლაც და „სიტყვა პირველია...“ ახლა მნიშვნელოვანია, რომ ეს პირველი, პოსტკონფლიქტური სიტყვა იყოს გონივრული, მალამოსავით იმ ტკივილების მომშუშებელი და დამაყუჩებელი, რაც ამ ძმათამკვლელმა ომმა გამოიწვია. რამდენიც არ უნდა ვილაპარაკოთ, ერთი რამ ცხადია – ეს ომი იყო რუსეთთან... დიახ, ეს ასეა, მაგრამ ერთმანეთსაც ხომ ვესროლეთ, ერთმანეთის სისხლი ხომ დავღვარეთ... ამ რეალობას ვერ გავექცევით... სწორედ ესაა, დღესაც რომ აფერხებს აფხაზების და ქართველების შერიგებას! დღეს ერთმანეთისათვის ბოდიშის მოხდას ან „მშობიაქუა“-ს თქმას კი არა, აფხაზები ჩვენგან სინანულს უფრო ელოდებიან. ამ კონფერენციაზე, ამის ნიშნები უკვე გამოჩნდა და ეს უკვე იმედის მომცემია. ადრე თუ გვიან, იგივე მოხდება აფხაზური მხრიდანაც და ასე დაიძრება ყინული...

მჯერა, რომ ეს მალე დიდ მასშტაბებს შეიძენს. დიდი ხანი არ არის, რაც ქუთაისში სამედიცინო პროექტის შემაჯამებელი ფორუმი ჩავატარეთ. ამ ფორუმს ოკუპირებული ტერიტორიიდან სპეციალურად ჩამოსული თხუთმეტი აფხაზი ბენეფიციარი დაესწრო. ისინი სიტყვითაც გამოვიდნენ, აფხაზეთში წარმოებული პროდუქციის მცირე გამოფენა მოაწყვეს, ქართველებთან თანამშრომლობის სურვილი გამოხატეს... შერიგებისკენ პირველი ნაბიჯები გადადგეს – თხუთმეტივე აფხაზი სპონტანურად წამოდგა და დარბაზში მსხდომთ გადაეხვია...

მოგვიანებით, თბილისში COBERM-ის კონფერენციაზე დასასწრებად ისევ ჩამოვიდა ოთხი აფხაზი, მათგან სამი სიტყვითაც გამოვიდა... განა ეს შედეგი არ არის? 2-3 წლის წინ ასეთი რამ წარმოუდგენელი იყო. დღეს ეს რეალობაა. ხვალ კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი მოვლენები გველის... ჭეშმარიტად ასეა – სიტყვა ყოველთვის პირველია.

მომავალ შეხვედრამდე!

საძიებელი

რედაქტორისგან	4
ვახტანგ ყოლბაია – მისასაღმებელი სიტყვა.....	8
ელგუჯა (გია) გვაზავა – მისასაღმებელი სიტყვა	11
ნუკრი მილორავა – მისასაღმებელი სიტყვა	13
ვენერა რურუა – შესავალი სიტყვა	16

I ბლოკი. მედია და კონფლიქტი

აკაკი სიხარულიძე – XX საუკუნის 90-იანი წლების საქართველოს შეიარაღებული კონფლიქტი და მედია	25
ირაკლი ალადაშვილი – სამხედრო-ექსტრემალური ჟურნალისტიკის სპეციფიკა, როგორც ომში ჟურნალისტთა შეცდომების შემცირების საშუალება	35
ზაზა ცოტნიაშვილი – მედია და საინფორმაციო ომის ახალი გამოწვევები	43
სალომე კაპანაძე – მედია, კულტურა და განათლება, როგორც სამშვიდობო კომუნიკაციის ინსტრუმენტი	53
ოთარ ჟორდანიას – აფხაზეთის ჟურნალისტიკა და თანამედროვე გამოწვევები	63
თენგიზ პაჭკორია – მედიის როლი კონფლიქტის პრევენციასა და საქართველოს გაერთიანების პროცესში	70

ავთანდილ დავითაია – გადაცემა „აფხაზეთის“ როლი და ხედვა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის განმტკიცებისათვის80

გიორგი ჯახაია – სოციალური მედია ნდობის აღდგენისა და შერიგების პროცესში87

II ბლოკი. ომისა და მშვიდობის გაკვეთილები

შორენა ლებანიძე – ადამიანების ომზე გამარჯვების ისტორია....95

ნანა ქარდავა – ქართულ-აფხაზური გვარები, როგორც უმოკლესი გზა შერიგებისკენ 100

ლია ტოკლიკიშვილი – ჩემი გზა ომის ჟურნალისტიკიდან მშვიდობის ჟურნალისტიკამდე 108

ია დანელია – სამად სამი კამერით და ნულოვანი გამოცდილებით 112

ნანა ჭანტურია – ნინველები მათი დროითა და სათქმელით.....117

ირმა ოსია – ხისტი და დაუფიქრებელი სიტყვა წარსულში გვაბრუნებს 126

ზაირა მიქატაძე – კონფლიქტის ზონა: მითი და რეალობა..... 131

გულიადა ჭკადუა – პოსტკონფლიქტური ურთიერთობების ასახვა ოკუპირებული აფხაზეთის საინფორმაციო საშუალებებში 140

ირენა ვანაგაიტიცე – სუბიექტურობა ხელს უშლის შერიგების პროცესს (ვიდეოჩანაწერი ლიეტუიდან)..... 150

დათო ლიკლიკაძე – ჩვენი კონფლიქტი ოჯახურია და ტკივილი აუცილებლად მოშუშდება (ვიდეოჩანაწერი ქუთაისიდან) 154

ბონდო ქურდაძე – ქართველებსაც და აფხაზებსაც ერთი მხარე აქეზებდა (ვიდეოჩანაწერი საფრანგეთიდან)..... 157

თემურ ჟღენტი – გაზეთი „შანსი“ ფრონტის ხაზზე..... 160

III ბლოკი. ახალგაზრდები – ნდობის აღდგენისა და მშვიდობისათვის

დაჩი ახვლედიანი – ჩვენ ისევ ერთი გუნდის ნევრები უნდა
გავხდეთ 169

დავით დოლიძე – მე არასდროს მინახავს აფხაზეთი 173

გიორგი გაბედავა – ახალგაზრდული სახალხო დიპლომატია:
ურთიერთობა სუფთა ფურცლიდან..... 176

თამარ ჩითინაშვილი – სოციოლოგიური კვლევა: სტუდენტი-
ახალგაზრდები ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის შესახებ..... 180

ქრისტინე პახომოვა – ომი რომ არ ყოფილიყო 186

სამშვიდობო მედია-პროდუქტი

აფხაზ კოლეგებთან ქართველი ჟურნალისტის შეხვედრის
ამსახველი ვიდეოსიუჟეტი 193

გადაცემა „აფხაზეთი“, „მიაბე აფხაზეთზე“ – **ვლადიმერ გუცაევი** 197

გადაცემა „აფხაზეთი“, „მიაბე აფხაზეთზე“ – **მაია ჯაბუა** 199

გადაცემა „აფხაზეთი“, „მიაბე აფხაზეთზე“ – **გივი სიხარულიძე**. 201

საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნება“, **დოკუმენტური
ფილმი „იმედის ხიდი“** 202

საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნება“, **დოკუმენტური
ფილმი „კომანი“** 204

ჟურნალი „ცა აფხაზური“ 206

სტუმრების ტრიბუნა

დოდო შონავა – „აფხაზეთი“ საეთერო დროის გარეშე დიდი შეცდომაა211

ბექა ბაჯელიძე – კონფერენციის თემა IWPR -ის საქმიანობას ეხმიანება.....213

იოსებ არჩვაძე – ჩემი ნება რომ იყოს216

მალაქია (მამუკა) ჭანუყვაძე – შერიგებაზე ზიზლით ვერ ისაუბრებ... 218

მანონ ბულისკერია – დაღეძილი უფრო მეტია, ვიდრე ჩანს220

ნაირა მახაშვილი – უსიტყვოდ ნათქვამი223

ალუ გამახარია – კონფერენციაზე პოზიტიური ცვლილებები გამოჩნდა224

**აფხაზეთის მთავრობა მაღლობას უხდის:
საქველმოქმედო ფონდ „აფხაზეთს“ კონფერენციის
ჩატარებაში აღმოჩენილი თანადგომისთვის,
ტელეკომპანია „იმედს“, საპატრიარქოს ტელევიზია
„ერთსულოვნებას“ და აფხაზეთის საინფორმაციო
უზრუნველყოფის ცენტრს კონფერენციის
საინფორმაციო მხარდაჭერისთვის.**

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამარ სტიფნაძე

გამომცემლობა „მერიდიანი“,
ალ. ყაზბეგის გამზ. №47
E – mail: meridiani777@gmail.com
 239-15-22

ქიზღა ვე ავასი

შარა ჩუთაშაუღ

ქ ჟუმ ჯაჟი გჟე კენქინი:
ქიკაი ეიშა სააჟრეღ,
ღე ვგვუღ, იხა ვეიშ ჟუმ,
ძი ყდრა რაჩინა ახეჟუმ...

ქ არა ვირა ი-ჯაკი აზრა ვიღი
ჩასიქ ტარაშა აჩაიქიკეა
ჯაი ავრეღ ძიბაქა
ვოჩინა ვეჟეღეიხეიღი ვირა!

ქ ააქუა ააქუა ააქუა ააქუა
ააქუა ააქუა ააქუა ააქუა
ააქუა ააქუა ააქუა ააქუა
ააქუა ააქუა ააქუა ააქუა

ქ ქიკი, აქიკი, აქიკი,
ქიკი აქიკი ააქიკი,
აქიკი აქიკი ააქიკი,
ქიკი აქიკი ააქიკი.

ქ იეს აქა ვოღი ააქიკი,
აქიკი ააქიკი ააქიკი ააქიკი,
აქიკი ააქიკი ააქიკი ააქიკი,
აქიკი ააქიკი ააქიკი ააქიკი.

